

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-ושבע של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, ט"ו באדר א' התשנ"ב (19 בפברואר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

א. הצעה לסדר

היו"ר ד' שילנסקי:

הנני מחכד לפתוח את ישיבת הכנסת.

למרכיבי ביטחון, חדרי ביטחון ומקלטים, שחובה עליהם לבנותם לפי חוק.

אני תובעת מהכנסת לתבוע משר הביטחון, משר האוצר ומשר הבינוי והשבון למצוא מייד את הסכום הנדרש למרכיבי הביטחון ולהביאו בתוך שבוע לאישורה של הכנסת. זאת בטרם יהיו פגיעות בנפש עקב בנייה ללא מרכיבי ביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת עדנה סולודר. אביא את ההצעה לסדר שלך בפני כל אותם גורמים. אני אישית אדבר אתם בקשר לנושאים האלה, ובעקבות העלאת עניין זה עכשיו, אני רוצה להעביר בשם הכנסת כולה את הוקרתנו ואהבתנו לתושבי גבול הצפון ולילדי גבול הצפון שנאלצים לרדת למקלטים. הם חומת המגן של עם ישראל בצפון. נוסף על העזרה החומרית שאנחנו חייבים לתת על מנת שהם יהיו בטוחים, והחובה המוטלת על צה"ל — ואנחנו כולנו מברכים גם את חיילי ישראל שיושבים בגבול הצפון ועומדים היום על המשמר — נוסף על כך, אני רוצה להעביר לכל תושבי גבול אזור הצפון את הוקרתנו ותודתנו, שהיא גם תודת העם. תודה רבה.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לך על הסכמתך.

זה שלושה ימים ושלושה לילות מופגזים יישובי אזור אצבע-הגליל. שר הביטחון ארנס אמר להם אמש, שהעסק עוד לא גמור. הרמטכ"ל מבטיח: נעשה כל מה שניתן להבטיח את שלום היישובים. תושבי קו העימות בגליל אינם זקוקים לחיזוק. הם יכולים לחזק את הבא לעודדם. כך העיד אתמול סגן שר הביטחון עובדיה עלי בכנסת. אך מתושבי הגליל ומשאר יישובי העימות בארץ נמנעו השנה לראשונה התקציבים

ב. שאילתות בעל-פה

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום הוא שאילתות בעל-פה. שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 601. מאת חבר הכנסת שלמה דיין. בנושא: דקירת נערים בשכונת גילה בירושלים. בבקשה.

601. דקירת נערים בשכונת גילה בירושלים

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר. ערבי תושב העיר העתיקה ניסה בשבת לדקור קבוצת נערים בשכונת גילה בירושלים. ובחסדי השם הדבר לא עלה בידו, והוא נלכד בידי המשטרה.

רצוני לשאול:

1. האם מידע מודיעיני מלמד על מגמה של ארגוני הטרור לבצע פיגועים בירושלים דווקא?
2. האם הנתפס קשור לארגון כלשהו או שהוא פעל באופן עצמאי?
3. האם בוצעה החלטת להעביר כוחות מג"ב לירושלים?
4. האם פועלת המשטרה כגוף מיוחד בירושלים, ברמה של מטה, כפי שנמסר בשעתו?
5. כמה פעולות חבלה אירעו בירושלים בשנת 1991, והאם זה שונה סטטיסטית מערים אחרות?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. לפני ששר המשטרה עונה, ברשותך, אדוני שר

המשטרה. אני רק רוצה להביא לידיעת חברי הכנסת, שחבר הכנסת יוסי גולדברג עמד להביא הצעה לסדר נוספת בעניין הגליל, אבל הוא גם מכהן, כידוע, כרכז הביטחון של יישובי גבול-הצפון, ועקב האירועים הוא התעכב בדרך. גם אם הוא יתאחר, אבקש את הסכמתך, כבוד סגן שר הבינוי והשיכון, שהוא יעלה את ההצעה. בדרך כלל כשחבר הכנסת איננו מוחקים את הבקשה, אבל בהסכמתך — אני כבר רואה לפי הנענוע בראש שאתה מסכים — אם הוא לא יגיע בזמן, לא נמחק את בקשתו, כי נתחשב בעניינים החשובים שבהם הוא מרוכז היום, ונשיב מאוחר יותר.

אדוני שר המשטרה, סליחה על ההפסקה. רציתי רק להבהיר את הנקודה הזאת, בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

לשאלה הראשונה: על-פי ניסיון העבר, על-פי ידיעות מודיעיניות וגם על-פי ההערכות של הגורמים המוסמכים, ירושלים אכן היוותה ומהווה יעד מועדף לפעילות חבלנית עוינת על-ידי ארגוני החבלה למיניהם.

2. בחקירתו טען הצעיר הערבי שהוא פעל לבדו ובאופן עצמאי כדי לנקום על פגיעה במשפחתו.

3. התשובה חיובית. עם הקמת מחוז-ירושלים כינואר 1991 תוגבר המחוז הן על-ידי כוחות משמר הגבול, והן על-ידי משטרה כחולה.

4. התשובה חיובית. זו היתה מגמת הקמתו של מחוז-ירושלים, שהופרד מהמחוז הדרומי. הוקמו תחנות שונות ברחבי

פיצוי מלא לכל בעלי החנויות במקום? אני מתכוונת להעביר אותם למקום שבו הם יכולים למכור את מרכולתם, ואנחנו נוכל ללכת לבקר במקומות קודשינו בצורה בטוחה.

ועד אז, אדוני השר, נוכח העובדה שיש פיגועים פיגועים ברחבת הכותל, ובמשך שבוע וחצי היו כבר שני פיגועים שם, האם אתה מוכן לסגור את המעבר לערבים מהעיר העתיקה דרך רחבת הכותל, שאותה הם מנצלים גם למעבר? יש להם הרבה מאוד שערים לעבור בהם לאן שהם רוצים. הם לא חייבים לעשות את זה דרך רחבת הכותל. עד אז זה עונש — — —

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

זמנך תם, חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

אני כבר מסיימת, אדוני. נתנו להם — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש שלא להפריע לחברת הכנסת כהן. חברי הכנסת, אני גם לא מבין מה סיבת הצחק פה. הנושא כואב ורציני. עם זאת, זמנך תם, חברת הכנסת גאולה כהן. אם כי אני מוזהר על הגלגול והצחק.

חיים רמון (העבודה):

— — — על האבסורד שבזה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, רבותי, הבה נחזור לפרופרציות הנכונות. אני חושב שגם אם לא מסכימים לדבריה אין כאן מקום לצחק כאשר היא מדברת על נושא כל כך כואב.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו רוצים לבכות, לא לצחק.

גאולה כהן (התחיה):

ביחס לצחק הזה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מגן עלייך ושומר על האווירה הנכונה שצריכה להיות. עם זאת, אני חייב לשמור על הזמן.

גאולה כהן (התחיה):

מאה אחוז. ביחס לצחק רציתי לומר, שה"שולחן ערוך" נפתח במלים: ואל יבוש מן המלעיגים. כל חיי לא עשה עלי רושם הלעג שלהם. אני רוצה בפירוש לומר, שההצעה שלי נעשתה בהכרח — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

זה המשפט האחרון.

נתנו להם את כל החופש, הם ניצלו אותו לרעה, ולכן צריכים עכשיו לקחת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, את יכולה רק לשאול את שאלתך בחצי משפט, ולא יותר. אני אנסח את שאלתך, כי חייבת להיות כאן שאלה. שאלתך היא: מהי תגובת השר על הדברים האלה? האם נכון הדבר?

העיר למתן שירותי קהילה, ומטה המחוז אחראי לאירועים המרכזיים.

כמו כן הוקמו יחידות מיוחדות שיוכלו להתמודד עם הבעיות הביטחוניות המיוחדות בירושלים. היחידות המיוחדות האלה מפעילות גם שיטות חדשות שלא היו נהוגות עד כה, והשיטות האלה מוכיחות את יעילותן, ותוצאותיהן טובות בשטח.

5. בשנת 1991 היו בירושלים אירועי פעילות חבלנית עוינת כדלקמן: היו ארבעה מקרי רצח, היו 14 מטעני חבלה, היו 12 מקרים של ניסיונות לרצח, היו 136 קבוקי תבערה, היו 1,808 מקרים של יידוי אבנים ו-350 מקרים של הצתת כלי רכב או ניסיונות להצתת כלי רכב.

ראוי לציין, שסך כל הפרות הסדר בירושלים, הכוללות כרוזים, דגלי אשף, התקהלויות, תהלוכות, הבערת צמיגים, חסימת כבישים, יידוי אבנים ודברים דומים הגיעו בשנת 1991 ל-3,500, לעומת 5,580 אירועים בשנת 1990. כלומר, מבחינה זו אנחנו רואים שבירושלים היתה ירידה של כ-40% במספר הפרות הסדר בשנת 1991, בהשוואה לשנת 1990. אין לי ספק שהירידה הזאת, שהיא משמעותית מאוד, היא בעיקרה תוצאה מהקמת המחוז החדש בירושלים, תגבור הכוחות, הקמת היחידות המיוחדות ושכלול שיטות הפעולה של המשטרה בירושלים.

אני רואה בהחלטה על הקמת המחוז החדש ובתפעול של היחידות החדשות כשל הכוחות המתוגברים הישג חשוב למשטרת ישראל והישג מבחינת ביטחון ירושלים, שחורם מאוד לביטחון תושבי העיר וגם לעידוד תיירות פנים ותיירות חוץ לירושלים על רקע שיפור במצב והגברת הביטחון והשקט בעיר. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שלמה דיין.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני השר, תודה רבה על תשובתיך. המספרים שאדוני מנה כאן בנוגע לפעולות העוינות שהיו בירושלים בשנה האחרונה — אני בטוח שלדעתך, גם לדעתנו ולדעת כל השומעים הם גדולים ביותר, למרות הירידה המשמעותית שהיתה בשנה האחרונה לעומת השנים הקודמות.

שאלתי, אדוני השר, היא: האם עקב האירועים האחרונים והמתח בצפון המשטרה נערכה ונערכת דיה כדי למנוע כל אפשרות של פעולות איבה ברחבי ירושלים במיוחד, שהיא מקום מועד ומועדף עליידי ארגוני הטרור לכיצוע פיגועים?

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני השר, בילדותי, וגם לאחרונה, טיילתי ואני מטיילת הרבה בסמטאות העיר העתיקה — השוק — בירושלים. אבל כיום סמטאות השוק מהוות מפגע ביטחוני ברור בהיותן סמוכות כל כך לרחבת הכותל.

אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר, האם נוכח העובדה ששום מדינה בעולם בנסיבות ביטחוניות כמו אלה שבירושלים לא היתה מסכימה שלמקום הקדוש ביותר שלה יוליכו סמטאות של מפגע ביטחוני, והיתה מאפשרת לאלה שרוצים להגיע לרחבת הכותל להגיע לשם לא רק בשלום, אלא גם בביטחון, האם אתה מוכן לשקול להעביר את השוק הזה למקומות אחרים, דוגמת ההחלטה הקיימת ביחס לשוק בחברון, עם מתן

גאולה כהן (התחיה):
לאחר — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אין עוד מקום להערות. חברת הכנסת גאולה כהן, אני איאלץ לסגור את המיקרופון.

גאולה כהן (התחיה):
אוקיי, אני — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא. לא אפשר לך להגיד אף משפט נוסף אחד. עברת את הזמן.

גאולה כהן (התחיה):
בסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אדוני השר, השתתפתי בדיונים של שעות רבות על ירושלים, ואינני מתיימר להיות שומרה של ירושלים או השומר היחיד שלה בכנסת. האם אדוני השר חושב, שזמן הימצאותו של חבר כנסת בבית הזה הוא המודד של פעילותו של חבר הכנסת למען קידום ענייניה של מדינת ישראל וקידום ענייניה ופעולתה של הכנסת? האם אדוני השר חושב שפרסום השעות שבהן נמצאים חברי הכנסת בתוך הבית —

אליקים העצני (התחיה):
מה זה שייך לעניין?

ראובן ריבלין (הליכוד):

— בלי להראות בכמה הצבעות במליאה הם השתתפו, כמה הצעות חוק הם הציעו, מה מידת השתתפותם בוועדות הכנסת, האם זה הדבר — —

אליקים העצני (התחיה):
איוה מין שאלה היא זו? מה זה שייך למשטרה? האם המשטרה היא השופטת כאן?

ראובן ריבלין (הליכוד):

האם חושב שר המשטרה שמן הראוי היה, כדי להביא לידי ביטוי את פעילותם של חברי הכנסת, לא היה צריך לעשות זאת דווקא באמצעות סטטיסטיקה משונה של הימצאותם של חברי הכנסת בין כותלי הבית גם בימי ראשון וחמישי, כאשר חברים אחרים של הבית עסוקים בפגישות פנים אל פנים עם העם כדי לבדוק ולראות מה רוצה העם?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני שבע רצון מאוד מהרוח הטובה שיש כאן, אבל אני מבקש שנחזור למידת הרצינות. שר המשטרה ישיב ברצינות, כהרגלו, על השאלות הענייניות.

אליקים העצני (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אולי אתה תשיב בשם שר המשטרה על השאלה של חבר הכנסת ריבלין?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא קיבלתי ייפוי כוח משר המשטרה לענות בשמו. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ד' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביחס לשאלתו של חבר הכנסת שלמה דיין, האם המשטרה נערכת על רקע האירועים בלבנון — התשובה חיובית; ולא רק בירושלים אלא בכל תחנות המשטרה, בכל בסיסי המשטרה. המשטרה מטבעה פועלת במסגרת שירות לציבור, בניגוד לצבא, בסיסיה פתוחים לציבור, תחנות המשטרה פתוחות לציבור, ולכן הקשיים בהקשר זה מרובים הרבה יותר. עם זאת, יש הוראות להקפיד יותר ולנקוט אמצעים כדי למנוע סכנות מסוג זה.

לחברת הכנסת גאולה כהן — השוק בירושלים, הסמיכות של השוק לכותל אינה מונעת את הגעתם של אזרחים שמבקשים להגיע לכותל גם בדרכים אלטרנטיביות. צריך לזכור שהשוק איננו הנתיב היחיד להגיע לכותל.

המטרה שאני רואה מבחינת המשטרה בירושלים — ואינני מדבר עכשיו על החלטה מדינית בהקשר זה — היא לשמור על חיים נורמליים ותקנים בירושלים. כל רעיון להעביר את השוק למקום אחר ישכש, לדעתי, אותה מטרה — להגיע לחיים תקינים ולדו"קיום בירושלים. עם זאת, באזורים שהם בעייתיים בכל הנוגע לגישה לכותל, אנחנו נוקטים אמצעים, לרבות תפיסת נקודות מסוימות בבתיים שהיה צריך לתפוס אותם כדי להבטיח את הגישה לכותל גם מכיוונים שהם בתוככי העיר העתיקה. אבל אני לא מציע, גם לחברת הכנסת כהן, ללכת בכיוון של ניסיון להעביר את השוק, לעקור אותו ממקומו, כי זה לא ישרת את המטרה של אחדות ירושלים ושל דו"קיום בעיר. המשטרה פועלת בנתונים האלה כפי שהם, יותר גם אם הנתונים האלה מבחינת המשטרה יותר קשים, יותר מורכבים, אנחנו בעד השארתם כפי שהם, תוך מאמץ לשמור על השקט בעיר.

אני רק יכול לומר לגבי המעבר בכותל, שאני מתייחס לכך בדיוק כמו לחלק הראשון. אני לא מעוניין שניצור מצב בירושלים — גם אם מבחינה ביטחונית, של המשטרה, זה יהיה יותר נוח — שבו יהיו אזורים שלא יוכלו להסתובב בהם ערבים או יהודים. לדעתי, צריך לאפשר את הנתיבים כמו שהיו עד עכשיו. בנושא הזה יש גם רגישות רבה לסטטוס-קוו. כל ניסיון לשנות את הסטטוס-קוו ייצור מתח מיותר בירושלים, ואנחנו צריכים להקפיד על כך שיישמר השקט ולא יהיה מתח מיותר בעיר.

לגבי השאלה של חבר הכנסת ריבלין, אני יכול לומר, שאני יודע היטב עד כמה ירושלים קרובה ללבו, על כן אני יכול להניח שהוא כוודאי מסתפק בעובדה שצינתי כאן, שבירושלים בשנה שחלפה פחתו כ-40% האירועים של הפרות הסדר, אירועי הפח"ע — פעילות חבלנית עוינת. זה הישג עצום מבחינת היעדים שלנו לשמור על השקט בירושלים, זה הישג גדול של המשטרה עם המחוז החדש שלה, עם האמצעים החדשים שהיא נוקטת, ועם הכוחות המתוגברים כאן. אני מקווה שנמשיך בזה, ובכך תנוחם ידידי, חבר הכנסת ריבלין, למרות הפרסומים שהתפרסמו כאן אתמול.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, כפי שאמרתי קודם, וגם תיאמתי זאת עם סגן שר הבינוי והשיכון, נעבור עתה לסעיף הבא בסדר-היום, ואת השאלתה של חבר הכנסת יוסי גולדברג, בהתחשב באחריותו ובתפקידיו בגבול הצפון, אנחנו נדחה לשעה מאוחרת יותר, כאשר הוא יגיע לכנסת.

ג. הצעה לסדר-היום הנווט רון ארד ודיווח על הנעדרים

למיליונים, מאמר מאת הכתב רוזנטל, שהוא אחד הכתבים הבכירים ב"ניו יורק טיימס", וכתבתו: סרט צהוב לקפיטן הישראלי. כתוב כאן: המנהג בארצות-הברית כשיש נעדר או שבוי הוא שתולים סרט צהוב; במזרח התיכון אין זה מקובל, אבל בישראל מדינה שלמה מתנגעת ומצפה למלה מרון ארד, אשר נלקח בשבי באוקטובר 1986. לפני למעלה מחמש שנים, חזו השנה השישית.

ב־1986 היה הנווט ארד בן 28. אשתו תמי היא כיום בת 30, ויש להם בת בת שש שהוא בקושי זכה לראותה.

אני רוצה לומר כאן, לפני שאמשיך בדברי, שמכאן יוצא המסר לתמי ארד, הנאבקת בארצות-הברית על פעולה, על אות חיים, על סימן מבעלה, לבת יובל, לאח חן ולהורים.

אנחנו מקווים ומתפללים שהוא בריא, שהוא חי, ושהוא ישוחרר; אם לא, וקשה להעלות את המלים האלה, לפחות שנדע, שתדע המשפחה, שנדע אנחנו.

דיפלומטים ישראלים חוששים, שזו אולי ההזדמנות האחרונה לשחרורו של רון ארד — כך כותב רוזנטל — וזאת משום מה? שבוטח 1991 נעשו מאמצים אדירים מצד אומות העולם — ארצות-הברית ומדינות אירופה — שהיו להן נחטפים, חטופים ביד ארגוני טרור בשמות משמות שונים. היו תנאים, שוחררו כספים רבים מאוד מחשבוניות חסומים, וחשבונו שאם העולם עושה את המאמצים האלה, לא יהיו חטופים ושבוים מסוג א' ומסוג ב'. חשבונו שכאשר מדובר בישראלי שאיננו חטוף, אלא הוא שבוי, שבוי מלחמה לפי כל כלל ואמנה בעולם, חשבונו שנקבל מידע והוא ישוחרר, קיווינו, וקיבלנו גם הבטחות, שעד תום כהונתו של מזכיר האו"ם, פרו דה-קוויאר, ייעשה מאמץ לא רק לגבי אמריקנים ואנגלים וגרמנים ואיטלקים, אלא אותו מאמץ ייעשה גם לגבי הישראלים.

כדי לעזור בהשגת המטרה הזאת שחררנו למעלה מ־90 אסירים. היינו מוכנים, ואמרנו זאת, לשחרר את השיח' עבד אל-כרים עוביד. עשינו כל מאמץ בשקט, בלי לזעוק, בלי ללכת לכותרות ולהזעיק את מצפוננו של העולם. וצר לי לומר שהמצפון לא היה, המצפון שתק, והיתה הבחנה בין שבוי ישראלי לבין חטופים אחרים.

ואז, קבוצה של רבולוציונרים אירנים בלבנון קנו או מכרו את ארד לקבוצה המחקראת "קבוצת אלוהים" — מפלגת אלוהים עלי אדמות", המקבלת את כספה מאירן, ו־300,000 דולר שולמו עבור הנווט ארד.

הגברת ארד קיבלה מכתב אחד ב־1987. האירנים טוענים שאין הם יודעים דבר. אין הם יודעים דבר.

אני רוצה לדבר כאן קצת על המאמצים שישראל עשתה, כי היה מסך של דממה ושתיקה סביב הנושא. בסוף 1986 היה ראש אכ"א, מתן וילנאי, אחראי לטיפול בנושא השבויים והנעדרים. כשנפל רון ארד בשבי, נסע וילנאי לז'נבה. נציג הצלב-האדום נסע לדמשק והגיע מלפון שבו הסתתר נביה ברי, ראש "אמל". באותה עת פנה איש עסקים ישראלי לאורי לובראני, מתאם פעולות הממשלה בלבנון דאז. איש העסקים הצביע על מתווך אפשרי שמערכת הביטחון כבר הכירה אותו. לאחר פנייתו של איש העסקים, שהעמיד את קשריו לטובת העניין, החלה המערכת לפעול ונוצר קשר עם המתווך, לובראני פגש אותו באירופה, והאישי הביע נכונות לסייע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6252 של חברת הכנסת שרה דורון בנושא: הנווט רון ארד ודיווח על הנעדרים. אני מזמין את חברת הכנסת שרה דורון להשמיע את דבריה בנושא זה.

אליקים העצני (התחיה):

שאלה לגבי סדר-היום. בהמשך לשאלה ששאלה אתמול חברת הכנסת תמר גוֹרֶנסקי, שאם משנים את סדר-היום רצוי להביא זאת לידיעת היושבים במליאה, אם עכשיו מפסיקים בנושא השאלות, היה כדאי לדעת מתי יחזרו לזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אליקים העצני, את השינוי הקשור לשאלתא של חבר הכנסת יוסי גולדברג, אני הסברתי. חבר הכנסת יוסי גולדברג לא רק חי בגבול הצפון, במטולה, הוא גם רכז האחראי מטעם כל הרשויות המוניציפליות בגבול-הצפון לענייני ביטחון.

אליקים העצני (התחיה):

אני שואל לגבי הזמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

הבינותי. אכן זה טבעי שאם חבר כנסת איננו נוכח באולם בזמן שמגיע תורו להציג את השאלתא, אני מוחק זאת. אבל בהתחשב במצב המיוחד וכרגישות המיוחדת לגבי גבול הצפון, גם בהסכמת סגן שר הבינוי והשיכון, לא מחקתי.

אשר לשינויים, השאלות תבואנה אחרי ההצעות לסדר-היום, כמובן אלה הנוגעות לשר הביטחון.

אליקים העצני (התחיה):

מתי?

היו"ר ד' שילנסקי:

כשיגמר הדיון בסעיף הזה. אנחנו ניגשים לסעיף מאוד רציני, מאוד כאוב, הנושא של הנווט רון ארד. אני מבקש מכל חברי הכנסת שלא לנהל שיחות. אני מבקש תשומת לב מיוחדת. כולם יודעים את הרגישות המיוחדת של הנושא. כשחברת הכנסת שרה דורון העלתה את הנושא, הוא עדיין לא היה אולי כל כך רגיש כפי שהוא נעשה עכשיו. לכן אני מבקש מכולם שלא לקיים גם שיחות חולין, אפילו לא בשקט. בזמן שחברת הכנסת דורון מביאה את הנושא. בבקשה.

שרה דורון (הליכוד):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שאני רואה כאן היום בהעלאת ההצעה לסדר-היום הזדהות של כנסת ישראל, ובאמצעותה של כל עם ישראל ומדינת ישראל עם רון ארד, עם משפחתו ועם יתר הנעדרים והשבויים.

אני הגשתי את ההצעה ב־16 בדצמבר, ואסביר מדוע. הנושא היה קרוב תמיד לתודעה שלנו, לדאגה ולמחשבה שלנו. אבל תשכנו, כמו בנושא יהדות הדממה, שייטכ לנושא אם הטיפול בו ייעשה בצורות ממשלתיים ואחרים, אבל בשקט ובלי לעורר את דעת הקהל בארץ ובעולם, שמא יזיק הדבר לנושא שכולנו רוצים כפתורנו ומייחלים לו.

שלשה ימים לפני שהגשתי את ההצעה הרחופה קראתי מאמר ב"ניו יורק טיימס", העיתון שהתפוצה שלו מגיעה

סולטן-יעקוב, זכריה באומל, יהודה כ"ץ וצבי פלדמן, ועמה חייבים להתמקד במאמצים לפתרון תעלומה זאת.

ממשלת ישראל פונה למזכ"ל האו"ם החדש, מר בוטרס ראלי, בבקשה להמשיך, ואף ביתר שאת, במאמציו של קודמו מול ממשלות אירן וסוריה, להחזרת השבויים והנעדרים הישראליים, גם לאחר שמרבית בני הערובה המערביים שוחררו בסיועה של ישראל.

עם ישראל לא ינוח ולא ישקוט עד אשר יוחזרו אל חיקו חייליו השבויים והנעדרים.

אני מציע לחברת הכנסת שרה דורון להסתפק בתשובתי זו, מסיבות שבוודאי מובנות לה ומובנות לכל האחרים.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. חברי הכנסת, יש הצעה להסיר את ההצעה של חברת הכנסת דורון מסדרהיום.

שרה דורון (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני מסכימה להסתפק בתשובת סגן השר.

היו"ר ד' שילנסקי:
תתנו לי. אני מבין שאין בזה כוונה רעה אלא כוונה להשתלב בדיון.

קריאה:
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
אני מבקש מכב, תתנו לי, אני אביא את הדברים להבנה שלמה. אפשר להבין זאת לא נכון, וזה מתפרש ומצלצל לא טוב.

מיכאל בריזהר (העבודה):
הרי זה בכלל לא עומד לדיון.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת בריזהר, אני מבין — — —

קריאות:
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, אני מציע שחברת הכנסת שרה דורון תסתפק בתשובת סגן השר.

שרה דורון (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, מובן שאני מסתפקת בתשובת סגן השר. אני מבקשת מאוד למחוק מהפרוטוקול את המשפט "להציע להסיר את הנושא מסדרהיום".

היו"ר ד' שילנסקי:
מקובל עלי. זה מה שרציתי.

האם את מסתפקת בכך שהכנסת תסתפק בדברי סגן השר? כבר קודם אמרתי, שעל דעת כל חברי הכנסת, אנחנו מזדהים עם הקריאה שלך, ולבנו עם המשפחה של הנווט רון ארד; הלב נקרה מהתעללות במשפחה שנגרמת עלידי כל מיני הודעות.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, מתוך הזדהות מלאה עם הדברים שנאמרו כאן, עם הרגש שהובע כאן, והדברים שנאמרו עלידי סגן שר הביטחון, אני חושב שצריך לבקש מאדוני היושב-ראש, בתוקף סמכותך, להעביר את הפרוטוקול של

בסוף 1987 נעלם מוסטפא דיראני, האיש של נביה ברי שהחזיק ברוח ארד, ועמו נעלם רון ארד. רק ברבע הראשון של 1988 התחילו להבין בישראל שארד איננו עוד בידי ברי. הגיעו שמועות שהוא הועבר לסוריה. באוגוסט 1988 מסר רדיו הפלנגות, מפי מקורות ב"חייב-אללה", שרון ארד סובל ממחלת מעיים קשה ורופא מהשגרירות האירנית הוזעק לטפל בו.

בישראל פנו מהאפיק הלבנוני לאפיק האירני. מתן וילנאי פנה ללובדאני וביקש ממנו לסייע. בתחילה 1989 קיבל לובדאני רשמית את תפקיד האחראי לנושא השבויים והנעדרים.

בספטמבר 1988 מונה העורך-דין אורי סלונים ליועץ שר הביטחון לענייני שבויים ונעדרים. גם אנשים פרטיים התגייסו לעניין; גם פלשתנים, שיעים, לבנונים ואמריקנים שניסו לתרום באופן רשמי ובלתי רשמי.

אבל יש הפרדה באו"ם בין גורל בני הערובה המערביים ובין גורל נעדרי צה"ל. נוצר חוסר איוון בשחרור השבויים. נעשו מחוות רבות, ושחררו, כפי שכבר אמרתי, כספים רבים מאוד מחשבונות חסומים.

מזכ"ל האו"ם החדש, בוטרס ראלי, התחייב בפני ישראל להמשיך במאמצים של קודמו להביא לשחרור הנעדרים הישראליים, ובמיוחד רון ארד. מסר זה הועבר עלידי שליח האו"ם המיוחד לענייני בני ערובה, ז'אן דומיניק פיקו, לאורי לובדאני.

לכן כנסת ישראל פונה למזכ"ל האו"ם לפעול ללא דיחוי לקבלת מידע על הנעדרים הישראליים ולשחרור רון ארד.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שוב לפנות מכאן, אם יש שמץ של מצפון ליפי הנפש ולאנשים המתיימרים לדבר בשם הצדק והאנושיות וההגינות והשוויון, אם יש שמץ של מצפון, שיאפשרו לרון ארד לתת סימן חיים, שישחררו אותו, שיוודיעו למשפחתו, לבתו הקטנה, להוריו, שהוא חי, גם אם הוא חולה, חלילה. אל יפרסמו, כפי שזה נעשה אתמול, הודעות שאין להן ביסוס, ואני מקווה שאין בהן אמת. אני מקווה שרון ארד חי.

רון ארד, ששירת את מדינת ישראל — מדינת ישראל לא תחסוך כל מאמץ כדי לשחרר אותו ולהשיב אותו למשפחתו ולנו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה לחברת הכנסת שרה דורון על הדברים שיצאו מן הלב. אני בטוח שכל הכנסת מצטרפת ומזדהה עם הקריאה שלה למצפון העולם בקשר לגורלו של רון ארד.

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת ישראל קוראת להמשיך במאמצים להחזרת שבוינו ונעדרינו אשר בסוריה ובלבנון, ורואה בממשלת אירן את האחראית הבלעדית לשלומן, לכריאתו ולגורלו של הנווט השבוי רון ארד.

ממשלת ישראל רואה גם כאירן את האחראית להחזרת גופותיהם של יוסף פינק ורחמים לוי אלשיך, אשר גופותיהם מוחזקות עלידי ארגון ה"חיב-אללה", הפועל בהשראתה ובחסותה.

כמדין משוכנעת ישראל שבידי ממשלת סוריה המפתח לפתרון תעלומת היעלם של שלושת החיילים, נעדרי קרב

כי אנחנו גרמנו לשחרורם על־ידי שחרור מאות מחבלים וחומיינים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה גם על ההצעה הזאת. במקרה זה כל הצעה נוספת תורמת. אנחנו נעשה את כל מה שיכולתנו על מנת שהדיון הזה אולי יעורר קצת מצפון בלבות אכן. תודה רבה.

בינתיים הגיע חבר הכנסת יוסי גולדברג. מאחר שחבר הכנסת רפאל איתן מחכה פה כל הזמן, אנחנו נקבע עכשיו את הסדר. עכשיו תעלה ההצעה של חבר הכנסת רפאל איתן: התיישבות קבע — גרעין גינת. אחרי כן נאפשר לחבר הכנסת יוסי גולדברג להציג את השאלתא שלו לסגן שר השיכון.

חבר הכנסת יוסי גולדברג, כולנו קיבלנו בהבנה, וחוזרו על כך כמה פעמים, בהסכמה כללית, את העובדה שהגעת באיחור, כולנו יודעים שהיית על המשמר בגבול הצפון אתמול בלילה והיום.

ד. הצעה לסדר־היום

התיישבות קבע — גרעין גינת

מי שמבקש סכף נחשב כמוכר עצמו תמורתו, וזהקונה יעשה בו כטוב בעיניו.

גרעין גינת והחלוצים שיבואו בעקבותיו יהיו החשובה הנאותה והבלעדית לטרור, לאלימות, למי שלא שכחו את חלוקת 1947, ולכל המאמינים שעל־ידי בלימת הציונות יקנו את לב הערכים ל"שלום".

התיישבות תרחיק מלחמה, כי היא תפחית את תקוותם לנצח.

ועוד לתזכורת: שלא כמו יישובים, קיבוצים, מושבים ועיירות שהוקמו לאחר מלחמת העצמאות, גינת אינו יישוב העומד על מקומו של יישוב ערבי שתושביו במחנה פליטים, אלא על אדמות מדינה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. ארוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

ארוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ההתיישבות אכן מהווה מענה נאות לנושא הטרור. אשר למדיניות הממשלה בנושא הזה — המדיניות ידועה, ואני לא מתכוון לעמוד ולפרט אותה כאן. נדמה לי שחבר הכנסת רפאל איתן מכיר את המדיניות לאשורה.

אחייס כאן לנושא שעלה על סדר־היום, והוא נושא היאחזות גינת. הממשלה החליטה ב־5 באוקטובר 1983 על אזורו של מאחז גינת. הממשלה לא החליטה אז, וגם לא במועד אחר כלשהו, על מועד מדויק או מחייב לביצוע החלטתה זו.

להזכיר, ההחלטה על מועד אזורו היא בסמכות ראש הממשלה.

אשר לסיבות המעכבות המתענגות בנתוני שטח, אציין כי על־פי חוות דעת של המחלקה המשפטית בפרקליטות המדינה, מיקומו הנוכחי של המאחז בלב היער אינו מאפשר הקמת יישוב כלל ועיקר. נתוני השטח מאפשרים בדיוק רב הקמתו

הדיון הזה לכל הכתובות המתבקשות כדי לעורר את הגורמים הנוגעים בדבר למאמץ יתר בכיוון הזה שהתבקש כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה על ההצעה. היא מתקבלת ברצון, וזה ייעשה עוד היום.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ארוני היושב־ראש, אולי עם דגש מיוחד לראשי הפרלמנטים בעולם ולכל המשפחות שנעדרהן עדיין נתונים בידי האויב.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם הצעה זו מתקבלת. אני כבר נותן את ההוראה להתחיל תיכף ומייד עם פענוח הפרוטוקול בכיצוע הדברים האלה.

אליקים העצני (התחיה):

אולי גם למשפחות של החטופים ששוחררו — האמריקנים והאזרים, עם תוספת שאולי הם יעשו משהו,

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה לסדר־היום מס' 6616, של חבר הכנסת רפאל איתן. בנושא: התיישבות קבע — גרעין גינת. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

ארוני היושב־ראש, חברי הכנסת, גרעין גינת, קבוצת חלוצים שהציבו לעצמם מטרה לממש את חזון ההתיישבות, ממתיין זה שנים מספר לעלייה על הקרקע בצפון־השומרון. במקום היאחזות נח"ל הממוקמת כאותה נקודה.

התיישבות בארץ־ישראל היא הביטוי החשוב ביותר לזכותנו על הארץ. כך היה בעבר וכך יהיה בעתיד. בזכות ההתיישבות נקבעו הגבולות, ובגבורתה נשמרו. חרף כל הניסיונות הרצחניים של הערכים לתקופותיהם לפגוע ביישובים ובמתיישבים כדי לבלום את הישות הציונית.

התיישבות היא התשובה העניינית וההגיונית לטרור ולאלימות של הערכים, שלא פסקו מאז אמצע המאה הקודמת. נגד הניסיונות המוצלחים של התיישבות בארץ־ישראל. התיישבות היתה בעבר ותהיה תמיד הביטוי לחלוציות המודרנית. לציונות הבונה, הבסיס להקמתן של תנועות הנוער החלוציות־הציוניות וכוח משיכה לנוער בתפוצות בכל הזמנים.

לא רק האלימות הערבית ניסתה ונכשלה לבלום את ההתיישבות. השלטון הטורקי ניסה ולא הצליח, האנגלים אחריהם נכשלו אף הם בפעילותם לבלום ולהצר את תנופת ההתיישבות בארץ־ישראל.

לא ייתכן ולא יסולח, אם ממשלה של מדינת ישראל תקשה על התיישבות חלוצית, בכל עת, בכל מקום. אם נישמע ואם נידתע מהתנהגותם של אחרים, הרי שהם עלולים לקבוע את גורלנו, את עתידנו וקיומנו כאן.

הגיע הזמן ליישר את הגב, להזדקף ולומר: תודה, אנחנו מוותרים על הערכיות, ואתם — על ההתערבות הבלתי־נסבלת והמסוכנת בעניינינו הפנימיים.

אנחנו זקוקים לציונות להלכה ולמעשה, כי בלעדיה תקפא המדינה על עומדה.

חוכרת כ' ישיבה שפ"ז
— הצעה לסדר-היום; שאלות בעל-פה —

של מבנים בודדים למשפחות מועטות, וגם זה רק באורח זמני ולטווחי זמן קצרים. כנגד זה, מיקומו של היישוב באתר אחר המוצע טרם נדון, וממילא טרם אושר עליידי גורמי התכנון המוסמכים.

למרות חשיבות הנושא, ובלי להפחית מערך ההתיישבות ומדבריו החשובים של חבר הכנסת רפאל איתן, מעלה ההצעה, הריני מבקש להסתפק בדברי אלה.

ה. שאלות בעל-פה

בלתי-עבירים. עשרות כלי רכב נתקעו בצדי הכבישים כתוצאה מהבורות, ואני אומר — בורות בתוך כבישים ראשיים ברחבי הגליל.
גם התיקונים הנעשים — ואכן נעשית עבודה יוצאת מן הכלל עליידי אנשי מע"צ — אינם פותרים את הבעיה. הבעיה היא תשתית ממדרגה ראשונה.

האם יש תוכנית מיוחדת למשרד הבינוי והשיכון ולמע"צ להשקיע כתשתיות הכבישים ובמיוחד ככל רחבי צפון-הארץ, כי השלג גרם שם נזקים נוראים?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אליקים העצני.

אליקים העצני (התחיה):
כבוד סגן השר, בשבוע שעבר שאלתי כאן שאלתא, הקשורה, בין היתר, לחלק מהנושא שהועלה, כי קיימת עליה המופצת כל הזמן, שכבישים ברחבי מדינת ישראל, בתחומי "הקו הירוק", אין מתקנים, הם בתחזוקה גרועה, ושאינן סוללים כבישים חדשים חיוניים. שהיו בתכנון בתחומי "הקו הירוק", בגלל הכבישים הנסללים ביש"ע. ביקשתי מספרים ועובדות — האם העלילה נכונה או לא? והודעת — אני מכבד את כנותך, שלא היית מוכן בעניין — והבטחת להביא את התשובות בהזדמנות קרובה. האם כבר יש לך התשובות הללו?

היו"ר ד' שילנסקי:
בבקשה, סגן שר הבינוי והשיכון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אדוני היושב-ראש, לשאלה הנוספת של חבר הכנסת גולדברג — אכן אנחנו משתדלים לתקן את הבורות גם בגליל וגם בגולן, אבל אני מצטער לומר לך, חבר הכנסת גולדברג, ואחיה גם חבר בוועדת הכספים, שבהזדמנות החגיגית של השלג המבורך והגשם המבורך, לא קיבלנו באותה הזדמנות חגיגית גם חגיגה כספית ממשרד האוצר. אני מצטער לומר, שאין לנו תוכנית מיוחדת לתשתית, שאני מסכים אתך שיש אי-פעם לבנותה, כדי שהמצב לא יחזור כפי שקרה השנה; אין לנו תוכנית כזאת.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי להשיב על השאלתא של חבר הכנסת העצני, בשבוע שעבר חיפשנו את הדרך, אולי במסגרת השאלה הנוספת אוכל, ברשותך, לענות על השאלתא שנושאה תלויה באוויר בשבוע שעבר.

היו"ר ד' שילנסקי:
בוודאי. אני שמח מאוד שכבוד סגן השר לא שכח את זה ומיזמתי מביא את התשובה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
ובכן, אדוני היושב-ראש, הידיעה שפורסמה בכלי

היו"ר ד' שילנסקי:
אנחנו עוברים לשאלתא בעל-פה של חבר הכנסת יוסי גולדברג. סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 602 של חבר הכנסת יוסי גולדברג בנושא: מפגעים בטיחותיים ככבישים כתוצאה ממזג האוויר.

602. מפגעים בטיחותיים ככבישים כתוצאה ממזג האוויר

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, כבישים רבים ברחבי הארץ ניוזקו כתוצאה ממזג האוויר הסוער ששרר בצפון הארץ, במרכזה ובדרומה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על נזקים שנגרמו לכבישים כתוצאה מהשיטפונות ומהגשמים האחרונים?
2. האם ברעת השר להורות על טיפול חירום בבורות שנפגעו ככבישים בכל רחבי הארץ?
3. אם כן — מה הוא לוח הזמנים לתיקון המפגעים?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אדוני היושב-ראש, בתשובה על השאלתא של חבר הכנסת גולדברג — מזג האוויר הסוער אשר שרר בחודשים האחרונים גרם לנזקים כבדים למערכת הכבישים בארץ. עיקר הנזק בא לידי ביטוי בצורת בורות ומהמורות ככבישים, נזק לשולי הכביש, סחף ונזק לגשרים ולגשרונים.

אומדן עלות הנזק הידוע, נכון להיום — כ-50 מיליון שקל. המשרד הגיע להסכמה על תוספת תקציבית מיוחדת לתיקון נזקי השיטפונות עם משרד האוצר, של כ-20 מיליון שקל. כבר עתה מנוצלת ההפוגה לטיפול במפגעים בעלי סיכון מיידי ונערך טיפול חירום בבורות ובמהמורות ככבישים. מרבית הנזקים אינם נזקים ארוכי טווח וניתן לטפל בהם כבר במהלך הקיץ. עם בוא האביב תפעל מע"צ לשיקום הכבישים שניזוקו, להחשת בניית גשרים חדשים ולתיקון גשרים קיימים אשר נפגעו בשיטפונות.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי גולדברג.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני סגן השר, במיוחד בשבועות האחרונים, כתוצאה מהשלג, בכל הגליל נפגעו כל הכבישים, שובשו הדרכים ברמת-הגולן ובכל אזור הצפון. המצב הוא, שהכבישים פשוט

ביצוע. בעקבות פסיקת בג"ץ החלה מע"צ לבצע את הפרויקט המחוונת בכפר-שמירה. בתוך שבועות מספר יוחל בביצוע מחלף-אולגה. כביש ביל"ו — גדרה נמצא בביצוע. מחלף הכפר-הירוק. שלב א', אשר אושר, נמצא בביצוע שיכתים בקיץ הקרוב. מחלף האלוף-שדה — בביצוע. מחלף שערי-הגיא — הכוונה להתחיל בביצוע השנה. במידה שיסתיימו ההליכים הסטטוטוריים. כביש קריית-מלאכי — אשקלון — בביצוע.

לכן, כל ההשמצות הן חסרות שחר. יש לחשוב שהן נאמרו משיקולים אידיאולוגיים ולא משיקולים מעשיים. תודה.

ו. הצעה לסדר-היום התעללות בחיילים טירונים

בגרימת סבל נפשי וגופני. לעתים כשל יצר הנקמנות או ההתנשאות של המפקד. עד כאן דברי מילון אבן-שושן.

אני רוצה להזכיר שוב, כי ליד דלת הכניסה לאלום הישיבות במשרד הביטחון בתל-אביב, ובמחנות צה"ל, כחול באותיות קידוש-לבנה: "תרע כל אם עבריה שמסרה גורל בנה לידי מפקדים ראויים לכך".

"חיוב חיילים, ובעיקר טירונים, לבצע משימות שונות, לעתים משפילות, כתנאי לקבלת זכויות בסיסיות כחופשה, מקלחת וקבלת מכתבים אינו תקין. תופעה של פגיעת מפקדים בטירונים והשפלתם אסור שתהיה בצה"ל, ויש לגנותה מכול וכול" — כך קובע דוח-לפידות, שחקר לאחר התאבדות החייל גולן נגר ביולי 1991. התאבדותו של החייל היוותה סיום מסכת התעללויות והשפלות מצד סגן מפקד הבסיס, אשר גרר את החייל כאשר הוא כפות באזיקים משער הבסיס ללשכת המפקד. במקרה זה, ההתעללות וההשפלה הביאו לטרנדית הנוראה.

דוח-לפידות קובע, כי יש לחדד את התחושה בקרב הקצונה, שהמפקד חייב לכבד אצל פקודיו את כבוד האדם, אין ספק, כי אילו היו מסקנות הדוח נחלת כלל הקצונה בצה"ל, ניתן היה למנוע הישנות מקרי התעללות בחיילים.

אני עוברת למקרה שקרה בנובמבר 1991 לטירון דני אוזון מאופקים, אשר שירת בבסיס בדרום הארץ וסובל עתה מדלקת קרום המוח. לאחר שמפקדיו הכריחו אותו לעבוד "עבודות רס"ר", כעונש על עבירת משמעת. זה היה יום גשום, עם רוחות עזות, ודני נרטב עד לשד עצמותיו. הוא פנה לרכי-סמל פלוגתי וביקש להחליף את בגדיו ספוגי המים, אך זה לא הסכים. לבסוף, ב-30:23, הותר לדני לחזור לאוהל, ולמחרת בבוקר הוא קם עם חום גבוה, ביקש לצאת למרפאה, אך מפקדיו לא הרשו לו והכריחוהו לצאת עם הפלוגה ליום אימונים. לאחר האימונים התדרדר מצבו. הוא נשלח ממרפאה למרפאה, עד אשר הוחלט לאשפזו בבית-חולים כאשר מצבו מוגדר קשה ביותר.

בדצמבר 1991 נחשפה פרשת התעללות חמורה בטירוני צה"ל. שני מפקדי-כיתות בבית-ספר לשריון הורשעו בכך, שהכריחו חייל לשחות 5 ליטר מים, עד שהקיא, לגלגו עליו, חיקו את גמגומו של אחד הטירונים בפני חבריו, והמליצו לטירונים להכות את חבריהם שפיגרו באימונים. אחד המפקדים אף הורה לטירון שסבל מחמתים בכף היד להרים באצבעותיו גריקן מים מלא. כמרכן הוא העניש את פקודיו

התקשורת, שלפיה יידחו או יבוטלו פרויקטים תחבורתיים באזור המרכז בתחומי "הקו הירוק" לטובת סלילת כבישים ביהודה ובשומרון, היא ידיעה חסרת שחר ובלתי נכונה לחלוטין.

כל הפרויקטים אשר תוכננו לביצוע בשנת 1992 במרכז-הארץ יבוצעו כמתוכנן, למעט פרויקטים אשר לא ניתן להתחיל בביצועם עקב בעיות תכנוניות, או קשיים באישורים סטטוטוריים של התוכנית.

הכבישים אשר הוזכרו בתקשורת ככבישים אשר יידחה הטיפול בהם נמצאים כולם בשלבי ביצוע או לקראת התחלת

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אני קורא לחברת הכנסת שרה דורון, אשר תעלה הצעה לסדר-היום מס' 6387, בנושא: התעללות בחיילים טירונים. בבקשה.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, אני מבקש לחזור ולשאול שאלה שכבר נשאלה אתמול על-ידי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. נדמה לי שאתה היית אז יושב-ראש הישיבה. מתי נגיע היום לדיון בכל השאלות האחרות, אשר היו צריכות כבר להיות נדונות? מגיע לנו לדעת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אמת. מייד אדאג לכך, שאתה וכולנו נקבל אינפורמציה מלאה. נאפשר לחברת הכנסת דורון להביא את הצעתה, ובתום הדברים אודיע.

אליקים העצני (התחיה):

תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת דורון, בבקשה.

שרה דורון (הליכוד):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לומר בראשית דברי, מתוך הערכה עמוקה לצה"ל, למפקדיו ולחייליו, כי צר לי על שיש מיעוט קטן, מזערי, שפוגע בשמו הטוב של צה"ל ובנורמות המקובלות בצה"ל. בגלל המיעוט הקטן הזה נגרמים לעתים אסונות ופגיעות בחיילים. אני רוצה להדגיש הדגשה חד-משמעית מאוד, שאני מעריכה ומוקירה את צה"ל, יודעת שכולנו אסירי תודה למסירותו, לצורה שבה הוא ממלא את תפקידיו, ושנאנחו יושבים כאן וחיים כאן בזכות צה"ל ואנשיו. צר לי, ואני חוזרת על כך, על כי מיעוט קטן מאוד, מיעוט מבוטל אבל פוגע, קיים במסגרת צה"ל.

כדי שצה"ל, צבא העם, שכולנו גאים בו, יהיה טוב עוד יותר, עירני יותר, ושהפקודות גם תהיינה אחראיות יותר ולא יחזרו אסונות, אני חושבת שלמורל של החייל חשוב גם, שהתופעה שקוראים לה טרטורים בצה"ל, המלווה בחיוכים סלחניים לעתים, תיעלם.

בדקתי במילון אבן-שושן את המושג "טרטורים". כך נכתב במילון אבן-שושן על המלה "טרטור": "ענישת חיילים עוברי עבירה משמעתית בשיטה חמורה הכרוכה לעתים

המ"פ טען, כי אפשר לחייליו לבצע בו משפט חברים כדי לתת להם הרגשה בוגרת.

אסור להקל ראש בנזקי הטרטור. גם אם הוא לא מוביל בהכרח להתאבדות, הרי נגרם נזק גופני, וחמור לא פחות מזה — נזק נפשי. הנמשך לעתים זמן רב ואינו ניתן לחיקון: שלא לדבר על פגיעה קשה במוטיבציה של המטרטור ושל החיילים העדים למעשה. מי יוכל לאמור את הנזק הנפשי שנגרם בידי שני המ"כים לטירון הסובל מקשיי דיבור? אסור להיות מופתעים ממעשה הטרטור, מעשה שלפני שנים אחדות ייתכן שנבע מהשאיפה ליצור כאן מיתוס של גיבור ישראלי.

אדוני, לסיים, אני רוצה לחזור אל אותו משפט שחיבב להנחות אותנו: "תדע כל אם עבריה שמסרה גורל בניה לידי מפקדים ראויים לכך". תודה רבה.

הי"ר מ' וירשובסקי:
תודה לחברת הכנסת דורון.

ז. הצעה לסדר-היום התעללות בחיילים בשירות חובה

לא יהיה חייל, הוא יהיה באמת נפל בצבא. אתה רוצה עוד יותר? אלה סיפורים פיקנטיים. הכול מתועד אצלי. בטייונות — לשבור את הטייונים האלה שיהיו אוטומטים. הקפיצו חייל, כמו במערב הפרוע, עם כדורים חיים. עמד המפקד וירה והוא קפץ, כמו שרואים בסרטים. גם את זה אני יודע. אתה רוצה עוד יותר? טירונים חדשים במאהלים: ההוראה למדריכים, שגם הם צעירים — באו ארבעה חודשים לפנייהם — היתה: תעירו אותם בבוקר עם מכות כמקל קטן על כפות הרגליים. הפאלאקות שלמדו אותן מן הטורקים, שהיו מענישים בפאלאקות. הם היו מכים בכפות הרגליים. שמים את האדם עם הראש למטה והרגליים למעלה ומכים.

אני אומר לך, אדוני סגן השר: לא הייתי מעלה את זה בצורה החריפה הזאת, אבל צריך להיות לזה סוף. זה לא דבר חדש, ושמענו עשרות חשוכות משר ביטחון זה, משר ביטחון אחר. ברגע ששוכרים את הכבוד העצמי של האדם הוא לא אדם, ברגע שמשפילים אדם הוא הולך עם ההשפלה כל ימי חייו.

ההתאבדויות שבאים לספר לי עליהן — וכיהנתי חמש שנים בוועדת החוץ והביטחון — עם סטטיסטיקה טיפישית, שזה עולה וזה יורד, כשהסיבות בחלק גדול, לא כולן, הן עניין נפשי. אבל מי שחש וחלילה מגויס ומחוייל ויש משהו בחלק הנפשי שלו, עוד לחיצה אחת קטנה, עוד השפלה אחת קטנה — הוא נשבר ומשאיר אחר-כך מכתב.

על הבריאות דיברה חברת הכנסת שרה דורון, אבל יש לי אלפי סיפורים על הבריאות הזאת: מה אתה, ארטיסט? מה אתה, חולה? תצא. עד שהוא מגיע — מאמינים לו? לא, לא מאמינים.

הרי אני יכול לעמוד פה שעה ולספר סיפורים, שעה שלמה. הרי זה מתמשך 43 שנים. הייתי חייל, שוחררתי רק במלחמת יום-הכיפורים, ואני רוצה להגיד לכם: הייתי איש מילואים וגם שם היו לי בעיות, לא לי, עם צבא הקבע, עם הצבא הסדיר, באזור צורה התייחסו. אז היו לחצים נוראים, אבל על זה אני לא רוצה לדבר. היתה מכונית של 24 טונות, שהעמיסו אותה והיה צריך לנסוע אתה לצפון. ניגש האדם

כריצה עם משא כבד, השאיר אותם זמן רב במצב של שכיבות סמיכה, ובעט בחול כדי שיפגע בפניהם של החיילים.

ניתן להפנות אצבע מאשימה כלפי מערכת החינוך, כי אותם מפקדים צעירים המתעללים בחיילים הטייונים הם תוצר של החינוך הישראלי. המטרטורים הם גיבורים על חלשים. היו צריכות להיות בהם מידות של אנושיות, אהבת האדם והגנה על החלש, אשר מוחרדות על-ידי מחנכי הדור, ולא רק כאשר הם מגיעים לצבא.

לכל אורך שנות קיום הצבא נקשרה לטרטור הילה מסוימת של גבריות וחברמניות. עובדה, להתעללות לשמה הרביקו את המונח הסלחני הזה — טרטור. אבל הרושם הוא, שהטרטור הפך אלים הרבה יותר עם השנים. לפני כ-20 שנה רעשה הארץ ממשפטם של תשעה מפקדים וזוטרים שטרטורו: הם אילצו טירונים לאסוף 200 בדלי סיגריות.

ביולי אשתקד התאבד חייל בעקבות מעשה טרטור מזועזע.

הי"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא לחבר הכנסת גרופר, להצעה מס' 6411, כי שר הביטחון ישיב על שתי ההצעות.

איפה חבר הכנסת העצני? רציתי פשוט להודיע שהתשובות על שאלות של סגן שר הביטחון תימסרנה לאחר ההצעה האחרונה לסדר-היום שנוגעת אליו, וזה לאחר שלוש הצעות לסדר-היום נוספות. בבקשה, חבר הכנסת גרופר.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להעלות את הנושא לאחר שחברת הכנסת שרה דורון העלתה אותו גם-כן. אני לא צריך להוסיף הרבה על מה שחברת הכנסת שרה דורון כבר קראה, עם תאריכים, ולא הייתי מעלה את הנושא מעל כמת הכנסת, כי דברים כאלה טוב שלא נעלה אותם, אבל אין שום אפשרות להבליג עוד ולשתוק.

אני לא מאמין בשום פנים ואופן, שצה"ל שלנו לא יכול להתגבר על הצרה הצורה הזאת. אני לא מאמין שצה"ל זה, שמתגבר על דברים על-אנושיים בחלק שלו, בדבר הכי חשוב, בדבר הכי בסיסי של צה"ל לא מצליח בכך. את כל הפיתוחים בצבא כאן ובכל העולם, את כל כלי המשחית שיש היום, את הכול מוביל איש קטן אחד והוא החייל. ומה עשו לחיילים האלה ומה עושים להם?

אם אקבל תשובה שזה בשוליים — זה לא משנה. אני שירתתי בצבא לאחר קום המדינה. לא היו טרטורים. שקר הדבר — שזה היה. בקורס קצינים עישנתי בתפקיד — אסור היה לעשן בתפקיד — והמפקד אמר: תעניש את עצמך. הענשתי את עצמי. כך התנהגו כלפי לוחמים. כדי לעצב את דמותו של החייל, של הטיירון, אומרים: לשבור אותו, להכניס אותו למסלול. אבל לשבור אדם צעיר — לא בצורה הזאת. כמו שסיפרה חברת הכנסת שרה דורון על החייל שאמרו לו לשתות עד שהוא הקיא את נשמתו, ואני לא יודע איזה נזק היה לו בקיבה; ועל המגמגם.

אבל אני יכול, שרה דורון, לספר סיפורים עוד יותר גרועים, הרבה יותר גרועים. להעמיד חייל בתוך חבית — ויום שלם, אדוני סגן שר הביטחון, לצעוק: אני נפל. האיש הזה כבר

בקטגוריה הזאת, מן הראוי שתנסחו באיפוק ובמעוגן במציאות, על מנת שיזכו להתייחסות מדויקת והולמת. במקרה זה אין צורך להחמיר ולהפריז, שכן הנושא חשוב גם בממדיו המציאותיים.

אדוני היושב־ראש, ככל מקרה של התעללות מתקיימת חקירה של המשטרה הצבאית, וכמרכן נבחן המקרה בהיבטיו הפיקודיים על־ידי צוות הפקת לקחים, המורכב ממפקדים ומאנשי מקצוע.

ברצוני להדגיש, כי צה"ל עושה כל מאמץ כדי לשמור על כבוד חייליו ולמנוע כל פגיעה בהם. לצורך כך נעשית פעילות יסודית ומקפת בצה"ל, בתחומי הערכים והנורמות. בתחום אחריות המפקדים, בתחום ההוראות והפקודות, החקירה, איסוף הנתונים, הלימוד והסקת המסקנות.

מצוקות חיילים — התעללות כלל והתאבדויות כפרט — זוכות בשנים האחרונות לטיפול ממוקד במגוון מישורים. אוכלוסיות חלשות מטופלות באמצעות מערכת תנאי שירות מסועפת, בסיוע קציני בריאות הנפש וכמובן גם על־ידי המפקדים.

אין לי ספק, שהמערכת הצבאית מודעת לקשיי הפרט ומעניקה טיפול ייחודי לחיילים בעייתיים, בגישה חינוכית בונה, מגוננת עליהם מפני סיכונים שונים, כאשר יש מקרים חריגים של טיפול לא תקין, ואלה בהחלט — מה לעשות, חבר הכנסת גרופר — מעטים וחריגים. אבל הם נבדקים בפקודות, ואם נדרש, ממוצה הדין עם האחראים להם. צה"ל לא עובר לסדרהיום ככל מקרה שמתברר ומתגלה שהיתה התעללות בחייל כלשהו.

אני מודיע כאן, שצה"ל ימצה גם בעתיד את הדין באותם מקרים חריגים ויעשה הכול כדי לעקור את העשבים השוטים האלה. עניין זה מתורד בצה"ל. אך, עם זה, צו"ל לא מתכוון לוותר בעניין האימונים ובעניין המשמעת. על רקע מה שקרה בארץ בימים אלה, הצבא עוד יחזק את המסגרות ואת המשמעת, שכן בנפשנו הדבר.

אני מציע להעביר את ההצעות לוועדת החוץ והביטחון. שם גם ינתנו פרטים נוספים, ממוקדים, מפורטים, על דוחות שהוכנו בעניין זה ועל הפעילות הנעשית בצבא, כדי למנוע עוד כמה שרק ניתן תופעות מבישות כאלה, כפי שתוארו כאן מעל במת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. אתה מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. יש שתי הצעות אחרות, האחת של חבר הכנסת שמעון שטרית, בבקשה, ואחריו — חבר הכנסת מיכאל ברזילה.

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, הנושא שאנו עוסקים בו עתה מחייב מציאת איוון נכון בין חישוב ואימון של החיילים, כדי שישטייניו וימלאו את משימותיהם, ובין מניעת ניצול לרעה ופגיעה כמו שהיו בסיפורים ששמענו מפי חברי הכנסת שרה דורון ופסח גרופר.

נדמה לי, ואני חושב שכולנו התנסינו בהזדמנות זו או אחרת בטיפול במקרים כאלה, לפעמים עד כדי הצלת נפשות, בגלל הדיכאון שזה גורם לחיילים: נדמה לי שהנושא צריך לבוא לידי טיפול גם בדרך של החמרת עונשים, למען יראו וייראו. זה השדר המוסרי, זה השדר שאנחנו ניתן לכלל המפקדים, שהחישוב והאימון של החייל אסור שיבואו על דרך

שהיה צריך להסיע אותה ואמר למפקד: אני לא יכול לנהוג עוד. והוא אומר לו: אתה תנהג — כפקודה. האדם אומר לו: אני לא אנהג, הודיעו לי שהבן נפל. המפקד הזה — אם לא היו עוצרים אותו, הייתי אני שובר לו את השניים. אני, אני ואפסי עוד.

והדבר האחרון, אדוני היושב־ראש, ואתה איש חוק ומשפט, משפטן: היום יש בחוק ענישה על כל דבר, לפי חוקים — שנתיים מאסר, שלוש שנים, חודשיים, למה לא תעתיקו את זה לצבא, ריבון כל העולמים? הצבא עצמו יעשה לעצמו חוק. על טרטר — לא הורדה בדרגה — זה שטויות — או מחבוב 15 יום, על טרטר — עד שנתיים מאסר. על פגיעה בכבוד העצמי של חייל — עד שנה מאסר. אני לא משפטן, אדוני היושב־ראש, אבל יעתיקו את החוק הקיים במדינת ישראל. מדוע כשפוגעים באדם ברחוב, כשמשפילים אותו, יש חוק וסדר, מי עשעה את זה ילך לבית־הסוהר וישלם, אני לא יודע מה. למה אתם בצבא, עד היום, לא מעתיקים, כדי שכל המדריכים, כל האנשים יענשו על דברים כאלה?

אני יכול להבין שבצבא גדול יכולים להיות סריסטים, יכולים להיות פסיכופתים, יכולים להיות מה שאתם לא רוצים בשוליים — חס וחלילה, לא כל צה"ל בשוליים — אבל, שיענישו את הפסיכופת הזה. הרי כל פסיכופת שתופסים אותו במדינה מענישים אותו. ואם תתחילו להעניש את האנשים האלה בעונשים כמו העונשים שבהם מענישים את אזרחי מדינת ישראל, אני מבטיח: אתה תוריד את המכה הנוראה הזאת ב־80%, ב־90%. כשכל חייל, או כל מדרג זוטא ידע שהוא יכול ללכת לכמה שנים לבית־סוהר, הוא לא יעשה את זה. אבל מה הוא אומר? יורידו אותי בדרגה. אכפת לו הדרגה? הוא היה רב"ט בסך הכול.

ואני אנמור את דברי ואומר, אדוני סגן שר הביטחון, אדוני היושב־ראש וכנסת ישראל: הדבר הזה שאנחנו מדברים בו הוא הכי מקודש לעם ישראל, ואני לא רוצה לחזור על הדברים שאמרה בצדק חברת הכנסת שרה דורון, הכי מקודש. אנחנו הצבא היחיד בעולם, שאנחנו לוקחים את הבנים שלנו, את הפרחים שלנו, לשלוש שנים, ואני לא נכנס לוויכוח. שלוש שנים הן תקופה ארוכה, והבחור צריך לתת את כל מה שהוא יכול לתת לעם ישראל בשלוש השנים האלה. לכן, תשמרו על הבנים שלנו, תשמרו על הפרחים שלנו, שלא נמצא עוד בעיתונות ידיעות על מקרים כאלה — ויש לי פה עשרות קטעי עיתונות שאני לא רוצה לקרוא אותם — שנרד מזה. ובשוליים בשוליים, בפניות הקטנות, אם זה יקרה, זה לא יהיה משמעותי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת גרופר. אני קורא לסגן שר הביטחון להשיב על שתי ההצעות. אני מקווה שהתשובה תהיה תשובה טובה, מפני שהבעיות שהועלו על־ידי שני חברי הכנסת, דורון וגרופר, הן בעיות חמורות וקשות.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ראשית, כדי למנוע ספק, אני מבקש להדגיש, שהמקרים הקשים שתוארו כאן על־ידי חברת הכנסת שרה דורון ועל־ידי חבר הכנסת פסח גרופר הם מכשיים, ומערכת הביטחון רואה זאת בחומרה רבה.

עם זה, אדוני היושב־ראש, ניסוחיו הקיצוניים ומסקנותיו הגורפות של חבר הכנסת פסח גרופר אינם מקובלים עלי, שכן ההתעללות בצה"ל היא חריג שולי ולא נורמה. על־פירוב, אין מדובר בהתעללויות מכישות ונורמות, כפי שהתנסח ידיו הטוב חבר הכנסת גרופר.

גם נושאים חשובים וקשים, והנושא הזה הוא בהחלט

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חברת הכנסת דורון, את מסכימה שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון?

שרה דורון (הליכוד):
מסכימה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת פסח גרופר, אתה מסכים?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
מסכים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה אם להעביר את הצעות חברי הכנסת דורון וגרופר בעניין התעללות בחיילים וטרטורים לוועדת החוץ והביטחון, כהצעת סגן שר הביטחון. נא להצביע. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר את	
הנושאים לוועדה	— 12
נגד	— אין
נמנעים	— אין

ההצעה להעביר את הנושאים שהעלו חברי הכנסת ש' דורון ופ' גרופר לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 12, ללא התנגדות וללא הימנעות, הועברו שתי ההצעות של חברי הכנסת שרה דורון ופסח גרופר לוועדת החוץ והביטחון.

חבר הכנסת העצני, אני הודעתי, כשאתה היית בחוץ, שעם תום כל ההצעות לסדר-היום של סגן שר הביטחון, הוא ישיב על שאלתות. למעשה, מדובר עוד על הצעה אחת.

ח. הצעת חוק להתייחדות עם זכר קורבנות השואה וחללי צה"ל, התשנ"א — 1991 *

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הציבור נגד תושבי העיר עמנואל, שכביכול פגעו בכבודם של נפטרים בכך שלא עמדו דום בעת הצפייה ביום השואה וביום הזיכרון.

כתבה זו, נוסף על ההסתה הנוראה, יש בה עלילת דם החוזרת מדי שנה בשנה. החמור מכול הוא — להאשים את הציבור הדתי באי-שמירת כבוד המת. זו איווולט ועוולה. מי כמונו שומרי המצוות יודעים מה הוא כבוד המת, ואיני רוצה, חס ושלום, לפגוע באחרים. אנחנו אומרים משניות, מתפללים, אומרים "קדיש". מסורת ישראל שומרת על זיכרון הנפטרים ועל כבודם במשך כל השנים, ומדי שנה, ביום הזיכרון לכל נפטר, מזכירים את הנפטר ועושים פעולות לעילוי נשמתו. המסורת שלנו היא יקרה ונפלאה. הבה נאמץ אותה ונמשיך מסורת בת אלפי שנים.

החריגה וההפרה של האיוון הנכון. ומי שיפר את האיוון, יבוא על עונשו.

אדוני סגן השר, לפי דעתי, זאת הדרך שצריך לפעול בה. אם נלך בדרך הזאת, גם נשיג את החישול והאימון וגם נמנע את הטרטורים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ולכן אתה מציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת שרה דורון?

שמעון שטרית (העבודה):
כן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת מיכאל בריזהר, בבקשה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בימים האחרונים, בגלל צירוף נסיבות, אנחנו צולפים בצה"ל מכל הכיוונים. היתה הסיבה של האירוע הטרגי שקרה בשבת; היתה פרשה שדיברנו עליה אתמול לגבי חיילי מילואים הממירים את שירותם בכסף; יש הפרשה שעליה מדובר עכשיו. ככל אופן, אני מציע לכולנו, שלא נרחיק לכת ולא נשפוך את החינוך יחד עם המים. אסור לנו לשכות, שצה"ל הוא צה"ל של כולנו, והוא המגן על ביטחון המדינה. אלה דברים שנשמעים אולי כססמה נכונה, אבל משום-מה שכחנו אותם, וכל אחד מאתנו מוצא זווית אחרת כדי לחקוף את הצבא. אל נשכח שזה הצבא של כולנו.

שמעתי וקראתי לא אחת, שהאשימו את הצבא בהתאכזריות חיילים בגלל התעללות. אנחנו בדקנו את הנתונים ומתברר, ששיעור המתאבדים בגיל הזה בישראל זהה לחלוטין עם זה שבארצות אחרות. כלומר, לא צה"ל גורם לכך, אלא ככל חברה יש כנראה כמה חוליות רופפות בשרשרת, ובלחץ כזה או אחר בסופו של דבר קורים דברים. כואו לא נאבד את הפרופורציה.

אני מקבל את דבריו של חבר הכנסת שטרית. צריך להעניש בחומרה רבה את מי שמתעלל בחיילים ולמצות עמו את הדין. אבל, כואו לא נהפוך את צה"ל למעין סמל של אנשים שרק פוגעים ומתעללים ומתאכזרים לאנשים צעירים, שהם גאוות כולנו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנו עוברים לנושא הבא. אני קורא לחבר הכנסת גמליאל, בבקשה. הוא יעלה הצעת חוק תתס"א, הצעת חוק להתייחדות עם זכר קורבנות השואה וחללי צה"ל, מאת קבוצת חברי הכנסת מסיעת ש"ס. כאמור, הוא יביא את ההצעה בשם.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, את הצעת החוק הזאת אנו, סיעת ש"ס, מעלים מתוך כבוד לזולת, כבוד לנו, ציבור שומרי התורה, כבוד לכלל האוכלוסייה, והעיקר — כבוד לזכרם של חללי צה"ל, השם ינקום דמם, וקורבנות הנאצים, השם ינקום דמם.

אני מודה על האמת, ידידי חברי הכנסת, שהודתה של הצעת החוק באותה כתבת שטנה בטלוויזיה, שהסיתה את

היו"ר מ' וירשובסקי:
קודם — חבר הכנסת בורג, ואחר-כך — חבר הכנסת רן כהן.
ראובן ריבלין (הליכוד):
שלוש שאלות, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:
גם לך אפשר, והכול במסגרת שתי דקות. חבר הכנסת בורג, בבקשה.
אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת גמליאל, מתוך הנחה שאתה מציע את דרך ההנצחה המסורתית של "אל מלא רחמים" של אלפייס וכמה שנים — מקובל עליי תפיסתך — האם עליי הצעת החוק שלך אתה מוכן לקחת על מצפונך את בכיים של ההורים ש-43 שנים הספידו את ילדיהם שנפלו בדרך אחת, ופתאום עליידי הצעת החוק הזאת אתה אומר להם: כל הספדי 44 השנים שקדמו לנו יתבטלו ויהיו כעפרא דארעא? האם אתה מוכן לקחת על עצמך את האחריות, שבמדינת ישראל, עליי הצעת החוק החדשה שלך, במשך 40 שנה לא הספידו ולא הנציחו כהלכה?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מוכן לענות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, אתה תענה על כל השאלות ביחד. בבקשה, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
קודם כול אני רוצה לומר לך, שלמרות הגדרתך — לעניות דעתי, שלא בצדק — את הכתבה שחשפה את מה שקרה בעמנואל כ"כתבת שטנה", כביכול, דווקא הניסיון שלך מכובד מאוד בעיניי, משום שאהה מנסה למצוא אולי מוצא לשותפות של כל עם ישראל באבל על הקורבנות שלנו. אבל אני שואל אותך בכל הרצינות: הלא רוב עצום של הציבור היהודי הדתי כן שותף לכל עם ישראל בעמידת דום בלי לעבור על שום דבר תורה, על שום הוראה שכתורה ועל שום כלל, אם כן, מדוע לא נעשה את זה בשותפות הזאת? זה דבר אחד.

והדבר השני — האם כוונתך היא, שבאותה שעה ממש, שבה כל עם ישראל עומד דום לזכר חלליו, גם הציבור הדתי יעמוד ויתפלל, ואז לפחות תהיה שותפות, או שכוונתך להפריד ולחצות בין חלק זה של העם לבין החלק האחר? ומכל מקום, לדעתי, צריכה להיות אחדות של העם.

היו"ר מ' וירשובסקי:
זאת לא שאלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה מין בקשה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:
זו משאלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, הרשית לי לשאול בשתי דקות, ועשית את זה בדקה.

האם תהיו מוכנים להיענות למשאלה הזאת, שההתייחדות של השעה והתגע תהיה בכל זאת אחידה לכולנו?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ריבלין, גם אתה ביקשת לשאול. בבקשה, ואחר-כך יענה חבר הכנסת גמליאל על כל שלוש השאלות.

מורי ורבותי, מתוך רצון לשוות לאקט הזה אופי יהודי-מסורתי, העלה אחד מחברי רעיון: לא עוד צפירה, לא עוד עמידת דום, כי אם פרק משניות ותהילים. אדרבה, כואו נהיה מאוחדים בדבר המאחד את עם ישראל על-ידי משנתו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חבר הכנסת גמליאל, המצב הקיים לא מונע את האפשרות לומר פרק משניות. אני לא רואה למה יש לפגוע באותה התייחדות לאומית של עם ישראל עם האנשים שמסרו נפשם על קיום המדינה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

השאלה ברורה, חבר הכנסת ריבלין. בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כואו ונעשה פעולה שאכן תתרום לנפטרים, לעילוי נשמתם, כי מה תועיל להם עמידת דום?

לחלופין אני מציע, לפי השיטה שהכול מסכימים לה, כי איש באמונתו יחיה, אם מאמינים אתם בצפירה ובעמידת דום, יבושם לכם, אבל לנו תנו לכבד את המתים בדרכנו, לפי מסורת ישראל.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אברהם בורג (העבודה):
חבר הכנסת גמליאל, אני יכול לשאול אותך שאלה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

בסוף דבריו אני אפשר לך לשאול אותו שאלה, אבל נא לא להפריע לו. כשהוא יגמור אתה תשאל.

אברהם בורג (העבודה):
תודה רבה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מורי ורבותי, אני באמת מקווה, שהצעת החוק הזאת תאושר ברוב קולות, אך גם אם לא, דעו כי לדידנו היא כאילו נתקבלה. כך אני נוהגים מדורידור וכך נהגה להבא. חבל מאוד שלא כל בית ישראל נוהגים כך בכבודם של נפטרים, אך לפחות דבר אחד: אל תלמדו אותנו ואל תטיפו לנו איך לכבד את הנפטרים.

אדוני סגן השר, יש לציין כי הרבנות הצבאית עושה בתחומה פעילות הנצחה התואמת את מסורת ישראל, אולם הצעת החוק שאני מגיש בזה באה להסדיר את ההתייחסות של כלל העם וההתייחדות עם קורבנות השואה וחיילי צה"ל לפי מסורת ישראל הנהוגה בעם ישראל מדורי דורות. בוודאי אסור לנו בתור מדינה יהודית למנוע מעם ישראל לנהוג לפי מסורת ישראל.

אי לכך אני מבקש שהנושא יועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, או לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

הואיל וחבר הכנסת קיצר, אפשר שתי שאלות קצרות, בהסכמתך, כמוכן.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כן.

חיים רמון (העבודה):

גם אני יכול לבקש לשאול שאלה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא.

חיים רמון (העבודה):

מהמקום, בלי להגיע למיקרופון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא. אני חורג כאן, הואיל והנושא רגיש ואנשים שאלו. אני

לא רוצה להפוך את זה לדיון, אני גם לא מוסמך לכך.

חיים רמון (העבודה):

אבל העניין ראוי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ראוי ללא כל ספק, בבקשה, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד על כך שאפשרת לי

לשאול את חבר הכנסת גמליאל שאלה.

אדוני, כבוד חבר הכנסת והרב, לי יש באמת כבוד רב למסורת ישראל, ואני חושב שקיימנו כאן כעם וכיהודים קשור במסורת ישראל קשר כל יינתק. עם זאת אני פונה אליך כאיש התנועה הלאומית שאינו יכול, רחמנא ליצלן, לשמור תרי"ג מצוות ושואל: האם אינך חושב שבהצעת החוק שלך יש משום התגרות כלשהי באותה אמונה, שמה מדינת ישראל עדיין לא צריכה להיות קיימת משום שמסורת ישראל לא מאפשרת זאת?

אני רוצה לומר לך, שכאדם החושב ושוקל קלה כחמורה כל שאלה הקשורה בנושא דת ומדינה נותן עדיפות גם לנושא הדת ומסורת ישראל מתוך הבנה שאנחנו צריכים להיות כאן במדינה יהודית דמוקרטית, אני שוקל אלף פעם כאשר אני צריך להרים יד נגד דבר הנוגד או היכול להיות נוגד לכאורה, למראית עין, את מסורת ישראל. מדוע אתם באים ומבקשים עוד הפעם בהצעת חוק זו ליצור איזה קרע בין אותה מסורת שנוצרה במדינת ישראל על-ידי הציונות, מתוך אמונה שמדובר כאן בדברים השייכים לעם כולו, למען אחדות העם, לבין המסורת היהודית? מדוע אתם עושים כך?

אני מציע לך באמת: קח את הצעת החוק הזאת על-מנת לאפשר לי להמשיך ולשקול דברים הקשורים בדת ובמסורת ישראל לגופו של עניין.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

חיים רמון (העבודה):

כמה ויתורים אתם דורשים מאתנו בשם האחדות, ולעמוד דום שתי דקות אתם לא יכולים.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

יש לך חוסר הבנה בעניין.

חיים רמון (העבודה):

כתוב בתורה שאסור לעמוד דום? זה איסור מדאורייתא?

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, חברי הכנסת, אני חרגתי מהנוהל ומהתקנון בגלל רגישות העניין. חבר הכנסת גמליאל, יש לך שתי דקות להשיב.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

זה מנהג גויי, מה לעשות? למה לאמץ אותו?

חיים רמון (העבודה):

זה מנהג שלנו, זה לא מנהג של איש. זה מנהג של עם ישראל. אם אתם רוצים חלק בנחלה שלנו, תוותרו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אני פונה אליך.

חיים רמון (העבודה):

בדבר הכי קדוש שלנו אתם לא מוכנים לוותר; הכי קדוש.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אבל למה? אם עשית טעות, אני מתקן את הטעות. תבין שאתה עושה טעות.

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, לא, אני לא אתן.

חיים רמון (העבודה):

— — —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הכי קדוש.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, הואיל והיה קצת זמן, אפשרתי לשלושה חברי כנסת לשאול כדי שהוא יוכל לתת תשובה, ולא לעורר ריבוח כאן. ייתכן שיהיה דיון במליאה בנושא זה, וכל אחד יוכל להגיד את דברו.

חיים רמון (העבודה):

לא יהיה, כי השר יציע להסיר את הצעת החוק, ובצדק.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סליחה, זו הצעת חוק, אולי זה יגיע לקריאה ראשונה, אינני יודע, אבל נשאלו השאלות, אפשרתי לכל — — —

שמעון שטרית (העבודה):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, חבר הכנסת שטרית, לא אתן לך. בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני רוצה להתייחס לשאלות של חברי הכנסת. קודם כול, אני לא רוצה להיכנס לדמגוגיה זולה ולא להיכנס לרגשות, וחבל מאוד שיש כמה חברי כנסת שנכנסים לרגשות ועוזבים את השכל הישר ואת ההיגיון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא מוזק להתחשב ברגשות, אדוני.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני רוצה לענות לחבר הכנסת בורג. יש באמת בעיה הלכתית בעניין הזה, שלא להוציא לעז על הראשונים, ואפילו בהלכות גטין מדברים על זה, בהלכה, אבל אומרים הפוסקים הלכה למעשה: אם יש דבר שלא היה מתוקן כראוי, לא חוששים מלעז על הראשונים.

ההצעה הזאת היא טובה מאוד, לעניות דעתי, נפלאה מאוד, כפי שגם אתה הסכמת. אני חושב שהיא באה לתקן. ולכן זה עדיף.

מכל הדברים המפורטים ברור שיש כאן מענה הולם לצורת הטקס המסורתי וההלכתי, ולדעתנו אין שום סיבה לשנות, להוסיף או לגרוע מפקודת המטה הכללי שהוזכרה לעיל, שנעשתה, כאמור, בתיאום מלא עם הרבנות הצבאית הראשית. לכן, לדעתנו אין עניין בקביעת חוק מיוחד הדורש לשנות נוהל התנהגות בעת הצפירה בימי-הזיכרון.

אני מבקש להוסיף לחבר הכנסת גמליאל: מי מפריע לך או לכל אדם להגיד בלבו פרקי תהילים בשעת הטקס, לומר תפילה שהוא חפץ בה? מי מונע בעד אדם כזה או אחר לשאת תפילה בשעת ההתייחדות? כל אדם מתייחד בדרכו שלו, לפי הכנתו. ואילו אתה מבקש בהצעת החוק שלך לקבוע בחקיקה חוק, שרוב הציבור לא יכול לעמוד בו, בבחינת גזירה שרוב הציבור לא יכול לעמוד בה.

אני בוודאי לא חשוד בעניין בכך שאתנגד לקריאת פרקי תהילים או לחבישת כיפה. אבל, בכל מה שנוגע לטקס יום-הזיכרון, נראה לי שהתשובות שניתנו ועוגנו בפקודות מטכ"ל עונות על הדרישות, עונות על הצרכים, גם נותנות מענה הולם לכל נושא מסורת ישראל, וכפי שאמרתי — הן גם תואמו עם הרבנות הראשית לישראל.

אשר על כן, הריני מתנגד להצעת החוק שלך. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גמליאל, כיוון שהשר מבקש להסיר את הצעתך, יש לך אפשרות לדבר, האם אתה רוצה להגיד עוד משהו, או שאתה מוותר? אני מבין שחבר הכנסת גמליאל מוותר על זכותו לדבר.

אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק להתייחדות עם זכר קורבנות השואה וחללי צה"ל, התשנ"א — 1991. נא להצביע. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדין מוקדם בוועדה — 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — 20

נמנעים — אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק להתייחדות עם

זכר קורבנות השואה וחללי צה"ל,

התשנ"א — 1991, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 20, נגד שישה, ללא נמנעים, הוסרה הצעת החוק שחבר הכנסת גמליאל הביא בשם קבוצת חברי כנסת משי"ס.

ט. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשמ"ט — 1989 *

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר מ' וירשובסקי:

סליחה, אני לא שומע שום דבר. על סדר-היום שלנו, חבר הכנסת רובינשטיין, הצעת החוק שאתה הבאת, רק הצבעה. האם אתה רוצה להוסיף משהו?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

לשאלה של חבר הכנסת רן כהן — אני מוכן לכן, שבאותה שעה שכל עם ישראל עומד דום, אנחנו נקרא תהילים או משניות, כדי שכל עם ישראל יהיה מאוחד. אנחנו לא בעד פילוג. אדרבה, ההצעה הזאת באה לאחד.

לחבר הכנסת ריבלין — אני רוצה להגיד לך שזו איננה התגרות. אדרבה, אנחנו רוצים לחקן את המצב. לפי דעתנו, יש בהצעה הזאת משום תיקון המצב. אני לא יודע מה כל הבהלה הזאת. אם רוצים כבר פעם אחת לחקן איזה מנהג יהודי, מדוע נבהלים כל כך? נאמץ את המנהגים שלנו זה אלפי שנים, מנהגים מדורי דורות. זה דבר נאה ודבר יפה ומתאים מאוד למדינת היהודים בארץ-ישראל. תודה רבה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מדוע המנהגים של הרוב הם פחות טובים?

היו"ר מ' וירשובסקי:

סגן שר הביטחון ישיב על ההצעה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז הקמת המדינה וקביעת יום-הזיכרון הונהג סדר יום-הזיכרון לחללי מערכות ישראל ומוסד בפקודת מטכ"ל, שנקבעה בתיאום עם כל הגורמים, לרכות הרבנות הצבאית הראשית.

הפקודה הביאה בחשבון את כל ההיבטים הקשורים במסורת ישראל, לרבות הדלקת נר נשמה, משמר כבוד, וקריאת "זיכור" למחרת בבוקר על-ידי רב צבאי, קצין דת, או מש"ק דת או חייל שייבחר לכן. גם תפילת "אל מלא רחמים" ממוסרת בפקודת מטכ"ל זו.

הפקודה קובעת, שבכל מחנה צבאי שיש בו כית-כנסת, ובכל מחנות צה"ל יש כתי-כנסת, תיוחד פינה בבית-הכנסת, שבה יועמד נר נשמה.

ביום-הזיכרון עצמו מתקיימים בכל בתי-העלמין ובחלקות הצבאיות טקסי אזכרה, שבהם נאמרת תפילה מיוחדת לזכר חללי צה"ל על-ידי רב צבאי, ואב שכול אומר "קדיש".

אדוני היושב-ראש, כערב יום-הזיכרון מתקיים ברחבת הכותל המערבי טקס צבאי, בהשתתפות נשיא המדינה, הרמטכ"ל והרב הצבאי הראשי, ובמהלכו נישאים דברים על-ידי הנשיא והרמטכ"ל, והרב הצבאי הראשי אומר תפילה מיוחדת. אב שכול אומר "קדיש", והחזן הצבאי הראשי אומר תפילת "אל מלא רחמים".

נוסף על כך מונחים הרבנים הצבאיים, שאחרי תפילת שחרית ביום-הזיכרון יאמרו פרקי תהילים, ולימודי משנה, לעילוי נשמת גיבורי ישראל וקדושי האומה, כפי שקבעה הרבנות הראשית לישראל.

— הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון): שאלות ותשובות —

יאריר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אינך יכול למנוע — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יאריר לוי, אני כבר שמעתי אותך. נא להצביע.
הצבעה מס' 3.

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת	
החוק לדיון מוקדם בוועדה	20 —
נגד	10 —
נמנעים	— אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון
(תיקון). התשמ"ט — 1989. לדיון מוקדם
בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

ברוב של 20, נגד 10, ובאין נמנעים, הועברה הצעת החוק
לוועדת הכנסת. שתקבע איזו ועדה תכין את זה לקריאה
ראשונה.

י. שאלות ותשובות

2. התשובה שלילית.

3. התשובה שלילית.

4. אין. לדעתנו, מקום לפעולה כלשהי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת העצני.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד סגן השר, אוניברסיטאות בית-לחם ואל-נג'אח שבו
להיות מוקדי הסתה, כפי שהזכרתי מראש את שר הביטחון.
לאחר הגשת השאלות הזאת פרצו מהומות גם במכללה
האסלאמית בחברון. בחיפושים נמצא חומר הסתה פלילי. ראש
המוסד, נכיל אל-ג'וברי, ראש ה"פתח" ככל אזור חברון, הוא
גם חבר המשלחת בווינגטון.

שר הביטחון הפר הבטחה שנתן לי — לסגור את
המוסדות הללו אם ישובו לסורם.

האם יש קשר בין ישיבתנו מול אש"ף — פלג ערפאת
בווינגטון, למשא-ומתן על מה שמכונה שלום ובין החסינות
המוענקת למעשה למכללות החבלה ביש"ע?

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב-ראש, ראשית, לשאלה הנוספת של חבר
הכנסת אליקים העצני, אם חבר הכנסת העצני מעוניין לקבל
פרטים והתייחסות לנושא הקונקרטי, באשר למכללה
האסלאמית, אני מציע לו להגיש שאלתא, ואנחנו נשיב לו
בשמחה ונתייחס לעובדות כפי שהוא תיאר אותן כאן, נדחה או
נאשר אותן. אני מציע שתגיש שאלתא, ואנחנו נתייחס לכך.

אשר לשאלה השנייה שלך, הקשר בין הנושא המדיני,
התהליך השלום, לבין הפעילות החבלנית ביהודה, בשומרון

יאריר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש — — — שלא יעלו הצעות
פרובוקטיביות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת יאריר לוי, אנחנו לא אקדמיה. אני לא מקבל
הערות. תודה. אני מבקש ממך לשבת.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני מבקש שקט.
מדובר בחוק שירות ביטחון (תיקון), התשמ"ט — 1989. זה
חוק די ותיק על שולחנו. ההצעה היא להעביר אותו לוועדת
החוץ והביטחון?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
כן.

יאריר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מציע להעביר לוועדת הכספים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כיוון שכך, אין לי ברירה אלא להעביר זאת לוועדת
הכנסת, שתחליט. אני צריך לקבוע כאן שיש ניצול לרעה,
באופן ציני, של האפשרות הזאת של הצעה אחרת, כדי לפגוע
במעשה חקיקה. אני מעמיד את זה להצבעה. מדובר בהצעה
להעביר את זה לוועדה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים עכשיו לשאלות. סגן שר
הביטחון ישיב על שאלתא מס' 4534, של חבר הכנסת אליקים
העצני.

4534. אוניברסיטאות ביש"ע

חבר הכנסת א' העצני שאל את שר הביטחון ביום י"ז בטבת
התשנ"ב (24 בדצמבר 1991):

פניתי אליך פעמים רבות בבקשה שלא לפתוח את
האוניברסיטאות ביש"ע, אשר נסגרו עלידי קודמך על היותן
מרכזי הסתה והתארגנות במסגרת המרד הערבי. השבת לי,
כי אם מוסד מן המוסדות הללו יחזור לסורו, אתה לא תהסס
לסגור אותו.

"קול ישראל" מסר ביום 12 בנובמבר 1991, כי
באוניברסיטת בית-לחם התקיים ויכוח בין פלגים שונים של
אש"ף, כאשר ברקע דגלי אש"ף ותמונות ערפאת.

ברצוני לשאול:

1. האם מקרה זה הוא יוצא דופן, או שמא יש ברשותך
מידע דומה, או אף חמור יותר, לגבי אוניברסיטה זו או אחרת?

2. האם נקט משרדך אמצעי כלשהו בגין האירוע הנ"ל?

3. האם יורה משרדך לסגור את אוניברסיטת בית-לחם
בגין האירוע הנ"ל?

4. אם לא — מה בדעת משרדך לעשות?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1. מדובר בכנס שתכליתו היתה ללכך את סוגיית התהליך
המדיני, ואומנם כמה ממשתתפי הכנס ניסו, ככל הידוע, להניף
דגלי אש"ף, אך הניסיון סוכל מייד עלידי הנהלת
האוניברסיטה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סגן השר ישיב על שאלתא מס' 4683 של חבר הכנסת יהודה פרח: איננו, לפרוטוקול.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני מבקש להשיב. זה נושא חשוב ומעניין חיילים רבים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה.

4683. חופשה לצורך בחינות לחיילים הלומדים באוניברסיטה

חבר הכנסת י' פרח שאל את שר הביטחון ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

חיילים בשירות חובה הלומדים במכללות ערב של האוניברסיטה הפתוחה נתקלים לעתים בסירובם של מפקדים לאשר להם חופשה קצרה, בת יום אחד או יומיים, כדי שיוכלו לגשת לבחינות. בנימוק כי פקודות המטכ"ל לא מחייבות אותם; זאת גם אם מפקדיהם הישירים של החיילים לא מתנגדים למתן חופשה כזו.

כדי שלא להשאיר את הדבר להחלטה שרירותית של מפקד זה או אחר, ברצוני לשאול:

1. האם נתונים אלה נכונים?

2. האם נשקלת הוראה ליחידות השונות לתת לחיילים חופשות קצרות כאמור, תוך שיקול ענייני של בקשות החיילים?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1 — 2. ככלל, לימודים תוך כדי שירות מחייבים אישור, וזה ניתן רק במקרים שבהם לימודי החייל הם מחוץ לשעות הפעילות ושיבוצם לא כרוך בהפרעה למילוי תפקידו של החייל המבצע.

חייל שאישורו לו לימודים תוך כדי שירות יוכל לנצל את חופשותיו הרגילות לצורך השתתפות בבחינה, ובלבד שמועד הבחינה לא מתנגש עם צרכים צבאיים.

האמור מבטא גם את כוונת המערכת הצבאית למצות באופן מרבי את פרק השירות של חייל בשירות חובה מבחינת הנשיאה בעול הביטחון, ולמנוע, בין השאר, אפליה של חיילים המשרתים בתפקידים או ביחידות שמהן אין גישה ללימודים.

לפיכך, מתן חופשות, כאמור בשאלתא, נתון לשיקול דעת מפקד. כמו תחומים אחרים, ובלבד שהחייל יוכל למצות את זכויותיו לחופשות הקבועות בפקודות הצבא.

אם יש לשאול מידע על מקרה ספציפי, מוצע שיעבירו למשרד, והעניין ייבדק לגופו.

4685. הזמנת עבודות מתכת במזרח-אירופה

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הביטחון ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

ביום שישי, 3 בינואר 1992, פורסם ב"מעריב", שמפעלים במזרח-אירופה מבצעים עבודות מתכת עבור מערכת הביטחון, כשמוזכר בהיקף ניכר של עבודות והזמנות, ולא בהתקשרות מקרית. באותה עת אנו שומעים על קיצוצים ופיטורים גדולים במפעלי המתכת במדינה ככלל ובצפון כפרט.

ובחבל-עזה — אמרתי פעמים אחדות מעל הבמה הזאת, ראשית, יש ארגונים שהם נגד תהליך השלום, והם חושבים שבצעם הגברת הפעילות החבלנית הם ישרתו את המטרות ואת הדרך שהם מאמינים בהן.

לא אחת אנחנו עדים לכך, שערכ שיחות שלום אכן יש פעילות חבלנית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. יש גם גורמים שהם חברי אש"ף, שחושבים שעצם הגברת הפעילות החבלנית בימים של תהליך השלום יכולה לסייע בידם להשיג מטרות שהם מאמינים בהן. ועל הרקע הזה היינו עדים, בכל פעם שהתקיימו שיחות, לפעילות חבלנית גוברת. כפי שאמרתי, חלקה בא לסכל את התהליך, וחלק מהמקרים חשוב, שכן יוכלו להאיץ את התהליך ולסייע בידיהם להשיג את המטרות.

אנחנו רוחים מכול וכול כל התנהגות מהסוג הזה, ואנחנו רואים זאת, כמובן, בחומרה רבה. לא ניתן יד ונעשה הכול כדי לסכל את הפעילויות האלה. כפי שאתה יודע, נעשית פעילות אינטסיבית מאוד בתחום הזה, בנושא הבטחת המחייבים ביישובים ביהודה ובשומרון. הבטחת צירי התנועה עומדת בראש סדר העדיפויות של הצבא, ואומנם כך נוהג הצבא.

4663. השלכות צמצום התחבורה הציבורית בשבט על חיילים

חבר הכנסת מ"ז פלדמן שאל את שר הביטחון ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

בעקבות הפעלת החוק לצמצום תחבורה ציבורית בשבת פורסם, כי יש חיילים הנאלצים לשוב ליחידותיהם בשבת כדי להספיק להגיע בזמן. כמובן פורסם, שהחוק פוגע בתוכנית האימונים של צה"ל, שכן חלק מבסיסי ההדרכה מתחילים לפעול ביום ראשון בבוקר, והחיילים לא יכולים להגיע במועד.

ברצוני לשאול:

1. האם פקודות מטכ"ל מחייבות מתן חופשה לשבת בצורה שהחייל לא יצטרך לחלל בשבוע ליחידתו?

2. האם יש יחידות מסוימות המחייבות את החייליהן לצאת מבתיהם בשבת כדי שיספיקו להגיע בזמן?

3. האם הפעלת החוק פוגעת בתוכנית האימונים של צה"ל?

4. האם יש סידורי הסעה לחיילים מבסיסים מרוחקים אל חופשת שבת וממנה?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חייל בשירות חובה זכאי אחת לחודש לחופשת סוף-שבוע, המתחילה ביום שישי בשעה 12:00 — בחודשי החורף בשעה 10:00 — כדי לאפשר לחייל להגיע לביתו לפני כניסת השבת, ומסתיימת ביום ראשון.

2. התשובה שלילית.

3. תוכנית האימונים של צה"ל אינה תלויה בחוק לצמצום התחבורה הציבורית בשבת. ביחידות שבהן האימונים מתחילים ביום ראשון בבוקר אין בדרך כלל יציאה לחופשה.

4. חיילים בחופשת סוף-שבוע זכאים, כמובן, להסעה מאורגנת לסביבת מקום מגוריהם וחזרה למקום השירות. ההסעות פועלות בימי שישי החל משעות הבוקר המוקדמות ובימי ראשון בבוקר.

3. לנוכח העובדה שהתובע הצבאי פעל בניגוד להחלטת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון, ולא עשה את כל המאמצים להביא לזימונה של הנאשמת, החליט הפרקליט הצבאי הראשי לנוון בתובע.

4. מאחר שלא היה מקום, בנסיבות העניין, לעכב את ההליכים, הן בשל חומרת העבירות לכאורה שיוחסו לנאשמת והן בשל הוראתו המפורשת של היועץ המשפטי, הורה הפרקליט הצבאי הראשי על טיפול מחודש בתיק.

היור"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אליקים העצני.

אליקים העצני (התחיה):

קודם כול, אני מאוד מודה לסגן השר, אני מניח שנעשתה פה עבודה לא מעטה לאחר את כל הפרטים, ואני מעריך את הכנות, היסודיות והחיוב שבתשובה.

עם זאת, אבקש לשאול שאלה כללית יותר. משהו באורח כללי יותר מן הפרט הזה, שהוא רק מלמד על הכלל, כנראה רקוב בתביעה הצבאית.

גם אותם מתפרעי אנתרופא, הנתפסים על-ידי הצבא כדי עמל, יוצאים בזול, כמעט בחינם, בעסקות טיעון, כפי שפרסם מרכז "עובדה", העונשים הנדרשים על-ידי התביעה לפעמים מגוחכים. המערכת כולה טעונה ניעור רציני, גישה חדשה, הוצאתה מאדישות, מפשרנות, מחוסר ביטחון עצמי ומרפיון.

האם מוכן סגן השר להורות על מינוי אדם או ועדה, אשר יחקרו את המצב בתביעה הצבאית ובכתיבת המשפט ביהודה, בשומרון ובעזה, וידווחו לשר ולציבור, תוך מתן המלצות לשיפור המצב? תודה.

היור"ר מ' וירשובסקי:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השאלות הנוספות שחבר הכנסת העצני הפנה אלי הן בעצם שאלות, שאינן נובעות ישירות מהשאלת המונחת לפנינו. אני מציע לחבר הכנסת העצני, אני אומר לו זאת בכל הידידות, להגיש שאלתא נוספת. הדברים ייבחנו, והתשובה שתיתן על-ידי השר תתייחס קונקרטית לשאלה שהעלית על הנכונות להקים ועדה כזאת או אחרת.

עם זאת, אני חייב להדגיש כאן, אדוני היושב-ראש, מתוך היכרות די מעמיקה וקרובה עם המערכת המשפטית בצבא: נעשית שם עבודה יסודית ורצינית ביותר. גם הפרקליט הצבאי הראשי, גם כל המערכת של התביעה והיועץ המשפטי, הם אנשים מהשורה הראשונה, אנשים מעולים, העושים מלאכתם נאמנה ובמסירות רבה. אני מבקש להימנע מהכללות גורפות ומהטלת דופי בפעילות המערכת בכללותה.

ייתכן שפה ושם יש מקרים חריגים, שאני פשוט לא מודע להם. לגבי המקרים החריגים האלה, אם חבר הכנסת העצני יואיל וימצא לנכון להפנות שאלתא, הם ייבדקו וייבחנו, כמוכן. אנחנו לא מתביישים גם להודות בטעויות, אם יש כאלה, כפי שראית גם בתייחס לשאלתא הקונקרטית המדוברת כאן.

4709. ביטוח חיים לחיילי מילואים

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שר הביטחון ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

ברצוני לשאול:

1. האם מודע השר לעניין?

2. כיצד יפעל משרדך?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. בבדיקה שנערכה לפי בקשתו, לנוכח השאלתא, הוכר: א. התעשייה האווירית מוסרת מקצת עבודות המתכת למדינות מזרח-אירופה; ב. חלק מהעבודות נמסר בעקבות מחויבות לעבודות סחר גומלין ("אופסט"), במסגרת חוזים שנחתמו עם חברות אמריקניות, אשר מחייבות הוצאת הזמנות למזרח-אירופה בהיקף כספי של כמיליון דולר — ההיקף הכספי של העבודות שלא במסגרת "אופסט" מגיע למאות אלפי דולרים בלבד; ג. העבודות נמסרות מתוך מחשבה וכוונה, שעבודות אלה תבאנה לקבלת חוזים ממדינות מזרח-אירופה.

התעשייה הצבאית לא מסרה עד כה כל עבודות בקבלנות משנה למדינה כלשהי במזרח-אירופה.

4686. סגירת תיק נגד נאשמת מחברון

חבר הכנסת א' העצני שאל את שר הביטחון ביום ט' בשבט התשנ"ב (14 בינואר 1992):

אני מתכבד לצרף פה כתב אישום נגד אשה ערכייה מחברון, אשר הואשמה על-ידי התביעה הצבאית ברמאללה כיידיו אכזבים על אשה יהודית בחברון. קורבן התקיפה היתה בהיריון.

כתב האישום הוגש ביום 11 במאי 1989. ביולי 1989 לא הופיעה הנאשמת בכיתום המשפט, וכן בישיבות נוספות שנקבעו, 15 באוגוסט 1989, ב-18 בספטמבר 1989 וב-31 בדצמבר 1989. לאחר מכן לא עשתה התביעה הצבאית מאומה, וביום 24 ביולי 1991 (לאחר יותר משנה וחצי) — ביטלה את התביעה.

ברצוני לשאול:

1. מה הניע את התביעה לעשות את עבודתה כך?

2. מדוע נסגר התיק ובוטל האישום?

3. האם תיחקר הפרשה הזאת ויוסקו מסקנות נגד האחראי/האחראים לסגירת התיק?

4. האם יוגש כתב אישום נוסף נגד האשה?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1 — לקראת סוף שנת 1990 הפנה התובע הצבאי בחברון את התיק כנגד סביחה מחמוד אבו-סטינה לידי היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון בצירוף המלצה לעכב את ההליכים בתיק מנימוקים שונים. כחודש לאחר מכן נענה התובע, כי בשל חומרת העבירות המיוחסות לנאשמת אין סיבה שלא להמשיך ולנהל התיק. המלצת עיכוב ההליכים נדחתה.

התיק נקבע ליום 24 ביולי 1991, מועד שבו הנאשמת לא התייצבה, ואז הודיע התובע הצבאי לכיתום המשפט, כי הוא חוזר בו מכתב האישום, וזאת בניגוד להנחיה שקיבל. משמעותה של ההחלטה אינה זיכוי, כי אם "הקפאת" התיק.

ברצוני לשאול:

1. כמה רשיונות ביקור הונפקו לגברים אשר נשואיהם הן חושבות השטחים, מאז 5 ביוני 1990?
2. כמה רשיונות ביקור הונפקו לנשים אשר בעליהן הם חושבי השטחים, מאז 5 ביוני 1990?
3. כמה רשיונות ביקור משני הסוגים הללו הונפקו מאז 1 במאי 1991?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

הנתונים המבוקשים יתייחסו רק למועדים שראשיתם ב-1 במאי 1991. בגין העובדה שלתקופות הקודמות אין בידינו נתונים בכתבים המבוקשים, שכן במערכת המחשוב לא קודד, עד מועד זה, יחס קרבה של גורם מזמין — מוזמן. אי לכך, מיום 1 במאי 1991 ועד 29 בינואר 1992, הנתונים הם כדלקמן:

1. 116 רשיונות ביקור הונפקו לגברים שנשואיהם הן חושבות אזור יהודה ושומרון.
2. 1,120 רשיונות ביקור הונפקו לנשים, כאמור לעיל.
3. 1,236.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, זו איננה שאלה נוספת. אני פשוט לא הבנתי לגבי מה אין לכם נתונים.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

הנתונים מתייחסים לתקופה שמ-1 במאי 1991. בשאלת המקורית שלך ביקשת נתונים מ-5 ביוני 1990. אני כאן פשוט נותן נתונים למועדים מאוחרים יותר, החל מ-1 במאי 1991, והבהרתי שהנתונים עד למועד הנקוב פשוט לא היו בידינו, משום שלא צוינו יחסי הקרבה של המזמין והמוזמן עז לאותה עת במחשב.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה מוזר, אבל אני מקבל את זה.

4744. מעצרים מינהליים

חבר הכנסת א' אליאב שאל את שר הביטחון ביום ט"ז בשבט התשנ"ב (21 בינואר 1992):

נשיא בית-הדין הצבאי של פיקוד הדרום, אלוף-משנה עמנואל גרוס, מתח ביקורת קשה על הליך השימוש במעצרים מינהליים. הריאיון היה בביטאון "במחנה", אך נפסל לפרסום בהוראת ראש אגף כוח-אדם, אלוף רן גורן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא הותר לפרסום הריאיון עם אלוף-משנה גרוס?
2. האם טיפול שגרתי בחשודים נמשך למעצר מאות אנשים מתוקף צווי מעצר מינהליים?
3. כמה אנשים בשטחי יש"ע הם כיום תחת צווי מעצר מינהלי?

4. האם נכונה העובדה, כי כ-30% מהמקרים של מעצר מינהלי קיבלו השופטים הצבאים את הערבות ופסקו על שחרורם המלא או על קיצור תקופת המעצר של החשודים?

בחתרין 8 בנובמבר 1990 נפל בכקעת-הירדן הקצין יהודה ליפשיץ. סמ"פ בהנדסה קרבית, במהלך סיכול ניסיון חדירה של חוליה חבלנית מתחום ירדן לישראל.

נמסר לי, כי בעקבות האירוע נתבקשו ההורים השכולים על-ידי שלטונות הצבא למלא טופס הצהרת הון, כדי שיהיה אפשר לתגמל אותם כספית על אוכרן בנם. כסופו של דבר התברר, כי התגמול החודשי המגיע להם הוא 300 ש"ח בלבד. קביעה זו נתבססה על חוק משפחות חיילים שנספו במערכה משנת התש"י, הקובע שרק חיילים בשירות סדיר או חיילים בשירות קבע זכאים לביטוח חיים מלא מצד שלטונות הצבא, וכי חיילי המילואים אינם זכאים לו כלל.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות המפורטות לעיל נכונות?

2. אם כן — מה הוא ההיגיון שביסוד המדיניות, שלפיה חיילי המילואים אינם מכוסים על-ידי צה"ל בביטוח חיים מקיף?

3. האם יתוקן החוק, שלפיו משפחות שיקריהן נפלו בעת שירות מילואים, והם לא היו מבוטחים במסגרת אזרחית, יתוגמלו כמשפחות חללים שנפלו בשירות סדיר ובשירות קבע?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. חיילי הקבע וחיילים בשירות חובה מבוטחים בביטוח חיים כפי שיפוטס להלן: חיילי קבע מבוטחים בביטוח חיים פרטי הדדי (קולקטיבי) על בסיס הסכם שקיים בין "חבר משרתי הקבע והגמלאים" לבין כמה חברות ביטוח. בהתאם להסכם, משלם כל איש קבע משכרו החודשי פרמיית ביטוח, ובמקרה מוות מקבלים שאירי את הפיצוי. משכרו החודשי של החייל בשירות חובה מנוכה מדי חודש סכום כספי הנצבר בקרן, אשר ממנה משולמים תשלומי ביטוח חיים לשאירי החייל במקרה מוות. יצוין, כי ביטוח החיים משולם על בסיס הפקדות הפרט, ולא ממקורות הצבא.

לאחרונה נשקלה אפשרות לבטח בדרך דומה אף חיילי מילואים המכצעים שירות מילואים פעיל, אולם לאור השוני המהותי הקיים בנתוני השירות בין שירות מילואים קצר יחסית לבין שירות סדיר רצוף וארוך, הגענו למסקנה, לאחר התייעצות עם מומחים בתחום הביטוח, כי עריכת הסדר ביטוחי כאמור לאנשי מילואים אינה ישימה. קיים חריג בנושא לגבי אנשי צוות אוויר, הבעיה העיקרית נובעת מקושי בקביעת הפרמיה ובגבייתיה מחיילי המילואים. ראוי לציין, כי משרד הביטחון משלם לשאירי אנשי מילואים שנפטרו על-פי קריטריונים של חלות כלכלית, בהתאם לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה.

3. שאירי, אנשי מילואים שנפטרו בתוך ועקב שירותם מקבלים תגמול על-פי קריטריונים הקבועים בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה. נושא ביטוח חיים אינו מעוגן, כאמור, בחוק זה; ואינו סבורים שיש לתקן את החוק האמור בסוגיה זו. עם זאת, יש מקום לשקול חקיקת חוק הביטוח הלאומי, תוך הוספת סעיף המתייחס לתשלום פיצוי חד-פעמי במקרה מוות בזמן שירות מילואים, כאשר ביצוע התשלום יהיה על-ידי המוסד לביטוח לאומי.

4726. רשיונות ביקור בשטחים

חבר הכנסת י' שריד שאל את שר הביטחון ביום ט"ז בשבט התשנ"ב (21 בינואר 1992):

המשך פעילותו של אותו אדם, נעשה שימוש כאמצעי המעצר המינהלי.

3. נכון ליום 4 בפברואר 1992 מצויים 286 מתושבי אזור יהודה, שומרון וחבל-עזה במעצר מינהלי. בהקשר זה יצוין, כי ניכרת בשנה האחרונה מגמת ירידה משמעותית בהיקף המעצרים המינהליים בשני האזורים גם יחד.

4. הנתון של 30% המוזכר בשאלתא הוא נתון שפורסם על-ידי גורמי צה"ל לפני כשנתיים, בעת שרמת המעצרים המינהליים הייתה גבוהה, וכאשר נעשה מעקב סטטיסטי אחר תוצאות הליכי הערעור.

יובהר, כי נתון זה כולל בתוכו מקרים רבים מאוד של קיצור ימי מעצר בודדים על רקע ניכוי תקופות מעצר שקדמו להוצאת צו המעצר המינהלי. רק במקרים מעטים הורה שופט משפטי על קיצור משמעותי של תקופת המעצר, ובמרבית המקרים מדובר בקיצור של ימים בודדים מתקופת המעצר.

5. התשובה שלילית.

6. האמור לעיל מדגים, כי לא נעשה שימוש סיווני ולא-מבוקר כאמצעי המעצר המינהלי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני סגן השר, הפרק שלך היום תם.

יא. הצעה לסדר-היום

ניסיון הממשל לכרוך ערכיות הומניטריות בהתניות פוליטיות

שום ממשלה, לא ממשלת ליכוד ולא ממשלת מערך, אינה יכולה לקבל אותה. לממשל חשוב, לצורך השגת מדיניותו, מי תהיה הממשלה בישראל שתפתח בפניו סדק לווייתורים כדי שיוכל לפתוח את הדלת לרווחה.

כאשר הממשל הזה אומר "התנחלויות", הלוא הן תירוץ בפיו בלבד, מלכודת פתאים כדי להסוות את מטרותיו האמיתיות ולתקוע טריז בתוכנו, והוא מחפש אותם שוטים בקרב הציבור הישראלי כארץ והציבור היהודי בחוץ-לארץ שיאמצו את סממניה ויצאו נגד הממשלה. וכך הוא מסכסך אותנו זה בזה, מפצל את הקהילה היהודית ומחליש אותנו מבפנים.

הממשל האמריקני איננו תומך בהתנחלויות המערך כמעלה-אפרים, בבקעה ובקצרין יותר משהוא תומך בהתנחלויות הליכוד באריאל, בשער-תקווה ובאלקנה.

חבר הכנסת רמון, גם הפשרה הטריטוריאלית שמציע המערך איננה מקובלת על הממשל האמריקני לצורך השגת שלום.

חיים רמון (העבודה):

בוודאי צריך להחליף את השגריר. חשבתי שהוא נגד הליכוד. אני מבין עכשיו שהוא נגד המערך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבל, מייד אוסיף, שהממשל האמריקני, אם יוכל, לא ייכנס לערכיות כלל. אם ייתן, אזי מסיבות אמריקניות פנימיות.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
איוז פשרה טריטוריאלית הציע המערך?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אחד הדברים שעושה המערך, המערך מדבר על פשרה

5. האם מוצאים צווי מעצר מינהלי משום שאין כוח-אדם לטפל בהם בדרך משטרתית רגילה?

6. על סמך אילו עובדות מבסס אלוף-משנה גרוס את קביעתו, כי "נעשה שימוש סיווני ולא-מבוקר במעצרים מינהליים"?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. הריאיון עם אלוף-משנה גרוס לא הותר לפרסום בשל המדיניות הקיימת, כי השופטים הצבאיים, כעמיתיהם האזרחים, לא יתראינו בתקשורת.

2. המעצר המינהלי הוא צעד אדמיניסטרטיבי, שנועד להביא למעצרו של אדם כאשר מטעמי ביטחון החלטיים קיים צורך ביטחוני חיוני למנוע את המשך פעילותו כנגד ביטחון האזור.

מדובר בצעד מניעתי, ולא עונשי, אשר אינו ננקט כדבר שבשגרה, אלא לאחר הליך מסודר, לרבות ביקורת קפדנית על-ידי גורמים משפטיים שונים.

רק במקום שהמפקד הצבאי קבע, בהתבסס על חוות דעת הגורמים המוסמכים, כי אין שום דרך יעילה אחרת לסכל את

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו ממשיכים בהצעות לסדר-היום. יש לנו קבוצת הצעות, אומנם לא במקבץ אחד, אלא הצעות רגילות, בעניין הערכיות, של חברי הכנסת עוזי לנדאו, אברהם בורג, יוסי שריד, גאולה כהן וחנן פורת. אני מציע שההצעות תעלינה, וסגן השר ישיב על כל ההצעות יחד, פשוט כדי לעשות את זה יעיל יותר. ההצבעה תהיה בנפרד, אם יעמדו על כך.

הראשון — חבר הכנסת עוזי לנדאו, להצעה לסדר-היום מס' 6494, ואחריו — חבר הכנסת אברהם בורג.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מטרת מדיניות החוץ של הממשל הזה היא לדחוק את ישראל לגבולות 1967, בכלל זה ירושלים. ממשל זה רוצה לראות בעתיד סדר חדש במזרח התיכון, המבוסס על ברית שלו עם מדינות ערביות כמצרים, סעודיה וסוריה. את העימות הישראלי-הפלשתיני, כלשונו, שאותו הוא רואה כלב הסכסוך במזרח התיכון, הוא מבקש לפתור באמצעות הנוסחה של שטחים תמורת שלום, ועל-ידי נוסחה זו לדחוק את ישראל לגבולות 1967. שאבא אבן כינה אותם כרגע של צלילות דעת "גבולות אושוויץ". בכך הוא רואה יעד אופרטיבי להשגה בעדיפות גבוהה.

שלוש השנים האחרונות הן שנים של מאמץ שיטתי של הממשל בתחומים שונים להוציא מדיניות זו אל הפועל. כך בתקשורת, כך במניעת סיוע צבאי ובעיכובו, כאשר הדבר הזה אפשרי. והפשרה האחרונה הלוא היא פרשת הערכיות מספטמבר האחרון, שבאמצעותה מבקש הממשל עימות על-מנת להכות כשדולה היהודית בווינגטון ולכופף את ישראל לקראת התהליך המדיני למידה כזאת, שאפשר יהיה לכפות עליה פתרונות אמריקניים.

אדוני היושב-ראש, זאת מדיניות מסוכנת לעצם קיומנו.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה הממשלה עלולה לדרוש? אני רוצה להבין את ההיגיון.

עוזי לנדאו (הליכוד):
חבר הכנסת פארס, תן לי להשלים את הדברים ותבין את מלוא ההיגיון שבהם.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת חסיין פארס, תקשיב, אולי תשמע את מה שאתה מחפש. אם לא, תשאל בסוף את חבר הכנסת לנדאו במסדרון.

עוזי לנדאו (הליכוד):
כבוד היושב-ראש, אי-אפשר לומר שני משפטים בשלמותם.

היו"ר מ' וירשובסקי:
יש פה קושי, אני מודה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה אתה חושב? — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת פארס, לא שומעים אותך והשאלה לא נקלטת. אתה מפריע לחבר הכנסת לנדאו.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני רוצה לשאול אותו — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא אתן לך.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, תהליך התניות זה הוא מדרון מסוכן שבו אנו מוותרים על כבודנו, מתמכרים לכסף ונחלשים ביכולתנו לעמוד בלחץ. מדי צעד, מדי ויתור יש אומנם עוד כסף אבל יש פחות כוח להתנגד, וישראל תהפוך חשופה וחלשה ביטחונית, ובמזרח התיכון נהיה טרף קל שמוזמן מלחמה.

יש סיכוי לשלום רק אם יש משאומתן אמיתי לשלום. כשהוא ישיר והוא דו-צדדי עם מדינות ערב. אבל מדיניות הממשל מנחיתה מכת מוות על משאומתן כזה, משום שהערבים יודעים שאם עד כה היתה הכתובת לויתורים ישראלים — ישראל וירושלים, עכשיו הופכת הכתובת להיות — וושינגטון, צריך להרים טלפון אליה כדי להשיג את לחציה על ישראל. איזו מדינה ערבית תנהל משאומתן של תן וקח כאשר באמצעות הממשל היא תקבל יתרונות שכתהליך של משאומתן היא חצטרך לשלם בעבורם? איזו מדינה ערבית תסכים להגמיש את עמדותיה בראותה שסחיטת העולם הערבי ואיומי מושינגטון מביאים את ארצות-הברית להתכופף ולכופף את ישראל?

אמור מעתה: לא ההתנחלויות משבשות את יחסיו עם הממשל, אלא מדיניות הממשל: לא ההתנחלויות מסכנות את הערבויות. אם לא היו התנחלויות היה הממשל תובע תביעות אחרות.

אני רוצה להזכיר לך, חבר הכנסת רמון, שבספטמבר 1989 עוד היתה ממשלת אחדות וחבר הכנסת פרס היה שר האוצר ולא היתה תנופת התנחלויות כפי שהיא עכשיו. ולמרות זאת, כאשר הגיש מר פרס בספטמבר 1989 בקשה לערבויות ל-400 מיליון דולר — 4% מ-10 מיליארד — כבר אז החל הממשל לרדת לחייו.

טריטוריאליזם: או אומר אחרת: זו גישה לגיטימית של המערך לדבר בזכות פשרה טריטוריאליזם. כלתי לגיטימי להסתיר את טיב הפשרה הזאת, כי אין פשרה שלכם שיכולה להוביל לשלום. אין אף ערבי אחד שיהיה מוכן לפשרה לשלום כלי הבקעה, כלי ירושלים, כלי גוש-עציון, כלי הרמה.

חיים רמון (העבודה):
— — — זה השקר הגדול שלכם.

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — —

חיים רמון (העבודה):
מבחינתך עדיפה עזה. אתה רוצה את עזה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת רמון, יש לי בקשה אליך. עוד מעט ידבר אחד מנציגין המובהקים ואתה תרצה שאני אגן עליו גם-כן. אני מבקש ממך, אל תפריע.

חיים רמון (העבודה):
סגן השר שאל את חבר הכנסת עוזי לנדאו על מצע המערך. שישאל אותי. לא היתה לי ברירה אלא להשיב.

היו"ר מ' וירשובסקי:
היום זה יום רגיש בעניינים האלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עושים תרגול — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
הנה, חבר הכנסת רן כהן בא מהצד הזה. אני מתחנן לפניכם, יש לנו סדר-יום ארוך, יש הרבה הצעות. אני מציע שלא נשחית את זמננו על קריאות ביניים. חבר הכנסת רן כהן, אתה רוצה לעשות עמדי חסד?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה חברי לסיעה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תעשה חסד עם כולנו.

חבר הכנסת לנדאו, אוסיף לך שתי דקות. אני מבקש שלא להפריע עוד.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, ממשל זה, ככל שיוכל, ימנע את הערבויות. הוא ייתן, אפשר מסיבות אמריקניות פנימיות. ואם ייתן, יבקש תמיד התניות. כבר עתה הוא נמצא תחת לחץ ערבי האומר לאמריקנים: אם תיתנו ערבויות, אנחנו הערבים עוזבים את תהליך השלום.

אני רוצה להבהיר, אדוני סגן השר במשרד ראש הממשלה: אם נקבל, חלילה, את ההתניות, נעלה על דרך מסוכנת. היום ידובר על התניות של כסף תמורת הפסקת התנחלויות ביהודה ובשומרון. מחר על עצירת הבנייה בגולן. מחרתם על הקפאת הבנייה בירושלים, וזו רק ההתחלה. אחר-כך ידובר על ויתורים טריטוריאליים חמורים הרבה יותר.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):
רכותי חברי הכנסת, זה מדרון שבו אנחנו מוותרים על כבודנו.

שלכם עם זכויות מגדלת שמביא עיתונאים וקורא לכל פינה ביהודה ובשומרון — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת לנדאו, אני רוצה להודיע לך שאתה חייב לסיים את דברך.

אברהם בורג (העבודה):

זה מעשה מגונה — לעשות ולהתבייש.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבר הכנסת בורג, אני לא מתבייש. אינני יודע מי הרג את אברג'יהאד. ישראל איננה אומרת אם עשתה זאת או לא. אבל נניח שישיראל עשתה, ואין לה עניין לפרסם את זה. אם אתה תדע, תלך לספר את הדבר הזה בחוץ? אביא לך דוגמה אחרת. יש שגרירות ישראל בווינגטון שמעורבת ופעילה בתוך הקהילה הפוליטית האמריקנית ומנסה להסביר את עניינינו. אתה בא וטוען — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש ממך לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מייד מסיים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא מייד אלא כבר. תסיים במשפט אחד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדם צריך להחליט לאיזה מועדון הוא שייך בחייו. יש אצלנו מועדון של אוכלי לחם בועה, כעמל. זה מועדון שמוסיף כבוד לבעליו.

אברהם בורג (העבודה):

יש מועדון של מרכז הליכוד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש מי שאוכלים לחם חסד, ידם קצרה והם אינם יכולים לעשות לעצמם, אחרים מסייעים להם. אין בזה בושה. יש מועדון של מי שאוכלים קורצא, וזה מועדון שמביא בוז לבעליו. ולצערי הגדול, מכל סוגי האנטישמיות, החמורה ביותר היא זו שהבוז ביסודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת לנדאו.

יב. הצעה לסדרהיום

המערכה על הערבויות בארצות-הברית

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא. לא. חבר הכנסת לנדאו, עכשיו תורך לשבת ולהקשיב.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקש ממך להפעיל את כל כווכך משקלך הפוליטי, ואני מקווה שיש לך כווכך, כדי לפנות לשר החוץ של מדינת ישראל ולסגן שר החוץ לשעבר של מדינת ישראל ולראש הממשלה, על-מנת שיתנקו לאלתר את היחסים עם ארצות-הברית. הרי לא יעלה על הדעת שאנחנו נקיים יחסים עם ממשל מהסוג הזה.

ועוד יותר מזה, חבר הכנסת לנדאו — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

חיים רמון (העבודה):

אנטישמיות. אין מה לעשות. ממשל צר ועדין...

עוזי לנדאו (הליכוד):

המאבק, רבותי חברי הכנסת, איננו על התנחלויות ולא על ארץ-ישראל גדולה. המאבק הוא על יכולתנו להתגונן. המאבק הוא על קיומנו. כל מי שמבקש סיכוי לשלום, כל מי שמבקש את ביטחונה של ישראל ומבקש להבטיח את ריבונותה מפני מעורבות ברוטלית מבחון חייב לצאת נגד ההתניה של ערבויות הומניטריות בדרישה לווייתורים פוליטיים, ואין כל קשר למפלגה שממנה הוא בא.

אבל, חבר הכנסת רמון, מי שתולה בהתנחלויות את אשמת משבר הערבויות עושה זאת מזדון או מאינולת ומסייע בידי ממשל זר לפגוע באינטרסים חיוניים של מדינת ישראל.

לצערי הרב, הממשל מצא בתוכנו את בעלי הזדון ואת אנשי האינולת. הוא נעזר במפלגות העבודה והשמאל הקיצוני. מטרתן היא נסיגה לגבולות 1967, חלקן לפחות, ולמטרה זו הן מקדשות את כל האמצעים, גם הפסולים, עד כדי סיוע — אומנם בלי כוונה, אבל בפועל — לממשלה זרה היוצאת נגד אינטרסים של ממשלתם שלהם. ובתחום זה גם תעמולתם פסולה וגם מעשיהם פסולים.

מה היא התעמולה? מדובר בתעמולת זוועה, בתעמולה שקרית המסיחה עולים כאילו ההתנחלויות פוגעות בכלכלה, גורמות לאבטלה, מסכנות את הערבויות, משבשות את היחסים עם ארצות-הברית ומסכנות את העלייה. אין דבר שקרי מזה. אבל גם המעשים הם פסולים. נניח שאינכם מסכימים להתיישבות ביהודה, בשומרון ובעזה. אבל זו מדיניות הממשלה ויש עניין לבצע אותה, אבל להצניע אותה. לממשל יש עניין לצעוק: התנחלויות, התנחלויות. מרוע מסייע לו "קומנדו שלום עכשיו" שמסתובב ומסתובב עם התקשורת הזרה וצועק: 10,000, 5,000 ו-20,000. העיקר לזרוק מספר. הרי הממשל מנצל זאת נגד הערבויות. הוא מנצל זאת נגד ישראל.

חיים רמון (העבודה):

יש גבול. שר השיכון מקיים מסיבת עיתונאים ומודיע שהוא מקים 13,000 יחידות. הוא מלשין — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

סליחה, יש דבר שעושים אותו ויש דבר אחר — הקומנדו

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עוברים להצעה הבאה, מס' 6472, של חבר הכנסת בורג. אני רואה שנצטרך להגן עליך מפני קריאות מהכיוון השני. כדי שהדין יהיה מסודר עד כמה שאפשר, אני מבקש להימנע מקריאות ביניים. בבקשה, חבר הכנסת בורג.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני פשוט מבוהל. שמעתי את נאומו של חבר הכנסת לנדאו, ואני בהלם. בארצות-הברית יש ממשל אנטישמי, שונא ישראל; ממשל שונא ישראל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

והשלטון והממשל שלכם. הפכתם אותנו למדינה של קבצנים פושטייד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש מי שנראים כמו קבצנים.

אברהם בורג (העבודה):

אני תיכף אראה לך, חבר הכנסת לנדאו — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת לנדאו, באמת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, תוסיף לו אותן שתי דקות שהוספת לי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, לא. אני לא רוצה להוסיף דקות ואני לא רוצה לעסוק פה בהנהלת חשבונות. אני מבקש שיהיה שקט.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ישמור על חבר הכנסת לנדאו מפני זעמי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני אשמור על הכבוד של האולם הזה, שאיננו מלא באופן מיוחד.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, מייד אושיט את ידי אליך ואפסע אתך לאורכו של מצעד האיוולת של ממשלת הליכוד. עוד רגע. התאזר נא בסבלנות.

אני בודק מי מנהל את המדיניות של מדינת ישראל. יש לנו שר אוצר עם סבלנות של בדואי נזיריטי.

חיים רמון (העבודה):

אין בדואי נזיריטי.

אברהם בורג (העבודה):

עובדה. עובדה. אדוני, זה יוצא דופן, זה פתולוגי, אבל יש.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בכל זאת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני שמעתי כאן כיטויים הרבה יותר חמורים.

דן תיכון (הליכוד):

אני יודע, אבל לשם מה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אתה רוצה שאני אצנזר את דברי הנואמים? אני לא עושה את זה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש ממנו עוד הפעם.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת תיכון, אולי תוציא את הבקשה שלך מחוץ לסוגריים ובסוף נחזק את כל מה שכתוב הסוגריים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בורג, תמשיך. תתקדם בבקשה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקש ממך.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, יכול להיות שצריך לשקול באופן לאומי להפעיל רכבת אווירית לאלתר כדי להציל את יהודי ארצות-הברית. אוי ואבוי, תחת איזה ממשל הם נמצאים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי תוכל לעשות מה שעושים — — —

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, שמעתי את דברך גם על התעמולה, על תעמולת הזוועה — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, לא. אני לא אתן. אני לא אתן.

אברהם בורג (העבודה):

שמענו את דברך על תעמולת הזוועה שמתקיימת מבית. חבר הכנסת לנדאו, שמעתי את דברך שמרמזים שכביכול תועמלנים, גבלסים קטנים מסתובבים מבית. אולי תעביר מהר, חספיק להעביר עד 23 ביוני חוק על איסור מפגשים עם האופוזיציה במדינת ישראל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לשכנע ולהסביר.

אברהם בורג (העבודה):

בוודאי, בוודאי, מעל הכמה משתמש בשפת הנאצות הגדולה ביותר ויורד למטה כאילו לא קרה דבר.

חבר הכנסת לנדאו, אתה הרי יודע יפה מאוד שעם המלים

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול למחוק את המלים "גבלסים קטנים".

אברהם בורג (העבודה):

למחוק את שתיהן או רק אחת מהן?

דן תיכון (הליכוד):

את שתיהן.

אברהם בורג (העבודה):

מה שחבר הכנסת דן תיכון מבקש — אני מוכן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בסדר. בקשתך מולאה.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, אוהה יודע יפה, כמוני, שהנושא של הערכויות הוא לא רק נושא של כבוד, כוז וקורצות. הנושא של הערכויות הוא אולי הנושא המורכב ביותר שעומד על סדר-יומה של מדינת ישראל. הוא מדיני והוא כלכלי והוא מוסרי והוא חברתי והוא לאומי והוא עוד הרבה מאוד דברים. ובכל הדבר הזה הפכתם אותנו בשנה וחצי האחרונה, אתם

אברהם בורג (העבודה):

שר אוצר שיום אחד — "נסתדר בלי הערבויות", "ילכו העולים לעבוד בארכיאולוגיה", הוא אמר; אולי אצל דוד לוי בבית-שאן, וביום אחר, בהתרפסות, על ארבע, מתחנן במכתב ובכסמך נלעגים שייתנו לנו את הערבויות. יש לכם מדיניות — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת ויינשטיין, אנא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מבקש.

דן תיכון (הליכוד):

ילכו לעבוד בקיבוצים.

אברהם בורג (העבודה):

יש לכם מדיניות של יצר כיבוש שאינו יודע רוויה, ולמענו אתם מוכנים להשקיע כל משאב, וראש ממשלה שהוא אדיש והוא מחריש והוא אטום ולא מבין כלל על מה מדברים אתו.

השגתם למדינת ישראל — חבר הכנסת תיכון, אתה מבין בעסקות, הרי אתה מורי ורבי — השגתם את עסקת המימן שהיא גרועה יותר מתנאי השוק האפור, ואני עוד חושש שתנאי הגבייה יהיו בסגנון האחים אלפרון. זה מה שהשגתם למדינת ישראל עם הגאווה הלאומית, עם מדיניות האנטי-יכו של עוזי לנדאו.

מה המשמעות של העולם החדש, של עולם של מעצמה אחת? הכול שמרן, חבר הכנסת לנדאו, הים אותו ים? היהודים אותם יהודים? האין-עליה אותו אין-עליה? האמריקנים אותם אמריקנים? הכל הכלים. רק שמיר הוא אותו שמיר; רק הליכוד הוא אותו ליכוד. כל השאר השתנה. מה פירוש המשפט — עולם של מעצמה אחת?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, במטותא ממך.

עולם של מעצמה אחת אומר, שאתה לא יכול עוד ללכת לרחוב ולהגיד על אמריקה, זה אני וזה אח שלי. משום שהיום ארצות-הברית של אמריקה הפכה למתווך, וכשאמריקה עומדת כאמצע משמע, אתה, ישראל, הפסדת חצי-ידיד שהיה הידיד הטוטלי שלך, והערכים, שהאמריקנים לא היו בצדם קודם, הרוויחו חצי-ידיד. זה העולם הפוליטי החדש, זה המתווך שנמצא כאמצע בינינו לביןם, וזה העולם שכתוכו אתה צריך לתפקד.

ואתה לא יודע לקרוא את המפה. בעיצומה של מלחמת-המפרץ, אמריקה עוד לא מצליחה לגייס 55 מיליארד דולר ממדינות הברית, ממדינות הקואליציה, מגיע שר האוצר לארצות-הברית ושם על השולחן פצצה שזעזעה את תומכי ישראל — רוצה 10 מיליארד דולר, כאמצע המלחמה, כאמצע המהומה. לא שאלו דבר.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:
בשלהי המלחמה.

אברהם בורג (העבודה):

עובר זמן, לא הרבה, וישראל שאומרת, אני צריכה כל כך הרבה כסף לקליטת העולים, חבר הכנסת לנדאו, שמה 2 מיליארדי דולר בהתחליות. לא נורא, האמריקנים ממילא לא מבינים דבר, הם רק רוצים שינוי של הכלכלה הישראלית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זו לא דמגוגיה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקש ממך מאוד.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת לנדאו, מכיוון שאתה דיברת רק לגופו של עניין ולא השארת לי שום ארגומנט, אז תרשה לי קצת דמגוגיה. אומרים שבדרך כלל זה התחום שלכם. תן לי להתאמן קצת, טוב?

הם רוצים שינוי כלכלי. מאיפה תביאו שינוי כלכלי? שיניתם משהו במשק? קרה משהו עם ההפרטה? איפה "בוק"?

דן תיכון (הליכוד):

אתם לא נתתם.

אברהם בורג (העבודה):

ודאי. אנחנו אשמים, אנחנו. תודה לאל, אנחנו אשמים. אני לא מבין. חבר הכנסת דן תיכון, יש לך רוב בכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

אתם תמכתם — — —

קריאות:

אברהם בורג (העבודה):

אחרי כן, אגב מדיניות הקבצנות הלאומית. אחרי חוק הקבצנות הלאומית, אחרי משימת הקבצנות הלאומית, ללכת להביא את הדולרים שכל כך חיוניים, ואני עוד אגיד למה, אתם מגישים חוק תקציב מטורף, בגללנו, נכון, דן תיכון? בגללנו. חוק תקציב לא חסכני, לא צנוע, לא מצמצם, חוק פינוק לאומי.

רבנות, הכלכלה האמריקנית — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, לא, לא. אני הוספתי לו זמן ואני אוסיף עוד. חבר הכנסת ויינשטיין, תעשה גם חיסכון לאומי בזמן.

אברהם בורג (העבודה):

כביכול, קברניטי מדיניות החוץ האמריקנית לא יודעים לקרוא מספרים. יש להם סכום מוגבל לסיוע חוץ, למי הם ייתנו אותו? — לברית-המועצות שיש שם 270 מיליון אנשים במצוקה או לחצי מיליון עולים מברית-המועצות? מנקודת מבטם האנטישמית, חבר הכנסת לנדאו — — —

דן תיכון (הליכוד):

גם לברית-המועצות וגם לישראל.

אברהם בורג (העבודה):

ברית-המועצות לשעבר.

האם הם יסייעו למדינה שיש בה 1,000 דולר לשנה תוצר לאומי לנפש, או למדינה כמו שלנו, שיש בה 12,000 דולר לשנה תוצר לאומי לנפש? האם הם יסייעו למדינה שמביאה 100,000 מכוניות לשנה, והממשלה אפילו לא קוראת לאזרחים

להדק את החגורה? למה שייתנו לך? מה עשית טוב על-מנת לקבל את הכסף? הרי אתה יודע כמוני, ואת זה ילמד אותך גם חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שספק אם אפשר לקלוט את העלייה הזאת בלי הערכיות.

לקצץ אתם לא מסוגלים. אתם יכולים רק לפנק את העם, לתת עוד ועוד.

דן תיכון (הליכוד):
זה אתם עשיתם טוב יותר מאתנו. אתה הרי יודע את זה. תלך לוועדת הכלכלה ותראה מה קורה שם.

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, לא, לא. באמת.

אברהם בורג (העבודה):
להעלות את נטל המסים — הרי אתם לא תעשו את זה. כשאתה מעלה את נטל המס — המעגל ברור, אתה מעלה את נטל המס — אין צמיחה. אין צמיחה — אין תעסוקה, אין השקעות, אין כלום.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
אתה מחסידי הכלכלה החופשית?

אברהם בורג (העבודה):
עד גבול מסוים — כן, אבל בוודאי לא הכלכלה המטורפת שלכם.

דן תיכון (הליכוד):

אברהם בורג (העבודה):
אדוני היושב-ראש, אנא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
כבר הוספתי לך זמן ואתה צריך לסיים.

אברהם בורג (העבודה):
לא העברתי משפט אחד.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת בורג, אני נתתי לך זמן.

אברהם בורג (העבודה):
אני מקשיב לחבר הכנסת ריבלין, שהוא מאחורני ההגונים במחנה השני.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני אגיד לך משהו: ההמלצה שלך נקלטה. אני הוספתי לו שתי דקות מלאות בגלל ההפרעות. אני אתן לו עוד דקה אחת — — —

אברהם בורג (העבודה):
אבל מלאה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
מלאה.

אני מבקש שלא להפריע, זה ילך על חשבון הזמן. כל הפרעה אני אוסיף, ואני חושב שזו טעות של כולנו, מה שאנחנו עושים. תגמור, בבקשה, חבר הכנסת בורג.

אברהם בורג (העבודה):
אדוני סגן השר, אתה יודע יפה כמוני, אתה תעלה על הרוכן ותיתן רטוריקה יפהפיה, כמה הכול מצוין וכמה הכול יפה והגאוה וכל הקסטות של עוזי לנדאו. בסופו של דבר, ההכרעה תגיע לדברים הפשוטים ביותר: יהודים או שטחים. זאת תהיה ההכרעה.

דן תיכון (הליכוד):
זו דמגוגיה.

אברהם בורג (העבודה):
עלייה מברית-המועצות וקליטה של מיליון עולים, שגם אותם עצרתם וגם את עלייתם מנעתם, או קליטה וכיכוש וסיפוח של 2 מיליוני ערבים.

אדוני סגן השר, זאת ההכרעה. וכל הדברים של שמיר, דברי הרהב הפנים-ליכודיים, ש"שום כוח בעולם לא ימנע את הבנייה הזאת" — איזה שטויות, איזו גאוה נכובה וחלולה, מפני שדבר אחד יעמוד כנגד הזקיפות הלאומית המדומה שלכם, רק דבר אחד יעמוד מולה, והדבר הזה יהיה כבודו של האדם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
למה הקמתם את אריאל?

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
למה הקמת את אריאל?

אברהם בורג (העבודה):
כדי שתהיה עיר על שמך.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ויינשטיין, מה ההתפרצות הזאת? מה ההתרגשות הזאת?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
למה הם הקימו את אריאל?

אליקים העצני (התחיה):
הם הקימו גם את קריית-ארבע.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, כל אחד צועק את הפראוזות וההכרזות שלו, ואני חושב שאנחנו לא מוסיפים ולא תורמים לדבר כלשהו בדין.

אני מבקש ממך, חבר הכנסת בורג, תגיד משפט אחרון ואל תפן ליצר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
הם הקימו את אריאל — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת ויינשטיין, כרבע השעה האחרונה אתה רוצה למלא חלל מלא של נוכחות. אני מבקש ממך.

דן תיכון (הליכוד):
אפשר לשאול שאלה?

אברהם בורג (העבודה):
בוודאי, ברשות היושב-ראש.

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, אין שאלות, הוא גומר. בינתיים הוא עומד על הדוכן ונראה לעיני העולם ולעיני הבריות, הוא נהנה ואף אחד מאתנו לא סיכל מזה.

קריאה:
אף אחד לא חסר.

היו"ר מ' וירשובסקי:
כן, אנחנו לא חסרים. אתם רוצים לקיים דיון, או שאתם

הסיכה של האדם הבודד, תהיה הסיכה של כבודו של אב וכבודה של אם, שאין להם כמה להאכיל את ילדם הרעב, מפני שכלכלת ישראל היא כלכלת הטייפון הלאומי שאתם מנהיגים. תודה רבה.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה.

יג. הצעה לסדר-היום

ישראל מוותרת על הערכויות בעבור ההתנחלויות

מועמדים בארצות-הברית, כמו בכל מקום, בתוך עמם הם יושבים, הם נפגשים עם ציבורים רחבים ומגוונים, והם עוקבים בקפידה אחר סקרי דעת הקהל. גם מן המפגשים וגם מן הסקרים הם מקבלים תמונה ברורה לגמרי, כי 80% מן הציבור האמריקני מתנגדים בתוקף למתן הערכויות לישראל, ובמצב כזה לא יימצא שם מועמד אחד שהוא משוגע עד כדי כך שילך נגד הרוח. אבל החלונות של לשכת ראש הממשלה מוגפים והדלתות נעולות והראש קטן ובתוך החדר האטום והמואפל אין מרגישים לאן הרוח נושבת ומתנהגים כאילו דבר לא קרה, והעסקים כרגיל.

לממשלת ישראל עדיין — אני מדגיש: עדיין — יש הזדמנות לבצע עסקת-מציאה, אך במקום לעוט עליה, הממשלה בודרה כתמול-ששום. וזאת העסקה האפשרית, ואין בלתי: תמורת הקפאת ההתנחלויות יכולה ישראל להשיג את ביטול החרם הערבי, את הרגעת האינתיפאדה ואת הערכויות לקליטת העלייה.

אנחנו מוכנים לשלוח את ילדינו אל העקרה, כי כל התנחלות באשר היא צריך לראותה כאילו קמה על הריהומרייה. נקריב את היקר לנו מכול, רק משום שכמה יהודים משייכים, מוכייה, נתקפו בעויות אפילפסית לפני 24-25 שנים. כך קם הגולם על יצרנו, אבל לא הגולם — גולם, כי אם היוצר — גולם, והיוצר הוא יצחק שמיר, והיוצר הוא אריאל שרון.

העולם מתהפך, ארצות-הברית מתהפכת, ורק יצחק שמיר ממשיך בשלו, והוא ממשיך גם לשקר, שקרים ישנים, שקרים חדשים, כי שמיר הוא שקרן אידיאולוגי שמתיר לעצמו שקר למען ארץ-ישראל. כך הוא אמר: למען ארץ-ישראל מותר לשקר; ומאז לא חזר בו מן ההצהרה המדהימה, המרעישת והמביכה הזאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד היושב-ראש — — —

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל בארצות-הברית כבר מכירים אותו וכבר מכירים את שרון, והם לא בולעים עוד שקרים, והם לא בולעים עוד צפרדעים.

חלפה עברה התקופה, שבה כשכש הזנב ככלב, ולא רק כשכש, אלא אף נבח במקומו של הכלב, והכלב עצמו חורש במבוכה. אף-על-פי שהתמהמה הגיע רגע האמת, שהרבה שנות שקר קדמו לו.

בארצות-הברית כבר לא בולעים את השקר האומר: "לא יושקעו כספי סיוע אמריקניים בשטחים" — וזה שקר, והם לא בולעים את השקר האומר: "לא יישלחו עולים חדשים לשטחים" — וזה שקר. הם לא בולעים את השקר האומר: "הממשלה רק תעבה התנחלויות קיימות ולא תקים התנחלויות

רוצים לצעוק זה על זה? בבקשה, חבר הכנסת בורג, תסיים.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני סגן השר, כנגד כל הכבוד המדומה הזה וכנגד כל זקיפות הקומה הנכובה הזאת, בסופו של דבר מה שיפיל אתכם, מה שינק ויוציא את האוויר החם מן הכלון הזה — תהיה

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא לחבר הכנסת יוסי שריר, ואני מבקש את הרגיעה, כי הדיון יימשך עוד בנושא הזה, והצעקות לא עוזרות לקידום הנושא, גם לא להבהרתו ואפילו לא להצגת העמדות. בבקשה, חבר הכנסת שריר, הצעה לסדר-היום מס' 6476.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לעשות מאמץ, אינני יודע אם אצליח, מן הסתם לא, להתרחק קצת מן התקליטים השחוקים, המושמעים כאן מפעם לפעם, ולנסות לנתח איזה ניתוח שהוא על-פי ההתנהויות החדשות, והלא-כל-כך חדשות, גם אצלנו וגם בארצות-הברית.

הבוקר התפרסמו התוצאות של הבחירות המוקדמות במדינת ניו-המפשייר, ומתחרהו של הנשיא בוש, פטריק ביוקן, קיבל יותר מ-40% של הקולות הרפובליקניים. אני חושב שכדאי, אפילו כדאי מאוד, שהכנסת תבין היטב מה הן המשמעויות של ההתמודדות בניו-המפשייר והתוצאות שלה גם במחנה הרפובליקני וגם במחנה הדמוקרטי, והמשמעויות קשות לישראל כספחת. ואני תוהה, האם יצחק שמיר מסוגל בכלל להבין את המשמעויות האלה.

המשמעות הראשונה והבולטת מכולן טמונה בהישגו המרשים, הייתי אומר אולי אפילו המדהים, של ביוקן. זה אדם שעומד על גבול האנטישמיות, ולפעמים גם חוצה את הגבול הזה. זה אדם שידידותו לישראל היא בעירובן מוגבל מאוד, ויותר נכון לומר, שבידירותו אין שום עירובן. זה אדם שיצא בגלוי נגד הערכויות הכספיות לישראל, ואין כלל ספק שהעמדה הזאת זיכתה אותו בנקודות נוספות בדעת הקהל. זה אדם שמתנגד לא רק לערכויות, הוא גם מודיע בפרהסיה על התנגדותו לעצם סיוע החוץ לישראל, האזרחי והצבאי גם יחד. והתנגדותו זו פופולרית מאוד מאוד היום בארצות-הברית. והאיש הזה קיבל יותר מ-40% של הקולות.

האם הראש הקטן של הממשלה תופס את המשמעות וקולט את המסר? אני חושב שבניו-המפשייר, אתמול, אמש, נרשמה כתובת מאוד מאוד גדולה, ואני כמעט בטוח שראש הממשלה איננו מסוגל לקרוא אותה.

אבל זו לא המשמעות היחידה שעולה מהפריימריס בניו-המפשייר. אנחנו מוכרחים לשים לב לעובדה חמורה לא-פחות: אפילו בתחרות הפרועה-משהו והאכזרית במחנה הדמוקרטי, שום מועמד לא הדגיש עמדה פרו-ישראלית; עד לא מזמן היתה זו עמדה מועילה, מועילה מאוד למתמודדים בדיוק להיפך. כל המועמדים כולם מילאו פיהם מים, ולא אמרו מלה טובה אחת על ישראל, על הערכויות, ואפילו לא על סיוע החוץ. הסיבה ברורה לגמרי: הם לא רצו להסתכן, כי ישראל, שהיתה בעבר נכס אלקטורלי בארצות-הברית, היום היא נטל אלקטורלי. האם הראש הקטן של הממשלה הזאת תופס את השינוי הדרמטי והגורלי הזה?

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריד. אני מזמין את חברת הכנסת גאולה כהן. בבקשה:

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

יש לכם מוסיקה חדשה, התחלתם לדבר על מובטלים. מר חיים שיבי — — — תסגדו לו כמו לעגל, עד מתי?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת צירלי ביטון, אני מבקש ממך, כבר יצרנו כאן שקט שאפשר לדבר ולהקשיב זה לזה. בבקשה אל תקלקל זאת.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תצטרף, יקבלו אותך; לא תהיה מועמד, רק תצטרף.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הבזיר הזה, אפילו אותך הוא לא רוצה. הוא יחפש ערבי אחר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת ביטון, אני מבקש ממך. חבר הכנסת חסיין פארס, לא צריך להיגרר לוויכוחים סתם.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

למה להתגרות באחרים?

היו"ר מ' וירשובסקי:

נכראה אם אתה מתיישב בספסלים לא-לך אז משהו מתעורר אצלך.

יד. הצעה לסדר-היום

התכתיב של ארצות-הברית בנושא מתן הערבויות

כפי ששמענו עד כאן, שהם חושבים שיש מקום לעשות התנחלויות, מאז אותו יהודי משיחי הרצל, מוכה ההזיות על-פי ההגדרות של רופאים, לא רק של אחרים בזמנו, הקים את ההתנחלות שנקראת מדינת ישראל, מאז אותה משיחיות אמיתית. בניגוד למשיחיות השקר — — —

ראובן ריכלין (הליכוד):

גם לפני הרצל ברוך השם היו — — —

גאולה כהן (התחיה):

נכון, מבחינה ציונית כמובן הוא עלה על התהליך. תודה על ההערה.

יש עיכובים, לפעמים זה סוטה, לפעמים זה קופא לרגע, אבל זה הדבר היחיד שהולך. כל הדברים האחרים הם דברים של נביחות, לא של כלב שמירה. שמענו קודם על הכלב. מה עושה השמאל? — נובח. אבל יש כלב שנוכח והנביחות הן טובות, כי הוא מזהיר את בעל-הבית מפני האויבים; פה הם מזהירים את האויבים מפנינו.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מה את עושה? את נושכת.

גאולה כהן (התחיה):

הם נובחים כדי להזהיר אותם: תיזהרו.

אין ממשלה בישראל שיכולה להפסיק את התהליך, גם

חדשות" — וזה שקר. הם לא בולעים את השקר האומר: "אנחנו מוכנים להסתפק בכנייה פרטית" — כי זה שקר. הם לא בולעים את השקר האומר: "ניתן להתנחלויות הקיימות להתפתח על-פי הצרכים הטבעיים שלהן" — וגם זה שקר.

בארצות-הברית כבר מכירים את הקליינטים ויודעים אל-נכון: אם לא יוקפאו ההתנחלויות כליל, לא יוקפאו ההתנחלויות כלל, בנייתן תימשך בשיטה זו או אחרת, בשקר זה או אחר.

גאולה כהן (התחיה):

זה מה שיהיה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

או בנייה או הקפאה — אלו הן שתי האפשרויות — וכל אפשרות שלישית היא רק אפשרות מדומה, היא רק אחיזת-עניים. המשך ההתנחלות הוא גם המשך הנוכחות.

לסיום, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לדווח לכנסת, כי הממשל שלהם כבר הבכיר לממשלה שלנו, שהפעם הוא לא יסתפק בהצהרה. עיפה נפשם להצהרות-כזב. הפעם הוא רוצה חתימה — חתימה של ראש הממשלה על הקפאת ההתנחלויות וכן השלמה עם השלמת בנייה מוגבלת, מבוקרת ומפוקחת מאוד: מלשון פיקוח, לא מלשון פיקוח. אם יצחק שמיר לא ידע לחתום, או לא ירצה לחתום, ידע כל עולה בארץ, ידע כל צעיר בארץ, ידע כל חייל משוחרר בארץ, ידע כל מובטל בארץ, ששמיר, הוא ולא אחר, כתב וחתם אותו למצוקה, לאבטלה, וחלילה גם לירידה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

חבר הכנסת יוסי שריד, פתאום מעניינים אותך המובטלים בארץ?

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה, הצעה לסדר-היום מס' 6619.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לי חדשה שאולי גם תעזור לאלה מר"צ ולאחרים לרוץ היום עם המספרים האלה ולהלשין עליהם בבית-הלבן. יש לי חדשה. מספר התחלות הבנייה ביהודה, בשומרון ובעזה הוא לא 6,000, גם לא רק 13,500, אדוני סגן ראש הממשלה, הוא הרבה יותר מזה, כבר היום הרבה יותר מזה. מחר הן יהיו הרבה הרבה יותר מזה.

אברהם בורג (העבודה):

איוז מלשינה. זה לא יפה.

גאולה כהן (התחיה):

אין פה "או או", והכול יודעים זאת. אלה שטוענים כלפי הממשלה שהיא מרמה את עצמה, הם עצמם מרמים את עצמם והם חושבים שיש פה שתי אפשרויות: או בנייה, או ערבויות. אין "או או". יש רק "או" אחד, או אין בכלל שום "או". תהיינה רק התחלות בנייה נוספות.

מנין אני יודעת זאת? אני בהחלט לא חזקה במתמטיקה, אבל אני פשוט לא ירדתי מהתהליך כמו אחרים, ולכן מי שנמצא בתהליך גם נמצא בחוקיות שלו. החוקיות הזאת היא הדבר היחיד שהולך היום בשטח. מאז המשיחיים מוכי ההזיות,

עם הכספים שלא השקעתם ביהודה ובשומרון? מדוע רק תחתיכם קמו "הפנתרים השחורים"? איך זה קרה? והאשימו אתכם שכל הכספים שלכם — — —

חיים רמון (העבודה):

הפער החברתי צומצם כפי שלא צומצם ב-1967. תלמדי את העובדות.

גאולה כהן (התחיה):

עשר שנים.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון.

גאולה כהן (התחיה):

לאן הזרמתם את הכספים?

חיים רמון (העבודה):

ב-1967 היה הפער החברתי הקטן ביותר. אבל זה לא מעניין אותך. אין לך בושה בדברים האלה.

גאולה כהן (התחיה):

לאן הזרמתם את הכספים האלה? — למסדות שלכם.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון. תביא לך שאוסיף זמן לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

לפני שלוש שנים עמרתי על הבמה הזאת בוויכוח עם מר פרס.

חיים רמון (העבודה):

— בגלל שנות ה-50, השקענו בשנים האלה את מה שאתם לא השקעתם.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):

היא מבינה באדמה. היא רוצה לחיות על האדמה. אנשים רוצים לחם; לחם.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אתה לא מקשיב כשהיושב-ראש פונה אליך.

גאולה כהן (התחיה):

לא נתתם להם לא לחם ולא אמונה. אתם לא האמתם בעלייה הזאת. אתם הפתרתם את העם בעניין הדמוגרפי.

הי"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת רמון, אני נאלץ להוסיף לחברת הכנסת כהן זמן. חברת הכנסת כהן, אני מוסיף לך דקה אחת בגלל ההפרעות. אבל בדקה הזאת תגמרי.

גאולה כהן (התחיה):

מה פתאום? איזה מין דבר הוא זה?

הי"ר מ' וירשובסקי:

מרוכב התרגשות לא שמעת שהפעמון צלצל. את גמרת. אבל אני מוסיף לך דקה.

גאולה כהן (התחיה):

תסלח לי, אדוני, אתה לא תוסיף לי דקה. אתה תיתן לי לגמור.

לא ממשלתו של שמיר. גם הליכוד לא יכול בעניין הזה להפסיק את התהליך; אפילו היה רוצה. הוא לא יכול.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הוא לא יכול. כי הוא קיבל מנדט — — —

גאולה כהן (התחיה):

גם ממשלת ארצות-הברית — וזו החדשה השנייה שיש לי בשבילכם — גם היא לא יכולה. היום, מפתח ההפסקה של תהליך השלום, הם לא רוצים יותר מדי ללחוץ. ממשלת שמיר הולכת עכשיו לבחירות עם דגל השלום. האם היא יכולה לגרום לכך, שיהיה איוה משבר עם ארצות-הברית? לכן גם היא לא יכולה. אבל שתיהן יודעות, שעד הבחירות לא יהיה מתן ערבויות, והמשך הכנייה בשטח יהיה. אפילו הצהרות שהכנייה לא תימשך לנצח — גם את זה הם מוכרחים היום "לאכול". לא תהיה להם ברירה.

לגבי מה שמוזכרים אותו לאחר הבחירות, עם נשיאים אחרים — אלוהים שלנו ביתיים ולתמיד הוא גדול.

מה שחבל הוא, שעד אז — אכלנו היום גם את הדג המכאיש, גם הוכינו מכות וגם נגורש מהערבויות, שחשבתם שהנה אורטור נקבל אותן. אכלנו את כל התקדימים, שאנחנו נשלם בשבילם עד הפרוטה האחרונה. יש אותו תקדים שהשר דוד לוי חתם עליו, ושקיבלנו בשבילו לפני כשנה וחצי את 400 מיליון הדולר. ראש הממשלה ידע אז שזה אסון, אבל ברגע שהוא נתן לזה יגיון, במקום לבטל זאת, הוא כאילו חתם עליו. אי-אפשר שהשר דוד לוי יעשה את כל הדברים הקשים, ואני לא רוצה להשתמש במלים אחרות, ולאחר מכן יבוא ראש הממשלה שמיר, יאשים את השר דוד לוי ויררוץ עכשיו. וזה מה שעושה מר שמיר. באמת, השר דוד לוי לא מוביל את המהלך. הוא מוביל. אבל את מר שמיר הוא די מוביל.

אני אומרת שנשלם בשביל כל שגיאה שעשינו בנושא הזה של הערבויות. אני אומרת: ברוך השם שלא נקבל אותן היום. זה שהאמריקנים הם לא אווילים, את זה צריך היה לדעת כל אחד. גם הציבור הוא לא אוויל, כדי לרמות אותנו, שאפשר לקבל את הערבויות ללא תשלום או כתשלום מזערי. זה לא יהיה.

לכן קל היום מאוד גם לשמאל לתקוף אותנו בעניין הזה. אנחנו פשוט נתנו לו זאת אל תוך הידיים. החטא של הממשלה הוא לא רק בזה, שהיא גרמה לכך שיהיו תקדימים חמורים של לינקג' בין סיוע מדיני לסיוע כספי, אלא בזה שהיא לא נערכה לאלטרנטיבה.

אנחנו יודעים שלהתיישבות אין תחליף. אין אלטרנטיבה ליהודה, לשומרון ולעזה. אם תהיה שם מדינה פלשתינית — הרבר יהיה בלתי-הפיק, אלא אם כן תהיה מלחמה. דרך אגב, מדינה פלשתינית לעולם לא היתה קמה, ולא תקום, אם לא אנחנו כמו ידינו נקים אותה בשבילם. זה בטוח. האם לכספים לקליטת העלייה אין תחליף? ודאי שיש תחליף. תיכף אספר לכם פה סיפור, שעוד לא סיפרתי אותו, בקשר למר פרס ולמר שמיר. אספר את הסיפור היום. ובכן, אני אומרת: אין תחליף להפסקת ההתנחלויות, יש תחליף לכספים לקליטה, אם, כמובן, נערכים לכך. וזאת למרות ההסתה של השמאל הקשרים, הצביעות, הנבזות והפשע שבניצול הדמגוגי של מצוקת העולה היום לצרכים פוליטיים לבחירות של השמאל. זה דבר שאני עוד לא מכירה. אני כבר זקנה גם בפוליטיקה. לא ראיתי כדבר הזה, ניצול נבזי כזה. של מי?

עשר שנים הייתם בשלטון, מ-1967 ועד 1977. מה עשיתם

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם לא אוסיף לך דקה, לא יהיה לך בכלל זמן לגמור.

גאולה כהן (התחיה):

קראתם למתנחלים "מתנחבלים" הרבה לפני שהיתה עלייה, מפני שהם חיבלו בהזיות שלכם על השלום, ולא בעלייה. לא האמנכם בעלייה.

אברהם בורג (העבודה):

זאת חבלה מלכתחילה, זאת לא חבלה כריעבר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

האם אתם מתחלפים בהפרעות שם? אחד נכנס והשני יוצא?

אברהם בורג (העבודה):

יש משמרת שנייה.

גאולה כהן (התחיה):

לא אכפת לכם מעולה רעב אחד. זה לא מזיז לכם. אתם דואגים לקליטת הפליטים הפלשתינים במדינה הפלשתינית.

אברהם בורג (העבודה):

ולמה את דואגת? לפאשיזם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בורג, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

גאולה כהן (התחיה):

לא אכפת לכם מהעולים.

אברהם בורג (העבודה):

למה אתה קורא אותי לסדר? איך אפשר לשמוע דברי פאשיזם כאלה מעל הכמה?

גאולה כהן (התחיה):

לא אכפת לכם להקים מדינה פלשתינית ולקלוט בה את הפליטים מהפזורה הפלשתינית.

אברהם בורג (העבודה):

את פאשיסטית.

גאולה כהן (התחיה):

לקליטה הזאת אתם דואגים. זו הקליטה שאתם דואגים לה. אתם מרמים אותם. האם אתה חושב שהעולים החדשים, אפילו עולה רעב ללחם, או רעב לגג, הוא כל-כך חסר כל הבנה, כל מוסר וכל כבוד שהוא יאמין לכם?

אברהם בורג (העבודה):

הוא מייד מתאהב בך.

גאולה כהן (התחיה):

הוא לא מאמין לכם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בורג, אני מבקש ממך.

גאולה כהן (התחיה):

אתה עמדת פה ושיקרת בכל מלה, כי אתה בנוי לשקר. אתה מתעסק, הולך אחרי-כך ישר ונופל לשקרים. אתה יכול לשקר אולי את הבית הזה, אתה יכול לשקר את הציבור, אתה לא יכול לשקר את המציאות.

אברהם בורג (העבודה):

אני לא מוכשר כמו מר שמיר. אני לא מוכשר כמוך.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בורג, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

אברהם בורג (העבודה):

היא קוראת לי שקרן, ואתה קורא אותי לסדר במקום להוריד אותה מהכמה? איזה יחס הוא זה?

גאולה כהן (התחיה):

אספר לכם סיפור על מר שמיר ועל מר פרס.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת בורג, אני מבקש ממך, תירגע.

גאולה כהן (התחיה):

אספר לכם את הסיפור שהבטחתי לספר לכם על מר שמיר ומר פרס. זה היה כמה שבועות לפני מלחמת-המפרץ. דיברו אז, כמובן, על המצוקה האמיתית של הקליטה, ואני לא פוטר את הממשלה מהמצוקה של הקליטה היום.

אברהם בורג (העבודה):

המדענית הראשית.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מתחנן לפניך, חבר הכנסת בורג.

גאולה כהן (התחיה):

הלכתי אז אל מר פרס ואמרתי לו: מר פרס, אם אתה, יחד עם מר שמיר, תהיו מוכנים לצאת למסע לגיוס כספים מהעם היהודי, אתה, למרות כל היריבות הפוליטית שלך עם מר שמיר, ומר שמיר, למרות כל היריבות שלו אתך; אם תצאו למסע משותף — זה ידליק ויהיה מוכרח לשבור מחיצות. והוא אמר לי: אני מוכן. אני מספרת דברים שלא סיפרתי אותם מעולם, כי הם היו בארבע עיניים. היום נגמר הסיפור. הלכתי אל מר שמיר, ולזכותו, גם הוא אמר לי שהוא מוכן, שבועיים-שלושה שבועות לאחר השיחות ביני לבין מר פרס ומר שמיר — והם אמרו מייד "כן", על המקום — פרצה מלחמת-המפרץ ובא כל מה שבא בעקבותיה. היום מר פרס הולך בדרך הקלה והקולקלה למצוא את הכספים, לא מהעם היהודי אלא מההתנחלויות. היום זה לא נגמר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש ממך לסיים.

גאולה כהן (התחיה):

אני אומרת לכם היום, לממשלת הליכוד: יש לכם היום ברירה — לתקן את כל העוולות שלכם. אני בעד כלכלת בחירות היום. לעומת ונוכח הניצול הפוליטי המביש של השמאל את מצוקת הקליטה של העולים, אני בעד כלכלת בחירות, אבל לא קוסמטית כזאת, שתיגמר ביום הבחירות, אלא כזאת שתתקן תיקונים אמיתיים ויסודיים. כזאת שתאפשר לעולה היום לחיות בכבוד וגם תאפשר לנו שלא להגיע למצב שבגללנו, בגלל מצוקת העלייה הזאת — ולא השמאל בשלטון והוא לא יהיה בשלטון עוד הרבה זמן, אנחנו בשלטון — בגללנו — —

אברהם בורג (העבודה):

את באופוזיציה.

גאולה כהן (התחיה):

— — יכולה להיות כבייה לדורות, שלא יבואו 100,000 יהודים — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

— — שאולי יכלו להיות פה, ואולי יותר מזה. הכול

ביריגו, במוידיגו. ולכן, יש ללכת לכלכלת בחירות שתתקן את העוולות האמיתיות.

היו"ר מ' וירשובסקי:
כן, תודה.

גאולה כהן (התחיה):
אני אומרת לחזור לרעיון מייד לאחר הבחירות: לגייס אותנו פה, להטיל משטר חירום, שגם אני —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):
— ארגיש את מצוקת הקליטה בכיס שלי. אף אחד ביישוב הזה, בארץ — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן, הרי את לא רוצה שאנתק את המיקרופון.

גאולה כהן (התחיה):
— לא מרגיש את מצוקת הקליטה. אנחנו גם פה צריכים לחיות במשטר חירום — —

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):
— וגם להטיל על העם היהודי את הנטל של העלייה, ואז אין לי ספק — כל העולים יתיישבו לא רק מהעבר הזה של "הקו הירוק" אלא הם ובניהם יתיישבו לדורי דורות בכל ארץ-ישראל משני עברי הקו הזה. אמן.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
מה הסיפור על שמיר ופרס?

גאולה כהן (התחיה):
סיפורי, לא היית.

היו"ר מ' וירשובסקי:
היא תספר לך את זה בזמנו.

טו. הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון — העברת כספים לרשויות מקומיות), התשנ"ב — 1991 * (הצעת חבר הכנסת י' גולדברג)

היו"ר מ' וירשובסקי:
חברי הכנסת, קיבלתי פנייה מאת יושב-ראש הכנסת: יש הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת גולדברג, הצעה תחת-קצ"א. הוא רוצה לחזור לביתו, לסביבתו, שם נפלו שוב "קטיושות". יש לו הצעת חוק שהוא מעלה אותה מהמקום, וסגן השר ישיב מהמקום שהוא מסכים. כדי שלא למשוך את הזמן וכדי לאפשר לו לחזור לביתו, אני חורג — —

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

היו"ר מ' וירשובסקי:
לא, זה בדיוק דקה. אדוני סגן השר, זה בדיוק דקה. אני לא מאושר מזה, אבל יש גם נסיבות שצריך בגללן לחרוג מסדר-היום. בבקשה, חבר הכנסת גולדברג.

סגן שר האוצר י' עזרן:
אדוני היושב-ראש, אני לא יודע מי אמר בשמי שאני מסכים.

יוסף גולדברג (הליכוד):
בסדר, אנחנו נצביע.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אתה לא מסכים?

סגן שר האוצר י' עזרן:
לא.

היו"ר מ' וירשובסקי:
סליחה, כל העניין נשתנה. אני קיבלתי — —

סגן שר האוצר י' עזרן:
אני אנמק מהמקום.

היו"ר מ' וירשובסקי:
בסדר. בבקשה, חבר הכנסת גולדברג. אנחנו חורגים מהנוהל התיקון רק בגלל המצב.

יוסף גולדברג (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כמי שעוסק ומשפר את המינהל אני חושב שהדבר החשוב ביותר הוא, שכל מי שמתחייב במסגרת התקציב המאושר לפעול כפי שמחייב החוק צריך לעמוד בהתחייבותו. הצעת חוק זו באה פשוט לקיים את החוק. הרי האוצר אומר: תפעלו במסגרת התקציב. תמונה בעיני ההערה. אם האוצר רוצה שנפעל בהתאם לחוק התקציב, הצעת חוק זו באה לחייב את כל הרשויות המקומיות בישראל ואת כל משרדי הממשלה לעמוד במסגרת חוק התקציב, כאשר הם יחויבו בחוק להעביר אחד חלקי שנים-עשר של התקציב מדי חודש בחודשו לרשויות המקומיות בתחום הרווחה, בתחום משרד החינוך, בתחום מענקי הפנים, או כל התחייבות של כל משרד ממשלתי אחר. אם כספים אלה לא יגיעו במועד, יחויב אותו משרד בריבית ובהפרשי הצמדה. מי שטוען למינהל תקין חייב לשמש דוגמה אישית, ובראש ובראשונה האוצר, אשר מנחה ומכוון את מדיניות התקציב; הוא הוא הראשון שמחויב לעמוד בכך. ועל כך נאמר, הרב עזרן נאה דורש גם נאה מקיים. תודה. אין לי ספק שאכן זה יאושר.

היו"ר ד' תיכון:
תודה. אתה יכול לדבר מכאן, סגן השר עזרן, תלוי מה אתה רוצה.

סגן שר האוצר י' עזרן:
אני מתנגד.

היו"ר ד' תיכון:
בסדר, אבל אתה רוצה להשיב, נכון? אם כן, תעלה, אדוני סגן שר האוצר, בבקשה, אל הדוכן.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר האוצר, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לדבר אחד: אני דיכרתי על תקציב המאוסר על-ידי משרדי הממשלה, כפי שאתם מוצאים לנכון. הרי לא יעלה על הדעת שאתם מצד אחד תאשרו, כפי שאתם מוצאים לנכון, ומצד שני לא תשלמו במועד שאתם מתחייבים לו. כן, אני דורש להעביר את זה לוועדת הכספים להמשיך הדיון על-מנת להחיל את הצעת החוק כחוק. הרי ברור גם לך שהחוק הזה פשוט חיוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, רבותי, אנחנו ניגשים, כאמור, להצבעה. מי בעד העברת חוק יסודות התקציב של חבר הכנסת גולדברג להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים של הכנסת? אפשר להצביע. אני מניח ששם יהיו תיקונים רבים רבים. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק יסודות

התקציב (תיקון) — העברת כספים לרשויות

מקומיות, התשנ"ב — 1991, לדיון מוקדם

בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, חוקי, כאמור, עובר להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים. ולחבר הכנסת גולדברג, דרך צלחה. לגופו של עניין, אדוני סגן השר, אתה צודק ויותר מצודק, אבל היום מצביעים בידים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גם בעוד שנה הייתי מצביע בעד הצעת החוק, אין לזה קשר. החוק נכון.

היו"ר ד' תיכון:

אתה הרי מל"ז צדיקים, אבל בעיניי כספים אתה כנראה מבין מעט.

חבר הכנסת גולדברג, תאר לך שכל אחד היה מציע בתחומו הצעת חוק כזו, אנה אנו באים?

יוסף גולדברג (הליכוד):

אם היושב-ראש רוצה מינהל תקין, אני בעד.

היו"ר ד' תיכון:

אחד חלקי שנים-עשר — זה גם לא נכון חשבונית בגלל האינפלציה.

יוסף גולדברג (הליכוד):

היו"ר ד' תיכון:

אבל אני לא רוצה להעיר הערות, אני, כאמור, רק מנהל את הישיבה.

סגן שר האוצר י' עוזרן:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו מתנגדים להצעת החוק שבגדרן משיקולים ענייניים ותקציביים. מנת המימון המועברת בכל חודש לרשות מקומית אינה שווה לחלק השנים-עשר מסך כל המענק השנתי שמקבלת הרשות המקומית, ואין גם הצדקה עניינית שתהיה כזאת. הרי ידוע שהסכומים המועברים בכל חודש אינם זהים מפני שבתחילת השנה הם קטנים ואחר-כך הם הולכים וגדלים לפי האינפלציה ומכילים בחשבון את תוספות השכר המשולמות, ולכן אי-אפשר לעשות השוואה מלאכותית.

תשלום הפרשי הצמדה וריבית פיגורים על כל סכום שלא שולם במועדו יביא להגדלת העלות התקציבית.

על-פי סעיף 39 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה — 1985, יש לציין את דרך המימון להוצאה התקציבית בכל הצעת חוק המוגשת לכנסת ובביצועה כרוכה הוצאה או התחייבות להוצאה מתקציב המדינה. ההצעה דן, כידוע, דילגה גם על היסוד הזה ואינה מצביעה על כל דרך מימון כמתחייב מהוראות סעיף 39 האמור.

לאור כל זה אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יוסף גולדברג, שמורה לך הזכות להתייחס. בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא כדאי לך.

טז. הצעה לסדר-היום

דברי מזכיר המדינה האמריקני

התנאים שיציב הממשל למתן הערבויות לא יחרגו מקווי המדיניות המוצהרת של ארצות-הברית מאז מלחמת ששת-הימים.

המשמעות הברורה של הדברים האלה היא, שהנשיא בוש ושר החוץ שלו גמרו אומר לממש את המדיניות הזאת ולהחזיר את ישראל לגבולות שלפני מלחמת ששת-הימים. מתברר אפוא, שכל הוויכוח על מספר התחלות הבנייה, או על מספר העולים שהועברו לישראל, לא היה אלא אחיות עניינים. ארצות-הברית מתנגדת לכל התיישבות של יהודים מעבר ל"קו הירוק". ומי ישלם את שכר עבודתם של האידיטיס שהשקיעו

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו חוזרים לסדר-היום: דברי מזכיר המדינה האמריקני — הצעה לסדר-היום מס' 6626, של חבר הכנסת יאיר שפרינצק, בבקשה.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר בנימין נתניהו, בשעה שראש ממשלת ישראל וכמה משריה מביעים אופטימיות ביחס לסיכויים שהממשל האמריקני יסכים לתת לישראל ערבויות להלוואה שהיא מבקשת לצורך קליטת העלייה, טופח מזכיר המדינה בייקר על פניהם ומכריז, כי

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
שלוש-חמשיות הן 60%, אבל מדובר על 91%.

יאיר שפרינצק (מולדת):
זאת נעים לי לשמוע.

היו"ר ד' תיכון:
אדוני סגן השר, תן לו להמשיך — — —

יאיר שפרינצק (מולדת):
אתה אומר שהשטח הזה גדול יותר ממה שאני אמרתי.
טוב לדעת, מפני שהנכזות גדולה עוד יותר.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שפרינצק, הנושא ברור, תמשיך בבקשה. לא
ניכנס לחישובי אחוזים.

יאיר שפרינצק (מולדת):
אני אמרתי שלוש-חמשיות, ואתה, אדוני סגן השר, אומר
ארבע-חמשיות או יותר.

ובכן, הפגישות שהתקיימו לפי תכתיב אמריקני במרדכי,
בוושינגטון ובמוסקבה במסגרת של מה שמכונה, למרבה
הלעג, "תהליך השלום", לא היו אלא שרשרת של השפלות
ובכיונות כשבוש ובייקר, בעצה אחת עם עריצי ערב וארגוני
הטרור, נוזפים בקוצר רוח בממשלת ישראל על סירובה
להבטיח כי תמסור חלקים של ארץ-ישראל לשלטון ערבי,
ושפת החלקות של שר החוץ שלנו שוב לא תוליך שולל שום
אדם שאינו עוצם את עיניו ואוטם את אוזניו מדעת.

והנה, אתמול קראנו בעיתונות פקודת יום חדשה: בייקר
קורא לישראל להציג מיד מודל מפורט של הממשל העצמי
שהיא מציעה בשטחים. למען היותר, אכן מגיע לממשלת
ישראל שיכתוב לה את מהלכיה. לאחר שהממשלה שיתפה
פעולה במשחקי המיטה, מזוהר אותה בייקר, שהגיעה השעה
למשש את תכלית המשחקים, ואל תוסיף ישראל לשטות
באמריקנים ובכעלי בריתם הערבים כדיבורים מעורפלים על
מהות האוטונומיה. כה בשעה הבטיח בייקר לערבים,
שארצות-הברית תתמוך בשיתוף פלשתינים מהפוזורה בשיחות
הרב-צדדיות שיתחדשו במא.

אך הממשל האמריקני אינו מסתפק בלחצים ובאימים.
בוויכוח על הערכויות שהתנהל בקיץ האחרון השתמש הממשל
באמצעים בזויים כדי להבאיש את ריחה של ישראל בעיני
הציבור בארצות-הברית ולשכנע את כוח עמידתה. לצורך זה
גייס את העיתונות האמריקנית. ה"ניו-יורק טיימס" פרסם
בהרחבה נתונים כוזבים מאוד על היקף הסיוע האמריקני
לישראל. ה"ביזנס-וויק" כתב שהמשק הישראלי "חולה"
מאד, וכל סיוע נוסף רק יחמיר את מצבו. תמצית התיאורים
בעיתונים השונים היא זו: ישראל כמוה ככרית-המועצות,
כלכלתה כמו קומוניסטית, ריכוזית, בלתי יעילה, מתפוררת.
המשק הישראלי מכור לסיוע אמריקני אדיר של עשרות
מיליארדי דולרים, ולכן אין צל של סיכוי שישראל תפרע
אייפסם את 10 מיליארדי הדולרים. הכסף יילקח מכיסו של
משלם המסים האמריקני ויאפשר למשטר הישראלי לבזבז עוד
ועוד. מובן מאליו שכל המלעיים האלה לא טרחו להזכיר
שישראל ידועה כמדינה שפורעת את חובותיה במודע ומעולם
לא נזקקה למחיקת חובות. דיווח מפורט על הכפשת שמה של
ישראל בעיתונות האמריקנית תוכלו למצוא ברשימתו של סבר
פלוצקר, שהוא קרא לה: "מנה סמיכה של רעל", בעיתון
"ידיעות אחרונות" מיום 4 באוקטובר 1991.

אדוני היושב-ראש, הגיע הזמן שממשלת ישראל תשים קץ

שעות עבודה רבות כל כך לספור את הדחפורים והקרונוים
ולמסור לממשל דוחות מדויקים על הבנייה באזורים האסורים
ליהודים? הלווא בייקר זרק את כל דוחותיהם לאשפה.

אבל ממשלת ישראל לא היתה צריכה להיות מופתעת.
בוש ובייקר גילו לנו את כוונותיהם פעמים רבות, ולעמים
בצורה ברוטלית מאוד. אך הממשלה טמנה את ראשה בחול
והשלחה את עצמה, שהם אינם מתכוונים ברצינות.

לפני כשלוש שנים הכניס הממשל של בוש את ישראל
להיריון של יוזמת השלום, חילץ מתוכה את הוולד הפגום
בניתוח קיסרי והעביר אותו לתונוס. עד מהרה מצאה ממשלת
ישראל את עצמה בתוך משא-ומתן עם אש"ף. משא-ומתן
עקיף אך שקוף, כשתבוסני ישראל מוחאים כף כמנצחים
וקוראים למר שמיר: המתחיל במצווה, אומרים לו גמור. אל
תחביש, דבר עם עצמה.

אז שינס את מותניו מזכיר המדינה האמריקני, איש מעשי
שאוהב דברים ברורים — ישראל נראתה למר בייקר מוחשת
די הצורך, שיהיה אפשר להגיד לה דברים ברורים בלי חשש
— ואמר לנו בנאום מחושב היטב לפני אנשי איפא"ק, כי
הגיעה השעה שנחפכח ונפסיק לחלום על ארץ-ישראל גדולה.

אדוני היושב-ראש, נברתי ב"דברי הכנסת" של אותם ימים
ומצאתי, שדברי בייקר זכו שם לתשובה הולמת. היה שם מי
שאמר, ואני מצטט: "זוהי חוצפה, כמובן, והתערבות גסה
בעניינינו; אך לא רק חוצפה, גם אינולת. ארץ-ישראל גדולה?
אחרי שמסרנו למצרים את סיני, קרוב לשלוש-חמשיות
מהשטחים שהיו בידינו אחרי מלחמת ששת-הימים? ומדוע
חלום? הרי אותם חלקי ארץ-ישראל, אשר לדעת בייקר עושים
אותה לגדולה, הם בידינו, ויש לאל-יינו לשמור אותם".

כידוע לכם, חברי הכנסת, העיתונאים שלנו קובעים לא רק
מה הציבור צריך לדעת, כי אם גם מה הציבור צריך לא לדעת;
אני חוזר על זה: העיתונאים שלנו קובעים גם מה הציבור צריך
לא לדעת. וכך יצא שהדברים שצטטתי לפניכם זה עתה נשארו
גנוזים ב"דברי הכנסת" ולא הובאו לידיעת קוראי העיתונות
היומית בארץ.

אך הנקודה שכרצוני להדגיש הפעם היא, שההתרסה נגד
התבטאותו המקוממת של מזכיר המדינה יצאה מפי חבר כנסת
מהשורה ולא מפי ראש הממשלה או אחד משרי הממשלה,
אישם שהתקשורת העולמית מפרסמת את דבריהם ויש
חשיבות רבה לכך שהציבור האמריקני ישמע אותם. יש לכך
חשיבות עצומה, מפני שהציבור האמריקני הוא ברובו הגדול
הגון ושומר צדק. ראשי המדינה שלנו נוהגים להגיב על
התבטאויות עוינות של אנשי הממשל האמריקני בניהם של
התנצלות. העדר תגובה תקיפה מצדנו על הכפשות וסילופים
רק מגביר אצלם את הפיתוי לדבר אלינו כאל בני חסות הסרים
למרותם.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
חבר הכנסת שפרינצק, של מי היה הציטוט? עדיין לא
אמרת.

יאיר שפרינצק (מולדת):
של עבדך הנאמן.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
אם כך, טעית רק בנקודה אחת: זה לא שני-שלישים
מהשטחים שהיו בידינו אחרי מלחמת ששת-הימים, אלא 91%.

יאיר שפרינצק (מולדת):
אני אמרתי שלוש-חמשיות.

כולו, ומשימת הקליטה תבוצע ותביא ברכה לכלכלתה של ישראל.

אבל, חברי הכנסת, צריך להביא בחשבון, שהמשל ינסה להרחיב את פעולות העונשין שלו גם על הסיוע השנתי לישראל, וכבר נשמעו רמזים על כך. סוגיה זו של הסיוע הכלכלי והביטחוני לישראל ראוי לדין מקיף. עוד ועוד מתברר, שמאזן התועלת ביחסים בין ארצות-הברית לישראל, כלומר מידת התועלת שכל צד מפיק מהיחסים, רחוק מאוד מלהיות מה שהישראלי התרגל לחשוב. יחסים של תימך ונתמך. מסתבר שמשקלו הכלכלי של הסיוע הכספי האמריקני לישראל הוא שולי בלבד, ויש לו מחיר מדיני כבד.

אני ממליץ, חברי הכנסת, שתעינו במחקרו של אריה סתיו, עורך כתב העת "נתיב", שפורסם בערכת ההסברה של "מטה מאבק לביטול תוכנית האוטונומיה". תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, קיימות שש הצעות. ישיב סגן השר בנימין נתניהו. בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה לסדר-היום כאותו נושא.

היו"ר ד' תיכון:

סליחה, סליחה. לא שמתי לב.

יו. הצעה לסדר-היום

עמדת ישראל בקשר לערכיות לקליטת העלייה

אני סבור, שמי שמציץ לתנאים האלה המוצבים עלי-ידי ארצות-הברית צריך לומר לעצמו, שבאמת רק מבית-מדרש מאוד מעוות, מאוד חמור ושוגה, יצאו הנחיות כגון אלה. לא מדובר פה, רבותי, על מניעת הקמה של יישובים חדשים, דבר שהוא חמור כשלעצמו. בבית הקטן היחיד הזה שיש לנו בעולם, בין הירדן לים, שייקבע לעם ישראל השב הביתה: כאן תבנה וכאן לא תבנה.

מדובר כאן ביישובים היהודיים עצמם. על-פי ההנחיות, ואולי גם על-פי איאלו הכנות שמסתמנות. מה שכבר בשלבי בנייה — כמו בימים של הטורקים, ששמו גג מעל ראשינו — ניחא, יסולח לנו עדיין: אבל אם בכפר-עציון שלי נרצה להקים שכונה, לוותיקים, הרי זו בגדר התחלת בנייה חדשה, שתיאסר עלינו. שכונה חדשה באפרת, עוד בית באריאל, עוד קומץ בתים בשילה או בעלי — זאת שערורייה. עצם התביעה היא שערורייה. עצם התביעה להקפאת התיישבות, המלה הזאת מקפיאה את הדם, היא שערורייה. אני מקווה מאוד, שלא יעלה בדעתה הממשלה הזאת בישראל להיענות ולו למקצת התביעה הדרקונית הזאת.

אני רואה כליגטימית, אני רואה כבקשה הגונה, את דרישתה של ארצות-הברית: אנחנו מבקשים לתת ערכות לצורך קליטת עלייה, אנחנו מבקשים לדעת מה ייעשה בכסף הזה, לא רק בהתייחסות להקמת התיישבות חדשה אלא גם ביחס לנטילת הכסף הזה לצרכים אחרים, אפילו בתחומי סעד ורווחה של מדינת ישראל גופא. זה ליגטימי, ואנחנו יכולים לומר כפה מלא: אם אתם נותנים לנו ערכיות, נגיש דין-וחשבון מה ייעשה בכסף הזה לצורך הערכיות. אבל שיוצגו לנו תנאים מדיניים, שקובעים מה עלינו לעשות ומה עלינו לא לעשות בתקציב המדינה הכולל, שכל סוגיית הערכיות וההלוואות אינה אלא חלק קטנטן ממנו — זו לא פחות מאשר שערורייה.

לכיוון הזה של בקשת ערכיות מגורם שמנצל בציניות בקשה לעזרה הומניטרית, כאמצעי להוריד את ישראל על ברכיה ולא לקחת אותה לוותר על אינטרסים קיומיים שלה. עוד ועוד כלכלנים טוענים, כי בכוחה של ישראל לעמוד במשימת הקליטה, גם אם תצטרך לשלם בעד ההלוואות ריבית גבוהה יותר. אין ספק שדחיית התנאים המחפירים שמציבה ארצות-הברית תפית רוח התנדבות בישראל ובעם היהודי כולו. ומשימת הקליטה תבוצע ותביא ברכה לכלכלתה של ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן שר האוצר.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני מקשיב. אבל אני לא מדבר.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מדבר ולא מקשיב.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

זכותי להקשיב למי שאני רוצה, אדוני היושב-ראש.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אתה יכול גם לא להקשיב, אבל אנא אל תפריע לי, אדוני.

אני חוזר: אין ספק שדחיית התנאים המחפירים שמציבה ארצות-הברית תפית רוח התנדבות בישראל ובעולם היהודי

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6701 בנושא: עמדת ישראל בקשר לערכיות לקליטת העלייה — של חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה. הרי לא היה בכוונתי לקפח אותך.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

ודאי שלא.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן השר במשרד ראש הממשלה בנימין נתניהו, אני רוצה הקשבה ממך לדברי, וגם חבר הכנסת אברהם בורג יכול להרשות לעצמו לשמוע כמה דברים חשובים.

רבותי, כשבוחרים את התנאים הדרקוניים שמציבים בפנינו האמריקנים לקבלת הערכיות, בוקעת ועולה תפילה: עורב עברך לטוב, אל יעשקוני זדים. אני חושב שמי שמציץ בצורה כנה ומפוקחת ובוחן את התנאים המועלים עלי-ידי ארצות-הברית להקפאת התיישבות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה ובמזרח ירושלים — — —

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן שר האוצר, מה קורה לך היום?

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

שר-הפנים א' דרעי:

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש להסב את תשומת לבו. בכל רגע ניגש אליו חבר כנסת אחר, ופותחים בדילאלו שמפריע.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני השר, בוא תשמע כמה דברי טעם, ואחר כך נוכל לשוחח גם בינינו.

הסיוע הכלכלי, ולא רק לישראל. זה תהליך שעובר היום על ארצות-הברית, ותהליך הזה יביא אותנו, אם נרצה ואם נמאן, לירי כך שנהיה חייבים לעמוד על הרגליים שלנו מבחינה כלכלית.

הוצגו תוכניות הנוגעות להפרטת חברות בהיקף של מיליארדים, הנוגעות למכירת אדמות במרכז של מדינת ישראל לציבור כפרטים, דבר שיאפשר לנו לספוג כסף מהציבור שלנו. הוצגו דברים, ולא גובשו, גם בקשר לשאלות של מלווה חובה — — —

היו"ר ד' תיכון:
עליך לסיים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני כבר מסיים.

אינני כלכלן — — —

היו"ר ד' תיכון:
אתה הרי בעד הטלת מסים נוספים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני דיברתי על מלווה חובה, ולא על מסים נוספים.

היו"ר ד' תיכון:
מלווה חובה זה מסים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
לא, לא בדיוק.

היו"ר ד' תיכון:
זה אותו דבר.

ראובן ריבלין (הליכוד):
מלווה מרצון — — —

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אינני רוצה להיכנס לפרטים. אני מאמין שיש היום אפשרות — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש שתיתן לו לסיים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מבקש מכל המומחים הכלכליים שלנו להציג לפנינו תוכנית אלטרנטיבית, בהנחה שלא נקבל את הערכויות, ואינני שש לכך שלא נקבל את הערכויות. אבל בהנחה שלא נקבל את הערכויות, אני רוצה שתוצג תוכנית אלטרנטיבית, שתפרט איך מדינת ישראל מתמודדת, ואני מאמין שביכולתה להתמודד, גם עם האפשרות הזאת. ואם תוצג אלטרנטיבה כזאת, אולי גם ארצות-הברית תראה את הדברים האלה בראייה קצת שונה.

מורי ורבותי, מה שעומד על הפרק, לפי מיטב הבנתי — ובוזה אני מסיים — איננה שאלת הפסקת ההתיישבות, אלא שאלת המעורבות הברוטלית של ארצות-הברית במשאיוֹמתן המדיני העומד לפנינו. גם תביעתה מראש הממשלה להציג מייד מודל שלם לנושא האוטונומיה אינה מנותקת מהנפנוף בחרב הערכויות. ואם לא נציג תוכנית אלטרנטיבית בהיבט הכלכלי, נחל על גחוננו.

לא לשם כך אנחנו נמצאים פה. אנחנו עומדים כאן מתוך עז ומצפים. השם עוז לעמו ייחן, השם יברך את עמו בשלום.

אבל אני מבקש לומר דבר חמור יותר. לפי דעתי, להצעה הזאת היו צריכים להתנגד כל חברי הכית, מימין ומשמאל, גם אם עמדתם הפוליטית היא, שיש צורך להפסיק את ההתיישבות, מפני שמה שעומד על הפרק — זו שאלת עצמאות ישראל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אתה דורש יותר מדי.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני אומר: אילו זכינו וגם אנשי השמאל היו נשארים לפחות בעמדה הציונית שלהם, והיו מתכוונים למה שהם אומרים כשהם שרים את שירת "התקווה", "להיות עם חופשי בארצנו" — לא חופשי מחוּרה, לא חופשי ממצוות, אבל חופשי מעול זרים, גם הם היו מתנגדים להצעה הזאת.

מה שעומד כאן על הפרק, מורי ורבותי, זאת שאלת העצמאות המדינית של מדינת ישראל, ומי שנכנע היום לתחתיב ברוטלי, שקובע הקפאת התיישבות, יצטרך להיכנע מחר לתחתיב הזה גם כאשר לכנייה במזרח-ירושלים, שהפסקתה כבר נתבעת על-ידי האמריקנים, ומחרתיים, כשעה שנתחיל לשאת ולתת על כל שאלה מדינית, נפנפו לנו בערכויות ויגידו: לא שתקבלו את תחתיבנו או שהערכות תתבטל. ויבואו ויראו לנו תמונות מסמרות שיער של עולה רעב ללחם, בין שהן נכונות ובין שהן נכונות פחות, ויאמרו לנו: רבותי, אבל אתם משחקים בחייהם של אנשים, ומדינת ישראל תצטרך לעמוד על ברכיה ולזחול על גחונה ולשבור את כל הכללים שלה במשאיוֹמתן המדיני מפני שיש ערכויות ואין בלתן.

אני חש עלכון לא רק בשל עמדותי המדינית וההתיישבותית, אלא אני חש עלכון נוכח תביעה כזאת, נוכח תחתיבים כגון אלה, גם כאיש שמבקש להיות בן-חורין בארצו, ריבון בארצו.

אני מבקש, אדוני סגן השר האמור להשיב בשמה של ממשלת ישראל, לשמוע דברים כרוּרים: האם אכן מסתמנת איזו הסכמה, שמשמעותה הקפאה או צמצום ההתיישבות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה? גם צמצום, גם קביעת מכסה משמעותם כניעה לתחתיב מדיני.

ואני רוצה לומר יותר מזה: אם מדינת ישראל, מנקודת מבטה, מתוך ויכוח פנימי, מחליטה על הקצאה בסדר-גודל כזה וכוה מבחינה תקציבית, זה יכול להיות נושא שנתון בוויכוח, אבל זה ויכוח פנימי בתוכנו. אבל אם הוא מוכתב על-ידי תנאי מעבר לים, למיטב הכרתי, זו ראשית — לא ההתקפלות ההתיישבותית, אלא ראשיתה של כניעה מדינית, שאחריה מי ישרונה.

שואלים אותנו, מה האלטרנטיבה — ואנחנו נדרשים לתת תשובה. אני רואה בתומרה את העובדה, שממשלת ישראל, ולפחות ראש הממשלה בהצהרתו — אמרה שהיא תציג תוכנית כלכלית אלטרנטיבית, ותבחן איך היא מתמודדת עם האפשרות של קליטת העלייה, של קבלת הלוואות גם ללא ערבות אמריקנית, וכסופו של דבר, עד כמה שאני יכולתי להתרשם, האמירה הזאת הסתיימה בקול רממה דקה. היא אינה יכולה להסתיים בקול רממה דקה, גם אם רוצים שקט תעשייתי וגם אם רוצים להוריד פרופיל לקראת קבלת הערכות. מפני שהשאלה הזאת, כפי שכבר אמרתי, תרדוף אותנו אם נרצה ואם לא נרצה.

השאלה הזאת תרדוף אותנו גם מפני שהמגמה המסתמנת בארצות-הברית בכל מקרה, אם לא בשלב הזה, היא של צמצום

אם זה יקרה אחרי חמש שנים או עשר שנים, אבל ברור שאנחנו צריכים להיות ערוכים לקראת אפשרות כזאת.

אנחנו צריכים להיות ערוכים לקראת אפשרות כזאת מסיבה פשוטה: לא יכולה להיות עצמאות מדינית אם אין עצמאות כלכלית. אנחנו צריכים לעשות שינויים מרחיקי לכת בניהול הכלכלה שלנו, במיוחד בהפרטת הכלכלה שלנו. שמעתי את ידיד, חבר הכנסת בורג, מעלה את הצורך הזה, וכדאי שנדע כמה מדובר. פירוש הדבר ביטול או שינוי היסודות הכלכליים, שהוקמו בזמנם עלי-ידי מפא"י: פירוש הדבר שינוי מהותי בתפקודה הכלכלי של ההסתדרות —

חיים רמון (העבודה):

למה אתם לא ביטלתם זאת? רק עכשיו הגעתם לשלטון? כמה שנים עוד תסחבו את השקרים האלה?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

— פירוש הדבר, כמובן — — —

חיים רמון (העבודה):

הרי אתם הבאתם את מעורבות הממשלה במשק לשיאים שמפא"י לא חלמה עליהם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חיים רמון, עז רצוני לענות לך, אבל אני מנוע.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

פירוש הדבר שינויים מרחיקי לכת בכלכלה, ואין לייחס לגבי המגמה הזאת בארצות-הברית. אבל אני חושב, שאם מדברים בטווח של השנה-שנתיים הקרובות, חבר הכנסת שריד, אני הייתי יותר זהיר בפענוח תוצאות הבחירות בניו-המפשייר. אני זוכר פריימריס רבים בניו-המפשייר, הבחירות המוקדמות בניו-המפשייר, ועניינה של ישראל בדרך כלל לא עלה שם, מסיבה פשוטה: אזרחי ניו-המפשייר לא מתעניינים יותר מדי בישראל ובמזרח התיכון.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

זה נכון, אבל כיוון שהזכרת סקרי דעת קהל, וגם אחרים הזכירו זאת — — —

היו"ר ד' תיכון:

הוא דיבר על פט ביוקן כסימפטום.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

להערכתי, הפוליטיקה האמריקנית מתנהגת בצורה קצת אחרת, ועל מנת שננושא מסוים יהפוך לנושא מתמשך, צריך שיהיו טוענים בנושא הזה בצורה מתמשכת, ואיני בטוח שזה אכן המצב.

אומר דבר אחד, שיפתיע אתכם, לגבי סקרי דעת הקהל, והמקור אינו בנימין נתניהו, וגם לא הליכוד. המקור הוא עיתון שאינו ידוע במיוחד כעיתון פרו-ישראלי, זה עיתון שנקרא "Christian Science Monitor", שמפרסם מדי שנה או חצי שנה סקר מתמשך, מאז מלחמת ששת-הימים, לגבי תמיכת הציבור האמריקני בישראל ובערבים; כשנים האחרונות החליפו שם את המושג "ערבים" ב"פלשתינים".

הסקר הזה חולק לחברי הקונגרס, כי, כפי שנאמר כאן בצדק, הם רוצים לדעת מה חושבים הבוחרים שלהם, והסקר הזה מראה את התופעה הבאה. הוא מראה שישראל זכתה באהדת שיא כמלחמת ששת-הימים — של 60%, לעומת פחות

היו"ר ד' תיכון:

תודה. סגן השר בנימין נתניהו ישיב על שש ההצעות העוסקות בערכויות האמריקניות.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שעל הנייר רשומות שש הצעות, אבל הועלו רק ארבע, ומבין ארבעת המציעים נמצאים כאן עכשיו רק שלושה, נדמה לי; סליחה, אכן לא ארבעה בלבד.

עמדתי על הדיון הזה בשבוע שעבר, ומאז ועד היום לא השתנו הנתונים לגבי המשא-ומתן המדיני שמתנהל עם ארצות-הברית בעניין הערכויות. אין שינוי מאז, ולכן אין לי מה להוסיף בעניינים האלה על הדברים שכבר אמרתי, וגם הפעם אין לי כוונה להיכנס לפרטים. אני לא חושב שיש בזה טעם, ובוודאי לא תוך כדי ניהול משא-ומתן.

אומר דבר אחד, חבר הכנסת פורת. להערכתי, יש בסיס להסכמה בנושא הערכויות. הבסיס נובע מזה, שמצד אחד קיימת הסכמה לגבי הצורך ההומניטרי בסיוע בחילוץם של יהודי ברית-המועצות, או מה שהיתה ברית-המועצות, בחילוץם מהתופת — על אדמה חרוכה — בהוצאתם ובהבאתם ארצה. קודם כול, יש הסכמה לגבי חשיבות העניין הזה. שנית, יש גם הסכמה, או בסיס להסכמה בעניין ששנוי כאן לכאורה במחלוקת, וזה העיקרון שלא יהיה שימוש בכספים למטרות לא מוסכמות. אלה שני יסודות ההסכמה שבשבוע שעבר אמרתי כי לדעתי הם יכולים להניב תוצאה, ואיני משנה את דברי השבוע.

אני רוצה שדבר אחד יהיה ברור לחלוטין. במסגרת ההסכמה הזאת ממשלת ישראל לא תמנע יהודים מלשבת בחבל מחבליה של מדינת ישראל. אנחנו נוהגים לשמוע את ידידנו בעיתונות, האומרים בנימה צינית, שכשפוליטיקאי אומר "לא יעלה על הדעת" — הנה לפניכם פוליטיקאי שלעולם אינו משתמש במינוח הזה, זה לא שגור בדיבור שלי, אבל פה אומר זאת: לא יעלה על הדעת.

אין אנו ממשלה, ואני מקווה שלעולם לא תקום פה ממשלה, שתאסור על יהודים לשבת בחלק מחלקי הארץ הזאת; כשם שלא היינו רוצים לראות זאת בשום מקום בעולם, ודאי שאיננו רוצים בזה בארץ הזאת.

לגבי עצם הרעיון של התניה פוליטית בנושא מוסרי, או יותר נכון — נושא ההומניטרי, אני מוכרח להגיד, שהניסיון ליצור התניה פוליטית כזאת הוא פגום מבחינה מוסרית מלכתחילה, אבל לדעתי הוא פגום כפליים כשאין התניה פוליטית לסיוע צבאי מסיבי, למשל, כזה שארצות-הברית מגישה למדינות ערב. ארצות-הברית, כך התבשרנו, הגישה השנה למדינות ערב סיוע צבאי בסך של 25 מיליארד דולר, ולא היה שם שום ניסיון של התניה. לא היתה, למשל, התניה, שהמדינות הללו יפסיקו את מצב הלוחמה עם ישראל טרם יקבלו את מאגרי הנשק הכבירים הללו. לכן, אם העיקרון הזה אינו מיושם בשטחים אחרים, ודאי שאין מקום שהוא יהיה מוטל עלינו בעניין כה מרכזי כמו הצלתם של מיליוני יהודים מאותה מדמנה ומצוקה נוראה שבה הם מצויים עכשיו.

אני לא אומר שיש התניה כזאת. הרי לא נכנסתי לפרטים.

אני גם מוכרח להגיד לכם, שהקריאה של הפוליטיקה האמריקנית, ששמעתי כאן מפי כמה חברי הכנסת, היא נכונה בטווח הארוך. זה נכון. לטווח ארוך — הרעיון שלא רק מדינת ישראל אלא גם מדינות אחרות תזכנה בסיוע מסיבי של מיליארדי דולרים מדי שנה יבוא, לדעתי, לקצו. אני לא יודע

אומרים "תפסיקו להתנחל", אלא רק תקפאו את ההתנחלות — כאילו יש הברל.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו אומרים: תפסיקו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
אכן, אדרבה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת רמון. אתה רוצה עוד להתייחס. נכון? בסדר.

ראובן ריבלין (הליכוד):
לא צריך להשתגע.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין, אני מוחק את שמך. הרי אתה רוצה להתייחס בעוד כמה דקות.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני לא מתייחס רק להתניה של אש"ף שאומר: אל תיתנו כסף כל עוד אין שלום, אל תעשו התנחלות כל עוד אין שלום. אני חוזר לדברים ששמעתי פה ברגע זה. מה זה להקפיא גוף? אני לוקח אורגניזם ומכניס אותו למקרר. מה קורה לו? הוא ממשיך לחיות אבל לאט? אולי. בדרך כלל, אם אני אכניס מישהו מחברי הבית למקרר, הוא לא יצא משם. ואם הוא יצא, הוא יצא מוכן להטמנה במקום אחר. להקפיא גוף, להקפיא חיים — פירוש הדבר להמית אותו. זאת בדיוק הכוונה של אלה שמדברים על הקפאת התנחלויות: לא הקפאה, אלא המתה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יוסי שריד, לפחות תפנה אלי. הרי אתה קורא קריאות ביניים ללא סוף ואנחנו צריכים להתקדם. לא עכשיו. חבר הכנסת רן כהן, רק בסוף דברי התשובה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תנועת המושבים לא מתה, היא רק לא גדלה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, אתה רואה מה קורה למושבים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אני מעדיף שלא להתנצח עם חברי, אלא אני פשוט אצטט את חברי הכנסת בורג. חבר הכנסת בורג היטיב לבטא את הבחירה העומדת לפנינו כביכול. הוא אמר שהבחירה היא: יהודים או שטחים. כלומר, פירוש הדבר שאותה הקפאה — — —

גאולה כהן (התחיה):

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

חברת הכנסת גאולה כהן, לו הייתי זקוק לעזרתך, את יודעת שלא הייתי מהסס לפנות אלייך. תני לי, בבקשה, לפתח את הרעיון הזה בקיצור נמרץ.

חבר הכנסת בורג, ונדמה לי שגם חברים אחרים פה אינם

מ-10% סימפתיה לערבים באותה שנה. הוא מראה שהשיא הגיע עוד ל-70% סימפתיה בזמן מלחמת-המפרץ. והיום, כשמצבנו גרוע כל-כך לכאורה, כפי שאנחנו יודעים, המספרים ירדו ל-65% תמיכה בישראל, כלומר גבוה יותר — — —

חיים רמון (העבודה):

אמריקנים רבים יותר מאשימים את ישראל בהדרדר שלום.

אברהם בורג (העבודה):

איך הסקרים בקהילה היהודית?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו עשרה סקרים שהראו כמה מוכנים לתת ערכויות לישראל.

היו"ר ד' תיכון:

זה מה שנאמר: מדבר סקר-שקר תרוחק.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

חבר הכנסת שריד, אני מכיר את הסקרים שאתה מדבר עליהם, ואני מוכרח להגיד לכם, שלכן אני מתייחס דווקא לסקר מתמשך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל הוא לא שייך לעניין.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

הוא שייך לעניין. אומר לכם מדוע הוא שייך לעניין.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן השר, בוא נעזוב את הסקרים במיוחד בימים אלה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

הוא שייך לעניין מסיבה פשוטה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אזרחי ארצות-הברית נשאלו, האם ארצות-הברית צריכה לצאת להגנה על מדינת ישראל. 75% אמרו: לא.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

חבר הכנסת שריד, הסקר הזה חשוב מסיבה פשוטה. קיימות בארצות-הברית מגמות של בדלנות — בדלנות כלכלית, בדלנות פוליטית ובדלנות צבאית. הן אינן קשורות בהכרח ואפילו לא באופן ספציפי למה שקורה פה, במזרח התיכון.

מה שאני חולק עליו הוא הניסיון שלכם לכפות את דעתכם הפוליטית ולפרש באמצעותה מגמות כלליות שקיימות. אם אתם רוצים לדעת את המגמה הכללית שקיימת ביחס לישראל בדעת הקהל הכללית, לא האליטיסטית, יש ניגוד בין השתיים, ושם אכן רואים שינוי: בדעת הקהל הכללית המגייסת בוחרים, בסופו של דבר, ממועמדי הקונגרס והסנט, בדעת הקהל הזאת, ישראל נמצאת כביא של אהדה באופן מפתיע: באופן מפתיע משום שהיא טובלת התקפות פוליטיות מחוץ ומבית בלי סוף.

אבל לגבי השאלה הספציפית שדיברנו עליה, מה קורה בהתניה לכיבוש שטחים מעלים? אתם בעצם חוזרים פה על התניה ששמעתי עליה ממישהו אחר, ואני אצטט אותו. אני שמעתי זאת היטב בדיון היום. את זה אמר פארוק קדומי: הפלשתינים לא ימשיכו כשיחות עם ישראל, אם וושינגטון תאשר דולר כלשהו לממשלתו של יצחק שמיר בעוד היהודים ממשיכים להתנחל בשטחים הכבושים.

כאן יש. כמובן, ניסיון להצטעע ולומר: לא, אנחנו לא

גיאוגרפי, אני אומר, כפי שאמרה הציונות, או לפחות חלקים חשובים ממנה, לאורך השנים: לא זה ולא זה.

אינני אומר שמציבים לנו את הכרירה בארצות-הברית, אבל הערכים — כוודאי, הם אומרים זאת, מה שמפתיע אותי הוא, שמתוך הבית הזה באים מתנזרים ואומרים: נקבל את הכרירה — מוות כזה טוב ממוות כזה, לא זה טוב ולא זה טוב.

גאולה כהן (התחיה):

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
אני רוצה לקוות, שהציונות חיה בכל אגפי הבית הזה, חברת הכנסת גאולה כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
משנת 1967 חברים שיושבים בבית הזה חושבים שהשטחים הם חנק, זה לא שייך לאמריקנים, זה לא שייך לערבים — — —

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:
זה ויכוח אחר.

אברהם בורג (העבודה):

זה אותו ויכוח, אתה חושב שאם תספח את עזה — — —

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עוד מעט אשלח את שניכם לפריימריס ונגמור. השעה היא אחרי 14:00, אתם מזניחים שם משהו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אני שמח שחברי הבית רוצים לדון בנושא הגיאוגרפי בלי שום קשר לתכתיבים חיצוניים. זה טוב, זו כבר התקדמות, אבל זה לא מה שמעתי פה. שמעתי מכך פה דבר אחר לגמרי. אתם אמרתם: צוררים עלינו; צרים עלינו, ואנחנו חייבים לבחור בין המצור הזה לבין המצור ההוא. ואנחנו לא בוחרים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה יודע שמחצית העם חושבת כך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, אני מוחק את שמך מהרשימה. חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

אני רוצה לומר — — —

היו"ר ד' תיכון:

אני לא רוצה שתאמרי, אני רוצה שהדיון הזה יתקדם, ובשלב הזה אנחנו מדרשדים בתוך ביצה בכל מה שקשור בדיון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אם תאפשר לי, אסיים אותו. הסיום הוא פשוט מאוד. כל חברי הבית הזה שקוראים לעצמם ציונים צריכים להתנגד לחנק חיצוני כזה, חנק דמוגרפי או חנק גיאוגרפי, ולדחות את הכרירה הפיקטיבית, כאילו מוות כזה עדיף ממוות אחר. מה שאני מציע לעשות בשלב זה, אדוני היושב-ראש, הוא

מתכחשים לעובדה, שכפי שהם מפרשים כעצם את הכרירה — אגב, פירוש שלא מתיישב עם מה שאני שומע במשאומתן, אבל הפירוש שאתה נחת, ואני חושב שהיטבת לבטא, לשם שינוי בכנות, את מה שאתה כאמת חושב ואת מה שחברך חושבים.

אברהם בורג (העבודה):

לשם שינוי היטבתי או בכנות?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

בכל אופן אמרת: שטחים או יהודים. פירוש הדבר: אם אתם רוצים יהודים — תוותרו על השטחים; ואם אתם רוצים שטחים — תוותרו על היהודים.

יש לי שאלה קטנה אליך, אם אנחנו ניקח את הגזירה התנ"כית הזאת שהיית רוצה לגזור עלינו, לא תקבל, לא את זה ולא את זה. אם אנחנו נסתלק מהשטחים, כפי שאתה קורא להם, לא יבואו הנה יהודים. מי יבוא למדינה ברוחב של 10 קילומטר?

חיים רמון (העבודה):

2 מיליוני ערבים.

אברהם בורג (העבודה):

14 קילומטר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אברהם בורג, חבר הכנסת רן כהן, הרי אתה מבקש להציע הצעה אחרת. אם אתה מדבר עכשיו, אני פשוט מוחק. אותו דבר לגבי חבר הכנסת חיים רמון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה למנוע מידיך לדבר, יש פה פריימריס, יש פה דברים חשובים ויש פה מצלמה, לא להרבה זמן, אבל יש בכל זאת עניין שהוא עקרוני.

חיים רמון (העבודה):

הוא שונא טלוויזיה ידוע.

אברהם בורג (העבודה):

הוא לא מכין בזה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת רמון, הוא הסביר שלקראת הבחירות, הטלוויזיה חסים כנראה את שידוריה לפני הזמן.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, מתחילת הציונות הערכים מנסים לגזור עלינו שני סוגי חנק, חנק גיאוגרפי וחנק דמוגרפי. היו כאלה שאמרו: נתפשר עם החנק הגיאוגרפי. והצטמצמו היום למצב שיש לנו פחות מחמישים מהשטח שיועד לנו בזמנו בתחילת המאה. הערכים אומרים: עכשיו הצטמצמו עוד יותר. ויש גם כאלה מאותה אסכולה שממשיכים לומר — הצטמצמו עוד יותר.

הערבים לא הסתפקו, כמובן, בחנק הגיאוגרפי, כי הם לא אמרו: אם הצטמצמו נפסיק את החנק הדמוגרפי. הם גלחמו בעלייה גם בשנות ה-30 וגם בשנות ה-50 וגם בשנות ה-70 וגם בשנות ה-90. מעולם הערבים לא אמרו: אם תסכימו לחנק הזה, אנחנו נאפשר לכם לחיות בצד הזה. היום, כאשר באים ואומרים לי — וזה לא משנה לי, אני מוכרח לומר לכם, חברי הבית, אם אומרים לי: תבחר בסוג החנק; או שאחננו אותך בצוואר ואמית אותך, או שאחננו אותך על-ידי סתימת הפה והאף, כאשר נותנים לי את הכרירה בין חנק דמוגרפי לבין חנק

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יוסי שריד, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חיים רמון (העבודה):

מה אתם עושים? אתם מהמרים על גורל העלייה בשביל לבנות עוד 200 יחידות דיור בלב מחנה פליטים בעזה. זה ההימור שאתם מהמרים, מבחינתכם, וגם הקליטה של העלייה היא ציונות. ואתם יכולים להגיד, לשיטתכם: בנינו עכשיו 13,000 יחידות דיור שהשר שרון דיבר עליהן, נאכלס אותן. יש לנו ארבע-חמש שנים לאכלס אותן. לא נבנה עוד, אבל נקלוט עליהן. אבל עליה לא מעניינת אתכם, והשלום לא מעניין אתכם, והביטחון לא מעניין אתכם, אלא רק הטייוף הטריטוריאלי של שטחה של ארץ-ישראל; נקודה — ושום דבר לא מעבר לזה ושום דבר לא מתחת לזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם בורג. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת בורג, המערך, שאתה חבר בו, הקים את גוש-עציון. את אריאל, את יישובי הבקעה ויישובים רבים אחרים, משיקולים לאומיים-ביטחוניים. וכאשר אתם קוראים עכשיו להפסיק את הבנייה שם, למעשה אתם אומרים, שהבנים שגרים עם ההורים ביישובים שאתם הקמתם לא יוכלו לבנות את בתיהם ליד ההורים. זאת אומרת, אתם מצדדים בטרנספר לתל-אביב של יישובים שאתם הקמתם.

קריאה:

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתם תמיד התנגדתם להתיישבות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. אתם לא מכין. אבל הם הקימו את ההתיישבות משיקולים ביטחוניים, ושכנעו את הממשלה. על מה הם מדברים היום?

ההתיישבות בארץ-ישראל, כאשר הקימו את חנייתה ויישובים אחרים בבקעה ובגבול הצפון. שיקולים פוליטיים גרמו להקמת היישובים, ולא כלכליים. מעולם לא שאלנו כמה כסף זה עולה, האם יש להם מקורות פרנסה. אתם מתנגדים להתנחלות מטעמים פוליטיים, ומשסים את תושבי עיירות הפיתוח והשכונות ביישובים הללו. אם יש לכם התנגדות פוליטית להתנחלויות, דברו על כך. אל תשסו ציבור בציבור. אל תשסו את בני השכונות במתנחלים; אל תשסו את יושבי עיירות הפיתוח במתנחלים. תגידו: אנחנו מתנגדים פוליטית.

חיים רמון (העבודה):

אתם כשלטון רק עסקתם בשיסוי כל השנים. זה מה שעשיתם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אתה יודע שזה נושא שאני אוהב לומר עליו כמה מלים.

חבר הכנסת ראובן ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שריד.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הואיל וחבר הכנסת יוסי שריד ביקש וגם התייחס בצורה רצינית לנושא, אשתדל גם אני לבקש להסיר את הצעתו בנימוקים רציניים וממין העניין.

לאפשר לחברי הכית להצביע בעד המשך הדיון בנושא בוועדת החוץ והביטחון. זו ההצעה שלי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. כאמור, יש לנו שש הצעות, שעיקרן עוסק בהסרת הנושא מסדר-היום. אני אקצה לכל אחד מהמציעים 60 שניות. חבר הכנסת רן כהן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת לנדאר. בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני רוצה, קודם כול, ברשותך, לפנות אליך ולומר לך, ודרךך לראש הממשלה ולשר הביטחון, שאנחנו חרדים מאוד לנוכח מה שקורה היום בגבול הצפון. אני סבור שישראל חייבת להגן על עצמה ועל אזרחיה גם בכוח. אבל נדמה לי שגם הגיע הזמן, לפני שיהיו הרוגים ופצועים, לנסות ולתרום איזו תרומה משלנו להרגעת המצב שם, כדי שהתושבים בגבול הצפון יוכלו לחזור לחיים שקטים. אין בכך שום ויתור על עצמאותנו.

אשר לנושא העומד היום על הפרק, אדוני היושב-ראש, אני סבור שכל מי שענינו בראשו במהלך 20 השנים האחרונות נוכח לדעת בפשטות, שכל שקמו יותר התנחלויות ונוספו יותר מתנחלים, כן גם נוספו יותר יחידות צה"ל כדי להגן עליהם. יש פחות ביטחון ויותר אלימות. קרי, ההתנחלויות הן נוק ביטחוני. עכשיו מסתבר, שהן גם נזק ציוני, זאת משום שכאשר אנחנו עומדים בפני הברירה של קבלת הכסף וההלוואות, יצירת מקומות עבודה לקליטת העלייה — העדפנו התנחלויות על ערבות. לראיה, העלייה ירדה מ-200,000 נפש ל-170,000, והשנה — ל-70,000. כך הברירה בין יהודים לבין שטחים קיימת ועומדת, והממשלה הזאת בחרה בשטחים, העדיפה אותם על יהודים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, אני אקפיד על הזמן של 60 שניות לנואם. חבר הכנסת חיים רמון מבקש להסיר את הצעתו של חברת הכנסת גאולה כהן.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו נגד ההתנחלויות, כי אנחנו רואים בהן את המרשם שביא למדינה דר-לאומית — להפוך את עזה לחלק בלתי נפרד. זה איננו קשור לוויכוח. עכשיו אנחנו הולכים לשיטתכם.

באו האמריקנים, הם לא צודקים, הם אנטישמים, כפי שאתם אומרים, הם רעים, הם נוראים, אבל הם הבנק. והבנק הזה אומר לכם: תפסיקו להוסיף בתים והתנחלויות; ואם לא — לא תוכלו לקלוט את העלייה. זו עמדה לא נכונה, אבל זאת העמדה שלהם.

אליקים העצני (התחיה):

— — —

חיים רמון (העבודה):

יכול להיות שלמרות הכול, כוח השכנוע שלך יפעל ואתה תצליח לשכנע אותם.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ב' נתניהו:

— — —

חיים רמון (העבודה):

גם סגן השר מפריע לי. לי יש רק דקה. אילו הייתי עומד על הדוכן עשר דקות, הייתי נוהג ברוחב לב.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הוא רוצה לשמור גם כאן על זכות השתיקה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —
היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר לוי, אני לא אתן לך לעלוב בעצמך. חבר
הכנסת נפאע, בבקשה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב־ראש, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר
הכנסת יאיר שפרינצק, איש הטרנספר, שהוא ודומיו מסיעת
התחיה, כמו חברת הכנסת גאולה כהן, עושים כולו, מערימים
מכשולים בכל עת שיש תקווה, שיש אפשרות לצעוד צעד
קדימה בתהליך שלום.

העולם כולו, ובכלל ארצות־הברית, וגם כאן בישראל,
רואים בהמשך ההתנחלויות סכנה, דבר פסול, התגרות —
חוץ מממשלת הליכוד, חוץ משמיר ומשרון, הרוצים בכל מה
שמונע שלום אמת.

אין כל צד חיובי בהתנחלויות, לא לביטחון, לא לכלכלה,
לא לתעסוקה ולא לשלום. כל מה שעושה ממשלת הליכוד לא
מספק גם את אלה. הם קוראים לגירוש המוני בכל החוצפה
המגעילה. בפני עמדות מסוכנות — — —

אליקים העצני (התחיה):

— — —
מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה תשתוק, אלה עמדות מגעילות, מסוכנות. אני מייצג
את — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת נפאע, חבר הכנסת נפאע,
אתה מדבר אלי או אליו?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הוא מדבר אלי.

אליקים העצני (התחיה):

— — —
היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת העצני.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אנשים כמוך, בעלי עמדות כמוך, אין להם מקום בבית
הזה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת נפאע, אתה סיימת? משפט אחרון.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה משפט ארוך.

— — — קוראים לגירוש המוני בכל החוצפה המגעילה.
בפני עמדות מסוכנות כאלה צריך להציב שלט "עצור", צריך
מחסום: לא רק בגלל הלחץ האמריקני, אלא במיוחד בגלל
האינטרס החיוני ביותר של עם ישראל והחברה הישראלית,
ששואפת לעבודה, ללחם ולשלום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לך, חבר הכנסת נפאע. חבר הכנסת נפאע,
מעתה ואילך אתה תדבר מן המיקרופון הזה.

אדוני היושב־ראש, שמענו כאן הצעות מספר לסדרהיום.
ההצעות לסדרהיום מצד השמאל באו כדי למנוע את
ההתנחלויות, וההצעות לסדרהיום מצד הימין באו כדי
להימנע מקבלת הערבויות.

אני חושב שהעניין שבו מדברים הוא רגיש ביותר,
כשאנחנו מנהלים גם בשעה זו משאומתן עם ארצות־הברית
כדי לקבל את הערבויות. אנחנו, ממשלת הליכוד, שחרתה על
דגלה את נושא ההתנחלויות וקיבלה את אמון העם ומרכיבה
את הממשלה, מהטעם שבמצעה כתוב שההתנחלויות הן חלק
מקידום הציונות בארץ־ישראל, נמצאת במשאומתן עם
האמריקנים, שעמדתם ברורה לחלוטין: לא רק שהם לא חברי
התנועה הציונית, ודאי שהם לא חברי מרכז הליכוד. מוכן
שגישור הפער בין העמדה האמריקנית לעמדת הליכוד, שהיא
זו שנבחרה היום לשמש כממשלת ישראל, הוא נושא
למשאומתן קשה, מייגע ורגיש.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה עמדת השר לוי?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת נפאע, אני מבקש.

ראובן ריבלין (הליכוד):

עמדת השר לוי, כפי שהוא הביע אותה בוועדת החוץ
והביטחון, היא שאין צורך היום לדון על הנושא הזה בצורה
פתוחה, כל עוד אנחנו מנהלים משאומתן רציני עם
האמריקנים על־מנת לגשר על הפער, למצוא פשרה שתאפשר
את המשך ההתנחלויות, בהתאם לאמונת הרוב במדינת ישראל,
ואפשרות להמשיך בקיום העלייה תוך כדי ניהול משאומתן
לשלום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת מוחמד נפאע
מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שפרינצק.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, השוטרים שביצעו כבר באו לקחת
אותנו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יוסי שריד, זו הערה מעניינת אבל לא לעניין.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב־ראש, אני רציתי לדבר, וכשאני רואה אותם
אני חושש לדבר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר לוי, גם אתה? עזוב את זה.

קריאות:

— — —
היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יאיר לוי, חבר הכנסת יאיר לוי, רבותי, הכנסת
משתעשעת. חבר הכנסת עוזן, מה קרה לך היום?

יוסף עוזן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אתה אומר לחבר הכנסת יאיר לוי "גם אתה". אני מוחה.

היו"ר ד' תיכון:

היית צריך לשמוע את ההערה שלו. הוא רצה לעקוץ את
עצמו קצת, מה יש.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אברהם כורג (העבודה):
לפי חישוב שלי, זו הפעם השלישית.

גאולה כהן (התחיה):
דמגוגיה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
האם אתם חושבים שנשנה את עמדתנו בשלילת ההתנחלויות, שהחזקנו בה במשך כל כך הרבה שנים ונלחמנו עליה לפני שהיה עניין העלייה, לפני שהיה עניין הערבויות? האם אתם חושבים שנשנה את עמדתנו?

יותר מכך, גם היום העניין הקריטי בהתנחלויות הוא בסכנה להפסקת התהליך השלום. זה העניין.

אליקים העצני (התחיה):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת העצני, חברת הכנסת גאולה כהן, חברת הכנסת גאולה כהן.

קריאות:

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני יכול לסיים את דברי מהמיקרופון ההוא?

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת העצני, חבר הכנסת צבן, בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה יורע שאני עוסק בעניינים של בטיחות עובדים, נושא אחד הוא בריאות האזניים של העובדים; יש שם בעיה של דציבלים, שזה מעל לכל תקן מותר במדינת ישראל.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת צבן, כתרגיל זה הצליח. תסיים. משפט אחרון.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני אסיים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה כ' נתניהו:
אדוני היושב-ראש, מותר לי?

חבר הכנסת צבן, הוויכוח שלנו ברגע זה אינו על עמדתכם. הוויכוח שלנו ברגע זה הוא, שאתם גורמים ללחץ חיצוני.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:
חברת הכנסת גאולה כהן, חבר הכנסת רמון, הפריימריס כבר התחילו, מוכרחים לעזור למישהו.

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. חבר הכנסת צבן, נא לסיים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני סגן השר שאל אותי שאלה, אני אשיב במשפט אחד: אני חושב שהדברים אינם נכונים. אני חושב שההתנגדות שלנו לעניין ההתנחלויות היא בלתי-מוותנית בעניין הערבויות, כשם

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חסיין פארס, חבר הכנסת חסיין פארס, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת פארס, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פארס, אתה פשוט מפריע לידיך חבר הכנסת צבן, שמבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פורת.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה. חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת חסיין פארס, אני קראתי לסדר בפעם השנייה. האמן לי שאני לא רוצה להוציא אותך; האמן לי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, אני לא בטוח שהוא שמע את קריאת הביניים של חברת הכנסת גאולה כהן.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא שמעתי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
היא מחייבת את היושב-ראש להסתייג.

היו"ר ד' תיכון:

לא שמעתי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
היא אמרה שלאנשים שיושבים בבית הזה אין מקום לשבת בבית הזה.

גאולה כהן (התחיה):

לכל תומכי אש"ף.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גאולה כהן, חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש ממך וקורא אותך לסדר, ולא בפעם הראשונה. בבקשה, חבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו לא חייכנו לא לבוש ולא לבייקר כדי לקבוע את עמדתנו בעניין ההתנחלויות. אנחנו נגד ההתנחלויות מהיום השביעי של מלחמת ששת הימים.

אינני מבין את ההיגיון שלכם, חברי מהליכוד. האם אתם חושבים שמכיוון שהיום בייקר קושר את ההתנגדות להתנחלויות בעניין הערבויות אני אשנה את עמדתי בשלילת ההתנחלויות?

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

— הצעה לסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג לשיעורי ארנונה לעסקים ולתעשייה) —

שהדרישה שלנו לעשות כל מה שצריך בעניין הערכויות איננה קשורה בהתנגדות שלנו לעניין ההתנחלויות. אבל אנחנו אנשים שרואים את תמונת המצב, ומוזהרים אתכם מפני התוצאות.

לכן, אנחנו אומרים לכם: אם תפסיקו את ההתנחלויות כדי לקדם את תהליך השלום גם תזכו בכך, שהוטו האמריקני הקשור בערכויות יוסר. זה לא יעזור. עם ישראל יצטרך להחליט מה הוא מעדיף: המשך ההתנחלויות והפסקת תהליך השלום — הוא יקבל את זה, או המשך תהליך השלום, ואז הוא יצטרך לחמוך בהפסקת התנחלויות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין.

אברהם בורג (העבודה):

לפני שבועיים חמישית מהעולם הכירה כדוד לוי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לכן אתם באופוזיציה?

אברהם בורג (העבודה):

אנחנו אופוזיציה לאי-אמת.

היו"ר ד' תיכון:

אני שואל את חבר הכנסת עוזי לנדאו, שאיננו, אם הוא מסכים להעביר הצעתו לוועדה, והוא איננו. חבר הכנסת אברהם בורג, אתה מסכים?

אברהם בורג (העבודה):

לא, אני מבקש לקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' תיכון:

באיזו כנסת? חבר הכנסת יוסי שריד?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אני מסכים.

יח. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג לשיעורי ארנונה לעסקים ולתעשייה).

התש"ן — 1990 *

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני השר, אני יודע שאתה אדם דתי וחרדי, ואחת המצוות ביהדות היא המצווה של מניעת צער בעלי-חיים. בבאר-שבע קיים מתקן של אגודת צער בעלי-חיים. הוא מצוי באתר חצרים, במקום שבו עומדת להיבנות שכונה לעולים חדשים. במסגרת זו יועבר המתקן הנ"ל, כולו, למקום חדש, לאחר שיסתיימו ההליכים הביורוקרטיים של איתור האתר החלופי והעברת הכספים המתאימים משרד הבינוי והשיכון. בינתיים מצויים במתקן הזה כ-400 בעלי-חיים, כלבים וחתולים, אשר נשקפת להם סכנה חמורה, מאחר שהשירותים הווטרינריים וגם משרד הבריאות תובעים להקטין את הכמות ולא להזיק כל-כך הרבה בעלי-חיים.

מאחר שאני יודע שאנחנו נמצאים בשידור חי, בערוץ השני בטלוויזיה, אני מבקש על נפשם של הכלבים והחתולים

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים להצעת חוק תש"ן — לתיקון פקודת העיריות (סייג לשיעורי ארנונה לעסקים ולתעשייה). התש"ן — 1990. של חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, מאחר שהעניין הוא עניין הנוגע לשר הפנים ולמשרד הפנים, בטרם אגע בהצעת החוק עצמה, יש נושא נוסף שרציתי להסב את תשומת לבו של השר אליו, אם כי אני מבין שהוא עסוק בשיחה ערה עם חבר הכנסת חיים אורון.

היו"ר ד' תיכון:

סליחה. חבר הכנסת חיים רמון. אינני מבין איך תעשה אחרי-כך "דיל" ועם מי, כשאתה כאן. גם אתה, חבר הכנסת בורג, עם מי תעשו "דיל"? בבקשה, חבר הכנסת פורז.

— הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סיג לשיעורי ארנונה לעסקים ולתעשייה) —

במרבית הערים שאני מכיר, ואני בדקתי מספר רב של רשויות מקומיות, ארנונת העסקים המוטלת על העסקים, גם על בעלי מקצועות חופשיים, גם על חנויות וגם על עסקים אחרים, עולה במאות אחוזים על ארנונת המגורים. בתל-אביב, למשל, היא מגיעה לפי-עשרה, פי-חשה, פי-שמונה מהשיעור הגבוה ביותר. וכאשר מדברים על השיעורים הנמוכים, זאת אומרת כאשר ארנונת המגורים נמוכה, השיעורים מגיעים לשיעורים מופרזים עוד יותר.

מהי הסיבה לכך? הסיבה פשוטה: ראשי הערים וגם הנבחרים וגם המפלגות יודעים, שבעלי העסקים משתתפים אולי בכחירות, אבל רוב בעלי העסקים בתל-אביב והמגזר העסקי לא מתגוררים כלל בעיר, מתגוררים בערי השדה, ולכן אפשר להעלות את ארנונת העסקים לשמים בלי גבול.

אני חושב שהעניין הזה טעון פתרון, והוא טעון פתרון חקיקתי, וצריך ליצור מצב, שבו הנבחרים בשלטון המקומי אינם יכולים להעלות את ארנונת העסקים בלי לגרום לכך, שגם ארנונת המגורים תעלה. אני לא תובע העלאת ארנונת המגורים. אני חושב שהרשויות המקומיות צריכות לנהוג בצעדי ייעול ובצעדי חיסכון על-מנת להוריד בכלל את נטל המיסוי; אגב, זה נכון גם לגבי משרדי הממשלה וזה נכון לגבי כל המוסדות הציבוריים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

כאשר הממשלה תתחיל לשלם את הארנונה — זה יכול לעזור.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז): אפשר להעיר הערה?

היו"ר מ' וירשובסקי: בבקשה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז): לדעתי, יש לזה חשיבות נוספת, אם אנחנו רוצים גם למשוך השקעות הון. כמעמד שפה נוצר, שאין שום תקרה — זה גורם מרתיע השקעות הון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני רק רוצה לשאול אותך, האם אתה לא חושש שעלי-ידי הגבלה — הדבר לא יטיל עומס גדול יותר על הארנונה למגורים? זה מה שמטריד אותי.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מוכן שתהיה תקרה לגבי ארנונה למגורים. מה שקורה כאן הוא, שבניגוד למקובל בעולם, שרשות מקומית רוצה למשוך עסקים ומנהלת מסע של יחסי ציבור להביא עסקים לעירה, בארץ כל רשות אומרת שהעסקים יצאו החוצה — — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

יש גם אידיאולוגיה כזאת בכמה רשויות מקומיות. בבקשה תמשיך, חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

רבתי חברי הכנסת, ההצעה שלי אומרת, ששיעור הארנונה לעסקים לא יעלה על פי-שלושה מהארנונה המוטלת לגבי מגורים באותו אזור ולגבי אותו סוג של בניין, וששיעור הארנונה לתעשייה — אני חושב שאנחנו מצוים על עידודה של התעשייה, ובעיקר תעשיית הייצוא — לא יעלה על פי-אחד-יחצי משיעור הארנונה הממוצעת המוטלת על מגורים.

הללו, ואם משהו מהצופים כרגע זה חושב, שכדאי לו שיהיה לו כלב או חתול, וזה יידר לכל החיים, אני מבקש ממנו לפנות אלי לפי הכתובת: הכנסת, ואני אדאג לזה; שאנשי האגודה הזאת בבאר-שבע יעבירו אליו לפי בקשתו, או לפי בחירתו, בעל-חיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, עם כל הכבוד, זו היתה הודעה.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז): כן.

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש ממך — — —

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז): אני מבקש מהשר לסייע בעניין.

היו"ר ד' תיכון:

אני מוכרח לומר לך, שהדברים לא היו מקובלים עלי, אם כי אני יכול לומר לך מה לומר ומה לא לומר, אבל עשית שימוש לא-טוב, כוא נאמר, בזכותך.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

אני חושב שזו זכות לגיטימית, לעשות שימוש.

היו"ר ד' תיכון:

יכול להיות, אז היית צריך לבקש למסור הודעה. אבל — תמשיך.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

יש לי עשר דקות ואני חושב שהעניין חשוב.

אני גם מבקש ממך, אדוני השר, לבדוק את העניין ולהשתדל לסייע.

אשר לעניין עצמו, יש בעיה חמורה מאוד של הוצאות מופרזות של השלטון המקומי. אני אומר זאת על כל הרשויות המקומיות. חלק מהרשויות המקומיות נוהגות באופן בוכוני, נוהגות באופן של ביצוע עבודות פיתוח מיותרות. הכול היה טוב ויפה לו הטילו הרשויות המקומיות את עומס הפעילות הזאת על התושבים ועל בעלי עסקים באופן הגון. אבל, מה קורה? המגזר העסקי, ואני מתכוון גם למפעלי תעשייה, גם לחנויות וגם לבעלי מקצועות חופשיים, אין לו זכות בחירה ברשויות המקומיות. והתוצאה היא, שהמגזר העסקי מוטל עליו עומס של ארנונות בשיעורים מופרזים לחלוטין, שאין להם שום קשר ושום קורלציה לרמת השירותים שהמגזר העסקי מקבל.

מחקר שנעשה — ואני רוצה את חשומת לבך, אדוני השר — מורה, שענף הבנקאות שילם בשנים 1990—1991 לרשויות המקומיות ארנונה בסך של 180 מיליון שקל, ולו קבעו את הארנונה לפי התעריף הגבוה ביותר לעסקים, אי ענף הבנקאות היה משלם רק 30 מיליון שקל. מכאן שענף הבנקאות שילם ארנונה עורפת של כ-150 מיליון שקלים.

אני אינני חושב, לדוגמה, שסניף של בנק צריך לשלם פי כמה וכמה מבעל עסק אחר, מבעל חנות או מבעל משרד, ופה היה ניצול לרעה מתוך הנחה שהבנקים הם אויב הציבור מספר אחת. אפשר לשנוא אותם, אף אחד לא יזיל דמעה אם הבנקים ישלמו, ובסופו של דבר הבנקים הם כרוש ממשלת ישראל. אבל מה שקורה עם הבנקים קורה לגבי המגזר העסקי כולו מול המגורים.

היו"ר ד' תיכון:

על דרך ההומור אני יכול לומר לך, שאתה תגרום לכך שהארנונות על מגורים יעלו.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):
לא בהכרח.

היו"ר ד' תיכון:

שר הפנים ישיב.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):
יהיו יותר עסקים שישלמו ארנונה ולא יעלו את הארנונה למגורים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, כבר דיברנו על חתולים וכלבים וארנונות, והכול בהצעה אחת. חסר כאן שיקום חבר כנסת ויאמר: הצביעו בעדי, במסגרת הצעה לסדר-היום. זה כערך מה שעשית. אבל, בבקשה — נא לפנות אלי לפי כתובתי. זה בדיוק מה שאסור לעשות, לדעתי.
בבקשה, כבוד השר דרעי.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת פורז התחיל עם צער בעלי חיים. חבר הכנסת פורז, אתה באמת צודק, לא מעניינת אותך חשובה. מטרת הצעת החוק היא באמת כמו שאתה מתנהג עכשיו. אתה יודע שהצעת החוק לא תתקדם. אתה יודע שהצעת החוק היא בקריאה טרומית, שאין לה שום סיכוי להתקדם, ולכן אפשר להגיד את כל מה שרוצים עכשיו. אז באמת יכול להיות שלא מעניינת אותך התשובה שלי. אבל אני חייב, על-פי הפרוטוקול, לתת לך תשובה על הדברים הללו.

ראשית, התחלת עם צער בעלי חיים. אני רוצה, אף שלא התכוונתי לעניין — העוזר שלי הכין לי פתק, אם זה מעניין אותך: המתקן הוא על-פי סיכומי הוועדה המקומית וכן הוועדה המחוזית, בשל שימוש חורג — יועבר לאחר מיד, כל הנושא אינו בתחום האחריות של משרדנו, אלא של משרד החקלאות והשירותים הווטרינריים.

לגבי הצעתך — בראשית דברי אומר, שאני מתנגד להצעת החוק של חבר הכנסת פורז. אני מתנגד לנושא, הנושא באמת שווה בדיקה. כמו שאמרת, הקמנו ועדה בראשות מר ויקטור מדינה, ואני מקווה שבימים הקרובים, ועדה שמיניתי — אני לא רוצה להזכיר את שם היושב-ראש — בנושא קביעת קריטריונים למענק איוון משרד הפנים תעסוק גם בנושא של ארנונה, כיוון שהנושא ראוי באמת לבדיקה, היות שיש עיוותים בקביעת ארנונה גם בתחום העסקי, גם בתחום התעשייה וגם בתחום המגורים.

אבל, אני מתנגד למתכונת שהצעת, של הצעת חוק. הייתי מסכים אילו עלה הנושא הזה כהצעה לסדר-היום. חבר הכנסת פורז, אתה מקשיב לי? אילו זה עלה כהצעה לסדר-היום, לא הייתי מתנגד. כי הנושא שווה באמת בדיקה. כהצעת חוק — זה נוגד את כל התפיסה שאתה אמן עליה וחלק גדול מהיושבים כאן אמונים עליה.

אנחנו מדברים על אוטונומיה לשלטון המקומי. אנחנו מדברים על עצמאות. יש לי כל שנה ויכוחים עם חבר הכנסת זין תיכון, יושב-ראש הישיבה, שאסור לה לכנסת ישראל להתערב בקביעת ארנונה; ואסור לשרי הממשלה לקבוע. צריך לתת לכל רשות מקומית על-פי פקודת העיריות את הסמכות שהיתה

שר הפנים ושר התעשייה והמסחר רשאים במקרים מיוחדים להתיר לרשות מקומית ארנונה בשיעור העולה על השיעורים הנקובים בסעיפים המצוינים לעיל, משום שייחכן שיש מצב מיוחד שאולי מצדיק את הדבר הזה, אבל בעיקרון, אנחנו צריכים לשים קץ לעושה הזה של המגזר העסקי. המגזר העסקי הוא הרגליים שעליהן אנחנו כולנו עומדים — מגזר השירותים, הרווחה, ואפילו מערכת הביטחון, אלה הרגליים שכולנו עומדים עליהן. אנחנו צריכים שהרגליים האלה תהיינה חזקות. אסור לנו לפגוע בהרגליים האלה. כאשר הארנונה גבוהה — זה לא מעודד השקעות, לא מעודד יצירה, זה מעודד דווקא בזבוז.

אני יכול לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שבעיר תל-אביב, שבה הייתי חבר מועצת העירייה, ארנונת העסקים הגיעה ליותר מ-80% מתקבולי העירייה. זאת אומרת, המגורים מימנו בסך-הכול 20% מהעלויות, וארנונת העסקים מימנה יותר מ-80%. לדעתי, זו פרופורציה בלתי סבירה לחלוטין.

ייתכן מאוד שאני פה איזה דון קישוט, אחד הבודדים בכנסת הזאת שהמגזר העסקי חשוב לו, שמבין שרק אם יהיו לנו משק משגשג וכלכלה משגשגת נוכל לפתור את כל הבעיות, לרבות בעיות רווחה ובעיות מצוקה. אבל זה צריך ללכת קודם כול על-ידי עידוד הצמיחה, על-ידי עידוד ההשקעות, ורק אם זה יהיה לנו — יהיה לנו מה להחזיר לציבור.

אני רוצה להסביר לחברי הכנסת, ולך, כבוד השר, מדובר בהצעת חוק בקריאה מוקדמת. אני יודע שגם אתה נלחמת על מנת שהרשויות המקומיות לא יחרגו, וגם בחוקי הסדרים למיניהם היו תקרות מסוימות לגבי אפשרויות העלאה

היו"ר ד' תיכון:

זה אני.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

גם אתה נלחמת, אדוני היושב-ראש, גם אתה תבורך.

היו"ר ד' תיכון:

חוקי ההסדרים הם לבקשתי.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מעריך זאת מאוד, אדוני היושב-ראש.

אני חושב שהצעת החוק הזאת ראויה לדיון בוועדה, בהשתתפות נציגי השלטון המקומי, בהשתתפות נציגי משרד האוצר, מרכז ההשקעות וגורמים כלכליים אחרים, על מנת שיאמרו לנו מה עושה לכלכלה שלנו הארנונה הגבוהה הזאת.

אני יודע שהיתה ועדה בראשותו של ויקטור מדינה, שמונתה לבדוק את הנושא הזה. בשלב מסוים ויקטור מדינה נקלע לעניין של ניגוד עניינים, הוא התמנה ליושב-ראש כ"ל — "כימיקלים לישראל" — ומאחר שכ"ל היא בין הגורמים שמשלמים ארנונה, הוא התפטר מתפקידו. למיטב ידיעתי, אין היום שום ועדה שפועלת במשק לבדיקת העניין הזה. אני חושב שבעדר ועדה אחרת, אחת מוועדות הכנסת היא ועדה ראויה.

אני, כחבר ועדת הפנים ואיכות הסביבה, בוודאי לא אתנגד להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, ואני מציע ומבקש מכבוד השר, שייאות להעביר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת. ההצעה הזאת חשובה. יש לה חשיבות גדולה מאוד לעידוד הצמיחה והיצירה. תורה רבה.

של אוטונומיה לשלטון המקומי. אם חבר הכנסת פורז יסכים להפוך את הצעת החוק שלו להצעה לסדר-היום — אני לא אתנגד שההצעה לסדר-היום תועבר לידיו בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אני מנחש שחבר הכנסת פורז יסכים לזה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני מודיע שאני מסכים להפוך את ההצעה להצעה לסדר-היום במקום הצעת חוק ולהעבירה לדיון בוועדה. אני גם מודע לכך שממילא, מאחר שאנחנו בשלהי הכנסת הנוכחית, גם אילו הצלחתי להעביר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת, לכל היותר היתה הוועדה מקיימת דיון לקראת הכנתה לקריאה ראשונה, ויש סבירות גבוהה מאוד שקריאה ראשונה לא היתה מתקיימת — בסדר-היום העמוס שלנו.

אבל הבעיה היא בעיה, אדוני השר, והבעיה היא שיש עיוותים של העבר, יש עיוותים של רשויות מקומיות, כשהפרופורציה בין ארנונות המגורים לארנונות העסקים בלתי-סבירה לחלוטין. כפי שאמרתי קודם, יש חשיבות עליונה לעידוד המגור העסקי. אם אומרים פה, שכתוצאה מכך יכול להיות שתהיה ארנונה גבוהה יותר — זה הדבר האחרון שהייתי רוצה להיות מואשם בו, אם כי אני רוצה לומר, שיתכן שבשוליים יש מקרים שבהם הדיספרופורציה גדולה כל-כך, שיצטרכו אולי להעלות במקצת את ארנונות המגורים. אבל אני רוצה שהדבר יהיה ברור: המגור העסקי הוא הרגליים שעליהן כולנו עומדים. על כן, מחובתנו לטפח את המגור העסקי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, אני נמצא בסתירה פנימית.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, גמרתי לומר דברי בעניין הזה.

היו"ר ד' תיכון:

אל תחזור על הנאום הקודם. לגבי הרגליים — אנחנו מסכימים.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

לא, לא. אני רק רוצה לומר לך משהו, עם כל הכבוד, לגבי ההערה שהערת בסוף, שכאילו ניצלתי את הבמה לרעה. אני יודע שבאים לכאן חברי כנסת ואומרים: יש מוסד ממלכתי — "יד ושם", הוא במזוקה גדולה וצריך לעזור לו.

היו"ר ד' תיכון:

זה כן.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

אני אומר שיש מוסד של הציבור.

היו"ר ד' תיכון:

כן, אבל אל תאמר: תפנו אלי. אתה הפכת את עצמך לכתובת וקראת לאזרחי מדינת ישראל — — —

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

לא, אדוני היושב-ראש, אני אמרתי דבר פשוט: בגלל עבודת עפר שנעשו שם, אין כלל נגישות, ואנשים לא יודעים איך להגיע. אני הצעתי את עצמי רק כתור חיבת דואר. אני לא מתכוון לעסוק במסירת בעלי חיים באופן אישי. לי עוד כמה דברים לעשות. אני חושב שאני בסך הכול הצעתי להיות מקשר. אני רק אומר, שיהיה ברור, שזו אגודת צערי-בעלי-חיים

לה כל השנים לקבוע את נושא הארנונה. נבחרתי הציבור ייתנו את הדין על העניין.

מה אתה מציע בהצעתך? כידוע לך, במשך שלוש או ארבע השנים האחרונות, מאז עולה חוק ההסדרים, כל שנה, הרשות המקומית אינה יכולה להעלות את הארנונה — אני רואה שלא מקשיבים לי, התשובה לא מעניינת אותם.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):

מקשיבים.

שר הפנים א' דרעי:

כידוע לכם, בשנים האחרונות, לא כמו שהצגת פה, הרשות המקומית לא יכולה להעלות את מחירי הארנונה במגזר העסקי ובמגזר התעשייתי. המקסימום הוא המחיר הריאלי של המדד. גם שר הפנים ושר האוצר, שרשאים עליפי החוק, לאשר, המדיניות שלנו היא שלא לאשר מעבר למדד, חוץ ממקרים בודדים ביותר, חוץ ממגזר המגורים, שבו אנחנו מעלים מעבר למדד, כדי להגיע לארנונת מינימום וכדי להגיע לאיזה שוויון במגורים.

מה שאתה מציע הוא למעשה דבר אחד — מכאן ולהבא אין צורך בחוק שלך, כיוון שהחוק הקיים היום הוא, שרשות מקומית לא יכולה להעלות יותר מהמדד, למעט באישור שר האוצר ושר הפנים, ושר האוצר ושר הפנים לא מתירים. ההיפך, בשנים האחרונות, בחקיקה, בזכות פעילותו של חבר הכנסת דן תיכון, גם בתעשייה ובמגזר העסקי העלינו בשיעור פחות מהמדד, לפני שנתיים ובשנה שעברה, אלא אם כן הצעתך רוצה לשנות גם דברים מהעבר, וזה לא כתוב בהצעת החוק שלך לגבי העבר. ואם לגבי העבר — מי ייתן את ההכנסה הזאת לרשות המקומית? אתה רוצה למוטט רשויות מקומיות כשלמשלה אין כסף לתת להן?

אני מכיר את חבר הכנסת פורז, ובדרך כלל אני מסכים לרוב ההצעות שהוא מציע, כיוון שהוא בקיא בתחום השלטון המקומי, ובעיקר בתחום התכנון והבנייה. לכן אין לי אלא להצר על שבצוק העתים הוא מציע הצעות חוק כאלה שהוא יודע מראש שהן אינן נכונות, שהן אינן תורמות.

לכן אמרתי, אילו זו היתה הצעה לסדר-היום — לא הייתי מתנגד שהנושא יעבור לדיון בוועדה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הוא מסכים.

שר הפנים א' דרעי:

אם הוא מסכים לזה, אני מסכים שהצעה לסדר-היום תרד לוועדה. כהצעת חוק, אני פונה לחברי — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
חבר הכנסת פורז, תסכים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין, הוא עדיין לא גמר. אתה יכול לשבת.

שר הפנים א' דרעי:

הוא מנהל את הישיבה. אל תתימר להיות יושב-ראש הכנסת.

חברי הכנסת, כהצעת חוק אני מתנגד וחושב שאין לה שום הצדקה. אבל, בכל זאת, כיוון שהנושא חשוב, ואני מסכים שיש עיוותים וצריך לטפל בזה, אבל לא טיפול של הצעת חוק, אלא בהסכמת השלטון המקומי, במעורבותם ובמעורבות אישי ציבור ולא על-ידי חקיקה של הכנסת שהיא נגד כל התפיסה

— הצעת חוק לחיקון פקודת העיריות (סיג) לשיעורי ארנונה לעסקים ולתעשייה);
הצעת חוק המרכז לשלטון מקומי —

הצעת חוק, לדיון בוועדת הפנים של הכנסת? מוכן שהצעת החוק הפכה להצעה לסדר-היום, על-פי הסכמה, בניגוד לתקנון, אבל על-פי תקדימים. זו הצבעה מס' 6.

בבאר-שבע, בחצרים, ומי שיכול להגיע לשם בכוחות עצמו ולאמץ כלב או חתול — יבורך. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק? חבר הכנסת פורז, אתה אתי?

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז): כן.

היו"ר ד' תיכון:

אני מציע לך להעביר את הנושא לוועדת הכספים. שהרי היא זו שטיפלה בענייני הארנונה.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז): לא, ועדת הפנים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה): אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, מי בעד העברת ההצעה, שבתחילתה היתה כמוכר

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 6

נגד — 2

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ההצעה עוברת לליכון בוועדת הפנים של הכנסת. תודה רבה.

יט. הצעת חוק המרכז לשלטון מקומי, התשנ"א — 1991 * (הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

המועצה, לגדול ההנהלה וכו'. אני לא עומד על המספרים האלה ועל הנתונים האלה. אפשר בהחלט לשנות. כל מה שרציתי לעשות הוא, שיהיה גוף, שלפני שקובעים חקיקה במדינת ישראל הנוגעת לשלטון המקומי, יתייעצו איתו. מצד שני, זה גוף שאם עוברים דרכו ומתייעצים איתו — הדבר מחייב את הרשויות המקומיות. כלומר, הגוף הזה של 250 רשויות מקומיות במדינת ישראל, שאומנם מאוגדות היום בגוף וולונטרי חסר שיניים, יהיה לו כלי, שבאמצעותו תוכלנה הרשויות המקומיות להיאבק על הדברים הנחוצים לפעולתן התקינה.

אדוני היושב-ראש, אני צריך לציין, כי מרכז השלטון המקומי הקיים היום במדינת ישראל פסיכי מאוד. כלומר, מזמינים אותו לוועדות הכנסת, הוא בא ומציג עמדה, בין שזה בוועדת הכספים, בין שזה בוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ולפעמים גם בוועדת הכלכלה. אבל, מבחינת יוזמה — למשל, הם לא העלו מתוכם הצעה לחוקת שלטון מקומי חדשה; הם לא העלו מצדם, ודיברנו על כך רק לפני חמש דקות, רביזיה ממשית במסיו העירוני. הרי המיסוי העירוני בארנונה אנכרוניסטי בצורה בלתי-רגילה. הוא רגרסיבי והוא איננו עונה על הצרכים. הוא גם גובה כספים בצורה לא נאותה ובצורה לא מספקת. חוק כמו שהצעתי להעביר — כמוכר, בעזרתה של הכנסת, ולפיו הממשלה חייבת עכשיו לשלם עבור מוסדותיה ומשרדיה ארנונה בשלטון המקומי, איננו חוק שהמרכז לשלטון מקומי יזם אותו, אלא חבר כנסת בודד, שמצא כאן אהדה, והחוק עבר. אני חושב שהדבר הוא לרעת האזרחים ולרעת השלטון המקומי.

לכן הצעתי חוק מפורט, שמסדיר את המוסד הזה, מקנה לו סמכויות מצד אחד, נותן לו זכויות וחובות מהצד השני, ולדעתי הוא יקדם את החקיקה במדינת ישראל הנוגעת לשלטון המקומי, שהיא מונחת ביותר. זו הפעם העשירית או הפעם החמש-עשרה מזמן שאני בכנסת שאני צריך לומר, שפקודת העיריות היא משנת 1934, אדוני היושב-ראש, ופקודת

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק המרכז לשלטון מקומי, התשנ"א — 1991, הצעת חוק תתשע"ט, של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מעלה בפני הבית, בשלהי תקופתו, הצעת חוק מפורטת, ארוכה ויסודית, ואני מוכרח לציין, שאינני מעלה אותה מטעמים של בחירות או האדרה אישית. עבדתי על ההצעה הזאת ארבע שנים. נעזרתי עזרה נאמנה במי שהיה היועץ המשפטי של משרד הפנים, מר שפט. הוא עזר לי מתוך הניסיון הרב שיש לו מחוץ-לארץ. אני גם שוחחתי פעמים מספר עם שר הפנים, והוא הביע את הסכמתו העקרונית לחוק הזה, הוא חושב שהוא חוק טוב.

לא אכנס לפירוט נרחב. אומר את הדברים מאוד בקצרה. אני מקווה שהחוק יעבור לדיון בוועדת הפנים של הכנסת. אולי, אולי, נצליח עוד להעביר את החוק לקריאה ראשונה; ואפשר יהיה להחיל עליו רציפות, כדי שהעבודה של ארבע שנים לא תרד לטמיון. אני חושב שהנושא חשוב.

הנושא הוא, בקליפת אגוז — מרכז השלטון המקומי במדינת ישראל, כלומר הגוף המאגד את הפעולות של הרשויות המקומיות במדינת ישראל, ייהפך לגוף סטטוטורי, כשמצד אחד תהייה לו סמכויות, יצטרכו להיוועץ בו והוא יהיה גורם שצריכים להתחשב בו כאשר באים לקבוע חוקים או מדיניות הנוגעת לרשויות המקומיות; ומהצד השני, שיהיה בו סדר — גם שהמוסדות שלו ייבחרו באופן דמוקרטי, גם שהוא יהיה גוף מבוקר על-ידי משרד מבקר המדינה, ושהוא לא ייהפך לזירה של התמודדות פוליטית פנימית קשה, אלא הוא יהיה גוף שיאגד את האינטרסים של השלטון המקומי למען קידום הנושא הזה.

לכן, אדוני היושב-ראש, הצעתי מבנה שלא אכנס לתוכו ולא אפרט אותו. אני גם הצעתי מספרים מסוימים ביחס לגדול

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
רציתי להצטרף לדברי השבח של השר ולציין דבר נוסף:
בניגוד ליתר המשרדים, מבני משרד הפנים, שמקבלים בהם
קל, בחלק מהם חלו שיפורים אסחטיים, בניגוד לרוב משרדי
הממשלה, שלפעמים בושה להיכנס אליהם.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, רבותי, אנחנו כמעט חוזרים לחתולים.

שר הפנים א' דרעי:

אני חוזר להצעת החוק של חבר הכנסת וירשובסקי, הצעת
חוק המרכז לשלטון מקומי. הצעת החוק, כפי שפירט אותה
חבר הכנסת וירשובסקי, נועדה לקבוע את מרכז השלטון
המקומי כמסד סטוטורי אשר תפקידו, מוסדותיו ודרכי
בחירת האורגנים השונים שלו וכן נושאי המשרה הבכירים בו
ייקבעו בחוק. מגמה זו של הפיכת מרכז השלטון המקומי לגוף
סטוטורי נראית לנו חיובית, ויוזמתו של חבר הכנסת
וירשובסקי בניסוח הצעת חוק כה מפורטת בנושא זה היא, ללא
ספק, יוזמה ברוכה. דא עקא, שיש בהצעה זו כמה הוראות
שהממשלה סבורה כי יש לדחותן ואין מקום, לדעת הממשלה,
לחלקים מהן; למשל, ההוראה בסעיף 17 להצעה, שממנה
עלול להשתמע כאילו יש למרכז השלטון המקומי זכות וטו על
הצעות החלטה תקציביות הנוגעות לכלל הרשויות המקומיות,
או ההוראה בסעיף 19 להצעה, שממנה עלול לנבוע כאילו ללא
חוות דעת חיובית של המרכז מנועים הממשלה ושר הפנים
מהחלטה על כל שינוי במדיניות המשפיע על כלל הרשויות
המקומיות.

בעיה אחרת היא חוסר שיתופו של מרכז השלטון המקומי
בכל הכרוך בהצעה זו. אף שביקשנו פעמים מספר מהמרכז
שיעביר לנו את התייחסותו המפורטת להצעה, לא קיבלנו כל
תגובה על כך. מצער הדבר שהמרכז לא ראה לנכון להתפנות
לדיון מעמיק בהצעה זו, שהיתה צריכה לכאורה לעמוד בראש
מעייניו. אולי זה באמת מחזק את הצעתו של חבר הכנסת
וירשובסקי ומראה באיזה מצב המרכז נמצא.

אך בנסיבות אלו אני חייב להיות פורמליסט. ועדת השרים
לענייני חקיקה, שאני לא חבר בה, קיימה פעמיים, אם אני לא
טועה, דיון בהצעת החוק הזאת והחליטה להתנגד מהנימוקים
שאמרת. אבל, כמו שאמרת בראשית דברי, משרד הפנים
רואה בהצעת החוק הזאת יוזמה ברוכה ומגמה חיובית. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת
הצעת החוק של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי לליכון לקראת
הכנה לקריאה ראשונה לוועדת הפנים של הכנסת? אפשר
להצביע. זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 9

נגד — אין

נמנעים — אין

המועצות המקומיות היא מ-1941. אלה ימים רחוקים-רחוקים.
זה אחד הנדבכים שיקדמו חקיקה מודרנית לשלטון המקומי.

אני מקווה ששר הפנים, יחד עם העבודה של ועדת הפנים,
יעזרו לקדם את הנושא החשוב הזה, שהוא לטובתה של מדינת
ישראל במישור הכללי ובמישור המקומי והאזורי. אני מקווה
שההצעה תועבר לוועדת הפנים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. ישיב שר הפנים. בבקשה. חבר הכנסת
וירשובסקי, מדוע נזכרת בסוף המושב?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני, אמרתי שזה לקח לי ארבע שנים. היה צריך להניח
את הצעת החוק 45 יום. הייתי צריך להתווכח עם משרדי
ממשלה. הלוואי שהצעת החוק היתה מונחת לפני כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת וירשובסקי, ברשותכם,
היות שראיתי את התקדים של צער בעלי-חיים — אני מקווה
שהיושב-ראש לא יכעס עלי — והיות שזה גם קשר למשרד
הפנים ולשלטון המקומי, אני רוצה לנצל את הכמה הזאת
למשפט אחד: יושבים פה כיציע המכובדים נציגי ועד העובדים
הארצי של משרד הפנים. אני מבין שיש הצעה לסדר-היום
בנושא שכרם הנמוך. אני לא מופקד על זה, סגן שר האוצר
יענה, אבל אני רוצה להגיד משפט הערכה אחד לעובדי משרד
הפנים, שבאמת, במסירות אדירה עושים את עבודתם. משרד
הפנים הוא אחד המשרדים הגדולים והמסועפים במדינת
ישראל, אך כנגד זה, והרבה אנשים מופתעים כשאני אומר להם
את הדבר הזה, במשרד הפנים, על כל החלקים שלו, על כל
שלוחותיו — מינהל האוכלוסין, ועדות התכנון, שלטון מקומי,
תפקידים מיוחדים — יש בסך הכול 630 עובדים, ומחציתם
כמעט מתעסקים במינהל האוכלוסין. בשנה-שנתיים האחרונות
הוטלו עלינו, בעיקר על העובדים, מטלות חדשות של קליטת
עלייה, של רישום העולים, של תכנון ובנייה, ועדות מחוזיות,
ולחללם — ועדות לתכנון ולבניה — ועדות לקיצורים ועוד
ועוד תפקידים, והעובדים עושים את עבודתם במסירות ממש.

לצער הרב — אני לא מדבר על פריצת הסכמי שכר, שיש
בזה מדיניות שכר כוללת — גם בתוך משרדי הממשלה,
בטבלה האחרונה שראיתי נמצאו עובדי משרד הפנים עד לפני
זמן-מה במקום שלפני האחרון לעומת התנאים של עובדי
המשרדים האחרים. לצער, בזמן האחרון, משרד הדתות שהיה
אחריו — לא, חלילה, שאני לא מפרגן לעובדי משרד הדתות
— הצליח משום מה לעלות ואנחנו הפכנו להיות המקום
האחרון בין משרדי הממשלה. אני מקווה שהכנסת תיתן דעתה
לעניין.

היו"ר ד' תיכון:

אני הייתי חבר ועדת-זוסמן. מדוע הממשלה לא פועלת
ליישום דוח ועדת-זוסמן?

שר הפנים א' דרעי:

סגן שר האוצר ישיב על העניין, אני באמת לא רוצה
להיכנס לתחומי. אבל אני רוצה להגיד לך שוועדת-זוסמן,
ואולי זו תהיה התשובה של סגן שר האוצר, לא תופסת. לצער,
ועדת-זוסמן תישר קו עם אלה שהיו ותיתן הטבות או תעשה
כל מיני דברים, אבל מי שקיבל קיבל, ואז יצא שמי שהיה כל
הזמן בסוף התחתית ימשיך להישאר בסוף התחתית.

ההצעה להעביר את הצעת חוק המרכז לשלטון מקומי, התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה עוברת לליבוך ולהכנה לקראת קריאה ראשונה בוועדת הפנים של הכנסת. תודה רבה.

כ. הצעה לסדר-היום משכורות עובדי משרד הפנים

היו"ר ד' תיכון:

ההצעה הבאה לסדר-היום היא של חבר הכנסת יאיר לוי: משכורות עובדי משרד הפנים — הצעה מס' 6682. בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב סגן שר האוצר. בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חיים רמון (העבודה):

גם אני באתי לסייע לש"ס.

היו"ר ד' תיכון:

יהיו כמה ימים שהם יישארו כאן לבר במליאה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבר הכנסת רמון, מה אנחנו עושים אתם?

חיים רמון (העבודה):

אנחנו מארגנים להם פריימריס, בין הרכ שך לבין הרכ עובדיה יוסף.

סגן שר האוצר י' עזון:

חבר הכנסת חיים רמון, תראה כמה אנחנו חרוצים, זה הכול.

חיים רמון (העבודה):

ראינו את זה בטבלת הנוכחות.

סגן שר האוצר י' עזון:

בבקשה, כל הכבוד, אני מוכן להתחרות אתך.

חיים רמון (העבודה):

אתי בוודאי, אני לא התיימרתי. אם היושב-ראש דב שילנסקי — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת עזון, אתה עלית כדי להשיב?

סגן שר האוצר י' עזון:

כן, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

אם כן, בבקשה.

סגן שר האוצר י' עזון:

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, ראשית אני חייב להודות בצורה חריגה-שמעית עם הנקודה המרכזית שהעלה חבר הכנסת יאיר לוי, כמה שנוגע למסירותם ולעבודתם של עובדי משרד הפנים. שאיננה עומדת בשום פנים במבחן המשכורות, לצערי הרב. צר לי מאוד על שבתלושי המשכורת של עובדי משרד הפנים לא משתקף המאמץ הכביר שהם עושים בשירות נאמן לכל הציבור, שירות חשוב מאוד, שהם מיישמים הלכה למעשה בתנאים קשים, כפי ששמענו; צר לי מאוד.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, אדוני שר הפנים, הייתי שמח מאוד אילו על ההצעה שלי לסדר-היום היית משיב אתה, אדוני שר הפנים. אבל אני בטוח ומשוכנע שהיענותו של סגן שר האוצר תהיה טובה לא-פחות בקשר להצעה לסדר-היום. אם כן, אני ניגש למלאכה בציפייה שמבוקשי יתמלא בהצעה זו.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מבקש אני היום להיות לפה לציבור לא-גדול, אבל מסור ואחראי, שנטל כבד מצוי על כתפיו, והכוונה כאן לכמה מאות עובדי משרד הפנים, הפזורים בכל רחבי הארץ. אני מבקש לומר מראש, שאין טענות, לי אין טענות בוודאי ובוודאי, לא לשר הפנים ידידי הרב אריה דרעי, ולא למנכ"ל הנמרץ, ידידי עמרם קלעג'י. ברור לי לחלוטין שהם ירצו לתקן את העיוות הזה שנוצר בשנים האחרונות.

מדובר בעוול משוע, בקיפוח חסר תקדים, חסר בסיס וצדק. בעיות קשות שנושאים על כתפיהם עובדי משרד הפנים גורמות לכך, שבמשכורות הזעומות שהם מקבלים הם אינם מצליחים לסיים את החודש. אני לא יכול להבין למה עובדי משרד הפנים צריכים להיות מופלים מול יתר עובדי המגזר הציבורי ויתר המשרדים, אוראל בר-יוסף, לדוגמה, עובד כ-30 שנה בשירות המדינה, מסור ואחראי. לא תאמינו כמה הוא צריך להיאבק עבור כל הטבה שמגיעה לו. וכך מידר ואפרים ועוד הרבה אחרים, שעושים ימים ולילות כדי לקיים את מה שהם צריכים לעשות בעבודתם. הם מתמודדים עם מאות אנשים הצובאים על הפתחים, וכידוע לכם, רבותי חברי הכנסת, אנו הישראלים תובעניים בקשר לפקידות. תמיד אנחנו נזכרים ברגע האחרון, אולי תעורת הזהות לא מסודרת, אולי הדרכון פג תוקפו וצריך להחדש אותו, או אין דרכון כלל ורוצים לנסוע.

רבותי חברי הכנסת, ידידי הטוב, מזכיר סיעת ש"ס בכנסת, צביקה יעקבסון, ביקר השבוע באחת מלשכות משרד הפנים בירושלים ברחוב הלל, ולהפתעתו הרבה הוא גילה, לאחר שיחה עם העובדים, שבצעם משכורותיהם זעומות ממש, והזעקה הזאת אכן מגיעה היום מעל במת הכנסת.

אין צורך שאומר לכם, שכ-60% מעובדי משרד הפנים זקוקים, לצערי הרב, להשלמת הכנסה. בטוחני כי שר הפנים יודע את המצב הקשה בתלושי המשכורת של עובדיו והוא עושה ויעשה הכול. אך, חברי הבית, אם אנו לא ניקח משימה זאת ונבצע אותה בבית הזה, הפתרון לא יהיה, מפני שלצערי הרב פקידות משרד האוצר וראשי משרד האוצר אינם חפצים בהשוואה של תנאי השכר של משרד הפנים עם יתר המשרדים, עם יתר הרשויות.

— הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון) — קיצור תקופת ההגבלות: הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון) — הגבלה על שידורי רשות השידור: הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון) — הגבלת הקרנה בקולנוע או בטלוויזיה) —

לפחות בשלב זה. לכן אני שואל, מי בעד העברת הצעת החוק של חברי הכנסת שכן וייס ויאיר צבן לוועדת הפנים של הכנסת?

חיים רמון (העבודה):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ד' תיכון:

כסדר, לוועדת החוקה, חוק ומשפט. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע. זו הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה 3 —

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות

לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון) — קיצור

תקופת ההגבלות, התשנ"ב—1992, לדיון

מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הצעת החוק עוברת לליכון ולהכנה לקראת קריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

כב. הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון) — הגבלה על שידורי רשות השידור).

התשנ"ב — 1992 *

(הצעת חבר הכנסת ח' רמון):

הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון) — הגבלת הקרנה בקולנוע או בטלוויזיה).

התשנ"ב — 1992 **

(הצעת חבר הכנסת מ' בר-זהר)

חבר הכנסת מיכאל בר-זהר ואחת שלי, הדנות בקיצור התקופה אשר עליה יש להחיל את חוק תעמולת הבחירות.

כידוע, היום החוק אוסר לשדר תעמולת בחירות בטלוויזיה, אני מרגיש: בטלוויזיה, לא ברדיו, 150 יום לפני הבחירות. אין לזה כל הצדקה. יש בכך משום מניעת מידע חיוני מן הציבור בטענות ארכאיות של סדרי בחירות שאינם קיימים בשום מקום אחר בעולם. אני מבקש לצמצם את האיסור רק ל-30 הימים הקודמים לבחירות, גם בשידורים של רשות השידור, גם בטלוויזיה החינוכית וגם בערוץ השני.

אני רוצה לצטט את דבריו של נשיא בית-המשפט העליון הנוכחי מאיר שמגר, שאמר לפני כשמונה שנים, ערב הבחירות לכנסת האחת-עשרה: "אין להעלות על הדעת שניתן לקיים בחירות מבלי שיקימו אותם ביוררים ודיונים בהם מעוצבת דעת הקהל. שיטת הממשל הדמוקרטי ניוונה מכך, ואף תלויה

150 יום לפני יום הבחירות. קרי, אנחנו נתונים כבר עכשיו בתוך אותם 150 יום.

גם יושב-ראש ועדת הבחירות הקודמת, השופט אליעזר גולדברג, וגם היושב-ראש הנוכחי העירו את הערותיהם כאשר לחוק, למתכונתו. למועד שבו הוא חוקק, ב-1959, במציאות שונה לחלוטין, באווירה שונה לחלוטין, כאמצעי תקשורת אחרים, כאשר היה מדובר בקולנוע, ביומנים וכו' וכו'.

כדי לקצר בשעה הזאת, אציין רק, שההצעה אומרת שמשך הזמן יקוצר מ-150 יום ל-60 יום. אין בכך תיקון שלם של הנושא, אבל בשלב הנוכחי, כדי שלא להכניס את הכנסת לחקיקה בנושא תעמולת הבחירות — — —

היו"ר ד' תיכון:

אני כבר רוצה להצביע, אנא קצר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני כבר מסיים. אני מבקש לאשר את הצעת החוק היום בקריאה טרומית. אני מקווה שוועדת הכנסת תקבל הליך מזורז ונוכל לשנות מצב חמור ומקשה, שהופך לאבסורד את אמצעי התקשורת הישראליים ככל ערב ובכל שעות היום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רמון, אני מבין שלך יש הצעה אחרת. היא זהה?

חיים רמון (העבודה):

לא, יש לי הצעה דומה, אבל אני רוצה לנמק אותה.

היו"ר ד' תיכון:

אם כך, אנו ניגשים להצבעה. רבותי, אין מי שישב,

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תחת-רפ"א, הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון) — הגבלה על שידורי רשות השידור, התשנ"ב — 1992. ינמק מהמקום חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

ארוני היושב-ראש, אני מבקש שהמוכיר יקשיב לי. אני מבקש לנמק מעל הדוכן. כי אני מנמק גם הצעת חוק שלי וגם הצעת חוק, שסימנה תחת-רפ"ט, של חבר הכנסת מיכאל בר-זהר, בתיאום עם המזכירות.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

ארוני היושב-ראש, אני מציג שתי הצעות חוק, אחת של

— הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלה על שידורי רשות השידור):
— הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלת הקינה בקולנוע או בטלוויזיה) —

חיים רמון (העבודה):

הם לא עונים. מה הם עונים? תיכף אני אספר לך. אדוני היושב-ראש, אבל קודם אגמור את הדוגמה: ממשלת ישראל מודיעה שהיא מספחת את השטחים — מעשה חדשותי, אין ספק, ראוי לשידור על-פי כל פרמטר. אבל אם אני חושב שסיפוח שטחים הוא מעשה לא-נכון — מה פתאום? אני רק מגיב על המעשה. לכן התגובה שלי היא לא מעשה חדשותי. זה אבסורד מאין כמוהו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אבל אם תתמוך זה יהיה חדשותי מאוד.

חיים רמון (העבודה):

גם אם אני אתמוך, אני לא בטוח שזה יהיה חדשותי. כי הם לא ירצו את התמיכה, הם ירצו שאני לא אתקיים בתקופת מערכת הבחירות, לא לטובה ולא לשלילה. הם ירצו שלא נהיה קיימים. הפרשנות הזאת היא בלתי סבירה לחלוטין, אסור לה להתקיים, וצריך לשנות אותה.

אתה שאלת אותי, אדוני היושב-ראש, מה הם עונים לי. הם לא עונים, כי הם שואלים את השאלות רק לגבי מי שיש להם ספק. אביא דוגמה: השר ארנס הופיע במוצאי-שבת וביום ראשון. במוצאי-שבת הוא הופיע בעקבות הפיגוע החבלני הרצחני שבו נרצחו שלושה חיילים ליד קיבוץ גלעד, ולמחרת הוא הופיע בעקבות חיסול מנהיג ה"חזבאללה". הוא הופיע בריאיון. שאלתי: נניח שיש מישור שיש לו ראייה שונה לגבי שני האירועים הללו, הוא רוצה לדבר עליהם מזווית אחרת. אמרו: לא. להביא את ארנס לשידור — על כך לא שאלו איש, הביאו וצילמו. וכאשר ביקשו מהאופוזיציה להופיע ולהגיב, שאלו. לגבי ארנס הם לא שואלים, אבל אם פרס או רכין צריכים להופיע, שואלים את השופט: הריאיון היום הזה הוא על-פי החוק? אומר יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית: לא. לגבי ארנס שאלתם: לו היו שואלים לגבי ארנס, אולי גם לגביו היו אומרים: לא. לכן אסור להשלים עם סתימת פיות, ולמעשה, זאת סתימת פיות.

אני מציע לבית להתנער מהאנכרוניזם של החוק בדבר תעמולת הבחירות. נכון, אולי יש פה משום טעות, זה נעשה סמוך לבחירות, והשיקולים הם לא תמיד ענייניים. אני מוכרח לומר, שמעולם לא היה פרשנות מהסוג שאנחנו נתקלים בו כיום. מעולם לא יושם החוק באופן שמנכ"ל רשות השידור מיישם אותו. לכן אני בא ומציע: בהודמנות הזאת בואו ונקבע שחוק תעמולת הבחירות לא חל. לא על הרדיו — עליו הוא לא חל ממילא, אבל משום מה החילו אותו ברשות השידור — לא על הטלוויזיה הלימודית ולא על ערוץ 2 עד 30 יום לפני הבחירות. כל הערוצים האלה הם בביקורת ממלכתית, הם בפיקוח ממלכתי, הכללים שאמורים לפעול הם ממלכתיים. הם ימשיכו לשדר כפי ששידור עד היום, ואתם יודעים שגם מהשידורים כפי שהם היו עד היום — "בגדול" אני אומר — לא רוינו נחת, בעיקר לא מתוכניות כמו "מוקד" ומראיונות יזומים. אבל זו המציאות, אנחנו משלימים אתה. יש פוליטיזציה מסוימת, אנחנו חיים אתה. אבל להפוך את זה, כפי שאמרתי, לשופר רשמי של ממשלת ישראל — עם כך אנחנו לא נשלים.

אני מקווה שאנחנו נחוקק את החוק, אבל אם לא נצליח לחוקק את החוק הזה ואם לא נצליח לשנות את הפרשנות, אנחנו נפנה לבתי-משפט לבקשת סעד, ואם הכנסת תיכשל ביצירת תנאים שווים לכאורה בהתמודדות על קולו של הבחור, ואם גם ועדת הבחירות המרכזית והעומד בראשה יחשבו שהחוק מחייב אותם בפרשנות דרקונית מהסוג שקיים היום,

בכך שמן הציבור ואילו תהיה זרימה חופשית של מידע אשר נסוב על הנושאים המרכזיים המשפיעים על חיי הכלל והפרט. מדיניות השידורים, כפי שנקבעה, לצערי, בראש וראשונה — ואני אומר זאת — על-ידי רשות השידור, סותרת למעשה את זכותו האלמנטרית של האזרח, דווקא ערב הבחירות, לקבל אינפורמציה חיונית על מה שקורה.

אני רוצה לצטט כמה משפטים מחוות-דעת שהגישה האגודה לזכויות האזרח בישראל לכבוד השופט אברהם חלימה, יושב-ראש ועדת הבחירות, משפטים שבהם מבקשים לשקול את מדיניות השידורים של רשות השידור בתקופה של 150 הימים שלפני הבחירות: רשות השידור נקטה לאחרונה מדיניות גורפת של פסילת כתבות בשידורי הרדיו והטלוויזיה. בין היתר, נפסלו כתבות ברדיו בעניין החדרת תכנים דתיים-אורתודוקסיים בבתי-ספר ממלכתיים, בעניין חברי כנסת חרשים ופורשים ובעניין נשים בפוליטיקה. בטלוויזיה נפסלו לשידור עימות בין עורכת "אל-צנארא" לבין מתנחלת, עימות בין פרס לרבין בתוכנית "מוקד", ואף ביטול ריאיון עם שר החוץ דוד לוי שנגע למדיניות הממשלה בנושא הערכבויות מארצות-הברית, וכן, כמובן, חל צמצום משמעותי ביותר בריאיון פוליטיקאים ברדיו ובטלוויזיה.

בכך חרגה רשות השידור ממגבלותיו של חוק הבחירות בשני מובנים: ראשית, היא החילה את הוראות החוק על הרדיו, אף שאין בחוק כל איסור על שידורי תעמולה ברדיו. שנית, היא פירשה את המונח "תעמולת בחירות האסורה לשידור בטלוויזיה" במשך 150 הימים שקודמים לבחירות" באופן רחב ביותר ובלתי סביר ובניגוד לפסיקת בית-המשפט העליון בנושא. הפירוש הוא דרקוני, הוא לא מתיישב עם פרשנות קודמת של בית-המשפט העליון.

אביא דוגמה, חברי הכנסת. הפרשנות של רשות השידור אומרת, שכל מעשה חדשותי, חייבים לשדר אותו. בדרך כלל, הממשלה היא זו שעושה. אביא דוגמה שקרתה. שר המשטרה רוני מילוא החליט להקים משמר אורחי בשטחים — נושא שנוי במחלוקת, נושא שדנו עליו לא פעם אחת גם כאן בכנסת. נושא ששרי הביטחון והמשטרה שקדמו לשר רוני מילוא שללו אותו: הם שללו הקמת משמר אורחי. על-פי ההנחיות של רשות השידור, ניתן לשדר את המעשה, ניתן לראיין את השר בעניין הזה, אבל אם רוצה איש אופוזיציה להתנגד ולהסביר את עמדתו, הוא איננו יכול, כי זה איננו מעשה חדשותי. כלומר: גוזרים אלם מוחלט על האופוזיציה, הופכים למעשה את רשות השידור לעיתון רשמי של ממשלת ישראל, "פמפלט", יום-יום יובאו המעשים.

לאחר שקמה זעקה, התחילו להצר גם את צעדיהם של חלק מהשרים — ואני מדגיש: חלק מן השרים — כי באותו יום שאסרו בו לראיין את השר דוד לוי בטלוויזיה, מהכנסת, שידור שידור ישיר של ראש הממשלה יצחק שמיר כ"מבט" באספת בחירות, שם הוא מדבר על אותם נושאים, אבל זה היה במסגרת אספת בחירות, ולכן זה מותר, זה מעשה חדשותי.

שאלתי את אנשי רשות השידור: מה אתם מצפים, שכל יום אני אכריז על ישיבת סיעה או על ישיבת מרכז המפלגה, ואז תהיו מוכרחים לבוא, ושם יהיה מותר לי לדבר? איזה אבסורד זה? איזה היגיון יש בעניין הזה?

הבאתי להם דוגמה נוספת. אמרתי: נניח שממשלת ישראל מחליטה לספח את השטחים — — —

הי"ר ד' תיכון:

מה הם ענו לך כששאלת אותם?

— הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלה על שידורי רשות השידור);
— הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלת הקרנה בקולנוע או בטלוויזיה) —

אחת גם כאשר מדובר בנושא אחד. לפעמים קורה, שכאותה עת אנחנו נותנים תשובה שונה לאנשים שונים. והראיה, כאשר רואים שר החרץ ביום שני, נפסל הריאיון עמו על-פי הנחיות השופט יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית. באותו ערב היה ריאיון גם עם חבר הכנסת וסגן השר הנכבד בנימין נתניהו, ומערכת "מבט" בחרה לשדר זאת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה חושב שיש לזה קשר למחנות?

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני לא בטוח. כאשר יש פרשנויות שונות הניתנות לאנשים שונים, כאשר אין הנחיות ברורות, יכולים בהחלט להיווצר עיוותים, שאנשים לא מתכוונים לעשותם בכוונה תחילה. וכבר אמרנו לא אחת, שבכל מדינה דמוקרטית, ובדוראי כאשר רשות השידור בה היא ממלכתית, לא די בכך שהצדק ייעשה, הוא צריך גם להיראות. וכאשר אנחנו אומרים שהצדק צריך גם להיראות, אנחנו מדברים, והעם רואים את הקולות, ולא רק שומעים את הקולות.

יפה תעשה הכנסת אם תקבע מידות ברורות, הוראות להנחיות ברורות לגבי כל הנושאים הקשורים בעניין, מתי מותר ומתי אסור, על-מנת שדין אחד יהיה לכולם. עד אז, ייתכן מאוד שצריך לצמצם את תקופת ההגבלה ככל האפשר, שכן לא ייתכן שלא יישמע כל אדם המבקש לשאת את דברו בפני הציבור באותה מסגרת שבה יש לממשלה הזכות להביע את הדעות, או להביא רעיונות ונושאים בפני העם כולו. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים רמון, יש לך הזכות להשיב.

חיים רמון (העבודה):

אני אשיב מהמקום, אשיב בקצרה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אין לי שמץ טענה לעובדי רשות השידור. הם נמצאים בלחץ בלתי סביר על-ידי המנכ"ל. המנכ"ל הוציא את ההנחיות הללו, והמנכ"ל נתן להן את הפירוש הנ"ל. אני יודע שעובדי הרשות מתקוממים נגד ההנחיות האלה. ההנחיות הללו הופכות את העבודה של עובדי הרשות לבלתי אפשרית.

כל הטענה שטענתי מעל הדוכן היא נגד ההנחיות של המנכ"ל. ואני קורא לו לשנות אותן, כי על-פי ההנחיות הללו המנכ"ל קובע למעשה מי יופיע ומי לא, ואתה הבאת דוגמה נוספת על אלו שאני הבאתי, והדוגמאות האלה מוכיחות שלמעשה, בחסות חוק תעמולת הבחירות, המנכ"ל קובע מי יופיע ומי לא יופיע. כל מי שלא מוצא חן בעיניו, או יש ספק אם הוא מוצא חן בעיניו, לא יופיע. והמנכ"ל יגיד: סליחה, חוק התעמולה או השופט אינם נותנים לי.

לכן, אם נשנה את החוק, נחזיר את המצב כפי שהיה לפני תחילת חוקפו של החוק, אני מאמין שעד סמוך מאוד לבחירות אנחנו נצליח איכשהו להביא לציבור את האינפורמציה, שהיום היא כל כך חיונית לו על-מנת לקבוע עמדה לקראת הבחירות.

אחרי ששמעת את דברי, חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש ממך להצטרף לתמיכה בחוק ולאפשר דיון בהכנתו לקריאה ראשונה.

אני משוכנע שאנחנו נמצא סעד בבתי-המשפט של מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. למען הפרוטוקול אני מציין, שנדונה גם הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלת הקרנה בקולנוע או בטלוויזיה), התשנ"ב—1992, מאת חבר הכנסת מיכאל בר-זהר.

חיים רמון (העבודה):

צינתי זאת בראשית דברי.

היו"ר ד' תיכון:

אבל, אני לא ציינתי. את הצעת החוק הציג חבר הכנסת חיים רמון. אני אצטרף לערוך הצבעה על שתי ההצעות.

חבר הכנסת ריבלין, אתה רוצה להשיב? בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת הנכבד חיים רמון, אינני בטוח אם הצעת התיקון, כפי שבאה לידי ביטוי בהצעת החוק שלך, היא הדרך הנכונה. אבל אני חושב שמן הראוי שיקום דיון בנושא שהעלית, ולכן אתמך בהצעתך, ולו כדי לקיים בה דיון ולהכניס לקריאה ראשונה.

אני מוכרח לומר, שברגע זה הטלוויזיה משרדת בערוץ-2 את נאומי, כמו ששידרה גם את נאומך. הטלוויזיה הישראלית סיקרה היום אחת מהסוגיות שהתעוררו כאן. אבל אם היה הדבר נדון כאחת מוועדות הכנסת, יש כבר פרשנות האומרת, שלא ניתן היה לסקר בריאיון — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין, על-פי התקנון, גם אם אתה תומך אתה תצטרך להצביע נגד.

ראובן ריבלין (הליכוד):

כן. אמרתי שאינני בטוח שאני יכול לתמוך בעניין זה, אבל אני תומך בדיון בנושא הזה. אני כשלעצמי אצביע, כמובן, נגד הצעת החוק. אני מתפלל פלא רב על כך שאם מעלים סוגיה — — —

חיים רמון (העבודה):

יש לי זכות תשובה, ואני בטוח שבדברי התשובה שלי אשכנע אותך להסכים, כי דעתך בטעות יסודה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

ייתכן מאוד. אני ממיד פתוח להסברים ולהבנה כאשר הנימוקים הם כבדי משקל.

אני מוכרח לומר, שהשבוע השתתפתי בסימפוזיון לזכרו של אמיל גרינצווייג, וזכרנו לברכה. כתב הטלוויזיה ביקש ממני לפתוח ולהקדים דברים בסימפוזיון, על-מנת שיוכלו להביא את דברי בצילום, וזאת מהטעם הפשוט, שלא יכול היה לקבל אותו דבר בריאיון ישיר, שבו הייתי אומר אותם דברים בדיוק, כי כך נקבע בהוראות ובהנחיות של השופט שהוא יושב-ראש ועדת הבחירות לכנסת השלוש-עשרה.

אין אנו יכולים בשום פנים ואופן להאשים את עובדי רשות השידור. הם נמצאים בין הפטיש לבין הסדן. הם מקבלים הנחיות מפורשות, כאשר גם המנחים אינם יודעים בדיוק מתי מותר ומתי אסור. ואנחנו כאן, ככנסת ישראל, טענו לא אחת בקדנציה הזאת, מדוע אנחנו מערבים את בית-המשפט העליון בכל הסוגיות הקורות במעשה החקיקה. והנה, שוב זה חוזר. כאשר אין לנו הנחיות ברורות, אנחנו לא יכולים לתת מידה

חוברת כ' ישיבה שפ"ז

— הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלה על שידורי רשות השידור); הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלת הקרנה בקולנוע או בטלוויזיה); הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שגר נמוך) —

ראובן ריבלין (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

תודה רבה. לא לריק היה עמלי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה נקיים. כמוכן, הצבעות נפרדות. נתחיל בהצבעה ראשונה. מי בעד העברת הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלה על שידורי רשות השידור), כפי שמציע חבר הכנסת חיים רמון, לליכון ולהכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט? בבקשה להצביע. זו הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 6

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות

(דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלת הקרנה

בקולנוע או בטלוויזיה), התשנ"ב — 1992,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט

נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת החוק עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנת לקראת קריאה ראשונה. תודה רבה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 7

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות

(דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלה על שידורי

רשות השידור), התשנ"ב — 1992, לדיון

מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

כג. הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שגר נמוך), התשנ"א — 1991 *

(הצעת חבר הכנסת ח' רמון)

יש, ובכמה גדלה האבטלה. הרבה מעבר לכך הוא איננו יכול לעשות, כי ההצעות שהוא מציע לממשלה אינן נתקלות בדיוק בהבנה ובאופן קשבת. אנחנו לא מצליחים לספק להם תעסוקה מסודרת. לגבי אחוזים מסוימים, נניח שהדבר אפילו מתקבל על הרעת, קשה בתוך זמן קצר לתת לכולם תעסוקה; אם כי ניתן לעשות הרבה מעבר למה שאנו עושים, הרבה הרבה מעבר למה שעושה הממשלה.

אבל אותם עולים מוצאים להם מפעם לפעם פרנסה ארעית. פה הם מלמדים שיעור פרטי; פה הם הופכים להיות מורים למוסיקה שבוע-שבועיים, כממלאים מקום; פה סתם איזו עבודה מזדמנת אחרת. הם יכולים להרוויח 100, 200, 300 שקלים נוספים בחודש, אבל אנחנו אומרים להם: לא, אלה 300-200 שקלים שהם חשוכים מאוד לביסוסם, הם מעבירים חלק מהם מקיום בעוני לקיום ברוחק. אומרים להם: לא, אל תצאו לעבוד. אם תצאו לעבוד ננכה לכם את הסכום הזה מהבטחת הכנסה. מאותם 600-700 שקל שהם מתקיימים מהם.

בימים אלה נפגשתי עם עולים, הם מראים לי את 600-700 השקל. כל אגורה מחושבת, כמה לחימום וכמה לאוכל וכמה לבגד. תאמינו לי, אלה חיי דלות.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

משפחה מקבלת 600 שקל בחודש?

חיים רמון (העבודה):

אני מדבר על הבטחת הכנסה.

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תת"צ"ח, הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שגר נמוך), התשנ"א — 1991, מאת חבר הכנסת חיים רמון. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, חוק הבטחת הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שגר נמוך) היה צריך לבוא מטעם הממשלה. העובדה שחבר כנסת צריך ליוזם הצעת חוק כזאת מעידה שוב על אוזלת ידיה של הממשלה בכל הקשור בטיפול באבטלה; מעידה שוב על חוסר ההבנה של הממשלה לגבי מה שקורה במשך בכל הקשור לעלייה.

קיימים היום מבחנים מספר לגבי הבטחת הכנסה. אחד המבחנים הוא, שאדם אשר מקבל גמלת הבטחת הכנסה איננו יכול להתפרנס משום מקור אחר. אם הוא מקבל תוספת, או הוא עובד באיזה מקום אקראי ומקבל שגר של 100-200 שקלים, מפחיתים את השגר הזה מסכום הבטחת ההכנסה.

בימים כתיקונם, יש היגיון בכך. כי מי באמת זכאי להבטחת הכנסה? מי שאינו משתכר, מי שאינו עובד, שאינו עושה דבר וחצי דבר. אם הוא יכול לצאת לעבודה, ראוי שאת הסכום הזה ננכה מהבטחת ההכנסה. אבל, לידיעתכם, עלייה גדולה הגיעה לארץ, מיוחדת מאוד, מגוונת מאוד, ואנחנו לא כל כך דואגים לה, לצערי, למקומות עבודה. איך אמר מנכ"ל משרד העבודה והרווחה, המשרד של סגן השר פרוש? — כל מה שהוא עושה זה להודיע אחת בחודש כמה מובטלים

— הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון) — גמלה לבעלי שכר נמוך);
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסה —

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

זוג מקבל 1,000 שקל, ויחיד מקבל 600-700 שקל.

חיים רמון (העבודה):

נכון, זוג מקבל 1,200 שקל ויחיד מקבל 600-700 שקל. הם אומרים לי: מציעים לי הכנסה של עוד 100-200 שקל. לו יכולתי לצאת.

מה אני מציע? — שהסכום יגיע עד לשכר מינימום: הם לא יתעשרו, חס וחלילה. הם יוכלו להרוויח עוד 100, 200, 300 שקל, זה הכול, לא יותר מכך. לממשלה אין כסף, אני יודע, אני לא רוצה להיכנס לשאלה איפה יש ואיפה אין; אם יעברו את שכר המינימום — לא, אבל לפחות עד שכר מינימום. תנו להם להרוויח עוד את 200 השקלים האלה, שלא יצטרכו לחרוק שיניים על-מנת להתקיים בקיום המינימלי שהם מתקיימים.

על מי אני מדבר? — על המובטלים שבקרב העולים. מה אתם רוצים? שיכתבו עוד מכתבים לברית-המועצות לשעבר, שלא יבואו לכאן? חבר הכנסת ויינשטיין סיפר על סקר שעיריית ירושלים ערכה ואשתו סיפרה לו עליו. 80% מהעולים שכותבים הביתה ממליצים לעולים שלא לבוא לכאן, לחכות שם; להישאר ברוסיה, בקזחסטן, בגרוזיה המותקפת, עם הרעב ועם התורים, ולא לבוא לכאן. עד כדי כך הגיעה המצוקה של רבים מהם.

לבכם אטום והביוורקטיה ממשיכה להשתולל. אחר-כך אתם מספרים לנו: כאו 400,000 עולים, אי-אפשר לקלוט

כד. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסה

סגן מזכיר הכנסה ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסה הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 12), התשנ"ב-1992, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה וקריאה שלישית תודה.

היו"ר ד' תיכון:

הודעה לסגן מזכיר הכנסה, בבקשה.

כה. הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון) — גמלה לבעלי שכר נמוך, התשנ"א-1991

(הצעת חבר הכנסה ח' רמון)

מקווה שאנחנו נתקן תיקונים משמעותיים. אנחנו לא מתנגדים לעצם הדברים שאתה העלית.

אני מוכרח להביע כאן את עמדת הממשלה. היא חושבת שיש צורך לחכות עם הצעתך עד אשר אנחנו נביא את ההצעות שלנו. תדע לך, אנחנו מבינים את זה, הממשלה דנה בזה, ויש לה סיכומים חיוביים מאוד. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אדוני סגן השר, לא הבנתי מה אתה מציע?

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

אנחנו לא מציעים להעביר את הצעת החוק, אלא לחכות לסיכומים של הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי. אתה מציע להסיר, כמלים פשוטות. חבר הכנסה חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אני מצטער על העמדה הזאת, אדוני סגן השר. אתה יודע

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, אדוני סגן השר פרוש.

סגן שר העבודה והרווחה מ' פרוש:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה והמציע הנכבד מר חיים רמון, שמעתה את דבריך. אני מוכרח להגיד לך, אתך אני בכל ההצעות האלה שהצעת. דבר אחד אני חייב להגיד לך. ועדת השרים החליטה להתנגד, לא בגלל התנגדותה להצעות המעשיות שלך. אני אומר לך, בשם משרד העבודה והרווחה ובשם ידידי סגן השר לביטוח לאומי, אנחנו יושבים ומעבדים שינויים חשובים מאוד בכל הנוגע להבטחת הכנסה.

אחרי שהבאתי את כל שורת ההצעות להקלת המצוקה הכלכלית, שהן באמת כרוכות בסכומים גדולים, הבאתי הצעה מינימלית. ההצעה המינימלית הזאת מתרכזת בנושא של הבטחת הכנסה. יש שתי רמות, רמה נמוכה ורמה גבוהה, וקיים הכול של 20% ביניהן. הצעתי לבטל את הרמה הנמוכה.

דנו בנושא במשך שתי ישיבות בממשלה, והחליטו שבתוך שבועיים אנחנו נגיע לסיכומים ולמסקנות מתוך הסכמה. אני

— הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שכר נמוך); הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — הרחבת הגדרת "ילד") —

לקראת הכנתה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה? זו הצבעה מס' 12.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 4

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבטחת

הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שכר נמוך).

התשנ"ב—1992, לדיון מוקדם בוועדת

העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת החוק עוברת לליכון ולהכנה לקראת הכנתה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה.

כו. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — הרחבת הגדרת "ילד"), התשנ"ב—1992 *

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

זכאיות לה על-פי כל דין, בתקופה שהן זקוקות לה אולי יותר מאשר בכל תקופה אחרת?

היו"ר ד' תיכון:

על איזה סכום מדובר, להערכתך?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בסכומים קטנים.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן השר, באיזה סכום מדובר, לפי דעתכם?

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש' הלפרט:

אין לנו הערכות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אין להם הערכה. הרי כל הנושא הוא פשוט מכשלה שיצאה מידי המחוקק. זה גם מתחייב מהגיונו של החוק. משום שאם החוק הכיר בשירות צבאי כתקופה שבה זכאים היתום ומשפחתו לקצבת שאירים, ודאי שהם זכאים לה בתקופה של הקורס הקדם-צבאי. העובדה היא שבגלל כל מיני נושאים שלא קשורים בעניין עצמו, תקופת הקורס הקדם-צבאי איננה נכללת בתוך תקופת השירות הצבאי אלא היא על-חשבון זמנו והכרעתו של הפרט שהחליט ללכת במסלול הזה. והנה, דווקא באותה תקופה, שאין ספק שאותו חייל לעתיד תורם בה יותר בשל נכונותו לעבור תקופת הכנה לצבא, דווקא אז נגרעת ממנו הקצבה. ואם אותו ילד היה בעתודה אקדמית, או היה ממשיך את לימודיו, או היה מציג פטור מצה"ל מסיבות כאלה ואחרות, הוא או היא היו מקבלים קצבת שאירים. על-פי החוק, עד גיל 22.

אני מבקש מכבוד סגן השר להסכים לתיקון. ואם מורא האוצר עליו, אני מקווה שהכנסת תתקן את התיקון הזה. אין לו משמעות תקציבית. אינני יודע מי בדיוק הנחה את סגן השר בטיעון הזה. אני מקווה שהכנסת תתקן את התיקון הזה עוד במושב הזה של הכנסת. מדובר בתיקון, שאני רוצה להמשיך

שהכנסת מתפזרת בעוד כחודש. אתה יודע שלהצעת חוק ממלכתית יש יתרון על הצעת חוק טרומית. אם אתם תזדונו ותביאו אותה בהקדם, אתם מביאים אותה לקריאה ראשונה. נעלה את החוק שאתם מציעים ואת החוק שאני מביא היום ביחד לקריאה ראשונה.

אם, חס וחלילה, אדוני סגן השר, אתם לא תסכימו והוא ייתקע בבירורקטיה הממשלתית, אז, אני מצטער, כל ההסכמה העקרונית שלך תיהפך לתיאורטית. כיוון שאני לא סומך עליכם, כי עד עכשיו לא נתתם שום סיבה לסמוך עליכם, והעלייה הזאת נמשכת כבר הרבה זמן, והבעיות ידועות לכם הרבה זמן. לכן אני מבקש מאוד לאפשר להעביר זאת בקריאה טרומית. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שכר נמוך). התשנ"ב—1992, מאת חבר הכנסת חיים רמון, לדיון ולליכון

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — הרחבת הגדרת "ילד"), התשנ"ב—1992, הצעה תחתקמ"ו — של חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפעמים נופלת שגגה מידי של המחוקק ונראה לך שהעניין כליך ברור על פניו וכל-כך מובן, שניתן היה לצפות לשיתוף פעולה בין הכנסת לבין הממשלה לתיקון השגגה.

זה חודשים מספר אני מטפל במציאות משונה. ילד יתום שזכאי לקצבת שאירים, זכאי לה עד גיל 18. אם הוא לומד הוא זכאי לה עד גיל 20, והוא זכאי לה עד גיל 22 אם הוא משרת בצה"ל. מה קורה אם ילד יתום — או ילדה יתומה — החליט בגיל 18 לעשות קורס קדם-צבאי למשך שמונה עד 12 חודשים על-חשבון זמנו כדי להכשיר את עצמו לשירות משמעותי יותר בצה"ל? מי שמצוי בנושא יודע שהקורסים הללו, בצד המטען הנוסף שהם מקנים למי שמשותף בהם, הם מכשירים לתפקידים מסוימים בצבא.

באותו פרק זמן של הקורס הקדם-צבאי, ה"ילד", על-פי ההגדרה בחוק, איננו זכאי לקצבת שאירים. כל מי שפנית אליו בעניין זה בביטוח הלאומי — המנכ"ל, היועץ המשפטי, אמרו לי: באמת, אתה צודק, צריך לתקן. אבל שגגה יצאה מידי המחוקק, אולי מפני שבאותה תקופה לא התקיימו קורסים קדם-צבאיים, אולי לא שמו לב לכך. עכשיו אני שומע שמשדר האוצר מתנגד, שכן יש לזה משמעות תקציבית. שומו שמים.

אני לא רוצה להביא נתונים, כמה משתתפים בקורסים קדם-צבאיים. המספר ידוע לי. תאמינו לי, זה לא אלפים. אין לי שום נתון כמה מביניהם זכאים לקצבת שאירים; בוודאי, אני מוכן לנחש, אפילו לא עשרות. מה המשמעות התקציבית של התיקון, חוץ ממכתבים קורעי-לב של אמהות שבניהן או בנותיהן הלכו לקורס קדם-צבאי, והן מפסידות קצבה שהן

לקרוא לו "שגנה שנפלה מידי המחוקק" ולא דבר אחר. ולא תהפכו את השגנה הזאת לזדון בעצם האי-נכונות ללכת ולתקן את מה שראוי לחיקוק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב סגן השר לענייני הביטוח הלאומי בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש' הלפרט:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת חיים אורון מציע לשנות את ההגדרה "ילד" שבסעיף 5 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשכ"ח — 1968, באופן שייכלל בה גם מי שמלאו לו 18 שנה אך הוא משתתף בקורס קדם-צבאי.

הגדרת "ילד" שבסעיף 5 לחוק הביטוח הלאומי חלה לעניין ביטוח זיקנה ושאיירים ולעניין ביטוח נפגעי עבודה. לעניין זה נחשב כילד מי שטרם מלאו לו 18 שנה, או מי שטרם מלאו לו 20 שנה אם עיקר זמנו מוקדש ללימודים במוסד חינוכי על-יסודי. כמו כן, בגדר ילד נמצא מי שטרם מלאו לו 22 שנה אם הוא משרת בצה"ל או אם היא בת המשרתת בשירות לאומי בהתנדבות. לפי החוק בנוסחו כיום אין ההגדרה בחוק חלה על מי שמלאו לו 18 שנה והוא נמצא במסגרת קורס קדם-צבאי. לפיכך אין משלמים קצבאות שאירים ותלוים בתקופת הקורס הקדם-צבאי למי שמלאו לו 18 שנה, אף שתשלום הקצבאות האמורות מתחדש עם תחילת השירות הצבאי עצמו.

לכאורה, אין הצדקה להבחנה בין תקופת הקורס הקדם-צבאי לבין השירות הצבאי עצמו לעניין זה. ייתכן שיש הצדקה לתקן את החוק כמוצע על-ידי חבר הכנסת חיים אורון. עם זאת, יש בהצעה כדי להגדיל את ההוצאה הכרוכה בתשלום הקצבאות, ולכן אנו מציעים להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

כז. הצעת חוק פיצויים לחולי המופיליה (נפגעי נגיף HIV) (הוראות מיוחדות),

התשנ"ב — 1992 *

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

שהם יפוצו, ולא משום שהיתה, נניח, רשלנות מצד המדינה או משום שנועשה להם משהו בזדון, אלא האסון שפקד אותם פגע בהם שלא באשמתם, כצורה כזו שהם לא יכלו כלל להתמודד עם המצב הזה. מצבם קשה. מחלתם נוראה. אני חושב שהחברה הישראלית חייבת לפתור את בעייתם.

בכוונה אין זו הצעת חוק כוללת, שיכולה לעורר הרבה מאוד שאלות, או להגיע להיקפים גדולים של פיצויים, אלא זו הצעה המתייחסת לקבוצה מוגדרת של אנשים.

אני חושב, שזו חובתנו הקדושה לעזור לאנשים האלה. דיברתי עם שר הבריאות, הוא הראה נכונות גדולה למצוא פתרון חוקי לבעיה הזאת. הצעת חוק זו מובאת בשמי ובשם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וחבר הכנסת ראובן ריבלין. ידוע לי שיש הצעת חוק רחבה יותר של חברים אחרים, חבר הכנסת פורז וחברת הכנסת נאוה ארד, שמוכנים להצטרף להצעה הזאת, כדי שעוד בכנסת הזאת יעבור החוק לא רק בקריאה ראשונה אלא בקריאה שלישית. מפני שכל יום האנשים האלה הם בסכנת חיים. חבל לאחר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לחבר הכנסת וירשובסקי. אנחנו ניגשים להצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק פיצויים לחולי המופיליה (נפגעי נגיף HIV) (הוראות מיוחדות), מאת קבוצת חברי הכנסת. זו הצעה שסימנה כתחרי"כ. ינמק מהמקום חבר הכנסת וירשובסקי. בבקשה.

אברהם פורז (שינוי — מפלגת המרכז):
 אני אנמק אחריו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, לפני חודשים מספר הודעו הציבור מתוכנית בטלוויזיה על קבוצת אזרחים חולי המופיליה שקיבלו תרופה, וכתוצאה מהתרופה הזאת חלקם נפגע ממחלת האיידס. חלק מהם כבר נפטרו, חלקם עדיין בחיים. מספר האנשים בקבוצה הוא כ-100. היתה הודעה כללית. הועלו הצעות לסדר-היום. הן הועברו לוועדה. אבל מעבר לזה לא נעשה דבר.

לכן מוגשת הצעת חוק שכאן להסדיר את הנושא הזה, כדי שהקבוצה הספציפית הזאת של אנשים שנפגעו כתוצאה מתרופה שחולקה על-ידי הממשלה בראשית שנות ה-80, הוכח שהם חלו במחלת האיידס כתוצאה מהתרופה הזאת,

חוכרת כ' ישיבה שפ"ז

— הצעת חוק פיצויים לחולי המופיליה (נפגעי נגיף HIV) (הוראות מיוחדות): הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו: הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

נגד — אין
נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויים לחולי המופיליה (נפגעי נגיף HIV) (הוראות מיוחדות), התשנ"ב—1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת החוק, כאמור, עוברת לליכון ולהכנה לקראת קריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה. תודה.

כח. הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו, התשנ"ב—1991 * (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

מוסרית לחברה לדאוג לאנשים הללו. לכן ההצעה היא לדאוג לפיצוי.

לגבי הפרטים, שוחחתי עם שר הבריאות, אמרנו שיש לצמצם את הצעת החוק, לא להפוך אותה להצעה מורכבת כל כך. מקובלות עלי ההערות של שר הבריאות, ולכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לאשר גם את הצעת החוק הזו בקריאה מוקדמת ולהעביר אותה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת אברהם פורז. אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו, שתועבר לליכון לקראת קריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה. אפשר להצביע. זו הצבעה מס' 15.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 6

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו, התשנ"ב—1991, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת החוק, כאמור, עוברת לליכון לקראת קריאה ראשונה לוועדת העבודה והרווחה. תודה.

כט. הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות),

התשנ"ב—1992 **

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות), התשנ"ב—1992.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ניגשים לסעיף האחרון — חבר הכנסת אורון —

— הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצרי: הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה נמחק.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):
זה לא נמחק.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. רבותי, נא להמתין. אדוני המזכיר.

רבותי, חבר הכנסת אורון, אתה אומר שזה הורד? אני חושב שהורדה הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי של חבר הכנסת רן כהן. כי אצלי מופיע הסעיף הזה.

חיים רמון (העבודה):

אם מופיע — מופיע.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכאל איתן, יום שני הוא יום יותר טוב. תסתכל מה קורה כאן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שאי סביב עניין.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

היו"ר ד' תיכון:

אתה בטוח? אני נותן לך לרוץ. תחליט. ביום שני — זה חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

טוב, רבותי, אנחנו ממשיכים. הסעיף האחרון: הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות), התשנ"ב—1992. קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק חבר הכנסת מיכאל איתן, בשם ועדת הכספים. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

אתה בעד?

חיים רמון (העבודה):

אני בעד עם הסתייגויות. אני רוצה לומר ליושב־ראש, שברגע שמתחיל הדיון, אי־אפשר להפסיק אותו אלא בהצבעה של רוב חברי הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת איתן, אתה צריך להבין, שאני יכול לדחות את ההצבעה רק על־ידי זה שאצביע על כך כמליאה. לכן אני מציע שתשקול.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו פורסים לפניך את כל הקלפים.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, בסדר. איך אומרים? משחקים פתוח.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

מאחר שלמדתי שנוכחות בכנסת היא גם נוכחות במזון הכנסת, החלטתי לעשות סיור קצר גם במזון הכנסת. לפני שנכנסתי לאולם כדי להעלות את הצעת החוק. ראיתי ששם יחסי הכוחות קצת יותר טובים, לטובת מצדדי החוק.

היו"ר ד' תיכון:

קדימה. חבר הכנסת מיכאל איתן, אני פותח את הדיון. בבקשה.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בשם ועדת הכספים אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות), התשנ"ב—1992.

הצעת החוק הוגשה לראשונה בכנסת בחוברת הצעות חוק מס' 2067, מיום ד' באב התשנ"א, 15 ביולי 1991, והיא נדונה אז במהירות מרבית. אני זוכר שוועדת הכספים הטילה עלי, כיושב־ראש ועדת המשנה בעניין זה, לקיים דיונים מואצים ובקצב מהיר על מנת להספיק להביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. ואכן, החוק המוצע היה מוכן לפני שנסגר כנס הקיץ של הכנסת, וזה לא מפני שזולזנו בעבודה, אלא בזכות זה שבתוך שמונה ימים קיימנו ישיבות מרחויות בהשתתפות משלחות, גורמים שונים, חברי ועדת־פוגל, שדנה בסוגיה הזאת, והכנו את החוק.

באופן מפתיע החוק לא הובא, מאחר שהיתה משולבת בו הצעת החוק בעניין הפטור ממס שבח למכירה של שתי דירות, והממשלה החליטה אז שהיא לא רוצה להביא את שני החוקים במשולב, ולא הביאה את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

מאז עבר החוק הזה איהו מסלול מנוגד לאותה יוזמה מהירה שהיתה קודם, והתעכב זמן די ממושך. לאחר שהסתבר שיש לנו זמן נוסף, הוספנו דיונים ותיקונים. עכשיו החוק מוכן, והוא מגיע לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, לטעמי אפילו באיחור מסוים. מאחר שעל דעת יוזמי החוק, יש מקום לחוק בנושא זה, חוק שדרוש ועשוי לסייע לפתור את בעיית הדיוור בשכירות.

אני רוצה לומר, שבהכנת החוק הזה הושקעה עבודה על־ידי נציגי האוצר, נציב מס הכנסה ויועציו, על־ידי יושב־ראש הרשות לניירות ערך, היועצים המשפטיים של הרשות. אנחנו קיבלנו משלחות שונות — נציגי משרד הבינוי והשיכון, משלחות שהופיעו בפני ועדת המשנה, ובראשן המשלחת של ארגון הקבלנים וכן ארגונים נוספים — שהביאו את העמדות השונות ועל־ידי כך סייעו לנו ללבן, לגבש ולעצב את החוק כפי שהוא במתכונתו הנוכחית.

לפני שאעבור לדיון במהות החוק, אני רוצה להעיר הערה מקדמית. כיושב־ראש ועדת המשנה — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
היתה ביקורת של חבר הכנסת חיים רמון.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לומר לחבר הכנסת אורון, שכיושב־ראש ועדת המשנה שטיפלה בחוק הזה, אני הייתי ער לדברי הביקורת שהשמיע, בין השאר, חבר הכנסת חיים רמון, שאת דעתו אני בהחלט מחשיב, כחבר ותיק בוועדת הכספים וכבעל הבנה בנושאים כלכליים — בנושאים מדיניים קצת פחות, אבל בנושאים כלכליים־חברתיים אני בהחלט מוצא את עצמי מדי פעם בפעם גם שועה לעצותיו ולהערותיו; חבל באמת שהמפלגה שלו לא תמיד מקבלת את ההצעות שלו, אבל אני בהחלט מכבד את דעתו. אבל, חבר הכנסת חיים רמון העיר בסוגיה הזאת, שלדעתי לא תהיה תשועה לעם ישראל מהצעת החוק במתכונת הנוכחית. והוא הביע איזו ביקורת לגבי החוק. אני יכול לומר, שהוא הצליח להדליק גם אצלי נורות אדומות בקשר לתחזיות שהוא חזוה, אבל אני יכול לומר, שלפחות זה לא יזיק. כלומר, החוק בנוי בצורה כזאת, שאם אכן התחזיות של חבר הכנסת חיים רמון תתאמתנה, קרי: לא תהיה שום

חוברת כ' ישיבה שפ"ז

— הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצרי: הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

ואנחנו יודעים שהתחום הזה הוא תחום רגיש מאוד בכל מה שתעודות של קרנות נאמנות כאלה משקפות, ביחסים להערכות וכו', והדבר מחייב קביעת כללים מיוחדים. ואנחנו קבענו שייקבעו כללים בתקנות. כללים מהותיים שנוגעים לצד המהותי של העסקות יצטרכו להיות מובאים לאישורה של ועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

במלים אחרות, אתה אומר, שקרנות נאמנות סגורות, המחיר שלהן ייקבע על-פי ההיצע והביקוש מדי יום ביומו בבורסה, ולא על-פי הפדיונות?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כן. אבל גם כאן יכול להיות מצב, שאם לא יהיו כללים ופיקוח הדוק, הניירות לא ישקפו את הערך הריאלי של מה שהם משקפים. במיוחד בנדל"ן, ששם גם הנושא של השמאות וההערכה הוא נושא פרובלמטי, וגם התנודות הגדולות שיכולות להתרחש בתקופות קצרות מאוד.

דבר נוסף בקשר לשינויים שהיינו צריכים לעשות הוא לגבי כל הנושא של המיסוי, כאשר הנגיעה של הקרנות והתעודות לנושא הנדל"ן וההעברות שלהן מיד ליד — צריכות להיות פטורות ממס רכישה או ממסים שהפרט או חברות רגילות או גופים או תאגידים משפטיים — — —

היו"ר ד' תיכון:

זאת אומרת, קרן נאמנות תהיה פטורה מכל המסים שחלים על אזור שקונה או מוכר?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

לא, היא תהיה פטורה ממס רכישה, במסגרת החוק הזה.

היו"ר ד' תיכון:

וממס שבח מקרקעין?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני חושב שכן, כן, במסגרת הכללים שנקבעו כאן בחוק, כי אחרת כל העסקאות לא היו יכולות להתבצע. היום, כאשר אתה מעביר מניות של חברה, שבעצם משקפת עסקת מקרקעין, זו העברה לצורך מס שבח, וכאן היא לא תוכל לעשות זאת, לא תהיה סחירות של תעודות ההשתתפות האלה, אם לא תיקנו את הדברים האלה.

אני לא אעבור על כל התיקונים, מאחר שאני מרגיש שאני מדבר פה פחות-ארוכות אל היושב-ראש, והיושב-ראש גם הוא — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
למה? אני יושב פה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וירשובסקי, אני מתנצל בשמו, וגמרנו את הנושא.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת וירשובסקי, אני מניח שעכשיו זה לא כל כך יעניין אותך לשמוע, שאנחנו בחוק זה הוספנו בסעיף 53א לחוק לעידוד השקעות הון, שבנייה להשכרה למגורים יכולה להיות לא רק בכמה מבנים, אלא גם בחלק ממבנה, וגם עליו זה יחול. כל העניין הזה לא כל-כך דרמטי ולא כל-כך יעניין.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל זה הדיר שינה מעיני.

תנופה בבנייה להשכרה למגורים, ממילא אוצר המדינה גם לא ייזנק, ולא ייפגעו הכנסות המדינה כתוצאה מהטבות המס שהחוק הזה מציע.

ומאידך גיסא, אם אכן יהיה כאן איזה מתן הטבת מס טוטלית, גורפת, גדולה לרבים, זה יעיד על כך, שאכן היתה בנייה מסיבית להשכרה. ואני חושב שבמציאות הנוכחית של מדינת ישראל יש טעם ויש היגיון לפחות לעשות את הניסוי הזה ולבדוק את הסוגיה של בנייה להשכרה למגורים, נושא שמדברים בו רבות ונעשה בו מעט מאוד. ואם החוק הזה הוא ניסיון, אני אומר: זה ניסיון שלא יכול להזיק. אני מקווה מאוד ומאמין, או מאחל לנו, שהוא אכן יועיל, והתחזיות של חבר הכנסת רמון תתבדנה.

איני רוצה לגעת כרגע בכל תוכן החוק ובכל הסוגיות שבהן הכנסנו שינויים. יש שורה ארוכה מאוד של שינויים, 11 שינויים, שאנחנו הכנסנו בהצעת החוק כפי שהיא הובאה לכנסת לקריאה ראשונה. החוק הזה יש בו נגיעה לחוקים פיסקליים שונים, עשינו בו תיקונים, חלקם משמעותיים יותר, חלקם פחות, חלקם בנושא של תחולה, חלקם בנושא של היקף — למשל, ההגדרה מהי דירה וכו'.

אני רוצה לומר, שבמבחנית השינויים המשמעותיים, אני רוצה לציין שניים או שלושה: הראשון — החוק הזה יוצר אפשרות לקבל הטבות — — —

היו"ר ד' תיכון:

מה יש שם, סכסוכים במפלגה החדשה, חבר הכנסת אורון? סכסוכים במפלגה שעוד לא נולדה?

מיכאל איתן (הליכוד):

ובכן, הנושא הראשון שיש בו שינוי חיובי הוא, שההטבות הקבועות בחוק לא תינתנה רק לגורם הבונה במישרין, אלא אפשרי יהיו יזמים שירכשו את הבתים הנכונים להשכרה, או בתים שנבנים, יהפכו אותם בתהליך הבנייה לחלק מפרויקט להשכרה, ייכנסו כגורמים משקיעים ויהיו מההטבות הקבועות בחוק. כלומר, יש אפשרות לפצל בין הגורם הבונה לבין הגורם היוזם או המבצע את הפרויקט להשכרה.

הסוגיה הנוספת שכדאי להזכיר אותה היא הסוגיה הקשורה בהקמת קרנות נאמנות.

היו"ר ד' תיכון:

זה היה בחוק האורייגילי?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כן. היו קרנות נאמנות. חצי החוק כאילו עוסק בנושא של קרנות הנאמנות.

היו"ר ד' תיכון:

ונותנים לקרנות הנאמנות להשקיע עכשיו ברכישת דירות להשכרה?

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כן. קרנות הנאמנות הידועות לנו כיום הן בגדר קרנות פתוחות, ויחידותיהן אינן ניתנות לפדיון בכל עת. אנחנו מאפשרים בחוק החדש את ההקמה וההפעלה של קרנות נאמנות סגורות, שיחידותיהן לא תהיינה ניתנות לפדיון, ומה שחשוב בעיקר בקשר לחוק שלנו — שהקרן הזאת תוכל לפעול על-פי כללים מיוחדים, ותהיה רשאית להשקיע במקרקעין ובנדל"ן, לרבות בפרויקטים להשכרה.

באופן טבעי, בקרנות נאמנות קיימת רגישות מיוחדת לגבי המסחר בתעודות ולגבי ערכים של מה שמשקפות התעודות,

— הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצרי: הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשקרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וירשובסקי, אתה אומנם יושב על מקומו של חבר הכנסת רובינשטיין — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): עוד לא הגעתי אליו.

היו"ר ד' תיכון:

נראה איך יצביע הגוש המפלגתי החדש בשאלה כלכלית חשובה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): אני מקבל הרכה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת): אדוני היושב ראש, תיתן לנו להצביע, או שחבר הכנסת מיכאל איתן ידבר פה עד הערב.

היו"ר ד' תיכון:

זה אירוע מעניין. הגוש הזה עומד בפני מבחן ראשון מסוגו.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה להודיע לך ולהזכיר לך, שברגע זה החלה ישיבת נשיאות ועדת הבחירות המרכזית — — —

היו"ר ד' תיכון:

וגם הושלמו צילומי הערוץ השני.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

כפי שאנחנו יודעים, הנושאים שידורנו בוועדה שם יהיו הרכה יותר מעניינים. חבר הכנסת רמון, אני מציע לך ללכת לוועדה.

חיים רמון (העבודה):

אני מוכן להתקזז אתך.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לסיים. הולבש על החוק בסעיף 10 תיקון טכני בעניין היטל קליטת עלייה המוטל לפי חוק הסדרים במשק המדינה. התיקון נועד לאפשר הסדרים טכניים נפרדים לעניין ההיטל הקבוע לפי סעיף 2(2) לחוק, היינו — 2.5% על הלוואה מחברת מעטים לבעל מניות בכל הנוגע למועד התשלום, ניכוי במקור לדיווחים ולביצוע תשלום שמטבעם צריכים להיות שונים מאלה השייכים להיטל הרגיל של 5% מס הכנסה של כל גישום. היתה הסכמה בוועדה להכניס את זה ולא היו על זה חילוקי דעות.

אני רוצה לסיים בהכעת תורה מיוחדת ליועץ המשפטי של ועדת הכספים וליועצת הכלכלית של ועדת הכספים ולצוות שסייע בהכנת החוק המורכב הזה. הם השקיעו הרבה שעות עבודה, לא פחות מאשר אנחנו, חברי הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, לחוק יש הסתייגויות רבות והן יוסברו וינמקו במרוכז. חבר הכנסת דן תיכון מוחק את ההסתייגויות שלו ומצטרף לדברי חבר הכנסת רמון. חבר הכנסת ויינשטיין איננו נוכח, ולכן ההסתייגויותיו מחוקות. חברי הכנסת אלי דיין ושמעון שטרית אינם נוכחים. חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מוותר על הנמקת ההסתייגות. אבקש להצביע.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום איננו נוכח. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): גם אני מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת תמר גוז'נסקי איננה נוכחת. חבר הכנסת כ"ץ עוז איננו נוכח. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון — איננו נוכח. אין עוד מסתייגים. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה. לשם החוק הסתייגות — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מוותרים על ההסתייגויות לשם החוק.

היו"ר ד' תיכון:

אתם מבטלים את כל ההסתייגויות?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא. אני מבין שאתה לא יכול לבטל את ההצבעה כי יש מסתייגים שאינם נוכחים.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני חייב להצביע. חבר הכנסת ויינשטיין מציע הסתייגות לשם החוק. מי להסתייגותו של חבר הכנסת ויינשטיין — ירים את היד. מי נגד? אני עורך הצבעה בהרמת ידיים כי זה ייקח פחות זמן.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת א' ויינשטיין לשם

החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. קיימת הסתייגות של חברי הכנסת אלי דיין ושמעון שטרית לשם החוק. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת א' דיין וש' שטרית

לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. קיימת הסתייגות של חברי הכנסת אורון, מירום, רן כהן וגוז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי הכנסת ח' אורון, ח' מירום,

רן כהן ות' גוז'נסקי לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

למה?

היו"ר ד' תיכון:

תיקו. קיימת הסתייגות של חברי הכנסת כ"ץ עוז ורמון. מי בעדה? מי נגדה?

חוברת כ' ישיבה שפ"ז

— הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו; הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

ה צ כ ע

בעד התיקון של חבר הכנסת

ד' תיכון לסעיף 1 — 5

נגד — 2

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

חמישה בעד, שניים נגד, ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 1 נתקבלה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני, הצטרף אלינו עוד כוח אחד.

היו"ר ד' תיכון:

ראיתי.

קיימת הסתייגות של חברי הכנסת כ"ץ-עוז, אורון, מירום, רן כהן וגז'נסקי לסעיף 1. מי בעדה? מי נגדה? אני כבר הצבעתי על ההסתייגות הזו והיא נפלה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת כ"ץ-עוז. מי בעדה? מי נגדה?

ה צ כ ע

התיקון של חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. מי לסעיף 1, כולל ההסתייגות שנתקבלה, ירים את ידו. מי נגד?

ה צ כ ע

סעיף 1, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 1 התקבל בקריאה שנייה.

לסעיף 2 קיימת הסתייגות של חברי הכנסת כ"ץ-עוז, אורון, מירום וגז'נסקי. מי בעד ההסתייגות? מי נגד?

ה צ כ ע

התיקון של חברי הכנסת א' כ"ץ-עוז, ח' אורון, ח' מירום ות' גז'נסקי לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. מי לסעיף 2 על-פי נוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ כ ע

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

ה צ כ ע

התיקון של חברי הכנסת א' כ"ץ-עוז וח' רמון לשם החוק נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות נתקבלה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת צירלי ביטון. מי בעדה? מי נגדה?

ה צ כ ע

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, מי לנוסח שם החוק שכולל את ההסתייגות שנתקבלה? מי נגד?

ה צ כ ע

שם החוק, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

שם החוק נתקבל.

רבותי, אנחנו מתקדמים. לסעיף 1 קיימת הסתייגות של חברי הכנסת כ"ץ-עוז, אורון, מירום, רן כהן וגז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

ה צ כ ע

התיקון של חברי הכנסת א' כ"ץ-עוז, ח' אורון, ח' מירום, רן כהן ות' גז'נסקי לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה. קיימת הסתייגות של חבר הכנסת כ"ץ-עוז.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, קיימת הסתייגות לסעיף 1 של חבר הכנסת דן תיכון.

היו"ר ד' תיכון:

אני ביטלתי את ההסתייגות שלי. רבותי, הודעתי שאני מבטל את כל ההסתייגויות שלי.

חיים רמון (העבודה):

למה? ההסתייגות אומרת שזו תהיה שנת מס אחת. זה לא יכול להתחיל באמצע השנה. זו הסתייגות עניינית, לא נגד החוק.

היו"ר ד' תיכון:

טוב, רבותי, אני אעמיד להצבעה את ההסתייגות שלי לסעיף 1. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 1 — ירים את היד. מי נגד?

— הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו: הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

לסעיף 4 יש הסתייגויות של חברי הכנסת רמון, סולודר, אורון, צבן, מירום וגוז'נסקי. מי בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי הכנסת ח' רמון, ע' סולודר, ח' אורון, י' צבן ח' מירום ות' גוז'נסקי
לסעיף 4 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות נתקבלה.

מי לנוסח סעיף 4?

קריאה:

יש עוד הסתייגות לסעיף 4.

היו"ר ד' תיכון:

נכון. יש הסתייגות של חברי הכנסת אורון, צבן, רמון, גוז'נסקי, רן כהן ומירום. מי בעד?

קריאה:

באיה עמוד מופיעה הסתייגות זו?

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו בעמוד 3, הסעיף השני.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

זה מיותר — —

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, אני צריך להמשיך בהצבעות. תוכל למשוך את החוק לאחר מכן. תוכל גם לומר, שההצבעה בקריאה שלישית תידחה.

אני חוזר. אנחנו מצביעים על הסתייגויות חברי הכנסת אורון, צבן, רמון, גוז'נסקי, רן כהן ומירום לסעיף 4. מי בעד ההסתייגות?

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת

ח' אורון, י' צבן, ח' רמון,

ת' גוז'נסקי, רן כהן ות' מירום

לסעיף 4 — 4

נגד — 5

התיקון של חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן,

ח' רמון, ת' גוז'נסקי, רן כהן ות' מירום

לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

ארבעה בעד, חמישה נגד. ההסתייגות לא נתקבלה. מי לסעיף 4, לרבות ההסתייגות בקטע הראשון, ירים את היד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 4, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל,

נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, אם אפשר, לפחות הצבעה אחת — שתהיה אלקטרונית, כדי שיירשמו השמות בפרוטוקול, שיהיה כתוב מי נלחם בשביל החוק הזה.

היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי שאני סופר.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, הוא רוצה שזה יירשם בפרוטוקול למען ההיסטוריה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מצביע שוב על סעיף 2, כולל גיליון התיקונים המצורף. מי בעד סעיף 2 לפי נוסח הוועדה? אפשר להצביע, רבותי, ההצבעה היא אלקטרונית, הצבעה מס' 16.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה,

עם גיליון התיקונים — 8

נגד — אין

נמנעים — אין

סעיף 2, כהצעת הוועדה ועם גיליון התיקונים,

נתקבל.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש לצרף את קולי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת חיים רמון, אני מצרף את קולך. סעיף 2 נתקבל על-פי נוסח הוועדה, עם גיליון התיקונים.

אחרי סעיף 2 יש הסתייגות לחבר הכנסת כ"ץ-עוז. מי

בעד? מי נגד?

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז אחרי

סעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
למה?

היו"ר ד' תיכון:

היה תיקון. גם אני מצביע, חבר הכנסת אורון.

לסעיף 3 אין הסתייגות. מי בעד סעיף 3 לפי נוסח הוועדה?

מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 3 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 3, נתקבל לפי נוסח הוועדה.

חוברת כ' ישיבה שפ"ז

— הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו; הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

מיכאל איתן (כשם ועדת הכספים):

אני רוצה לפעול לפי סעיף 127, אבל — — —

היו"ר ד' תיכון:

אבל אומרים לך שאי-אפשר. נותרת בפניך האפשרות לפעול לפי סעיף 129. אדוני היושב-ראש, אתה לא אתנו בכלל. תגיד לי מה אתה רוצה?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הוא יושב-ראש ועדת המשנה, הוא הולך את החוק הזה.

היו"ר ד' תיכון:

אם יגיד לי יושב-ראש ועדת הכספים, שהוא ממלא את מקומו בעניין הזה — אקבל.

רבותי, הישיבה פתוחה, אתה יכול לדבר, אבל ליד המיקרופון. נא לשבת. אני מוכן לשמוע.

מיכאל איתן (כשם ועדת הכספים):

רבותי, ההסתייגות שהתקבלה, שמדברת על כך שתקופת השכירות לפי כל חוזה שכירות של דירה בבניין לא תקטן משלוש שנים, היא פשוט אבסורדית. למה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חבל על הזמן.

מיכאל איתן (כשם ועדת הכספים):

אסביר. זה אבסורד.

חיים רמון (העבודה):

מה זה חשוב?

מיכאל איתן (כשם ועדת הכספים):

זה אבסורד. אנחנו חייבנו את בעל הפרויקט לתקופת שכירות מינימלית, אחרת הוא לא יקבל את ההטבות. אבל לא קבענו שהוא חייב להשכיר בכל חוזה לשלוש שנים. נגיד שאנחנו מקבלים את ההסתייגות הזאת, הוא השכיר לשלוש שנים, אחרי שנתיים הבן-אדם הלך, והוא צריך להשכיר בחוזה החדש רק לשנה. הוא לא יכול, כי לפי זה הוא יצטרך להשכיר גם כן לשלוש שנים נוספות ולשלוש שנים נוספות.

חיים רמון (העבודה):

זה לא נכון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

האם אתה רוצה לשלוט או להסביר? אם אתה רוצה לשלוט — לך לוועדה. אם אתה רוצה להסביר — בבקשה.

מיכאל איתן (כשם ועדת הכספים):

לכן אני מבקש שהחוק יוחזר לוועדה. נביא אותו ביום שני.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לבקש גם מהרב פלדמן וגם מחבר הכנסת מיכאל איתן, שנאשר את החוק עם התיקון. אני רוצה לומר משפט אחד. כל התיקון שהתקבל מחייב שהחוזה יהיה לשלוש שנים, זאת לפי כל חוזה, ושההטבה תינתן בתנאי שנעשה חוזה רציני ומשמעותי. זו בעצם המשמעות. אנחנו יודעים שכל חוזה — — —

חיים רמון (העבודה):

זה לא דיון.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 4 המחודש נתקבל.

אני עובר לסעיפים 5 — 10, להם אין הסתייגויות. מי בעד סעיפים 5 — 10 כנוסח הוועדה?

ה צ ב ע ה

סעיפים 5 — 10 נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

סעיפים 5 עד 10 נתקבלו בקריאה שנייה.

אחרי סעיף 10 קיימת הסתייגות של חבר הכנסת ביטון. מי בעד ההסתייגות? מי נגד?

ה צ ב ע ה

הצעת חבר הכנסת צ' ביטון אחרי סעיף 10

לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות של חבר הכנסת ביטון אחרי סעיף 10 לא נתקבלה.

לסעיף 11 אין הסתייגויות. מי בעד סעיף 11 כנוסח הוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע ה

סעיף 11 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 11, כנוסח הוועדה, נתקבל בקריאה שנייה.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש הפסקה לשתי דקות.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת איתן. נתקבלו כאן הסתייגויות. האם אתה מרשה לי להמשיך בקריאה שלישית?

מיכאל איתן (כשם ועדת הכספים):

רק רגע, עוד כמה דקות.

היו"ר ד' תיכון:

עוד כמה דקות אני ממתיך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת איתן, תמשיך. חבל.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תכריזו על הפסקה לשתי דקות.

היו"ר ד' תיכון:

אני מכריז על הפסקה לשתי דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 17:04 ונתחדשה בשעה 17:07.)

היו"ר ד' תיכון:

אני מחדש את הישיבה. חבר הכנסת איתן, לפי איזה סעיף אתה מבקש לפעול?

— הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצריו: הצעת חוק מס הכנסה (עידוד בנייה והשכרת דירות) (תיקוני חקיקה והוראות שונות) —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כל חוזה אפשר להכניס בתוכו מרכיבים שקוטעים בתוכו את התקופה בתנאים אלה ואחרים. כל מה שהתיקון הזה מבקש לעשות הוא להבטיח, שמדובר בתוכנית רצינית להשכרה ובהטבות שניתנות בעבור השכרה. היה ויתברר שיש עם זה בעיה, נוכל לתקן את זה בעוד שבוע, בעוד שבועיים, כי חבל למזמז את העניין. כדאי שידעו שהחוק מאושר וייגשו לעבודה. זה 15,000 דירות. זה סיפור רציני מאוד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת איתן, לצורך העניין הזה אתה מייצג את יושב־ראש ועדת הכספים ואתה פועל מכוח סמכותו. האם אתה מבקש להפעיל את סעיף 130(ב)?

חיים רמון (העבודה):

130(א).

היו"ר ד' תיכון:

130(א) או 130(ב).

חיים רמון (העבודה):

130(א).

היו"ר ד' תיכון:

תגיד לי, אתה צריך להגיד לי.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

אני מבקש להחזיר את החוק לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא יכול, אתה יכול להפעיל רק את סעיף 130.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

להפריד בין הקריאה השנייה ובין הקריאה השלישית.

היו"ר ד' תיכון:

כן.

מיכאל איתן (בשם ועדת הכספים):

לפי מיטב זיכרוני את התקנון, אתם כולכם טועים. התקנון קובע שזה חוזר, אלא אם כן אנחנו מבקשים שזה יהיה צמוד, ואני לא מבקש שזה יהיה צמוד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חבר הכנסת איתן צדק בסוף דבריו. המצב כרגע הוא, שמכיוון שנתקבלו הסתייגויות, לפי סעיף 130(א) החוק חוזר לוועדה ויבוא בתוך שבוע ימים. חבר הכנסת איתן איננו מבקש, כפי שהבנתי, שנמשיך בהצבעה בקריאה שלישית, ולכן יש לסיים את הדיון בסעיף הזה לאחר שחבר הכנסת איתן הודיע, שהוא איננו מבקש להמשיך בהצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

נכון, אמת.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בשבוע הבא יש פריימרים ודברים כאלה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת איתן, אני מפעיל את סעיף 130(א), לצערי.

רבותי, ישיבת הכנסת נעולה. הכנסת תתכנס לישיבה בשבוע הבא, ביום שני, בשעה 16:00. סוף־שבוע טוב לכולם.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בעזרת השם.

היו"ר ד' תיכון:

בעזרת השם. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 17:22.

נספחות

ישיבות שפ"ה — שפ"ז

א. הצעת חוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים) (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ב — 1992

1. תיקון סעיף 3
בסעיף 3(ב) לחוק לעידוד המגזר העסקי (קליטת עובדים)
(הוראת שעה), התשנ"א — 1991¹, במקום "או לעובד" יבוא
"בשל העובד".
¹ ס"ח התשנ"א, עמ' 201.

ב. הצעת חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון מס' 2), התשנ"ב — 1992

1. תיקון סעיף 1
בסעיף 1 לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א — 1981¹
(להלן — החוק העיקרי) —
(1) במקום הגדרת "בנק" יבוא:
"בנק" — תאגיד בנקאי כמשמעותו בחוק
הבנקאות (רישוי), התשמ"א — 1981², המקבל
פיקדונות כספיים כחשבונות עובר־ושב על מנת
לשלם מהם בשיק לפי דרישה;
(2) בהגדרת "שיק שסורב", במקום הסיפא, החל
במלים "אף אם", יבוא "ואין נפקא מינה אם היתה
סיבה נוספת לסירוב או אם ניתנה הוראת כיטול";
(3) אחרי הגדרת "בעל חשבון" יבוא:
"מיופה כוח" — מי שבעל החשבון ייפה את
כוחו למשוך שיקים על החשבון והוא אינו בעל
החשבון;
"מורשה חתימה" — מיופה כוח בחשבון של
תאגיד;
"פתיחת חשבון" — לרבות רישום בחשבון של
מיופה כוח או של מורשה חתימה, לעניין משיכת
שיקים מהחשבון.
2. תיקון סעיף 2
בסעיף 2 לחוק העיקרי —
(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:
"(א) חשבון יהיה מוגבל (להלן — חשבון מוגבל)
ובעליו יהיה מוגבל (להלן — לקוח מוגבל) אם
סורבו במשך שנים־עשר חודשים עשרה שיקים או
יותר שנמשכו על החשבון, ובלבד שעברו לפחות
חמישה־עשר ימים בין הסירוב הראשון לסירוב
האחרון.
(1א) סורבו שיקים בחשבון במספר שנקבע בתקנות,
ישלח הבנק התראה לכל אחד מבעלי החשבון,
ממיופי הכוח או ממורשי החתימה, הכול כפי
שנקבע בתקנות."
(2) סעיפים קטנים (ג) ו־(ד) — יימחקו.
3. הוספת סעיף 2א
אחרי סעיף 2 לחוק העיקרי יבוא:
"2א. חשבון מעוקל
סירב הבנק לפרוע שיק מחמת עיקול שהוטל על
החשבון, לא ייחשב השיק כמסורב אם הוצג בתוך
שישים ימים מהיום שבו קיבל הבנק את הודעת
העיקול."
4. החלפת סעיף 3
במקום סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא:
"3. לקוח מוגבל חמור
(א) מי שהתקיים בו אחת מאלה הוא לקוח מוגבל
בנסיבות מחמירות (להלן — לקוח מוגבל חמור):
(1) לקוח מוגבל שחשבון נוסף שלו הוגבל;
(2) מי שהיה לקוח מוגבל, וחשבונו הוגבל שנית
בתוך שלוש שנים מיום שנסתיימה התקופה
שבה היה לקוח מוגבל.
(ב) מי שהוא לקוח מוגבל חמור, יוגבלו כל
חשבונותיו, וכן החשבונות המשותפים לו
ולאחרים והחשבונות שבהם הוא מיופה כוח,
למעט החשבונות שבהם הוא מורשה חתימה.
(ג) שותפיו לחשבון של לקוח מוגבל חמור ובעלי
החשבון שבו הוא מיופה כוח כאמור בסעיף קטן
(ב), יוגבלו רק במשיכת שיקים מהחשבון, אך הם
יהיו רשאים לפתוח חשבון אחר.
(ד) הוגבל חשבון בגלל היותו של לקוח מוגבל חמור
מיופה כוח באותו חשבון, והודיע בעל החשבון על
כיטול ייפוי הכוח של הלקוח האמור, תכטל
הגבלת החשבון."
5. הוספת סעיפים 3א ו־3ב
אחרי סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא:
"3א. הודעה על הגבלה
(א) הבנק יודיע בכתב על חשבון מוגבל או על לקוח
מוגבל לכל אחד מאלה: למפקח, לבעל החשבון,
למיופה הכוח ולמורשה החתימה.

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 136.² ס"ח התשמ"א, עמ' 232.

9. הוספת סעיף 10א
אחרי סעיף 10 לחוק העיקרי יבוא:
- 10א. סעד זמני
- (א) בית-המשפט רשאי, לבקשת מי שהגיש ערעור, לתת צו שימנע את תחילת ההגבלה; משניתן הצו יחולו הוראות אלה:
- (1) המבקש לא יהיה רשאי לפתוח חשבון ובנק לא יפתח לו חשבון בתקופה שהצו עומד בתוקפו;
- (2) התקופה שבה הצו עמד בתוקפו לא תובא בחשבון תקופות ההגבלה שנקבעו בסעיף 3ב;
- (ב) שיקים שסורכו בתקופה שבה עמד הצו בתוקפו, ייכללו במנין השיקים לעניין סעיף 10.
- (ג) הוגש ערעור על החלטת בית-משפט השלום שניתנה על פי סעיפים 10 או 10א, רשאי בית-משפט שלערעור, אם ראה זאת לנכון, לקבוע כי הוראת פסקה (1) לסעיף קטן (א) לא תחול, או כי על אף האמור בפסקה (2) לסעיף קטן (א), תובא התקופה שבה עמד הצו בתוקפו, כולה או מקצתה, בחשבון תקופת ההגבלה.
10. תיקון סעיף 1
בסעיף 11 לחוק העיקרי —
- (1) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
- 10א. לא ירשום בנק מיופה כוח או מורשה התימה בחשבון בלי לרשום את פרטי הזהיווי שלהם, כפי שקבע השר בתקנות.
- (2) במקום סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יבוא:
- 10ב. ראה המפקח שבנק לא רשם את פרטי הזהיווי של בעל חשבון, של מיופה כוח או של מורשה התימה, מחמת שסירבו למוסרם או מחמת שלא מסרו אותם, רשאי הוא להורות לבנק שלא לספק טופסי שיקים לאותו חשבון.
11. תיקון סעיף 11א
בסעיף 11א לחוק העיקרי, במקום "השר בתקנות" יבוא "המפקח בכללים".
12. תיקון סעיף 11ב
בסעיף 11ב(ג) לחוק העיקרי, המלים "שקבע השר בתקנות" — ימחקו.
13. תיקון סעיף 12
בסעיף 12 לחוק העיקרי, אחרי "המושך" יבוא "או של בעל החשבון".
14. תיקון סעיף 14
בסעיף 14 לחוק העיקרי —
- (1) במקום כותרת השוליים יבוא "פרסום";
- (2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
- (ב) המפקח יודיע על לקוח מוגבל חמור לבעל החשבון, למיזפה הכוח ולמורשה החתימה.
- (ג) המפקח יודיע לכל הבנקים על חשבון מוגבל, על לקוח מוגבל או על לקוח מוגבל חמור.
- 3ב. תקופת ההגבלה ותחילתה
- (א) תקופת ההגבלה של חשבון מוגבל או של לקוח מוגבל היא שנה אחת.
- (ב) תקופת ההגבלה של לקוח מוגבל-חמור ושל חשבונוֹתיו, כאמור בסעיף 3, היא שנתיים.
- (ג) תחילת ההגבלה ביום שצוין בהודעה של הבנק או של המפקח, לפי העניין, שיהיה לפחות חמישה-עשר ימים מיום שההודעה נשלחה ללקוח.
- (ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג), בנק שהודיע על הגבלה ובנק שקיבל הודעה על הגבלה, לא יפתח חשבון למי שלגביו נמסרה ההודעה מיום שהודיע או מיום שקיבל את ההודעה, לפי העניין.
6. תיקון סעיף 4
בסעיף 4(א) לחוק העיקרי, במקום "מי שהוגבל בנוסבות מחמירות כאמור בסעיף 3" יבוא "לקוח מוגבל חמור".
7. החלפת סעיף 7
במקום סעיף 7 לחוק העיקרי יבוא:
7. סימון שיק
- שיק שהוצג לפירעון ולא נפרע מחמת הוראת סעיף 5(א), וכן שיק שסורב, יסמנו הבנק הנמשך, לפי העניין.
8. החלפת סעיף 10
במקום סעיף 10 לחוק העיקרי יבוא:
10. ערעור
- (א) לקוח מוגבל או לקוח מוגבל חמור, רשאים לבקש מבית-משפט השלום שיבטל הבאת שיק במניין השיקים שסורבו בהתקיים אחת מאלה:
- (1) הבנק סירב לפרוע את השיק מחמת טעות;
- (2) הבנק סירב לפרוע את השיק מחמת עיקול שהוטל על החשבון והתקיימו שניים אלה: השיק נמשך לפני שהבנק קיבל את הודעת העיקול ולא ניתן היה לפרועו במשך שישים הימים האמורים בסעיף 2א;
- (3) ללקוח היה יסוד סביר להניח, שהיתה חובה על הבנק לפרוע את השיק, אם בשל כך שהיתה יתרה מספקת בחשבון, או שהבנק היה חייב לפרועו מכוח הסכם אתו.
- (ב) לא יהיו עילה לערעור או לביטול הבאת שיק במניין השיקים שסורבו —
- (1) פגם שנפל בהתראה;
- (2) אי קבלת התראה, ובלבד שהבנק שלח התראה.

(2) על החלטות שניתנו בערעורים לפי סעיף 10.

20. תיקון סעיף 20

בסעיף 20 לחוק העיקרי —

(1) המלה "שסורב" בסעיף קטן (א)(1) — תימחק;

(2) פסקאות (2) ו-(3) יסומנו (3) ו-(4), ואחרי פסקה (1) יבוא:

"(2) פרטים אישיים של בעל החשבון לפי סעיפים 111 ו-112."

21. הוספת סעיף 20א

אחרי סעיף 20 לחוק העיקרי יבוא:

"20א. בנק הדואר

(א) הוראות חוק זה יחולו על בנק הדואר כמשמעותו בחוק בנק הדואר, התשי"א — 1951⁴; לעניין חוק זה, הוראות תשלום של בנק דואר תיחשב כשיק.

(ב) לצורך ביצוע חוק זה יהיו נתונות למפקח הסמכויות הנתונות לו בסעיף 5(א) לפקודת הבנקאות, 1941⁵, גם לגבי בנק הדואר.

(ג) הפעיל המפקח סמכויותיו לפי חוק זה לגבי בנק הדואר, יודיע על כך למנהל בנק הדואר."

22. תיקון סעיף 21

בסעיף 21 לחוק העיקרי, במקום פסקאות (3) ו-(4) יבוא:

"(3) פרטי הודעות לפי סעיף 3א, דרכי קביעת המועד לתחילת ההגבלה ודרכי המצאת ההודעות;

(4) את התנאים למשלוח התראות למושך שיקים שסורבו, מספריהן, פרטיהן והמועדים והדרכים לשליחתן;"

23. תיקון חוק העונשין

אחרי סעיף 435 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977, יבוא:

"436. הגבלה במשיכת שיקים

כעבירה לפי סימן זה שכרוכים בה שיקים, רשאי בית-המשפט, נוסף לכל עונש אחר, להגביל את הנאשם במשיכת שיקים ולהשתמש בשאר הסמכויות שבסעיף 19 לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א — 1981."

24. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום ל' בסיוון התשנ"ב (1 ביולי 1992); ואולם —

(1) (א) תחילתו של ההוראות לפי חוק זה בעניין מיובה כוח ובעניין מורשה חתימה, תהא שנה מיום תחילתו של חוק זה;

(ב) על אף האמור בפסקה (א), הוראת סעיף 11 (א) לחוק העיקרי כנוסחה בסעיף 10 לחוק זה, תהא ביום תחילתו של חוק זה.

"(ב) בנק ישראל רשאי לפרסם את שמות הלקוחות המוגבלים החמורים, בציון פרטי הוזהר כפי שנקבעו בתקנות ואת תאריך סיום ההגבלה, בהתקיים אחת מאלה:

(1) עברו שישים ימים מיום משלוח ההודעה לפי סעיף 3א(ב) ובתקופה זו לא הודיע בעל החשבון לבנק ישראל בדואר רשום על הגשת ערעור בצירוף העתק ממנו;

(2) הערעור בוטל, נמחק או נדחה."

15. הוספת סעיף 14א

אחרי סעיף 14 לחוק העיקרי יבוא:

"14א. פרסום מוטעה

(א) היה הפרסום כאמור בסעיף 14(ב) מוטעה, יפרסם בנק ישראל תיקון טעות באופן שבו נעשה הפרסום.

(ב) נתבע בנק כשל פרסום מוטעה, יודיע על כך ליועץ המשפטי לממשלה.

(ג) חויב בנק לפצות את מי ששמו פורסם בשל פרסום מוטעה שנעשה כתום-לב, ישפה אותו אוצר המדינה; שיפוי לפי סעיף זה יהיה בשיעור של שמונים אחוזים מהסכום שבו חויב הבנק.

(ד) חויב בנק בפצוי על-פי הסדר על דרך של פשרה, בוררות או הסדר אחר, לא יהיה זכאי לשיפוי על-פי סעיף קטן (ג), אלא אם כן קיבל את הסכמת היועץ המשפטי לממשלה להסדר האמור."

16. תיקון סעיף 16

בסעיף 16 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) המושך שיק מחשבון מוגבל בתקופה שהוא לקוח מוגבל או לקוח מוגבל חמור, דינו — מאסר שנתיים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז — 1977³, או פיארכבעה מסכום השיק, לפי הסכום הגדול יותר."

17. תיקון סעיף 17

בסעיף 17 לחוק העיקרי, אחרי "בנק ישראל" יבוא "רשות הדואר".

18. תיקון סעיף 19

בסעיף 19 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (ג), במקום "כמי שהוגבל כנסיבות מחמירות כאמור בסעיף 3" יבוא "כלקוח מוגבל חמור";

(2) סעיף קטן (ד) — בטל.

19. הוספת סעיף 19א

אחרי סעיף 19 לחוק העיקרי יבוא:

"19א. הודעה לבנק ישראל

בית-המשפט ימציא לבנק ישראל הודעה —

(1) על כל עונש שהטיל לפי סעיף 19 או סעיף 436 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977;

³ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

⁴ ס"ח התשי"א, עמ' 219.

⁵ ע"ר 1941, תוס' 1, עמ' 69.

מהשיקים סורב בתקופה שבין יום פרסום החוק לבין יום תחילתו.

(ב) מי שהיה בעל חשבון עד יום ח' באדר א' התשמ"א (12 במרס 1981), וכן מי שהיה למיפיה כוח או למורשה חתימה בחשבון עד יום תחילתו של חוק זה, ימסור לבנק, תוך תקופה שקבע המפקח, את פרטי הויהו שנקבעו לפי סעיף 11(א) לחוק העיקרי וסעיף 11(א) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 10 לחוק זה.

(2) תחילתם של סעיפים 2 ו-10(א)(2) לחוק העיקרי כנוסחם בסעיפים 3 ו-8 לחוק זה, תהא שנה מיום תחילתו של חוק זה.

25. הוראת מעבר

(א) סורבו עשרה שיקים או יותר במשך תקופה של שנים-עשר חודשים, שתחילתה ביום פרסומו של חוק זה, יחולו הוראות חוק זה גם אם חלק

הסתיוגויות לחוק הנ"ל

בסעיף 2(א)(2) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א—1981, המלים "שניתן לשלם ממנו לפי דרישה בשיק" — ימחקו.

ומספרי הסעיפים 23 עד 25 יתוקנו בהתאמה.

אחרי סעיף 22

שר המשפטים מציע:

אחרי סעיף 22 יבוא:

"23. תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח)

ג. הצעת חוק בתי-דין מינהליים, התשנ"ב — 1992

פרק א': הוראות כלליות

1. הגדרות

בחוק זה —

"בית-דין מינהלי", "בית-דין" — ערכאה המוקמת בידי שר או רשות מינהלית אחרת ויש לה סמכות שפיטה, בין אם היא מכונה בית-דין, ועדת ערר או ועדת ערעור ובין אם היא מכונה בשם אחר;

"המועצה" — המועצה לבתי-דין מינהליים המוקמת לפי חוק זה;

"חבר בית-דין" — לרבות יושב ראש מותב של בית-דין;

"סמכות שפיטה" — סמכות להחליט בריב שרשות מינהלית צד לו;

"ערר" — פנייה אל בית-דין לפי הוראת חיקוק כדי שיפעיל סמכות שפיטה;

"רשות ממנה" — שר או רשות מינהלית אחרת שהוסמכה בחיקוק למנות חבר בית-דין;

"שופט" — לרבות מי שכהן כשופט בבית-משפט על-פי חוק בתי-המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד — 1984¹, או בבית-דין לעבודה על-פי חוק בתי-הדין לעבודה, התשכ"ט — 1969².

2. הקמת בתי-דין

בית-דין מינהלי יוקם בחוק.

3. אי-תלות

בענייני שפיטה אין מרות על חבר בית-דין זולת מרותו של הדין.

4. תחולה

(א) הוראות חוק זה יחולו על בית-דין המנוי בתוספת וכן על כל ערכאה אחרת שהוראה בחוק קבעה כי יחולו עליה הוראות חוק זה.

(ב) שר המשפטים, בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חיקוק שמכוחו מוקם בית-דין ועם המועצה, ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות את התוספת.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) לא תחול הוראה של חוק זה על בית-דין אם קיימת בחוק אחר הוראה לאותו עניין החלה על אותו בית-דין.

פרק ב': בתי-דין מינהליים

סימן א': מינוי ותקופת כהונה

5. מינוי בית-דין

(א) הרשות הממנה תמנה חברים לבית-דין לפי הוראות החוק החלות בעניין המינוי והכשירות של החברים באותו בית-דין (להלן — רשימת החברים).

(ב) שר המשפטים ימנה את יושבי-ראש המותבים; מינוי שופט מכהן יהיה בהסכמת נשיא בית-המשפט העליון (להלן — רשימת יושבי-ראש המותבים).

(ג) שר המשפטים ימנה, מתוך רשימת יושבי-ראש המותבים, חבר אחד כראש בית-הדין, והוא רשאי למנות כסגן ראש בית-הדין חבר אחד או יותר מתוך אותה רשימה.

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 195.

² ס"ח התשכ"ט, עמ' 70.

"בעל שליטה" — אחד מאלה: מנהל או עובד אחראי בגוף; מי שיש לו חלק העולה על 10% בהון או בזכות לקבל רווחים של אותו גוף; מי שרשאי למנות 10% או יותר מהמנהלים; מי שיש לו 10% או יותר מזכויות ההצבעה באותו גוף.

(ב) לא יתמנה כחבר בתי-דין מי שנמצא, באופן תדיר בקשר מקצועי, עסקי או אחר, עם הרשות המינהלית שעל החלטותיה ניתן לערור בפני אותו בתי-דין; לעניין זה, ייחשבו כקשורים באופן תדיר עם הרשות המינהלית, בין היתר, עובד או נבחר של הרשות המינהלית ועובד או נבחר שפרש מהרשות המינהלית, אם לא עברה שנה מיום שפרש.

10. סייג לניגוד עניינים

על אף האמור בסעיף 9 לא יראו ניגוד עניינים במינוי אם —

- (1) הוא נובע מהוראת חקוק שלפיה חבר בתי-הדין יתמנה מתוך ציבור של בעלי עניין מסוים; או
- (2) יש צורך למנות חבר בתי-דין בעל מומחיות או כשירות מיוחדת ולא ניתן למצוא, באופן סביר, מועמד מתאים אחר.

11. אזור השיפוט

- (א) הרשות הממנה רשאית לקבוע את אזור השיפוט של בתי-הדין; היתה יותר מרשות ממנה אחת לבית-הדין, יקבע את אזור השיפוט שר המשפטים לאחר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת.
- (ב) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב של בתי-דין, הפועל במסגרת המינהלית של בתי-משפט, ייקבע אזור השיפוט בידי שר המשפטים, בהתייעצות עם הרשות הממנה.
- (ג) לא נקבע אזור שיפוט יהיה אזור השיפוט של בית-הדין כל שטח המדינה.
- (ד) הודעה על קביעת אזור שיפוט תפורסם ברשומות.

12. מקום המושב

- (א) הרשות הממנה תקבע את מקום המושב של בית-הדין; היתה יותר מרשות ממנה אחת לבית-הדין, יקבע את מקום המושב שר המשפטים לאחר התייעצות עם הרשות הממנה האחרת.
- (ב) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב בתי-דין הפועל במסגרת המינהלית של בתי-משפט, יקבע שר המשפטים בהתייעצות עם הרשות הממנה, את מקום המושב של בתי-הדין.
- (ג) הודעה על מקום המושב של בתי-הדין תפורסם ברשומות.

13. גמול לחברים בכתי-דין

- (א) שר המשפטים בהסכמת שר האוצר רשאי להחליט על תשלום גמול לחברי בתי-דין בשיעור שיקבע. הגמול יכול שיהיה לפי סוגים של בתי-דין או של כשירות או תפקיד של חברי בתי-דין, ויכול שיהיה מותנה בתנאים; החלטה כאמור תפורסם ברשומות.

(ד) מקום שלפי החוק מכהן שופט בראש מותב, ובית-הדין פועל במסגרת המינהלית של בתי-משפט יכהן בראש בתי-הדין הנשיא של אותו בתי-משפט, וכסגנו — סגן הנשיא או שופט אחר שימנה הנשיא לצורך זה.

(ה) רשימות החברים ורשימת יושבי-ראש המותבים ומינוי ראש בתי-הדין וסגנו, יפורסמו ברשומות.

(ו) שר המשפטים, בהתייעצות עם המועצה, רשאי לקבוע בתקנות כללים בדבר תנאי הכשירות לכהונה הנדרשים מחבר בתי-דין, וכן כללים בדבר הדרך למינוי חברים לבית-הדין, דרך כלל, לבתי-דין מסוימים, או לעניינים מסוימים.

6. ראש בתי-דין

- (א) ראש בתי-דין רשאי להחקין נהלים שלפיהם ייקבעו המותבים של בתי-הדין, מתוך רשימת החברים ויושבי ראש המותבים, העוררים שבהם ידון בתי-הדין והמועדים לתחילת הדיון; נקבעו נהלים, רשאי ראש בתי-הדין לסטות מהם לעניין ערר מסוים, מטעמים שיירשמו.
- (ב) ראש בתי-דין יקבע את יושבי-ראש המותב, והוא יקבע או יסמין את יושבי-ראש המותב לקבוע את חברי המותב מתוך רשימת החברים, ואת המועד לתחילת הדיון בערר.
- (ג) ראש בתי-הדין רשאי לאצול מסמכויותיו לסגן ראש בתי-הדין.
- (ד) נבצר מראש בתי-דין למלא את תפקידו, ימלא את מקומו סגן ראש בתי-הדין.

7. יושבי-ראש המותב

יושבי-ראש המותב יהיה שופט או מי שכשיר להתמנות שופט בתי-משפט שלום.

8. תקופת כהונה

- (א) תקופת הכהונה של חבר בתי-דין תהיה שלוש שנים.
- (ב) מותר לחזור ולמנות חבר בתי-דין לתקופות כהונה נוספות בדרך שבה נתמנה.
- (ג) לא תיפסל החלטה של בתי-דין מחמת זה בלבד שתמה תקופת כהונתו של אחד החברים, ובכלבד שלא חלפו יותר משישה חודשים מתום תקופת הכהונה.

9. ניגוד עניינים כחבר במינוי

- (א) לא יתמנה ולא יכהן כחבר בתי-דין מי שעלול להימצא, במישור או בעקיפין, באופן תדיר במצב של ניגוד עניינים, בין תפקידו כחבר בתי-דין לבין עניין אחר שלו.

בסעיף זה —

"עניין אחר" — לרבות עניין של קרוב של חבר בתי-דין, או עניין של גוף שחבר בתי-דין או קרובו הם בעלי שליטה בו;
 "קרוב" — בן זוג, הורה, ילד או אדם אחר הסמוך על שלחנו של חבר בתי-דין;

עניינים, אלא אם כן נטענה בתחילת הדיון או מייד לאחר שנודעה לבעל הדין עלילת ניגוד העניינים.

(ה) נמנע מחבר בית-דין להמשיך ולהשתתף בדיון על ערר מסוים בשל ניגוד עניינים, ייחשב המותב לצורך אותו עניין, כמותב קטוע לפי סעיף 17.

(ו) הסייגים שבסעיף 10 יחולו על סעיף זה.

16. מותב חסר

(א) זומן מותב של בית-דין לשיבה ונעדר מן הישיבה חבר מותב אחד שאינו יושב-הראש, יתקיים הדיון באותה ישיבה לפני חברי המותב הנוכחים (להלן — מותב חסר). לא הסכימו לכך בעלי הדין או החליט יושב-הראש המותב שלא לקיים את הדיון, יידחה הדיון למועד אחר.

(ב) החלטה כמותב חסר שנחלקו בו הדעות תתקבל על-פי דעתו של יושב-הראש המותב.

(ג) דיון שנערך כמותב חסר יימשך ויסיים באותו מותב, זולת אם סבר יושב-הראש המותב כי השתתפותו של החבר שנעדר תועיל לדיון ולא יהיה בכך עיוות דין.

17. מותב קטוע

(א) נכצר מחבר מותב אחד, שאינו היושב-הראש, לסיים את הדיון, יימשך הדיון עד לסיומו לפני חברי המותב האחרים (להלן — מותב קטוע), אם הסכימו לכך בעלי הדין, זולת אם החליט יושב-הראש המותב להפסיק את הדיון או שבעלי הדין לא הסכימו להמשיך את הדיון כמותב הקטוע; הופסק הדיון, ימונה חבר אחר או מותב חדש.

(ב) נתמנה חבר אחר למותב הקיים, רשאי המותב להמשיך בדיון מן השלב שאליו הגיע המותב בהרכב הקודם, אם סבר, לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות לטעון טענותיהם, שלא ייגרם עיוות דין; החליט המותב להמשיך בדיון, רשאי הוא לנהוג בראיות שגבה המותב בהרכב הקודם כאילו גבה אותן בעצמו, או לחזור ולגבותן, כולן או מקצתן.

(ג) נתמנה מותב חדש — יקיים את הדיון מתחילתו.

(ד) החלטה כמותב קטוע שנחלקו בו הדעות תתקבל על-פי דעתו של יושב-הראש המותב.

18. יושב-הראש שהוא שופט

הסמכויות המוקנות לבית-הדין בסעיפים 26(ב), 28(א), 29, 30, 33, 36 ו-46 מוקנות ליושב-הראש המותב, אם הוא שופט, שעה שבית-הדין אינו יושב כדין.

19. חבר שכהונתו נסתיימה או הופסקה

חבר בית-דין, שהחל בדיון ותקופת כהונתו כחבר בית-הדין נסתיימה או שכהונתו נפסקה לפני תום תקופת כהונתו, יהיה מוסמך לסיים את הדיון בתוך שישה חדשים מיום שנסתיימה או שנפסקה כהונתו, זולת אם קיצר שר המשפטים את המועד.

(ב) שיעור הגמול כפי שנקבע בסעיף קטן (א), יהיה צמוד למדר המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כשיעורים ובמועדים שיקבע שר המשפטים בתקנות.

14. הפסקת כהונה

(א) חבר בית-דין יחדל לכהן לפני תום כהונתו אם התפטר בהגשת כתב התפטרות לרשות הממנה; כהונתו תיפסק בתום שלושה חודשים מהגשת כתב התפטרות אם לא קבעה הרשות הממנה מועד מוקדם יותר.

(ב) (1) לפי פניית שר המשפטים רשאית המועצה להעביר חבר בית-דין מכהונתו בשל התנהגות שאינה הולמת תפקיד של חבר בית-דין או בשל הרשעה בעבירה שיש עמה קלון; היה חבר בית-דין שופט, טעונה פניית שר המשפטים הסכמה של נשיא בית-המשפט העליון;

(2) המועצה לא תחליט כאמור אלא לאחר שנתנה לחבר בית-הדין הזדמנות לטעון טענותיו; היה חבר בית-הדין שופט, לא תינתן החלטה המועצה אלא בהסכמת נשיא בית-המשפט העליון.

סימן ב': מותב בית-הדין

15. ניגוד עניינים בערר מסוים

(א) חבר בית-דין לא ישתתף במותב של בית-הדין, אם הוא עלול להימצא, במישורין או בעקיפין, כמצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר בית-הדין לבין עניין אחר שלו;

בסעיף זה —

(1) "עניין אחר" — לרבות עניין של קרוב של חבר בית-דין או עניין של גוף שחבר בית-דין או קרובו הם מנהלים או עובדים אחראים בו, או עניין של גוף שיש להם בו חלק — בהון המניות, בזכות לקבל רווחים, בזכות למנות מנהל או בזכות הצבעה;

(2) "קרוב" — כן זוג, הורה, ילד, אח או אחות או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר בית-הדין.

(ב) נחבר לחבר בית-דין שהוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מסוים בשל ניגוד עניינים, יודיע על כך לחבריו במותב, ואם החל הדיון — גם לבעלי הדין, ויימנע מלהשתתף בדיון על אותו ערר.

(ג) התעורר אצל חבר בית-דין ספק בשאלה אם הוא מנוע מלהשתתף בדיון על ערר מסוים בשל ניגוד עניינים, או טען אחד מבעלי הדין שחבר בית-הדין מנוע כאמור, יחליט בדבר המותב של בית-הדין לרבות אותו חבר, וימנע את החלטתו; היה חבר בית-הדין שופט מכהן — יחליט הוא בדבר.

(ד) לא תישמע טענה של בעל דין כי חבר בית-הדין מנוע מלהשתתף בדיון בערר מסוים בשל ניגוד

סימן ג': סדרי דין וראיות

20. סדרי דין

בכל עניין של סדרי דין שאין לגביו הוראות בחוק זה או בחקוק אחר, ינהג בית-הדין בדרך הנראית לו טובה ביותר לעשיית צדק.

21. דיני ראיות

בית-דין לא יהיה קשור בדיני הראיות, פרט לדינים בדבר ראיות חסיות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א — 1971³, וזאת בכפוף להוראות בחוק זה או בכל דין.

22. המועד להגשת ערר

(א) ערר על החלטה של רשות מינהלית יוגש לבית-הדין בתוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שבו הומצאה לעורר החלטה בצירוף הודעה על זכות הערר ועל המועד להגשתו.

(ב) ראש בית-הדין או יושב-ראש המותב רשאים להאריך את המועד להגשת הערר מטעמים מיוחדים שיירשמו.

23. כתבי טענות

(א) ערר יוגש בכתב ויכלול את הטענות והעתיקי המסמכים שעליהם בדעת העורר להסתמך.

(ב) הוגש ערר לבית-דין, תציין הרשות המינהלית בתשובתה את הטעמים להחלטתה ואת תשובותיה לטענות שבערר, ותצרף את העתיקי המסמכים שעליהם בדעתה להסתמך.

(ג) לא צורך מסמך כאמור, לא יסתמך עליו בעל דין בדיון בערר אלא ברשות בית-הדין, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

24. מחיקה על הסף

בית-דין רשאי למחוק על הסף, ערר, כולו או מקצתו, אם שוכנע שאין לבית-הדין סמכות או שהערר אינו מגלה עילה, או שהוא טורדני או קנטרני.

25. פומביות הדיון

(א) בית-דין ידון בפומבי.

(ב) בית-דין רשאי לדון בעניין מסוים, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות, אם ראה צורך בכך מטעמים שיירשמו, באחת מאלה:

- (1) לשם שמירה על ביטחון המדינה או על יחסי החוץ של המדינה;
 - (2) לשם הגנה על המוסר או על עניינו של קטין;
 - (3) הדיון הפומבי עלול להרתיע עד מלהעיד עדות חופשית או מלהעיד בכלל;
 - (4) הדיון הפומבי עלול לפגוע בסוד מסחרי;
 - (5) הדיון הפומבי עלול לפגוע בצנעת הפרט.
- (ג) החליט בית-דין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, רשאי הוא להרשות לאדם או לסוג בני אדם להיות נוכחים בעת הדיון, כולו או מקצתו.

(ד) נציג מטעם המועצה רשאי להיות נוכח בעת דיון שנערך בבית-דין בדלתיים סגורות.

(ה) החליט בית-הדין על עריכת דיון בדלתיים סגורות, יחולו ההוראות בדבר איסור פרסום המפורטות בחוק בתי-המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד — 1984, כאילו היה זה דיון בדלתיים סגורות בבית-משפט.

26. טיעון בפני בית-הדין

(א) בעל דין זכאי להרצות את טענותיו בעל-פה, להציג את ראיותיו בפני בית-הדין ולסכם את טענותיו לאחר הבאת הראיות, בסדר ובדרך שבית-הדין קבע, ככל שלא נקבעו בתקנות.

(ב) בית-דין רשאי לקבוע, כי טענות מסוימות או ראיות מסוימות יגיש בעל דין, בכתב, בתצהיר או בדרך אחרת שיקבע.

(ג) על-פי בקשת כל בעלי הדיון רשאי בית-הדין לדון ולהחליט בערר על-פי טענות וראיות שהוגשו בכתב בלבד.

27. ייצוג בפני בית-הדין

בעל דין רשאי להיות מיוצג בפני בית-הדין על-ידי עורך-דין או על-ידי אדם אחר, אם אין אותו אדם עושה את הייצוג בפני בית-הדין דרך עיסוק או בתמורה אף שלא דרך עיסוק.

28. סמכות לזמן עדים ולכפות התייצבותם

(א) בית-דין רשאי, ביוזמתו או לבקשת בעל דין —

(1) להזמין אדם לבוא ולהעיד או להציג מסמכים או מוצגים אחרים שברשותו;

(2) לכפות התייצבותו של אדם שלא ציית להזמנה ללא הצדק שהניח את דעת בית-הדין.

(ב) בית-דין יזהיר את העד, כי עליו להעיד את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן.

(ג) סמכויותיו של בית-דין לעניינים אלה, לרבות הסמכות להעניש בשל אי-ציות, יהיו כשל בית-משפט בהליך אזרחי, בשניים המחויבים.

(ד) החליט בית-דין לכפות התייצבותו של אדם רשאי אותו אדם לערער על החלטת בית-הדין לבית-משפט מחוזי, בן יחיד, שבתחום שיפוטו מכהן בית-הדין; הוגש ערעור כאמור, רשאים בית-הדין או בית-המשפט לעכב את ביצוע ההחלטה שעליה מערערים עד להחלטה של בית-המשפט בערעור.

(ה) (1) החליט בית-דין להטיל על אדם עונש בשל אי-

ציות טענה החלטתו אישור של בית-משפט מחוזי;

(2) החליט בית-דין כאמור, יודיע על כך מייד בכתב לנשיא בית-המשפט המחוזי שבתחום שיפוטו מכהן בית-הדין;

³ דמ"י, נוסח חדש 18, עמ' 421.

(7) הם עוסקים במינוי, בהטלת תפקיד, בהערכות אישיות, בכשירות לתפקיד או בהישגים של אדם, ובכלל זה של העורר;

ובלבד שלא יימנע עיון בשל טעם מן הטעמים המוזכרים בסעיף קטן זה אלא במידה הנדרשת על ידי אותו טעם.

(ג) בית־דין רשאי להחליט, ביוזמתו או לפי בקשת העורר, כי התיק יימסר לבית־הדין, למעט מסמכים אשר מסירתם עלולה לפגוע בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה, או מסמכים אחרים שלדעת בית־הדין אין זה מן הראוי, בנסיבות העניין, שיימסרו לו.

(ד) ביקש העורר לעיין במסמכים, שהוגשו לבית־הדין, שהעיון בהם מנוע ממנו, למעט במסמכים שהוצאו מן הטעמים שחל עליהם סעיף קטן (ב)(3), רשאי בית־הדין לאפשר לעורר לעיין במסמכים, כפי שיקבע, אם לדעתו הצורך בעיון לשם עשיית צדק עדיף מן הטעם למניעת העיון.

(ה) ביקש העורר לעיין במסמכים שהעיון בהם מנוע ממנו בשל טעם מן הטעמים המפורטים בסעיף קטן (ב)(3), יחולו הוראות סעיף 31.

31. מניעת עיון בשל טעמים מיוחדים

(א) הרשות המינהלית אינה חייבת למסור, ובית־הדין לא יקבל מסמך, אם ראש הממשלה או שר הביטחון הביע דעתו, כתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע בביטחון המדינה, או אם ראש הממשלה או שר החוץ, הביע דעתו, כתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה, אלא אם כן מצא שופט של בית־המשפט העליון על־פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש שלא לגלותו.

(ב) הוגשה לבית־הדין תעודה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית־הדין, על־פי בקשת העורר המבקש גילוי המסמך, להפסיק את הדיון לתקופה שיקבע כדי לאפשר הגשת העתירה לגילוי המסמך, ואם ראה לנכון — גם עד להחלטה בעתירה.

(ג) אין הרשות חייבת למסור, ובית־הדין לא יקבל מסמך אם שר הביע דעתו, כתעודה חתומה בידו, כי מסירתו עלולה לפגוע בעניין ציבורי חשוב, אלא אם כן מצא בית־הדין הדן בדבר, על־פי עתירת העורר המבקש גילוי המסמך, כי הצורך לגלותו לשם עשיית צדק עדיף מן העניין שיש שלא לגלותו.

(ד) הדיון בעתירה לגילוי מסמך יהיה בדלתיים סגורים: לשם החלטה בעתירה רשאי השופט של בית־המשפט העליון או בית־הדין, לפי העניין, לדרוש שהמסמך או תוכנו יבואו לידיעתו, ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או ממניצגו ומנציגי הרשות אף בהעדר העורר.

32. הפרעות לדייונים

בית־דין רשאי לצוות על הרחקתו של מי שמפריע לדייוני בית־הדין או מתנהג באופן הפוגע בכבוד בית־הדין.

(3) הנשיא או שופט שהוסמך לכך על ידו רשאים, לאחר שנתנו לאדם הנוגע בדבר, לטעון טענותיו, לאשר את ההחלטה, לרבות לאשרה בתנאים, לשנותה לקולא, או שלא לאשרה.

(1) היה יושב־ראש המותב של בית־דין שופט המכהן בבית־המשפט המחוזי, יוגש הערעור לפי סעיף קטן (ד), לבית־המשפט העליון, בדן יחיד, וההודעה לפי סעיף קטן (ה) תינתן לנשיא בית־המשפט העליון.

29. מומחה מטעם בית־דין

בית הדין רשאי למנות מומחה מטעמו; לעניין זה יחולו ההוראות הבאות:

(1) בית־דין רשאי, לאחר שנתן לבעלי הדיון הזדמנות לטעון טענותיהם, למנות מומחה מטעמו שייתן חוות דעת בכתב לעניין שבמחלוקת בין בעלי הדיון;

(2) מונה מומחה מטעם בית־דין, יעביר אליו בית־הדין את כל חוות הדעת של המומחים שהוגשו לבית־הדין;

(3) בעל דין שלא הגיש חוות דעת של מומחה מטעמו טרם מינויו של המומחה מטעם בית־הדין יהא רשאי לעשות כן לאחר המינוי;

(4) חוות דעת של מומחה מטעם בעל דין שהוגשה כאמור בפסקה (3), תועבר למומחה מטעם בית־הדין וליתר בעלי הדיון;

(5) בעל דין רשאי, באישור בית־הדין, להציג למומחה מטעם בית־הדין שאלות בכתב. להבהרת חוות דעתו, כמועד שקבע בית־הדין.

30. עיון בתיק הרשות

(א) מי שזכאי להגיש ערר על החלטה של רשות מינהלית, זכאי לעיין במסמכים שבידי הרשות הנוגעים להחלטה (להלן — התיק), ולהעתיק מסמכים מן התיק.

(ב) זכות העיון בתיק לא תחול על מסמכים או חלקי מסמכים, שהתקיים בהם אחת מאלה:

(1) אין להם נגיעה להחלטה שעליה עוררים;

(2) יש בהם סוד מקצועי או מסחרי או ידיעה סודית כמשמעותה לפי כל דין;

(3) ביטחון המדינה, יחסי החוץ או עניין ציבורי חשוב מחייבים שלא להרשות עיון בהם;

(4) הם ראיות חסויות לפי פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א — 1971, או לפי כל דין אחר; על ראיות חסויות לפי סעיפים 44 ו־45 לפקודה יחול סעיף 31;

(5) הם מכילים חומר פנימי, כגון: רשומות מדיונים פנימיים, דיווח לממונים, הצעות וטיוטות של החלטות;

(6) העיון בהם עלול לפגוע, שלא כדין, בזכות או בעניין אישי של אדם אחר;

סימן ד': סמכות בית-דין

33. עיכוב ביצוע

- (א) הוגש ערר, רשאי ראש בית-דין להורות על עיכוב ביצועה של ההחלטה שעליה עוררים לפרק זמן שיקבע ובתנאים שייראו לו, אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות העניין.
- (ב) משנתכנס בית-הדין לדרון בערר, מוקנית הסמכות לעכב את ביצוע ההחלטה לבית-הדין בלבד.

34. החלטות ביניים

בית-הדין רשאי לתת החלטות ביניים אם לדעתו ראוי לעשות כן בנסיבות העניין.

35. תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת

בית-הדין רשאי לצוות, עוד לפני מתן החלטתו, על תשלום סכום שאינו שנוי במחלוקת, כולו או מקצתו.

36. החלטה בפשרה

בית-הדין רשאי לתת תוקף של החלטה לפשרה שבעלי הדין הסכימו לה.

37. סמכות בערר

בית-הדין מוסמך לאשר את ההחלטה שעליה עוררים, לשנותה, לבטלה ולקבל החלטה אחרת במקומה, או להחזיר את העניין עם הוראות לרשות שהחליטה.

38. סמכות נגדרת

הובא ערר כדין לפני בית-דין, והתעוררה בו דרך אגב שאלה שהכרעתה דרושה לכירור הערר, רשאי בית-הדין להכריע בה לצורך אותו ערר אף אם העניין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית-משפט או של בית-דין אחר.

39. תשלום הוצאות

- (א) בית-דין רשאי לפסוק לבעל דין הוצאות, לרבות שכר טרחת עורך-דין.
- (ב) עד שהוזמן להעיד או להציג מסמך או מוצג אחר לפני בית-דין, רשאי בית-הדין לפסוק לו דמי נסיעה, לינה ושכר כטלה, ואם הוא עד מומחה — גם שכר טרחה.
- (ג) בית-דין רשאי להטיל את תשלום ההוצאות או שכר הטרחה לעדים על בעלי הדין, או על מי מהם, ולקבוע את שיעור התשלום שישלם כל אחד מהם.
- (ד) יושב-ראש המותב רשאי לחייב בעל דין להפקיד פיקדון לתשלום הוצאות או שכר טרחה לעדים.

סימן ה': ההחלטה

40. החלטה בכתב

- (א) החלטת בית-דין תהיה מנומקת, תינתן בכתב, ותיחתם בידי חברי בית-הדין.
- (ב) ההחלטה תימסר לבעלי הדין או תומצא להם כדואר רשום או בדרך אחרת שיקבע יושב-ראש המותב.

41. בית-דין שנחלקו בו הדעות

בית-דין הדרן בשלושה או יותר, ונחלקו בו הדעות, תכריע דעת הרוב; אין רוב לדעה אחת, תכריע דעת יושב-ראש המותב.

42. הודעה על זכות ערעור

היתה החלטה של בית-הדין נתונה לערעור, יציין בית-הדין בהחלטתו את זכות הערעור, וכן את המועד להגשת הערעור אם נקבע בחיקוק.

43. תיקון טעות בהחלטה

(א) מצא בית-דין כי נפלה טעות בהחלטה שנתן, רשאי הוא, בתוך עשרים ואחד ימים מיום נתינתה, לתקנה בהחלטה מנומקת, ורשאי הוא לשמוע טענות בעלי הדין לעניין זה; לעניין זה, "טעות" — טעות לשון, טעות בחישוב, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, הוספת דבר באקראי וכיוצא באלה.

(ב) בהסכמת בעלי הדין רשאי בית-הדין להחליט, בכל עת, על כל תיקון בהחלטה שנתן.

(ג) תוקנה החלטה כאמור בסעיף קטן (א), יראו, לעניין ערעור, את מועד התיקון כמועד מתן ההחלטה.

(ד) תיקון לפי סעיף קטן (א), אינו ניתן לערעור אלא בערעור על החלטת בית-הדין.

44. ביצוע החלטה

החלטה של בית-דין, דינה בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק-דין של בית-משפט; החלטת בית-דין, שאין בה ביטול החלטה של הרשות המינהלית, אין בה כדי לגרוע מן הסמכות לבצע את החלטת הרשות המינהלית לפי פקודת המסים (גבייה)⁴ או לפי דין אחר.

סימן ו': ערעור

45. ערעור

(א) החלטה, סופית של בית-דין ניתנת לערעור בזכות בפני בית-משפט מחוזי בדין יחיד.

(ב) היה יושב-ראש המותב של בית-הדין שופט המכהן בבית-משפט מחוזי, יוגש הערעור לפי סעיף קטן (א) לבית-המשפט העליון וידון בדין יחיד או במספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים, כפי שנשיא בית-המשפט העליון קבע.

(ג) פסק-דין של בית-משפט מחוזי בערעור לפי סעיף קטן (א) ניתן לערעור לפני בית-המשפט העליון אם ניתנה רשות לכך מאת נשיא בית-המשפט העליון או מאת שופט אחר של בית-המשפט העליון שהנשיא קבע.

(ד) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית-דין ניתנת לערעור ברשות לפני בית-משפט מחוזי, בדין יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית-המשפט המחוזי.

(ה) החלטת ביניים או החלטה לעכב ביצוע של החלטה של רשות מינהלית שנתן בית-דין שבראשו שופט המכהן בבית-המשפט המחוזי, ניתנת לערעור

⁴ ע"ר פרק קל"ז, עמ' 1374.

51. דיווח על-ידי המועצה

המועצה תגיש לשר המשפטים דין-וחשבון שנתי.

52. תקציב המועצה

תקציב המועצה יכלול בתקציב משרד המשפטים.

53. הרחבת תחולה

פרק זה יחול גם על בתי-דין שאינם מנויים בתוספת.

פרק ד': הוראות שונות

54. ביצוע ותקנות

(א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות לביצועו.

(ב) שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם המועצה, להתקין תקנות בעניינים הבאים, דרך כלל לבתי-דין מסוימים או לעניינים מסוימים:

(1) סדרי דין ודיני ראיות בבתי-דין, לרבות המועד והדרך להגשת ערר;

(2) סדרי הדין בערעורים מבית-דין לבית-משפט, לרבות המועד והדרך להגשת ערעור;

(3) הדיון במועצה לפי סעיף 14;

(4) צירוף מסמכים לכתבי הטענות;

(5) מינוי מומחים מטעם בית-הדין ודרך חקירתם;

(6) סדרי המינהל בבתי-דין;

(7) קביעת שיעורים או שיעורים מרביים של הוצאות ושכר טרחה, לבעלי דין או לעדים;

(8) הגשת דינים-יחשבונו למועצה על פעולת בתי-הדין;

(9) אגרות.

(ג) תקנות לפי סעיף קטן (ב) (7) ו-(9) טעונות אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

55. הוראות מעבר

(א) חוק זה לא יחול על עניין שהדין בו החל לפני תחילתו.

(ב) מינויו של ראש בית-דין ומינויים של חברי בית-דין, וקביעת מקום מושבו של בית-דין ואזור שיפוט שנעשו לפני תחילתו של חוק זה יוסיפו לעמוד בתוקפם עד שיפקעו לפי התיקון שמכוחו נעשו, אך לא יותר משלוש שנים מיום תחילתו של חוק זה.

(ג) תקנות שהותקנו לפני תחילתו של חוק זה לעניין בית-דין פלוני, יוסיפו לעמוד בתוקפן עד שיבוטלו או יחלפו לפי החוק שמכוחו הותקנו.

56. תחילה

תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו.

ברשות לפני בית-המשפט העליון, בדין יחיד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית-המשפט העליון.

46. עיכוב ביצוע החלטת בית-דין

בית-דין, ואם הוגש ערעור בית-המשפט הדין בערעור, רשאים להורות על עיכוב ביצועה של החלטת בית-הדין למועד שיקבעו ובתנאים שייראו להם, אם מצאו כי מן הראוי לעשות כן כנסיבות העניין.

פרק ג': המועצה

47. מינוי המועצה

(א) שר המשפטים ימנה מועצה לבתי-דין מינהליים.

(ב) המועצה תימנה עד חמישה-עשר חברים בעלי כישורים נאותים ובהם מנהל בתי-המשפט; לפחות שלוש מחבריה יהיו בעלי כשירות משפטית, ולפחות שלוש מחבריה לא יהיו עובדי מדינה.

(ג) שר המשפטים ימנה את יושב-ראש המועצה מבין החברים בעלי הכשירות המשפטית.

48. תקופת כהונה

(א) תקופת הכהונה של חבר המועצה תהיה שלוש שנים.

(ב) ניתן לחזור ולמנות את חבר המועצה לתקופות כהונה נוספות.

49. תפקידי המועצה

ואלה תפקידי המועצה:

(1) לייעץ לשר המשפטים או לשר אחר הנוגע בדבר, בכל הקשור לבתי-דין, דרך כלל או לבתי-דין מסוימים או לעניינים מסוימים, לרבות בדבר —

(א) הקמת בתי-דין חדשים או ביטולם ומיזוגם של בתי-דין קיימים;

(ב) הרכבם של בתי-דין;

(ג) התקנת תקנות בנוגע לבתי-דין, לרבות תקנות בדבר סדרי דין ודיני ראיות;

(ד) הוצאת הנחיות בעניינים שאינם ענייני שפיטה;

(ה) הכנת דינים-יחשבונו הנוגעים לבתי-דין;

(2) לערוך מחקרים, לפרסם סקירות וחומר אחר, ולנקוט פעולות של הסברה בכל הקשור לבתי-דין;

(3) לדון בדינים-יחשבונו בנוגע לבתי-דין ולהעיר את הערותיה לשר המשפטים או לשר הנוגע בדבר;

(4) למלא כל תפקיד אחר שהוטל עליה בחוק.

50. פעילות המועצה

(א) שליש מחברי המועצה ובהם היושב-ראש יהוו מניין חוקי.

(ב) המועצה רשאית למנות ועדות ולכלול בהן גם מי שאינם חבר המועצה.

תוספת

(סעיף 4)

1. ועדת ערעור לפי סעיף 5 לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"ז — 1950.⁵
2. ועדות ערעור לפי סעיף 3 לחוק נכי המלחמה בנאצים, התשי"ד — 1954.⁶
3. ועדות ערר לפי סעיף 16 לחוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז — 1957.⁷
4. ועדת ערר לפי סעיף 17 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח — 1957.⁸
5. ועדות ערעור לפי סעיף 26 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט — 1959 [נוסח משולב].⁹
6. ועדות ערר לפי סעיף 12 לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א — 1961.¹⁰
7. ועדות ערר לפי סעיף 29 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א — 1961.¹¹

8. ועדות ערר לפי סעיף 29 לחוק הרשויות המקומיות (כירוב), התשכ"ב — 1962.¹²
9. ועדת ערר לפי סעיף 30 לחוק הגנת כינויי מקור, התשכ"ה — 1965.¹³
10. בית-הדין לענייני מים לפי סעיף 140 לחוק המים, התשי"ט — 1959.¹⁴
11. ועדת ערר לפי סעיף 14 לחוק פיקוח על בתי-ספר, התשכ"ט — 1969.¹⁵
12. ועדות לקבילות פנקסי חשבונות לפי סעיף 127 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו — 1975.¹⁶
13. ועדת ערר לפי סעיף 35 לחוק העתיקות, התשל"ח — 1978.¹⁷
14. בית-הדין לחוזים אחידים לפי סעיף 6 לחוק החוזים האחידים, התשמ"ג — 1982.¹⁸
15. בית-הדין להגבלים עסקיים לפי סעיף 32 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח — 1988.¹⁹

- ¹² ס"ח התשכ"ב, עמ' 96.
- ¹³ ס"ח התשכ"ה, עמ' 186.
- ¹⁴ ס"ח התשי"ט, עמ' 166.
- ¹⁵ ס"ח התשכ"ט, עמ' 180.
- ¹⁶ ס"ח התשל"ו, עמ' 52.
- ¹⁷ ס"ח התשל"ח, עמ' 76.
- ¹⁸ ס"ח התשמ"ג, עמ' 8.
- ¹⁹ ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.

- ⁵ ס"ח התשי"ז, עמ' 162.
- ⁶ ס"ח התשי"ד, עמ' 76.
- ⁷ ס"ח התשי"ז, עמ' 103.
- ⁸ ס"ח התשי"ח, עמ' 24.
- ⁹ ס"ח התשי"ט, עמ' 276.
- ¹⁰ ס"ח התשכ"א, עמ' 169.
- ¹¹ ס"ח התשנ"א, עמ' 100.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 5

חבר הכנסת י' ביילין מציע:

בסעיף קטן (ב) במקום "שר המשפטים ימנה את יושבי-ראש המותבים", יבוא: "הרשות הממנה תמנה, כאישור שר המשפטים את יושבי-ראש המותבים".

לסעיף 30

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ב) פסקאות (1), (5) ו-(7) יימחקו, ושאר הפסקאות יסומנו בהתאם.

לסעיף 31

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

סעיף קטן (ב) יימחק, וסעיף קטן "(ד)" יסומן "(ג)".

ד. הצעת חוק לתיקון תקנות ההגנה (שעת-חירום) (חוק גורדין מוות למרצחים).

התשנ"א — 1991

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

1. תיקון סעיף 47

סעיף 47 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945, (להלן — החוק העיקרי) יסומן "(א)". אחריו יבוא:

"(ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול על גורדין מוות שניתן לפי סעיף 58 לתקנות."

2. תיקון סעיף 58

בסעיף 58 (ב) לתקנות, אחרי "או חפץ מבעיר", יבוא: "או ישתמש בכל חפץ אחר", ואחרי "לכל רכוש", יבוא: "או יעשה כל מעשה אחר מתוך סעיף 58 כוונה כאמור".

דבריו

ההצעה שוללת גם מן המוטכ"ל את הסמכות לחנון מי שבית-המשפט הצבאי גזר את דינו למוות לפי סעיף 58 לתקנות ההגנה.

ההצעה מוסיפה לאמצעי הרצח המפורטים בסעיף 58 לתקנות ההגנה גם אמצעי רצח שאינם "נשק חם".

ה. הצעת חוק לתיקון דיני השיפוט המשמעתי (שלילת גמלה), התשנ"ב — 1992 (הצעת חבר הכנסת י' צבן)

תשולם, כולה או מקצתה למי שהנידון חייב בפרנסתם; החלטת הרמטכ"ל לפי סעיף זה תהא, לעניין ערעור, חלק מההחלטה בדבר השלילה."

6. תיקון חוק בתי-המשפט

אחרי סעיף 19 לחוק בתי-המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד — 1984, יבוא:

"א19."

(1) הורשע שופט בעבירה שבנסיבות העניין יש בה משום קלון, יורה בית-הדין למשמעת על שלילה של זכותו לקצבה, בין כולה ובין מקצתה.

(2) על אף האמור בסעיף קטן (12), לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968; הוראה זו לא תחול בהרשעה בעבירה כאמור שנעברה בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטת בית-הדין.

(3) החליט בית-הדין לשלול זכות לגמלה, רשאי הוא לקבוע בהחלטתו שהגמלה תשולם כולה או מקצתה, למי שהנידון חייב בפרנסתם."

7. תיקון חוק הדיינים

בסעיף 22(ב) לחוק הדיינים, התשנ"ו — 1955 (להלן חוק הדיינים), בסופו יבוא:

"בין בתשלום קצבה ובין בשלילתה, כולה או מקצתה, כפי שיוורה בית-הדין המשמעתי."

8. במקום סעיף 22 לחוק הדיינים יבוא:

"(א) הורשע דין בעבירה שבנסיבות העניין יש בה משום קלון, יורה בית-הדין המשמעתי על שלילה של זכותו לקצבה, בין כולה ובין מקצתה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968; הוראה זו לא תחול בהרשעה בעבירה כאמור שנעברה בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטת בית-הדין.

(ג) החליט בית-הדין לשלול זכות לגמלה, רשאי הוא לקבוע בהחלטתו, שהגמלה תשולם, כולה או מקצתה, למי שהנידון חייב בפרנסתם."

9. תיקון חוק הקאדים

בסעיף 19(ב) לחוק הקאדים, התשכ"א — 1961 (להלן — חוק הקאדים), בסופו יבוא:

"בין בתשלום קצבה ובין בשלילתה, כולה או מקצתה כפי שיוורה בית-הדין המשמעתי.

1. תיקון חוק שירות המדינה (גמלאות)

בסעיף 15(4) לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התשל"ו — 1970 (להלן — חוק הגמלאות) בסופו יבוא:

"החליט בית-הדין על שלילה של הזכות לקצבת פרישה, כולה או מקצתה, לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון מהמועד בו הגיע לגיל שישים מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968, אלא אם הורה בית הדין להמיר את הקצבה בפיצוי פיטורים."

2. אחרי סעיף 15(4) לחוק הגמלאות יבוא:

"15(5) על אף האמור בסעיף 15(4), רשאי בית-הדין להחליט על שלילה מוחלטת של הזכות לקצבת פרישה בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטתו."

3. בסעיף 57(1) לחוק הגמלאות, בסופו יבוא:

"ואולם אם מלאו לנידון שישים שנים, תשולם לו גמלה שלא תעלה על הסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968, אלא אם הורה בית-הדין להמיר את הקצבה בפיצוי פיטורים; היתה הפסילה בנסיבות חמורות במיוחד, רשאי בית-הדין להחליט כי לא תשולם לנידון כל גמלה בתקופת הפסלות."

4. לאחר סעיף 62(ב) לחוק הגמלאות יבוא:

"62(ג) החלטת הממונה לפי סעיף זה תהיה, לעניין ערעור, חלק מההחלטה בדבר השלילה."

5. תיקון חוק שירות הקבע בצה"ל (גמלאות)

בסעיף 10 לחוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה — 1985, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) החליט הרמטכ"ל כאמור בסעיף קטן (ב), לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון, מהמועד שבו הגיע לגיל שישים, מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968; הוראה זו לא תחול אם החליט הרמטכ"ל על שלילה מוחלטת של הזכות לגמלאות בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטתו.

(ד) מי שנשללה זכותו לגמלה, כולה או מקצתה, לפי סעיף קטן (ב), רשאי לערער על החלטת השלילה לפני שופט של בית-המשפט העליון כן יחיד, לא יאוחר מהיום השלושים שלאחר מסירת החלטת השלילה לידי.

(ה) החליט הרמטכ"ל לשלול זכות לגמלה לפי סעיף קטן (ב), רשאי הוא לקבוע בהחלטתו, שהגמלה

10. במקום סעיף 20 לחוק הקאדים יבוא:

(ז) "הורשע שופט בעבירה שבנסיבות העניין יש בה משום קלון, יורה בית-הדין המשמעתי על שלילה של זכותו לקצבה, בין כולה ובין מקצתה.

(ח) על אף האמור בסעיף קטן (ז), לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח—1968, הוראה זו לא תחול בהרשעה בעבירה כאמור שנעברה בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטת בית-הדין.

(ט) החליט בית הדין לשלול זכות לגמלה, רשאי הוא לקבוע בהחלטתו שהגמלה תשולם, כולה או מקצתה, למי שהנידון חייב בפרנסתם."

14. תיקון חוק הרשויות המקומיות (גמלאות לראש הרשות וסגניו)

בסעיף 5א לחוק הרשויות המקומיות (גמלאות לראש רשות וסגניו), התשל"ז—1977 (להלן — חוק גמלאות לראש רשות מקומית), לאחר סעיף קטן (ג) יבוא:

(ד) "החליט בית-המשפט על שלילה של הזכות לקצבת פרישה, כולה או מקצתה, לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח—1968.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ד), רשאי בית-המשפט להחליט על שלילה מחלטת של הזכות לקצבת פרישה בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטתו."

15. במקום סעיף 5ב לחוק גמלאות לראש רשות מקומית יבוא:

"הוראה עצמו מקופח בהחלטה בדבר זכותו לגמלה ושיעורה, או לתשלומים אחרים ושיעוריהם לפי חוק זה, רשאי לערער עליה לפני בית-המשפט המחוזי; וכן רשאים לערער על החלטה, לפי סעיף 5א, הנידון או היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, לפני שופט של בית-המשפט העליון כדן יחיד, לא יאוחר מהיום השלושים שלאחר מסירת החלטת השלילה."

(א) "הורשע קאדי בעבירה שבנסיבות העניין יש בה משום קלון, יורה בית-הדין המשמעתי על שלילה של זכותו לקצבה, בין כולה ובין מקצתה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה מהשכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח—1968, הוראה זו לא תחול בהרשעה בעבירה כאמור שנעברה בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטת בית-הדין.

(ג) החליט בית-הדין לשלול זכות לגמלה, רשאי הוא לקבוע בהחלטתו, שהגמלה תשולם, כולה או מקצתה, למי שהנידון חייב בפרנסתם."

11. תיקון חוק בתי-דין דתיים ודרוזיים

בסעיף 24(ב) לחוק בתי-הדין הדתיים ודרוזיים, התשכ"ג—1962 (להלן — חוק בתי-הדין הדרוזיים), בסופו יבוא:

"בין בתשלום קצבה ובין בשלילה, כולה או מקצתה, כפי שיוורה בית-הדין המשמעתי.

12. במקום סעיף 25 לחוק בתי-הדין הדרוזיים יבוא:

(א) "הורשע קאדי מד'הב בעבירה שבנסיבות העניין יש בה משום קלון, יורה בית-הדין המשמעתי על שלילה של זכותו לקצבה, בין כולה ובין מקצתה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא תקטן הקצבה שתשולם לנידון מהסכום שהיה משתלם לו אילו היתה משכורתו הקובעת, לעניין חישוב סכום הגמלה, בגובה השכר הממוצע, כמשמעותו לעניין חישוב גמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח—1968, הוראה זו לא תחול בהרשעה בעבירה כאמור שנעברה בנסיבות חמורות במיוחד ומנימוקים שיפורשו בהחלטת בית-הדין.

(ג) החליט בית-הדין לשלול זכות לגמלה, רשאי הוא לקבוע בהחלטתו שהגמלה תשולם, כולה או מקצתה למי שהנידון חייב בפרנסתם."

13. תיקון חוק השיפוט הצבאי

בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו—1955, אחרי סעיף 12ד(ו) יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

החוק המוצע מאפשר אמנם פגיעה מסוימת בזכותו של העובד לקצבה, אולם היא קובעת "רצפה", שמתחתה אין לדרת והיא — קצבה שתחושב על בסיס ההנחה שמשכורתו הקובעת של העובד היא בגובה השכר הממוצע במשק.

הוראה מיוחדת בחוק המוצע קובעת, כי נושא משרה שיפוטית, שהורשע בעבירה שיש עמה קלון, תיפגע קצבתו רק במקרים קיצוניים, כאשר ההרשעה היא, בעבירות

חוקים שונים מסמיכים בתי-דין למשמעת או גוף בעל סמכויות דומות, להפסיק את עבודתו או את כהונתו של עובד או בעל תפקיד וכן לשלול ממנו את קצבתו, כולה או חלקה. בחוק הדיניים (משום מה) שלילת כל הקצבה כשהנידון הורשע בעבירה שיש עמה קלון היא מנדטורית.

הלכה זאת — המאפשרת לבית דין משמעתי לשלול מעובד את כל זכותו לקצבה, שהיא זכות סוציאלית מוקנית — יש בה פגמים מהותיים. ראוי לחקנה.

במקרים מיוחדים ניתנת סמכות להחליט על תשלום הגמלה לבני משפחה של הנידון, שהוא חייב כפרנסתם. גם על החלטה בשאלה זאת ניתן לערער, כאמור בסעיף 5.

בכל מקרה תשלום הגמלה לא לפני שמלאו לעובד 60 שנה או לעובדת 55 שנה.

חמורות במיוחד, ניתן יהיה לשלול את הקצבה כולה ואז חובה לפרט את הנימוקים לכך בהחלטה.

החוק מאפשר ערעור על החלטות בית-הדין המשמעתי בנידון בפני נשיא בית-המשפט העליון או שופט משופטיו שהנשיא מינהו לכך. סעיף 5 בחוק המוצע מאפשר לערער, בהליך דומה, על החלטת הרמטכ"ל לשלול קצבתו של חייל.

ו. הצעת חוק להתייחדות עם זכר קורבנות השואה וחללי צה"ל, התשנ"א — 1991 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

2. התייחדות עם קורבנות השואה ועם חללי צה"ל במקום שמרוכז בו ציבור

במקומות שבהם מרוכז ציבור העולה על עשרה אנשים יודלק בהישמע הצפירה או האות נר זיכרון ותיאמר תפילת "אל מלא רחמים" ותפילת "זיכור".

1. אופן התייחדות עם קורבנות השואה וחללי צה"ל

ביום השואה והגבורה וכיום הזיכרון לחללי צה"ל, עם הישמע הצפירה או אות אחר להתייחדות עם קורבנות השואה וחללי צה"ל, יכסה הציבור את ראשו ויאמר משנה אחת או פרק בתהילים.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסמל התייחדות, שכן ברור שלא הצפירה היא התכלית וגם לא עמידת הדום, מוצע בזה לתת ליום הזיכרון לחללי צה"ל וליום השואה, שתאריך קביעתם נעשה על-פי הלוח העברי, אופי יהודי על-פי מסורת ישראל.

בעם ישראל נהוגים מדור דור על-פי מסורת ישראל מנהגי אכלות וסדרי התייחדות עם נפטרים.

מאחר שכל נושא עמידת דום כעת הישמע הצפירה בא

ז. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשמ"ט — 1989 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

2. תיקון סעיף 41

בסעיף 41 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "הורשעה מיועדת" יבוא "הורשע מיועד" ובמקום הסיפא החל במלים "בשל תצהיר לפי סעיף 40" יבוא "בשל תצהיר לפי סעיף 36 או לפי סעיף 40 — בטל מעיקרו צו הדחייה לפי סעיף 36(3) או הפטור לפי סעיף 40".

(2) בסעיף קטן (ד), אחרי "הזמן שעבר מיום" יבוא "צו הדחייה לפי סעיף 36(3) או".

3. תיקון סעיף 42

בסעיף 42 (ה) לחוק העיקרי, אחרי "לא יחולו על" יבוא "צו דחייה לפי סעיף 36(3) או".

1. הוספת סעיף 36

אחרי סעיף 36 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב] התשמ"ט — 1986¹ (להלן — החוק העיקרי), יבוא:

"36א. הגשת תצהיר

יוצא-צבא או מיועד לשירות ביטחון שאינו יוצא-צבא, המבקש לדחות בצו את מועד התייצבותו לפי סעיף 36(3) יצהיר בכתב לפי סעיף 15 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א — 1971², בפני שופט או דיון כבית-דין רבני על הטעמים והנסיבות לבקשתו והעובדות התומכות בה".

¹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

ד ב ר י ה ס ב ר

על-ידי מתחזים המבקשים דחיית שירות על סמך מידע כוזב או מרמה. מאחר שבנות דתיות המבקשות פטור מחובת שירות מטעמי הכרה דתית נדרשות בסעיף 40 לחוק תצהיר בכתב, מוצע להשוות את מעמד תלמידי הישיבות למעמדן, ולדרוש גם מהם תצהיר בכתב התומך בבקשה.

דחיית השירות של תלמידי הישיבות על-ידי שר הביטחון נעשית מכוח סעיף 36(3) לחוק שירות הביטחון, כנאמר שם: לפי בקשת מיועד לשירות ביטחון".

הצעת החוק נועדה להבטיח כי זכות זו לא תנוצל לרעה

ח. הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון — העברת כספים לרשויות מקומיות), התשנ"ב — 1991 (הצעת חבר הכנסת י' גולדברג)

השנים עשר לפחות מהתקציב שיועד לאותה רשות בשל שירותים ממלכתיים שהיא נותנת.

(ב) על כספים כאמור שלא הועברו במועד ייתוספו ריבית והפרשי הצמדה כאמור בחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), התש"ס — 1980.²

1. הוספת סעיף 31

אחרי סעיף 31 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה 1985¹ יבוא:

"31ב. מנות חודשיות לרשויות מקומיות

(א) אוצר המדינה יעביר בראשית כל חודש את החלק

¹ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

² ס"ח התש"ס, עמ' 46.

ד ב ר י ה ס כ ר

לגירעונות תקציביים ולמימון ממקורות אחרים. מצב זה מאלצם לעבור על חוק התקציב.

הצעת חוק זו באה לחייב את כל משרדי הממשלה לפעול בהתאם למינהל התקין.

חוק התקציב מחייב את הרשויות לפעול במסגרת התקציב המאושר. כתוצאה מדחיית התשלומים המיועדים לרשויות המקומיות על ידי משרדי הממשלה, נאלצות הרשויות להיקלע

ט. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג לשיעורי ארנונה לעסקים ולתעשייה), התש"ן — 1990 (הצעת חבר הכנסת א' פורז)

1. תיקון סעיף 275

(ג) שיעור הארנונה לתעשייה לא יעלה על פי"אחד וחצי משיעור הארנונה הממוצעת המוטלת על מגורים.

(ד) שר הפנים ושר התעשייה והמסחר רשאים במקרים מיוחדים להתיר לרשות מקומית להטיל ארנונה בשיעור העולה על השיעורים הנקובים בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג).

האמור בסעיף 275 לפקודת העיריות יסומן "(א)", ואחריו יבוא —

"(ב) שיעור הארנונה לעסקים לא יעלה על פי"שלושה משיעור הארנונה המוטל על מגורים באותו אזור ולגבי אותו סוג של בניין.

ד ב ר י ה ס כ ר

לקבוע בחוק ששיעור ארנונת העסקים לא יעלה על פי"שלושה ושיעור ארנונת התעשייה לא יעלה על פי"אחד וחצי, מהארנונות המוטלות על מגורים, במקרים מיוחדים יהיו שרי הפנים התעשייה והמסחר רשאים להתיר הטלת ארנונה על עסקים בשיעור העולה על התקרה המוצעת.

כמה עיריות נוהגות להטיל על העסקים והתעשייה ארנונה בשיעור גבוה ביותר בלא כל יחס לרמת השירותים הניתנים להם.

מתוך מגמה לעזור למגזר העסקי והתעשייתי, מן הראוי

י. הצעת חוק המרכז לשלטון מקומי, התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

4. תפקידי המרכז

ואלה תפקידי המרכז:

(1) לתת חוות דעת בנוגע לכל החלטה של הממשלה בענייני תקציב או חקיקה הנוגעים לכלל הרשויות המקומיות או לכל סוג שבהן, לפי הוראות חוק זה;

(2) לתת חוות דעת בנוגע למדיניות של משרד הפנים הנוגעת לכלל הרשויות המקומיות או לכל סוג שבהן או למספר רשויות מקומיות באזור מסוים, לפי חוק זה;

פרק א': המרכז לשלטון מקומי

1. הקמת המרכז לשלטון מקומי

מוקם בזה המרכז לשלטון מקומי (להלן המרכז).

2. המרכז הוא תאגיד

המרכז הוא תאגיד.

3. המרכז גוף מבוקר

המרכז הוא גוף מבוקר, כמשמעותו בסעיף 9(2) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958.

- (1) המועצה תקבע בישיבתה הראשונה את סדרי הבחירות;
 (2) לא קבעה המועצה בישיבתה הראשונה את סדרי הבחירות, תקבע אותם המועצה בישיבתה השנייה, שתתקיים לא יאוחר מ־30 יום מהישיבה הראשונה;
 (3) לא קבעה המועצה את סדרי הבחירות, ימנה שר הפנים את הנהלה.
- (3) ליוזם הצעות חוק לפי חוק זה;
 (4) לייצג את ענייני הרשויות המקומיות כלפי מוסדות המדינה ומוסדות אחרים;
 (5) לייצג את הרשויות המקומיות כארגון מעבידים כלפי ארגון העובדים;
 (6) לייצג את הרשויות המקומיות בישראל בארגוני רשויות מקומיות בחוץ-לארץ.

פרק ב': מוסדות המרכז לשלטון מקומי

11. יושב־ראש ההנהלה
 המועצה תבחר את יושב־ראש ההנהלה בדרך האמורה בסעיף 9.

5. מועצת המרכז

12. מי יכול להיות חבר הנהלה
 חבר הנהלה יכול להיות כל חבר ברשות מקומית.

- (א) למרכז לשלטון מקומי תהיה מועצה;

- (ב) המועצה תתכנס בתחילת כל תקופת כהונה ולפחות אחת לשנה ובכל מקרה שלושים למאה מחבריה דרשו את כינוסה.

13. מועדי התכנסות ההנהלה
 ההנהלה תתכנס לפחות אחת לחודשיים או לפי בקשה של שלושים למאה מחבריה או לפי דרישת ההנהלה המצומצמת או לפי דרישת יושב־ראש ההנהלה.

6. מועד בחירת חברי המועצה

- (א) הבחירות למרכז השלטון יתקיימו שישה חודשים לאחר הבחירות לכלל הרשויות המקומיות.

- (ב) מועצת המרכז תהן 5 שנים, ואולם אם לא נבחר מרכז חדש יכהן המרכז עד לכניסת המרכז החדש לכהונתו.

14. ההנהלה המצומצמת
 ההנהלה המצומצמת תורכב מ־11 חברים, שייבחרו על־ידי ההנהלה.

- (1) יושב־ראש ההנהלה יהיה יושב־ראש ההנהלה המצומצמת;

- (2) עשרת החברים הנותרים בהנהלה המצומצמת ייבחרו מכין חברי הנהלת המרכז.

7. בחירת חברי מועצת המרכז

- (א) חברי מועצות הרשויות המקומיות יבחרו את מועצת המרכז.

- (ב) מספר הנציגים שכל מועצת רשות מקומית בוחרת ייקבע כמפורט להלן, ובלבד שלכל רשות מקומית יהיה נציג אחד לפחות במועצת המרכז.

15. מנהל כללי
 (א) ההנהלה תמנה מנהל כללי, אשר ינהל את ענייני השוטפים של המרכז.

- (ב) לא ימונה מנהל כללי מי שחבר ברשות מקומית.

- (1) בכל רשות מקומית יהיה נציג אחד לכל 10,000 תושבים ונציג נוסף, אם העודף שלאחר החלוקה עולה על 1,000;

- (2) אם מספר הנציגים למועצת המרכז מרשות מקומית אחת הוא שלושה או יותר, יינתן ייצוג גם לסיעות שאינן סיעת של ראש העירייה או שאינן חברות בהנהלה;

- (3) אם מספר הנציגים למועצת המרכז גדול משישה יינתן ייצוג כשיש־לב להרכב הסיעתי של המועצה.

16. קביעת נוהלי עבודה

- (א) כל אחד ממוסדות המרכז יקבע את סדרי עבודתו הוא.

- (ב) ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת רשאית, על־פי פניית שר הפנים או הנהלת המרכז, או מיזמתה שלה, לקבוע נהלים וסדרי עבודה לפעולת המרכז או לאחד ממוסדותיו.

- (ג) סדרי עבודה אלו והנהלים יפורסמו ברשומות.

8. מי יכול להיבחר למועצה

- יכול להיבחר כנציג הרשות המקומית למועצת המרכז רק מי שחבר באותה רשות מקומית שהיא באה לייצג.

9. יושב־ראש המרכז וסגניו

- המועצה תבחר את יושב־ראש המרכז, ושני סגנים לכל היותר, בדרך האמורה בסעיף 26 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה — 1975.

17. דיון בתקציב

- (א) הממשלה תביא בפני הנהלת המרכז כל הצעת החלטה תקציבית הנוגעת לכלל הרשויות המקומיות או לכל סוג שבהן.

- (ב) על הנהלת המרכז להגיש לממשלה את חוות דעתה בתוך 30 יום.

- (ג) פג מועד ה־30 יום והנהלת המרכז לא הגישה את חוות דעתה, ייחשב הדבר להסכמתה להצעת הממשלה.

10. הנהלת המרכז

- מועצת המרכז תבחר הנהלה המורכבת מ־50 חברים כמפורט להלן:

18. דיון בהצעות חוק

24. דיון העלאת הצעת חוק בפני הכנסת

- (א) יושב־ראש הכנסת יביא בפני הנהלת המרכז כל הצעת חוק הנוגעת לכלל הרשויות המקומיות או לכל סוג שבהן.
- (ב) הנהלת המרכז תגיש ליושב־ראש הכנסת את חוות דעתה בתוך 30 יום.
- (ג) בתוך 30 ימים אלו לא תונח הצעת החוק על שולחן הכנסת.
- (ד) עם תום מועד ה־30 יום, ניתן להניח את הצעת החוק על שולחן הכנסת אף אם הנהלת המרכז לא חיוותה את דעתה.
- (א) (1) ההנהלה המצומצמת תפנה כל הצעת חוק מטעמה לדיון בפני הממשלה;
- (2) הממשלה תקבע עמדה בנוגע להצעת החוק בתוך 30 יום מיום שהמרכז הניח אותה בפניה;
- (3) הצעת חוק שהממשלה תומכת בה יעלה שר הפנים כהצעת חוק ממשלתית.
- (ב) (1) אם הממשלה מתנגדת להצעת חוק של המרכז, המרכז רשאי להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת;
- (2) הצעת חוק שוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת תומכת בה — יושב־ראש הוועדה יעלה כהצעה מטעם הוועדה.

19. דיון במדיניות משרד הפנים

- (א) חובה על שר הפנים להביא בפני הנהלת המרכז כל שינוי במדיניות המשפיע על כלל הרשויות המקומיות או כל סוג שהוא.
- (ב) הנהלת המרכז תיתן את חוות דעתה בתוך 30 יום.
- (ג) פג מועד ה־30 יום והנהלת המרכז לא הגישה את חוות דעתה, ייחשב הדבר להסכמתה להצעת הממשלה.
25. ניהול יומיומי
- ההנהלה המצומצמת אחראית על ניהול הפעילות היומיומית של המרכז לשלטון מקומי.

26. דיווח

ההנהלה המצומצמת תדווח למועצת המרכז על פעולותיה לפי סעיפים 23 עד 25 לחוק.

פרק ה': תקציב המרכז

27. מקור המימון

הרשויות המקומיות יממנו את פעילויות המרכז בהתאם למפתח שיקבע שר הפנים, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

28. דוח כספי שנתי

המרכז לשלטון מקומי יניח בפני שר הפנים דין־חשבון כספי שנתי פעם בשנה.

פרק ו': ביקורת

29. חובת דיווח לוועדת הפנים

הנהלת המרכז תגיש אחת לשנה דין־חשבון על פעולותיה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, והוועדה תקיים דיון על דין־חשבון זה.

פרק ד': תפקידי ההנהלה המצומצמת

23. הצעת חוק מטעם המרכז

ההנהלה המצומצמת רשאית ליוזם הצעות חוק.

ד ב ר י ה ס ב ר

החשיבות של הרשות המקומית, וקליטה טובה ויעילה תלויה לא מעט ביכולתן של הרשויות המקומיות השונות.

אין ספק, כי קיים צורך חיוני ברכיזיה טוטלית במבנה השלטון המקומי, אך עד אשר הדבר הזה יסתייע, יש מקום לעגן את מעמדו של המרכז לשלטון מקומי.

הצעה זו באה להעניק מעמד סטטוטורי למרכז השלטון המקומי במדינת ישראל. מרכז זה קיים שנים רבות כגוף וולונטרי, ללא כל סמכויות ממשיות מכוח דין. אין ספק כי בשנים האחרונות התחזקה התודעה והתחושה בדבר חשיבותן של הרשויות המקומיות, הן בניהול ענייני המדינה והן במתן שירותים לאזרחים. לאחרונה, עם קליטת העלייה, התבררה

הרשויות המקומיות במרכז השלטון המקומי. הרשויות המקומיות יבחרו את נציגיהן למועצת המרכז שישה חודשים לאחר הבחירות. לכל רשות מקומית יהיה נציג אחד לפחות במרכז השלטון המקומי, אך רשויות גדולות יותר ישלחו נציג אחד לכל עשרת אלפים תושבים ונציג נוסף אם מספר התושבים העודפים הוא אלף ומעלה.

בצורה זו תיווצר מועצה בת 600 נציגים. מועצה זו תבחר הנהלה בת 50 חברים והיא תבחר 11 נציגים, אשר יהיו את ההנהלה המצומצמת.

הצעת חוק זו שואפת ללמוד מניסיון של ארצות אירופה השונות, שבהן קיימים גופים המרכזים את נציגי השלטון המקומי. גופים אלו, בין שהם מעוגנים בחוק ובין שהם וולנטריים, מעידים על החיוניות של מוסד המאחד בתוכו את כלל הרשויות המקומיות ומייצגן בפני הרשויות השונות וארגוני העובדים.

מטרת התיקון המוצע היא עיגון מפורש של סמכויות המרכז בדיון והענקת סמכויות נוספות. כמו־כן החוק יקבע את האופן הרמוקרטי של בחירת נציגי המרכז לשלטון מקומי ומוסדותיו.

מלבד הסמכויות המקובלות כיום, החוק המוצע מחזק את מעמדו של המרכז לשלטון מקומי על־ידי:

א. הטלת חובה על הממשלה להגיש למרכז לשלטון מקומי לעיון כל חקיקה המוצעת על־ידה, כל שינוי במדיניות וכל הצעה לקביעת מסגרות תקציביות אשר נוגעות לרשויות המקומיות.

ב. הענקת אפשרות למרכז לשלטון מקומי ליוזם הצעות חוק בדרך דומה למדי, אם כי לא זהה, להצעות חוק פרטיות של חברי כנסת.

ההצעה שלפנינו מציגה את דפוסי ההתארגנות של

יא. הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון — קיצור תקופת ההגבלות).

התשנ"ב — 1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

התשי"ט — 1959. במקום "150 הימים שלפני יום הבחירות" יבוא "60 הימים שלפני יום הבחירות".

1. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה),

ד ב ר י ה ס ב ר

נוצר, אכן, מצב חוקתי בלתי אפשרי, כאשר ההקשורת הממלכתית, הטלוויזיה והרדיו, משותקים למעשה בעניין המרכזי העומד על סדר־יומנו: היערכות המערכת הפוליטית לבחירות. מצב זה סותר באופן מוחלט את מצב שיטתנו הרמוקרטית, שביסודה זכות הציבור לדעת. לפיכך, מוצע לצמצם את תקופת ההגבלות ל־60 ימים בלבד.

כבר במערכת הבחירות לכנסת ה־12 התבטא יושב־ראש ועדת הבחירות, שופט בית־המשפט העליון אליעזר גולדברג באופן ביקורתי על אורך תקופת ההגבלות שנקבעה בחוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה), התשי"ט — 1959.

בימים אלה אמר דברים דומים יושב־ראש ועדת הבחירות לכנסת ה־13, שופט בית־המשפט העליון בדימוס אברהם חלימה.

יב. הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלה על שידורי רשות השידור).

התשנ"ב — 1992

(הצעת חבר הכנסת ח' רמון)

על אף האמור בסעיף 2, יחולו האיסורים וההגבלות שבחוק זה על שידורי רדיו וטלוויזיה של רשות השידור, גלי צה"ל והטלוויזיה החינוכית רק ב־30 הימים שלפני הבחירות.

1. הוספת סעיף 22

אחרי סעיף 22 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט — 1959, יבוא:

"22. הגבלה על שידורי רשות השידור

ד ב ר י ה ס ב ר

לדעת ולקבל מידע שוטף דווקא בשעה שהוא נדרש לקבל הכרעות משמעותיות בחייה של המדינה.

החוק כפי שהוא קיים היום הוא חוק בלתי סביר, בעל משמעות דרקונית. החוק פוגע בזכות האלמנטרית של האזרח

יג. הצעת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (תיקון — הגבלת הקרנה בקולנוע או בטלוויזיה),
התשנ"ב 1992

(הצעת חבר הכנסת מ' ברוזהר)

1. החלפת סעיף 5
במקום סעיף 5 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה),
התשי"ט — 1959, יבוא:
5. הגבלת תעמולה בקולנוע ובטלוויזיה
- על אף האמור בכל דין אחר, בתקופת 30 הימים
שלפני הבחירות, לא תהא תעמולת בחירות
כאמצעות הקרנה בקולנוע או בטלוויזיה, ולא
יוקרנו בהם אירועים שמועמדים לכנסת ממלאים
בהם תפקיד; סעיף זה לא יחול על שידור תעמולת
בחירות בטלוויזיה לפי סעיף 15א.

ד ב ר י ה ס ב ר

- כיום, אסור לשדר תעמולת בחירות 150 יום לפני
הבחירות. אין לזה כל הצדקה, שכן יש בכך משום מניעת מידע
חיוני מהציבור, כתואנות ארכאיות של סדרי בחירות, שלא
קיימים בשום מקום אחר בעולם. על כן אני מבקש לצמצם את
האיסור רק ל-30 הימים הקודמים לבחירות.

יד. הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — גמלה לבעלי שכר נמוך), התשנ"א — 1991
(הצעת חבר הכנסת ח' רמון)

1. תיקון סעיף 10
בסעיף 10 לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א — 1980,¹
פסקה (3) תסומן (4), ולפניה יבוא:
(3) הכנסה אשר ביחד עם הגמלה המגיעה לפי סעיף 5
היא פחותה משכר מינימום לפי חוק שכר מינימום,
התשמ"ז — 1987;²

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 30.
² ס"ח התשמ"ז, עמ' 68.

ד ב ר י ה ס ב ר

- לפי המצב הקיים מופחתת הגמלה לפי החוק לגבי כל מי
שיש לו הכנסה כהגדרתה בחוק, באופן שכל עובד המועסק
בעבודה חלקית מקבל רק את ההפרש שבין הכנסתו החודשית
לבין הגמלה אשר לה היה זכאי לולא העבודה החלקית.
- כדי לעודד תעסוקה, מן הראוי שעובד יהיה זכאי לגמלה
מלאה לפי חוק זה, אם הגמלה, ביחד עם הכנסתו החודשית
מעבודה, לא יעלו על שכר מינימום לפי חוק שכר
מינימום.

טו. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון — הרחבת הגדרת "ילד"), התשנ"ב — 1991
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

1. תיקון סעיף 5
בהגדרת "ילד" שבסעיף 5 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח
משולב], התשכ"ח — 1968,¹ אחרי פסקה (2) יבוא:
(א2) לא מלאו להם עשרים שנה, והם משתתפים
בקורס קדם-צבאי.

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 108.

ד ב ר י ה ס ב ר

- (2) לא מלאו להם 20 שנה ובלבד שיעיקר זמנם מוקדש
לסיום לימודים במוסד חינוכי על-יסודי.
 - (3) לא מלאו להם 22 שנה והם:
(א) בשירות סדיר כמשמעותו בחוק שירות
ביטחון, למעט שירות צבאי לפי התחייבות
לשירות קבע;
 - (1) לא מלאו להם 18 שנה.
- סימן ד' לחוק הביטוח הלאומי עוסק בתשלום קצבת
שאיירים. "ילד" האמור בסימן מוגדר בסעיף 5 לחוק כ"ילד
של המבוטח, לרבות נכד שכל פרנסתו על המבוטח, ובלבד
לב שנתמלא בהם אחד מאלה:

קדם-צבאי, אשר כל כוונתם לרכוש מקצוע צבאי מועיל, וכלי משים מאבדים את זכאותם לקצבה, ואין באפשרותם לעבוד כדי ליצור מקור פרנסה חלופי למשפחתם.

לפיכך מוצע בזאת להוסיף לסעיף 5, להגדרת "ילד", את מי שלא מלאו לו עשרים שנה, והוא משתתף בקורס קדם-צבאי.

(ב) בנות המשרות בשירות לאומי בהתנדבות.

הגדרה זו היא בעייתית במקרים שהילד סיים לימודי תיכון, אך לא התחיל את שירותו הצבאי, והוא משתתף בקורס קדם-צבאי. כאמור, אף אחד מסעיפי המשנה של סעיף 5 לא חל במקרה זה, ולקונה זו גורמת עוול ממשי, למשתתפים בקורס

טז. הצעת חוק פיצויים לחולי המופיליה נפגעי נגיף HIV (הוראות מיוחדות),

התשנ"ב — 1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

מקבלת התרופה על-ידי שירות רפואי ציבורי, או את בני משפחתו במקרה של פטירתו.

1. הגדרות

בחוק זה —

"הנגיף" — נגיף הידוע כנגיף HIV.

"שירות רפואי ציבורי" — בית-חולים או מרפאה המופעלים על-ידי המדינה, רשות עירונית, אחת מקופות-החולים או מגן-דוד-אדום.

"ועדת מומחים", "זכות" ו"פגיעה" — כמשמעותם בחוק ביטוח נפגעי חיסון התש"ן — 1989.¹

"תרופה" — התרכיב הידוע כשם פקטור 8.

"השר" — שר הבריאות.

3. קביעת ועדת מומחים

ועדת מומחים תקבע אם קיים קשר סיבתי בין התרופה לבין הפגיעה וכן תקבע את דרגת הנכות בהתאם למבחנים ולעקרונות שנקבעו לפי סעיף 61 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשכ"ח — 1968² ותמליץ על שיעור הפיצויים.

4. גובה הפיצויים

גובה שיעור הפיצויים ייקבע בתקנות על-ידי השר בהסכמת שר האוצר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על-פי המלצת ועדת המומחים.

5. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

2. חובת פיצוי

המדינה תפצה כל אדם שנגרמה לו פגיעה כתוצאה

¹ ס"ח התש"ן, עמ' 17.

² ס"ח התשנ"א, עמ' 108.

ד ב ר י ה ס ב ר

בתרכיב פקטור 8¹ כראויים לפיצויים כמשמעות מחוק ביטוח נפגעי חיסון התש"ן — 1989.

הצעת החוק באה לתקן את העוול ולאפשר הכרת המדינה בחולי המופיליה אשר נפגעו בנגיף HIV כתוצאה משימוש

יז. הצעת חוק פיצוי נפגעי מנות דם או מוצרי, התשנ"ב — 1991

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

2. חובת ביטוח

1. הגדרות

חוק זה —

"תוצר דם" — מנת דם או תוצרי הניתנים לשימוש רפואי כאמצעות שירות רפואי ציבורי;

"שירות רפואי

ציבורי" — בתי-חולים ממשלתיים, קופות-החולים או מגן-דוד-אדום;

"ועדת

מומחים" — ועדת המומחים שמונתה לפי סעיף 4;

"נכות" — ליקוי גופני, נפשי או שכלי;

"פגיעה" — נכות או מוות;

"השר" — שר הבריאות.

(א) המדינה תבטח בפוליסה בת-תוקף לפי דרישותיו של חוק זה, את כל מי שמקבל תוצר דם מפני פגיעה כתוצאה מתוצר דם.

(ב) השר, בהסכמת שר האוצר, יקבע בתקנות את סכומי הביטוח ואת יתר תנאי הפוליסה, לרבות הזכאים לתגמולי הביטוח במקרה מוות, ודרכי כלל שלא נקבעו בחוק זה.

(ג) לעניין הזכאות לתגמולי הביטוח אין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד מי שנתן את תוצר הדם, ואם היה או לא היה אשם או אשם תורם של אחר.

3. ועדת מומחים
השר ימנה ועדת מומחים; חברי הוועדה יהיו שופט שימונה בהתייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון, והוא יהיה היושב-ראש, ושני רופאים בעלי תואר מומחה בתחומים הנוגעים לעניין העומד לדיון.
4. קביעות הוועדה
(א) הוגשה תביעה לפי חוק זה, תדון בה ועדת המומחים ותקבע אם קיים קשר סיבתי בין תוצר הדם לבין הפגיעה, וכן תקבע את דרגת הנכות כאמור בסעיף 6.
(ב) קביעות הוועדה יהיו מנומקות, ויחייבו את המבטח כתשלום הנזק מהן בהתאם לתנאי הפוליסה.
(ג) ועדת המומחים רשאית לקבוע את סדרי עבודתה ודיוניה ככל שלא נקבעו לפי חוק זה.
5. ערעור
(א) קביעות ועדת המומחים ניתנות לערעור לפני בית-המשפט המחוזי.
(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות את המועד להגשת ערעור לפי סעיף קטן (א), את אופן הגשתו ואת סדרי הדיון בו.
6. קביעת דרגת נכות
דרגת הנכות לעניין חוק זה תיקבע בהתאם למבחנים ולעקרונות שנקבעו לפי סעיף 61 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968.¹
7. תגמולי הביטוח
תגמולי הביטוח לנפגע על-פי חוק זה יכללו הרצאות טיפול רפואי, דמי קיום ודמי עזרה ותמיכה במשק הבית כפי שיקבע השר בתקנות.
8. בדיקת תביעה
הגיש אדם תביעה לפי חוק זה, לא יהיה רשאי להגיש תביעה לפי פקודת הנויקין [נוסח חדש] בשל אותה פגיעה, וכן להיפך.
9. תחולה
חוק זה יחול לעניין תוצרי הדם שניתנו החל בשנת התש"ס — 1980.
10. ביצוע ותקנות
(א) השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
(ב) תקנות וצווים שיתקין השר לפי חוק זה טעונים אישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 108.

ד ב ר י ה ס ב ר

הדם לבין הפגיעה, ובהתאם לכך לקבוע את רמת הפיצוי. תביעה לפי חוק זה תמונע תביעה לפי פקודת הנויקין ותבטיח, עם הוכחת הקשר הסיבתי שבין הטיפול כתוצר דם לבין פגיעה, את התמיכה המתחייבת בנפגעים משירות ציבורי אחראי, וכך גם בנפגעים האומללים של הטיפול "בפקטור 8". חובתה המוסרית של המדינה היא לדאוג למתן פיצוי הולם לאנשים שנפגעו שלא באשמתם כתוצאה מקבלת עירוי דם, ולקן עקב זאת במחלה קשה.

לאור הגילוי בדבר הידבקותם של חולי המופליה באיידס עקב טיפול שניתן להם באמצעות תוצרי הדם "פקטור 8", שהיו נגועים במחלה, מוצע כזה להקים מנגנון לפיצויים ולפיצוי נפגעים אחרים בטיפול מוזק שניתן להם באמצעות תוצריהם. המנגנון המוצע, היוצר למעשה אחריות מוחלטת של המדינה כלפי נפגעים. במסגרת החוק המוצע, אמורה ועדת מומחים לדון בתביעה לנויקין, לקבוע קשר סיבתי בין תוצר

יח. הצעת חוק מס הכנסה (תיקוני חקיקה והוראות שונות), התשנ"ב — 1992

1. הגדרות
בסעיף זה ובסעיף 2 —
- "דירה" — חדר או מערכת חדרים שנועדו לשמש יחידה שלמה ונפרדת למגורים, למעט חדר או מערכת חדרים כאמור כמלון או בבית אבות; לעניין זה, "בית אבות" — מקום מגורים קבוע לחמישה יחידים לפחות שגילם מעל 65 שנים, המהווה גם מקום אכסון כמשמעותו בחוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה — 1965;¹
- "הפקודה" — פקודת מס הכנסה;²
- "חוק תיאומים בשל אינפלציה" — חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה — 1985;³
- "מלאי עסקי" — כמשמעותו בסעיף 85(ג) לפקודה;
- "תקופה מזכה" — התקופה שמיום כ"ח בטבת התשנ"ב (1 בינואר 1992) ועד יום ח' בטבת התשנ"ו (31 בדצמבר 1995);
- כל שאר המונחים — כהגדרתם בפקודה.
2. השכרת דירה המהווה מלאי עסקי
(א) דירה המהווה מלאי עסקי שהושכרה למגורים, כשכל תקופת שכירות היא של לפחות שנים-עשר חודשים רצופים, שתחילתה של הראשונה בהן היא בתקופה המזכה, לא יראוה כאילו היתה בשל כך לנכס קבוע לעניין הפקודה ולעניין חוק תיאומים בשל אינפלציה.

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 48.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

³ ס"ח התשמ"ה, עמ' 172.

- (ב) בפסקה (3), במקום "53ב(א)" יבוא "53ב(א) או (ג)";
 (ג) במקום פסקה (4) יבוא:
 (4) "סכום אינפלציוני" — הסכום המתקבל מצירוף שניים אלה:

(א) המחיר המקורי של חלק הקרקע המתייחס לחלק הנמכר מוכפל בשיעור עליית המדד ממועד רכישת הקרקע ועד מועד המכירה ובהפחתת המרכיב הבלתי קבוע; לעניין זה, "המרכיב הבלתי קבוע" — המחיר המקורי של חלק הקרקע המתייחס לחלק הנמכר, מוכפל בשיעור עליית המדד בתקופה שבה הקרקע היתה נכס בלתי קבוע לעניין חוק תיאומים בשל אינפלציה, כשהסכום המתקבל מתואם מהמועד שבו היתה הקרקע לנכס קבוע לעניין החוק האמור או מהמועד שבו הוכאה בחשבון כשינוי שלילי לעניין החוק האמור, לפי המוקדם, ועד למועד המכירה;

(ב) סכום השווה להוצאות הבנייה שטרם הופחתו עד למועד המכירה כשהן מוכפלות בשיעור עליית המדד מהמועד שבו הוכאו בחשבון כשינוי שלילי לעניין חוק תיאומים בשל אינפלציה או מהמועד שבו היו לנכס קבוע לפי החוק האמור, לפי המוקדם, ועד ליום המכירה;

(4) "דירה" — כמשמעותה בסעיף 1 לחוק מס הכנסה (תיקוני חקיקה והוראות שונות), התשנ"ב-1992;

(ד) האמור בסעיף יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאית המינהלה לאשר, לגבי בניין פלוני, כי רק חלק מהבניין יהיה בניין להשכרה, אם נתקיימו תנאים אלה:

(1) בחלק המאושר יש לפחות שמונה דירות מגורים;

(2) לאדם שהוא בעל הזכויות בחלק המאושר, במועד תום הבנייה או במועד קבלת ההטבות, אין זכות כלשהי בחלק אחר של הבניין, והוא אינו קרוב של אדם אשר לו זכות כאמור; לעניין זה —

(א) "זכויות" — זכות בעלות או שכירות, ובאיגוד מקרקעין — זכות בהונו או בכוח ההצבעה בו;

(ב) יראו אדם כקרוב של אדם אחר ככל אחת מאלה:

(1) הוא קרוב שלו לפי הגדרת "קרוב" בסעיף 76(ד) לפקודה;

(2) הוא בעל שליטה באדם האחר;

(3) האדם האחר הוא בעל שליטה בו;

(ב) דירה שהושכרה כאמור בסעיף קטן (א), ותקופת השכירות הרצופה מסתיימת ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997) (בסעיף זה — היום הקובע) או לאחר מכן, יראוה כאילו היתה לנכס קבוע ביום הקובע.

(ג) על אף האמור בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975⁴, השכרת דירה בתקופה המזכה, שנתקיימו לגביה התנאים המפורטים בסעיף קטן (א), לא יראוה כשימוש לצורך עצמי, ובלבד שאם תקופת השכירות הרצופה מסתיימת ביום הקובע או לאחר מכן, יראו את ההשכרה כשימוש לצורך עצמי ביום הקובע."

3. תיקון חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים)

בחוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה), התש"ן-1990⁵ —

(1) בסעיף 1, בפסקה (3), בסופה יבוא "או לשוכר שהוא חבר-בני-אדם שקבע לעניין זה נציב מס הכנסה בהודעה שפורסמה ברשומות, לאחר שנחה דעתו כי עיקר פעילותו היא למטרות מתן דיוור לזכאים שקבע משרד הבינוי והשיכון, לקליטת עלייה, לבריאות או לסעד, והוא שוכר את הדירה כדי להשכירה למטרה כאמור ליחיד שאינו עובד באותו חבר-בני-אדם, ובלבד שהפעילות האמורה של החבר אינה למטרת רווח";

(2) בסעיף 7, במקום הסיפא המהחיל במלים "כ"ד בטבת" יבוא "ח' בטבת התשנ"ו (31 בדצמבר 1995)".

4. תיקון חוק לעידוד השקעות הון

בחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959⁶ —

(1) בסעיף 47(ב), אחרי "או בסעיף 51(ב)" יבוא "או בסעיף 53(ב)";

(2) אחרי סעיף 51 יבוא:
 "52. חברה תושבת חוץ

(א) על אף האמור בסעיפים 47 ו-51, חברה תושבת חוץ, שהיא בעלת מפעל מאושר, תהא חייבת על הכנסתה החייבת מאותו מפעל במס חברות לפי סעיף 47(א), בהתאם לשיעור השקעת החוץ שבה, ונוסף על כך במס בשיעור 15% על הכנסתה האמורה לאחר שנוכה ממנה מס החברות כאמור.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), הנציב רשאי לדחות את תשלום המס בשיעור 15%, כל עוד מוכח להנחת דעתו, כי ההכנסה שעליה חל מס כאמור הושארה בישראל, והיא משמשת בעסקי החברה בישראל, ורשאי הוא לקבוע תיאומים ותנאים אחרים שיחולו לעניין זה."

(3) בסעיף 53 —

(א) בפסקה (2), בסופה יבוא "למעט חלק מבניין";

⁴ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156.

⁵ ס"ח התשכ"א, עמ' 84.

⁶ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

לקבוע את המועדים ואת כללי הדיווח המהווים חנאי למתן ההטבות";

(ג) סעיף קטן (ג) יסומן (ה)1, אחרי "ובעל הבניין" יבוא "או משכיר הבניין, לפי העניין, ואחריו יבוא";

(2) "רכש אדם בניין להשכרה ולא מילא את מלוא התחייבויותיו כאמור בסעיף קטן (ג), ישלם בונה הבניין את המס שהופטר ממנו בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מהמועד שבו צריך היה לשלם את המס אילו לא ניתן הפטור, ועד המועד שבו שולם בפועל";

(6) בסעיף 53 —

(א) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "ואולם לגבי בניין להשכרה, שהושכר לראשונה בתקופה שמיום כ"ב באלול התשנ"א (1 בספטמבר 1991) ועד תום שנת המס 1995, שיעור הפחת על דירה שהיתה מושכרת למגורים בשנת המס יהיה 20%; הושכרה הדירה למגורים במשך חלק משנת המס, יהא בעל הדירה זכאי לחלק יחסי מהפחת האמור";

(ב) בסעיף קטן (ב), במקום "סעיף 47" יבוא "סעיף 47(א), (א) או (ג), לפי העניין, ובמקום "בסעיף 47(א) ו-(ג)" יבוא "בסעיפים האמורים";

(ג) בסופו יבוא:

(ד) "על אף האמור בסעיף קטן (ב), על הכנסה של חברה תושבת חוץ ממכירת בניין להשכרה או חלק מבניין כאמור יחול מס חברות לפי סעיף 47(א), בהתאם לשיעור השקעת החוץ שבה, ונוסף על כך מס בשיעור 15% על ההכנסה האמורה לאחר שנוכה ממנה מס החברות כאמור.

(ה) היתה ההכנסה החייבת מבניין להשכרה קטנה מסכום הפחת שבעל הבניין זכאי לו לפי סעיף קטן (א), וטרם חלפו חמש שנים מתחילת ההשכרה, יותר סכום הפחת בניכוי או בקיזוז, לפי העניין, רק כנגד הכנסה מבניין להשכרה שעל מכירתו חלות הוראות סעיף קטן (ב); לעניין זה, "סכום הפחת" — לרבות הפסד שנוצר בשלו ולרבות ניכוי בשל פחת שהותר בשלו";

(7) אחרי סעיף 53 יבוא:

"53. איגוד תושבי חוץ

(א) תושב חוץ המוכר מניה באיגוד מקרקעין של תושבי חוץ יהיה פטור ממס שבח מקרקעין בשל מכירת המניה.

(ב) תושב חוץ הרוכש מניה באיגוד מקרקעין של תושבי חוץ, והרכישה נעשתה במישרין מאת האיגוד, יהיה פטור ממס רכישה בשל רכישת המניה.

(ג) בסעיף זה, "איגוד מקרקעין של תושבי חוץ" — חברה שהיא איגוד מקרקעין כהגדרתו בחוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג — 1963, שאושרה לעניין זה על ידי הנציב, ושנתקיימו לגביה כל אלה:

(4) אדם שלישי הוא בעל שליטה בשניהם;

(ג) "בעל שליטה" — כהגדרתו בסעיף 32(9) לפקודה";

(4) אחרי סעיף 53 יבוא:

"53. איגוד להטבות — תקופת השכירות

כל הטבה הניתנת בשל דירה בבניין להשכרה לפי פרק זה תהיה מותנית בכך שנחה דעתו של נציב מס הכנסה או של מי שהוא הסמיך לעניין זה, כי הובטח שתקופת השכירות לפי כל חוזה שכירות של דירה בבניין לא תקטן משלוש שנים";

(5) בסעיף 53 —

(א) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

(ב) "על אף האמור בסעיף קטן (א), בעליו של בניין להשכרה, שהושכר לראשונה בתקופה שמיום כ"ב באלול התשנ"א (1 בספטמבר 1991) ועד תום שנת המס 1995, יהא זכאי להטבות המפורטות בסעיפים 53 ו-53, אם לפחות מחצית משטח הרצפות של הבניין הן דירות שהיו מושכרות למגורים ושתקופת ההשכרה הממוצעת שלהן היתה 5 שנים לפחות מתוך 7 השנים שלאחר תום הבנייה, ובלבד שלגבי מחצית משטח הרצפות של הבניין לא נעשתה מכירה כמשמעותה בסעיף 88 לפקודה לפני שחלפו 5 שנות השכרה.

(ג) (1) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), מי שבנה בניין להשכרה יהיה זכאי להטבות לפי סעיף קטן (א) או (ב), לפי העניין, גם אם מכר את הדירות שיש להשכירן כאמור בסעיף קטן (א) לפני שחלפו 5 שנות השכרה, ובלבד שמכר לפחות 50 דירות, לרוכש אחד שהתחייב להשכיר את הדירות למגורים בהתאם לאמור בסעיף קטן (א) או (ב), המכירה כלולה בתוכנית שאישרה המינהלה לפני תום הבנייה, ונתקיימו התנאים שקבע הנציב לפי פסקה (2).

(2) הנציב יתנה את מתן ההטבות כאמור בפסקה (1) במתן ערובות — מאת המוכר, הרוכש או כל אדם אחר שיקבע — לחשלוש המס והפרשי ההצמדה וריבית כאמור בסעיף קטן (ה), ובמתן הודעה מראש על המכירה במועד שיקבע הנציב.

(3) אדם שרכש בניין להשכרה ממי שבנה אותו, כאמור בפסקה (1), והשכירו בהתאם לתנאים הקבועים בסעיפים קטנים (א) או (ב), יהא זכאי להטבות הקבועות בסעיף 53.

(4) ויתור בונה הבניין על כל ההטבות שהוא זכאי להן לפי פרק זה, ונתן על כך הודעה בכתב, בדרך ובמועד שקבע הנציב, יחוב הרוכש במס רכישה בשיעור של 0.5% בלבד בשל רכישת הבניין, ובלבד שנתקיימו התנאים הקבועים בפסקאות (1) ו-(2)";

(ב) סעיף קטן (ב) יסומן (ד), ובסופו יבוא "או (ב), לפי העניין, וכן רשאי הנציב בהתייעצות עם המנהל

9. תיקון חוק להשקעות משותפות בנאמנות
בחוק להשקעות משותפות בנאמנות, התשכ"א — 1961⁸

(1) במקום סעיף 1 יבוא:

"1. הגדרות

בחוק זה —

"חוק ניירות ערך" — חוק ניירות ערך, התשכ"ח — 1968⁹;

"נייר ערך", "בורסה", "הרשות" — כמשמעותם בחוק ניירות ערך;

"נכסים" — נכסים אלה, כולם או חלקם: נייר ערך הרשום למסחר בבורסה או הנסחר בה, נייר ערך שמוציאה המדינה, נייר ערך חוץ, מזומנים, ונכס אחר שקבע שר האוצר בתקנות באישור ועדת הכספים של הכנסת ובתנאים שקבע כך;

"קרבן" — קרן להשקעות משותפות בנאמנות;

"קרבן פתוחה" — קרן שמנהלה חייב לפדות את יחידותיה לפי דרישת המחזיק בהן, בהתאם להוראות חוק זה;

"קרבן סגורה" — קרן שיחידותיה אינן ניתנות לפדיון, והיא מתנהלת בהתאם להוראות חוק זה¹⁰;

(2) בסעיף 2, במקום "בניירות ערך" יבוא "בנכסים";

(3) בסעיף 4, במקום "של ניירות ערך" יבוא "של נכסים";

(4) בסעיף 7 —

(א) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(2א) אם הקרן תהיה קרבן פתוחה או קרבן סגורה:"

(ב) בפסקה (9), הסיפא המתחיל במלים "ובמיוחד החלק מנכסיה" — יימחק;

(5) אחרי הכותרת של הפרק השלישי יבוא:

"סימן א': קרבן פתוחה";

(6) בסעיף 10 —

(א) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) המחזיר שבו יציע מנהל קרבן פתוחה יחידות לציבור (בסימן זה — מחזיר יחידה) יהיה כלהלן:

(1) ביום הראשון להצעת היחידות — מחזיר השווה לערך הנקוב של היחידה;

(2) בכל מועד אחר — מחזיר השווה למחזיר הקנייה של נכסי הקרבן, כשהוא מחולק בכלל מספר יחידותיה (בסימן זה — מחזיר יסודי).

(1) כל בעלי מניותיה הם יחידים שהיו תושבי חוץ בעת רכישת המניות, ואף לא אחד מהם הינו בעל שליטה בחברה כהגדרתו בסעיף 3(ט) לפקודת מס הכנסה;

(2) יש בה לפחות 50 בעלי מניות;

(3) עיקר עיסוקה בניית בתים, השכרתם או מכירתם ובבעלותה 50 דירות לפחות."

5. תיקון פקודת מס הכנסה

בפקודת מס הכנסה —

(1) בסעיף 63, בסופו יבוא:

"(ד) שר האוצר רשאי לקבוע בצו סוגי שותפויות שיראו אותן לעניין פקודה זו כחברה; קבע כאמור, יראו את השותפות לעניין פקודה זו כאילו היא חברה, וסכום שחילקה השותפות לשותפים יראוהו כדידידו; לעניין זה, "שותפות" — שותפות שיחידותיה הוצאו לפי תשקיף והן רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב או בבורסה אחרת שקבע שר האוצר לעניין זה¹¹;

(2) בסעיף 85(ד)2, אחרי "התשס"א — 1981" יבוא "או פרק שביעי 1 לחוק העידוד¹²."

6. תיקון חוק תיאומים בשל אינפלציה

בסעיף 7(ב) לחוק תיאומים בשל אינפלציה, אחרי "או לפי סעיף 47 לחוק מס שבח" יבוא "או לפי פרק שביעי 1 לחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט — 1959".

7. תיקון חוק מס שבח מקרקעין

בחוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג — 1963¹³ —

(1) האמור בסעיף 57 יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) מכירה ורכישה של יחידות השתתפות בשותפות רשומה שעיקר עיסוקה בנייה או השכרת דירות, תהא פטורה ממס אם יחידות ההשתתפות רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך כאמור בסעיף קטן (א)."

(2) אחרי סעיף 72 יבוא:

"72א. שלילת פטור לדירה בבניין להשכרה

על אף האמור בכל דין, מכירת דירה בידי מי שהיה זכאי להטבות בשלה לפי פרק שביעי 1 לחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט — 1959, או לפי חוק מס הכנסה (עידוד להשכרת דירות) (הוראת שעה ותקינה חוק), התשמ"א — 1981, והכול בבנין שבנייתו נגמרה אחרי כ"ד בטבת התשמ"א (31 בדצמבר 1980), לא יחול לגביה פטור ממס או דחיית מס."

8. תיקון חוק מס ערך מוסף

בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו — 1975¹⁴, בסעיף 31 (א1), במקום "שמונה שנים לפחות" יבוא "חמש שנים לפחות."

⁷ ס"ח התשכ"ג, עמ' 156.

⁸ ס"ח התשכ"א, עמ' 84.

⁹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

(2) בהנפקה אחרת — ביום העסקים הראשון לאחר קביעת תוצאות המכרז.

(ג) עלו ההזמנות שהוגשו על סך היחידות המוצעות, יבצע מנהל הקרן את הקצאת היחידות המוצעות בדרך ובאופן שצוינו בחשקין.

113. הודעה על תוצאות ההצעה

ביום העסקים הראשון לאחר תום התקופה להגשת ההזמנות או מועד קביעת תוצאות המכרז, לפי המאוחר שביניהם, ימסור מנהל קרן סגורה הודעה בדבר תוצאות ההצעה שבתשקין לרשות, לבורסה ולרשם החברות, לפי הפרטים שקבע שר האוצר בתקנות, ויפרסמה בשני עיתונים יומיים בעלי תפוצה רחבה.

113. ערך נכסים מזערי ומספר מזערי של בעלי יחידות

פחת מספר ההזמנות שהוגשו או מספר המזמינים בהנפקה ראשונה של קרן סגורה מהסכום המזערי של נכסים או מהמספר המזערי של בעלי יחידות שקבע שר האוצר בתקנות, לא יועברו כספים מחשבונות מזמיני היחידות בקרן.

113. רישום של יחידות למסחר ומחירן

(א) מנהל קרן סגורה יגיש בקשה לרישום יחידות הקרן למסחר סמוך לפני היום שבו יוצעו יחידות הקרן לציבור.

(ב) יחידות קרן סגורה לא יוצעו לציבור אלא לאחר שמנהל הקרן קיבל אישור עקרוני של הבורסה לרישום יחידות הקרן למסחר.

(ג) מחיר היחידות הנסחרות ייקבע במסחר בבורסה.

113. אי-רישום יחידות למסחר או מחיקתן

(א) לא נרשמו יחידות קרן סגורה למסחר בבורסה —

(1) לא יועברו כספים מחשבונות מזמיני היחידות בקרן;

(2) מנהל הקרן יודיע על כך לרשות ביום העסקים הראשון לאחר תום התקופה להגשת ההזמנות, בדרך שתורה הרשות;

(3) מנהל הקרן יפרסם על כך הודעה בדרך ובמועד שקבע שר האוצר בתקנות.

(ב) נמחקו יחידות קרן סגורה מהמסחר, תפורק הקרן.

113. תנאים להחזקת נכסים ולניהולם

שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת הכספים של הכנסת, תנאים שבהם רשאית קרן סגורה להחזיק נכסים מסוגים שונים, ואת הדרך לניהולם.

(1א) מנהל קרן פתוחה רשאי להוסיף על מחיר יחידה סכום שאת שיעורו קבע בתשקין; הוספה כאמור תהווה חלק משכרו של מנהל הקרן ולא תועבר לחשבון הקרן.

(ב) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) מחירי מכירה וקנייה של נכסי קרן פתוחה ייקבעו בכל יום שבו מתקיים מסחר בבורסה, וכבסיס לחישוב מחיר יסודי ומחיר פדיון תשמש בכל עת הקביעה התכופה לאחריו."

(7) בסעיף 12, אחרי "לכל בעל יחידה" יבוא "בקרן פתוחה";

(8) בסעיף 13, אחרי "על יחידה בקרן" יבוא "פתוחה", ובמקום "ניירות ערך או מזומנים" יבוא "נכסים";

(9) אחרי סעיף 13 יבוא:

"סימן ב': קרן סגורה

113. מחיר יחידה

(א) המחיר שבו יציע מנהל קרן סגורה יחידות לציבור (בסימן זה — מחיר היחידה) יהיה —

(1) בהנפקה ראשונה — מחיר השווה לערך הנקוב של היחידה;

(2) בהנפקה אחרת — מחיר שייקבע במכרז שיקיים מנהל הקרן, ודרך עריכת המכרז ותנאיו הובאו בתשקין; נקבע כתוצאה ממכרז מחיר הנמוך ממחיר הקנייה של נכסי הקרן הסגורה מחולק לכלל מספר היחידות, לא יועברו כספים מחשבון מזמין יחידות בקרן, ולא יוקצו לו יחידות בקרן.

(ב) מנהל קרן סגורה רשאי להוסיף על מחיר היחידה הוספה; הוספה כאמור תהווה חלק משכרו של מנהל הקרן ולא תועבר לחשבון הקרן.

(ג) שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות הוראות לעניין חישוב שוויים של נכסי קרן סגורה לצורך קביעת מחיר הקנייה של נכסי קרן סגורה.

113. הקצאת יחידות והעברת כספים

(א) כמועד הקצאת היחידות כאמור בסעיף קטן (ב) יועברו הכספים מחשבון מזמין יחידות בקרן תמורת היחידות שהוקצו לו; מנהל הקרן יעביר לקרן כמועד האמור סכום במזומנים השווה למחיר היחידות שהוקצו.

(ב) היחידות המוצעות יוקצו למזמינים כמועדים הבאים:

(1) בהנפקה ראשונה — ביום העסקים הראשון לאחר תום התקופה להגשת ההזמנות;

סימן ג': הוראות לכלל הקרנות

13. השקעת כספי הקרן

(א) מנהל קרן ישקיע את כספי הקרן בהתאם למדיניות ההשקעות של הקרן כפי שנקבעה בהסכם הנאמנות ובתשקיף הקרן.

(ב) שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות, דרך כלל או לסוגי קרנות, תקופה שבה מנהל קרן המציעה את יחידותיה לציבור לראשונה יהיה רשאי להשקיע את כספי הקרן שלא לפי האמור בסעיף קטן (א).¹

(10) בסעיף 14. אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

(ג) שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת הכספים של הכנסת, הוראות לעניין השיעורים שמנהל קרן רשאי להשקיע בנכסים שאינם ניירות ערך בשביל קרן שבניהולו.²

(11) במקום סעיף 15 יבוא:

"15. קניית נכסים

מנהל קרן לא יקנה בשביל קרן בניהולו אלא נכסים כמשמעותם בסעיף 1.

15. הגבלות על עסקאות

(א) הנאמן יקבע סוגי עסקאות המהותיות לקרן או שעלול להיות בהן ניגוד עניינים בין עניינם של מחזיקי היחידות בקרן לבין ענייניו של מנהל הקרן או של חברה השולטת בו או של חברה בשליטתה של חברה כאמור, ואשר מנהל קרן לא יהיה רשאי לבצען אלא אם כן קיבל לכך אישור מראש של דירקטוריון מנהל הקרן או של ועדה מועדונית.³

(ב) מנהל קרן לא יבצע עסקה מהסוג שקבע הנאמן כאמור בסעיף קטן (א), אלא אם כן נתקיימו התנאים שנקבעו כאמור.⁴

(12) במקום סעיף 17 יבוא:

"17. עסקאות במזומנים ועסקאות באשראי

(א) עסקה של מנהל קרן בשביל קרן שבניהולו תיעשה במזומנים, ואולם שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת הכספים של הכנסת, סוגי נכסים שאינם ניירות ערך שעסקה בהם ניתן לבצע באשראי ושיעור הנכסים שיירכשו באשראי כאמור מתוך שווים של כלל נכסי הקרן.⁵

(ב) על אף האמור בסעיף 23(א), נכסי קרן שנרכשו באשראי כאמור בסעיף קטן (א) יהיו ניתנים לשעבוד או למשכון.⁶

(13) בסעיף 33. אחרי הגדרת "ניירות ערך חייבי מס" יבוא:

"זכות במקרקעין", "זכות באיגוד", איגוד מקרקעין", "מס שבח" ו"מס רכישה" — כהגדרתם בחוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג—1963 (להלן — חוק מס שבח);⁷

(14) אחרי סעיף 35 יבוא:

35. קרן סגורה

(א) על אף האמור בסעיף 35(א), על הכנסה של קרן סגורה מהחזקה, השכרה או שימוש במקרקעין, ועל הכנסה הנובעת ממכירת זכות במקרקעין או ממכירת זכות באיגוד מקרקעין, יחולו שיעורי המס הקבועים בסעיפים 126 ו-127 לפקודה, או שיעור מס מופחת או פטור החלים לפי כל דין על חברי-בני-אדם.⁸

(ב) על הכנסה אחרת של קרן סגורה ועל יחידותיה יחולו ההוראות החלות על קרן מסויגת ועל יחידה פטורה מט.⁹

(15) בסעיף 39 —

(א) בכותרת השוליים, אחרי "רווח הון" יבוא "ומס שבח";¹⁰

(ב) אחרי "רווח הון" יבוא "או שבח", במקום "שנבע" יבוא "שנבעו", ובמקום "פטור" יבוא "פטורים".¹¹

(16) אחרי סעיף 39 יבוא:

"39. פטור ממס רכישה ברכישת יחידה בקרן רכישת יחידה בקרן סגורה אשר בין נכסיה כלולים מקרקעין תהיה פטורה ממס רכישה".¹²

(17) בסעיף 46. אחרי פסקה (2) יבוא:

"(2) דירקטוריון הבורסה החליט למחוק מהמסחר בבורסה את היחידות של קרן סגורה";¹³

(18) בסעיף 48(ב), אחרי פסקה (2) יבוא:

"(2) עבר בידועין על הוראות סעיף 13 (א) או (ב);¹⁴

(2) עבר על הוראת סעיף 13 ח;¹⁵

(2) קנה או מכר נכסים בשביל קרן בניגוד להוראות סעיפים 15 או 17;¹⁶

(2) ביצע עסקה בשביל קרן בניגוד להוראות סעיף 15.¹⁷

10. תיקון חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה)

בחוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה), התשנ"א—1991¹⁸ —

(1) בסעיף (2), הסיפא המתחיל במלים "היטל כאמור" — יימחק;¹⁹

(2) בסעיף 4(א), אחרי "לאדם החייב בהיטל" יבוא "לפי סעיף (1)";²⁰

11. תחילה

תחילתו של סעיף 9 ביום ב' בניסן התשנ"ב (1 באפריל 1992); תחילתו של סעיף 10 ביום ט"ו בטבת התשנ"א (1 בינואר 1991); תחילתן של יתר הוראות חוק זה ביום כ"ה בטבת התשנ"ב (1 בינואר 1992).

(3) האמור בסעיף 7 יסומן (א). ואחריו יבוא:

"(ב) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לעניין מועד תשלום היטל לפי סעיף 2(2). ניכוי במקור. דיווח עליו והעברתו לפקיד השומה ולעניין הגשת דין וחשבון לגבי הלוואה שעליה חל חיוב בהיטל כאמור."

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לשם החוק

חבר הכנסת ד' תיכון וא' ויינשטיין מציעים:

שם החוק יהיה "חוק מס הכנסה (עידוד בניית דירות והשכרתן), התשנ"ב — 1992".

חברי הכנסת א' דין ושי' שטרית מציעים:

שם החוק יהיה "חוק לעידוד בנייה והשכרת דירות, התשנ"ב — 1992".

חברי הכנסת ח' אורון, ח' מירום, רן כהן ות' גוז'נסקי מציעים:

שם החוק יהיה "חוק מס הכנסה (עידוד קבלנים), התשנ"ב — 1992".

חברי הכנסת א' כ"ץ-עוז, ח' רמון מציעים:

המלים "עידוד בנייה והשכרת דירות" — יימחקו.

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

במקום "והוראות שונות" יבוא "ושינויי פטורים".

לסעיף 1

חבר הכנסת ד' תיכון מציע:

בהגדרת "תקופה מזכה", במקום "פרסום חוק זה" יבוא "כ"ה בטבת התשנ"ב (1 בינואר 1992)".

חברי הכנסת א' כ"ץ-עוז, ח' אורון, ח' מירום, רן כהן ות' גוז'נסקי מציעים:

בהגדרת "תקופה מזכה", במקום "ח" בטבת התשנ"ו (31 בדצמבר 1995) יבוא "כ"ט בטבת התשנ"ה (31 בדצמבר 1994)".

חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז מציע:

בהגדרת "דירה", במקום "למעט" יבוא "לרבות דירת מגורים השייכת לעמותה או לתאגיד בתחום השיפוט של מועצה אזורית או לאגודה חקלאית, ולמעט".

לסעיף 2

חברי הכנסת א' כ"ץ-עוז, ח' אורון, ח' מירום ות' גוז'נסקי מציעים:

בסעיף קטן (ב), במקום "כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997) יבוא "ט" בטבת התשנ"ו (1 בינואר 1996)".

אחרי סעיף 2

חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז מציע:

אחרי סעיף 2 יבוא:

11 ס"ח התשכ"ט, עמ' 151.

3. בניין מושכר לקיבוץ ולמושב

לא תישלל הטבה הניתנת בחוק זה או לפיו מחמת כך בלבד שבניין דירות שמדובר בו נבנה בתחומי קיבוץ או מושב והושכר לקיבוץ או למושב לשם מגורי חבריו. והסעיפים שלאחריו ימוספרו לפי זה.

לסעיף 4

חברי הכנסת ח' רמון, ע' סולודר, ח' אורון, י' צבן, ח' מירום ות' גוז'נסקי מציעים:

אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) אחרי סעיף 53 יבוא:

"53א. סייג להטבות — תקופת השכירות

כל הטבה הניתנת בשל דירה בבניין להשכרה לפי פרק זה תהיה מותנית בכך שנחה דעתו של נציב מס הכנסה או של מי שהוא הסמך לעניין זה, כי הוכטח שתקופת השכירות לפי כל חוזה שכירות של דירה בבניין לא תקטן משלוש שנים."

והפסקאות שלאחריו ימוספרו לפי זה.

חברי הכנסת ח' אורון, י' צבן, ח' רמון, ת' גוז'נסקי, רן כהן ו' מירום מציעים:

אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) אחרי סעיף 53 יבוא:

"53א. סייג להטבות — דמי שכירות

כל הטבה הניתנת בשל דירה בבניין להשכרה לפי פרק זה תהיה מותנית בכך שנחה דעתו של נציב מס הכנסה או של מי שהוא הסמך לעניין זה כי הוכטח שדמי השכירות של כל דירה בבניין לא יעלה על השווי בשקלים חדשים של ארבעה דולרים של ארצות-הברית למטר מרובע."

והפסקאות שלאחריה ימוספרו לפי זה.

אחרי סעיף 10

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

אחרי סעיף 10 יבוא:

"11. ביטול חוק החברה לישראל

חוק החברה לישראל, התשכ"ט — 1969¹¹ בטל."

וסעיף 11 ימוספר 12.